

T.C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

MEDENİ USUL HUKUKU BAKIMINDAN
NÜFUS KAYDININ DÜZELTİLMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Esmâ Gözübenli

Ankara-2021

T.C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

MEDENİ USUL HUKUKU BAKIMINDAN
NÜFUS KAYDININ DÜZELTİLMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Esmâ Gözübenli

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Cengiz Kulaksız

Ankara-2021

KABUL VE ONAY

Esmâ GÖZÜBENLİ tarafından hazırlanan “Medeni Usul Hukuku Bakımından Nüfus Kaydının Düzeltilmesi” başlıklı bu çalışma, 28/04/2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, Özel Hukuk Programında Yüksek Lisans Tezi olarak oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ahmet M. KILIÇOĞLU (Başkan)

Dr. Öğr. Üyesi Cengiz KULAKSIZ (Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KODAKOĞLU (Üye)

Prof. Dr. Dilaver TENGİLİMOĞLU

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesi'ne uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasını;

- Akademik ve etik kurallar çerçevesinde hazırladığımı,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir,

Aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Esmâ GÖZÜBENLİ

28.04.2021

ÖZ

Gözübenli, Esmâ. Medeni Usul Hukuku Bakımından Nüfus Kaydının Düzeltilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2021.

Nüfus kayıtları, kişilerin gerçek durumunu yansıtan, kişisel bilgilerinin yer aldığı resmi kayıtlardır. Yanlış anlaşılma, dikkatsizlik, yanlış yazılma gibi nedenlerle kişisel bilgiler, nüfus siciline yanlış kaydedilebilmektedir. Dolayısıyla bu gibi durumlarda nüfus sicilinde yazan bilgiler ile gerçek bilgiler birbirine uymamaktadır. Resmi kayıtlar, kamu düzeni nedeniyle gerçekleri yansıtmak zorundadır. Bu nedenle nüfus kaydında yer alan basit imla yanlışlıkları (maddî hata) dışındaki yanlışlıkların düzeltilmesi için nüfus kaydının düzeltilmesi talep edilecektir. Mahkeme kararı olmadıkça nüfus kaydında düzeltme yapılamaz (NHK m. 35). Nüfus kaydının düzeltilmesine ilişkin esaslar, Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 35 - 37 arasında düzenlenmiştir. Yargılamada uygulanacak usule ilişkin esaslar ise Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine tâbidir. Kayıt düzeltme talepleri, genel anlamda, kişisel ve kamusal kayıt düzeltme talepleri olmak üzere ikili ayrıma tâbi tutulmuştur. Çalışma konumuz, Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 35 - 37 ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenen usulle düzeltilecek olan kişisel ve kamusal ad, doğum tarihi (yaş), doğum yeri kayıtlarında düzeltme taleplerinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Nüfus kaydı, nüfus kaydının düzeltilmesi, kayıt düzeltme yargılaması, nüfus kütüğü, kişisel durum sicili

ABSTRACT

Gözübenli, Esmâ. Correction of Civil Registration in Context of the Law of Civil Procedure, Master Thesis, Ankara, 2021.

Civil registrations are official records that reflect the real status of individuals and contain personal information. Due to misunderstanding, carelessness, and error, personal information can be incorrectly recorded in the civil registry. Therefore, in such cases, the information written in the civil registry and the actual information do not match. Official records must reflect the facts due to public order. For this reason, a lawsuit will be filed for the correction of the birth registry in order to correct the inaccuracies other than the simple spelling mistakes (mistakes of fact). Unless there is a court decision, the civil record cannot be corrected (LCRS art. 35). Principles regarding the correction of civil registration are arranged between art. 35 and 37 of the Law on the Civil Registration Services. The principles regarding the trial procedure to be applied in the case are subject to the provisions of the Code of Civil Procedure. Cases for the correction of civil registration are generally subjected to a dual distinction as personal and public register correction cases. The subject of this study is that of the case for the correction of personal and public name, date of birth (age), and birthplace records, which will be corrected by the procedure regulated in the Code of Civil Procedure and Articles 35 - 37 of the Law on the Civil Registration Services.

Keywords

Civil registration, correction of civil registration, correction of registration, civil registry, personal status register

İÇİNDEKİLER

ÖZ	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	vi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

NÜFUS KAYDI VE NÜFUS KAYDININ DÜZELTİLMESİ

1.1. Nüfus Kaydı ve Kişisel Durum Sicili Kavramları	3
1.1.1. Nüfus Kaydı kavramı.....	3
1.1.2. Kişisel durum sicili kavramı.....	5
1.2. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Talepleri	8
1.2.1. Genel olarak.....	8
1.2.2. Kapsamı.....	9
1.2.3. Türleri.....	10
1.3. Nüfus Kaydının Düzeltilmesine Karine Teşkil Eden Tespit Davaları	24
1.3.1. Annenin tespiti.....	26
1.3.2. Nüfusta yazılı ölüm kaydının düzeltilmesi (sağlığın tespiti) talebi ile nüfusta sağ yazısının ölü olarak düzeltilmesi (ölümün tespiti) talebi.....	31
1.3.3. Soy bağının tespiti davası.....	32
1.3.4. Kapalı nüfus kaydında düzeltme yapılması talebi.....	34
1.4. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Yargılamasında Süre	35

İKİNCİ BÖLÜM

NÜFUS KAYDININ DÜZELTİLMESİ YARGILAMASINDA USULE İLİŞKİN

ÖZELLİKLER

2.1. Nüfus Kaydının Düzeltilmesinin Hukukî Niteliği	37
2.2. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Yargılamasında Görev ve Yetki	41
2.2.1. Görevli mahkeme.....	41
2.2.2. Yetkili mahkeme.....	42

2.3. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Yargılamasında Yer Alanlar	46
2.3.1. Talepte bulunan.....	46
2.3.2. Maddî ilgili.....	51
2.4. İş Arkadaşlığı.....	56
2.5. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Yargılamasında Adli Tatil	57
2.6. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Yargılamasında Yargılama Giderleri ve Harçlar	58
2.6.1. Yargılama giderleri (masrafları)	59
2.6.2. Yargılama harçları.....	63
2.6.3. Yargılama harç ve giderlerinden sorumluluk.....	65
2.6.4. Vekâlet ücreti	67
2.7. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Yargılamasında Yargılamaya Hâkim Olan İlkeler	67
2.7.1. Re'sen araştırma ilkesi	67
2.7.2. Aleniyet ilkesi	69
2.7.3. Re'sen harekete geçme ilkesi.....	70
2.7.4. Teksif ilkesi.....	71
2.7.5. Hukuki dinlenilme hakkı.....	71
2.8. Nüfus Kaydının Düzeltilmesinde Yargılama Usulü	73
2.8.1. Nüfus kaydının düzeltilmesinde yargılama şartları.....	73
2.8.2. Kişisel nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinde yargılama usulü.....	78
2.8.3. Kamusal nüfus kaydının düzeltilme taleplerinde yargılama usulü	84
2.9. Talepten Vazgeçme	88
2.10. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Yargılamasında Delil Tespiti	89
2.11. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Yargılamasında Karar	90
2.11.1. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılaması sonucu verilen kararın içeriği.....	91
2.11.2. Nüfus kaydının düzeltilmesi kararının kesinleşmesi	97
2.11.3. Kesinleşmiş nüfus kaydının düzeltilmesi kararının niteliği.....	98
2.11.4. Kararın tashihi, tavzihi ve tamamlanması.....	99
2.11.5. Kararın niteliğinin yargılamaya etkisi: haklı sebep kavramı ve kayıt düzeltme talebinin bir kereyle sınırlandırılmaması.....	100
2.12. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Yargılamasında Kanun Yolları	104

2.12.1. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında olağan kanun yolları	105
2.12.2. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında olağanüstü kanun yolu: yargılamanın yenilenmesi (iade-i muhakeme)	108
2.12.3. Kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında cumhuriyet savcılarının kanun yollarına başvurma yetkisi.....	109
2.12.4. Nüfus müdürlüğünün kanun yollarına başvurma yetkisi	110
2.12.5. Menfaati etkilenen kişilerin kanun yollarına başvurma yetkisi	111

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NÜFUS KAYDININ DÜZELTİLMESİ YARGILAMASINDA İSPAT VE DELİLLER

3.1. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Yargılamasında İspat	113
3.1.1. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında ispat ihtiyacı ve ispat hakkı	113
3.1.2. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında ispat şekli.....	114
3.1.3. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında ispat ölçüsü	115
3.1.4. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında ispat yükü	115
3.2. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Yargılamasında Deliller	117
3.2.1. Tanık beyanı.....	118
3.2.2. Bilirkişi incelemesi	120
3.2.3. Uzman görüşü	122
3.2.4. Keşif	124
3.2.5. Doğum tutanakları, okul kayıt belgeleri v.b. resmi belgeler.....	132
SONUÇ.....	135
KAYNAKÇA	139
TURNİTİN RAPORU.....	153
ÖZGEÇMİŞ.....	170

KISALTMALAR

art.	: article
aşa.	: aşağıda
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
Bkz. / bkz.	: Bakınız
C. D.	: Ceza Dairesi
CMK	: Ceza Muhakemeleri Kanunu
dpn.	: dipnot
E.	: Esas
H.D.	: Hukuk Dairesi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
K.	: Karar
LCRS	: Law on the Civil Registration Services
m.	: madde
MERNİS	: Merkezi Nüfus İdare Sistemi
NHK	: Nüfus Hizmetleri Kanunu
Parg.	: Paragraf
s.	: sayfa
T.	: Tarih
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TMK	: Türk Medenî Kanunu
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
v. b.	: ve benzeri
v.d.	: ve diğerleri
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
yuk.	: yukarı

GİRİŞ

Her insan bir bireydir ve kişilik sahibidir. Toplumda bireyleri birbirinden ayırmaya yarayan bilgiler, doğumla her bireyin nüfus kütüğüne kaydedilir. Nüfus kütüğünde ad, soyad, doğum tarihi, doğum yeri gibi kişisel bilgiler yer alır. Nüfus kayıtları, gerçek bilgileri yansıtan resmi kayıtlardır. Ancak bu kayıtlarda bazen yanlış yazılmalardan, yanlış anlaşılmalardan bazen de kaydı yapan memurun dikkatsizliği gibi nedenlerden kaynaklanan gerçeğe aykırı bilgiler yer alabilmektedir. Kamu düzenini etkileyen kayıtlardaki bu yanlışlıklar, maddî hatalar dışında ancak mahkeme kararıyla yani nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasıyla düzeltilecektir.

Nüfus kayıtlarında yapılan düzeltmelerde asıl amaç, kişilerin nüfus sicilindeki mevcut yanlış ve yanıltıcı bilgilerin düzeltilerek gerçek duruma uygun hâle getirilmesidir. Asıl amaç bu olmakla birlikte uygulamada erken askerlik, bedelli askerlik, emeklilik, evlilik için yaş büyütme, yurt dışında okuma veya oturma alma gibi istisnai amaçlarla da kayıt düzeltme yoluna başvurulduğu görülmektedir.

Kayıt düzeltme yargılamalarında uygulanacak kural ve usuller, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu, 09.05.2020 tarihli Nüfus Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği, 29.09.2006 tarihli Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, Adres Kayıt Sistemi Uygulama Yönetmeliği'nde yer almaktadır.

Çalışmamızın temelini Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 382 ve ilgili yönetmeliklerdeki usul hükümleri oluşturmaktadır. Bu çerçevede özellikle kayıt düzeltme taleplerinin türlerine, hukukî niteliği açısından çekişmeli yargı işine tâbi olup olmadığı konusundaki tartışmalara, hangi yargılama usulünün uygulanacağına ilişkin hususlar teorik ve pratik açıdan önem arz ettiğinden bu konulara ağırlık verilecektir.

Kayıt düzeltme taleplerinin türleri bakımından Türk Medenî Kanunu'nda ayrı ve özel olarak düzenlenen cinsiyet değişikliği davası, soy bağı davası, gaipliğe ilişkin

hükümler ile Nüfus Hizmetleri Kanunu'nda düzenlenen nüfus kaydının iptali davası, mükerrer kaydın iptali davası gibi davalar konumuz sınırları içinde değildir. Konumuzu Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36'da düzenlenen usulle düzeltilecek olan ad, doğum tarihi (yaş), doğum yeri kayıtlarında düzeltme talepleri oluşturmaktadır. Türk Medenî Kanunu'nda düzenlenen ad değiştirme talepleri de Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36 uyarınca ad düzeltme taleplerinde uygulanan usule tâbi olduklarından çalışmamızda iki talebin bu konudaki benzerliklerine de değinilecektir.

Nitelik itibariyle nüfus kaydının düzeltilmesi, Nüfus Hizmetleri Kanunu'nda dava olarak yer almıştır. Ancak özünde Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 382'ye tâbidir ve dava değil, bir çekişmesiz yargı işidir. Dolayısıyla Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki dava ve dava olmaya bağlanan sonuçlar burada hüküm ifade etmeyecektir. Çalışmamızda aynı konuyla ilgili olarak hem çekişmesiz yargı terimleri hem de çekişmeli yargı terimlerinin kullanılması uygunluk arz etmeyeceğinden çekişmesiz yargı terimlerinin kullanılması tercih edilecektir.

Yüksek lisans tezimiz olan bu çalışma, üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, nüfus kaydı kavramı ile nüfus kaydının düzeltilmesinin tanımı, kapsamı, türleri hakkında genel bilgi verilecektir. Aynı zamanda nüfus kaydının Türk Medenî Kanunu'ndaki karşılığı ve Nüfus Hizmetleri Kanunu ile Türk Medenî Kanunu'nun bu konudaki benzer düzenlemelerine de değinilecektir.

İkinci bölümde, kayıt düzeltme taleplerinin hukukî niteliği, yargılamaya hâkim olan ilkeler ile yargılama usulüne ilişkin özellikler, yargılama sonucu verilen karar ve kanun yollarına başvuru incelenecektir. Özellikle talebin hukukî niteliği, yargılamada yer alanlar ile yargılama usulü konularında doktrindeki tartışmalar, Yargıtay kararları ışığında değerlendirilecektir.

Üçüncü bölümde ise yargılamayı aydınlatacak ispat ve deliller konusu anlatılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

NÜFUS KAYDI VE NÜFUS KAYDININ DÜZELTİLMESİ

1.1. Nüfus Kaydı ve Kişisel Durum Sicili Kavramları

1.1.1. Nüfus Kaydı kavramı

Nüfus kaydı, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nda tanımlanan şekliyle, bir kişinin aile kütüğünde yer alan, kütüğe işlenmiş kişiye dair tüm bilgileri ifade eder (NHK m. 3). Aile kütüğüne işlenmiş bilgilerin kapsamı, Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 7'de ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Nüfus kaydında, kişinin ad-soyadı, kimlik numarası, anne-baba adı, doğum yeri, doğum tarihi, yerleşim yeri gibi kişisel bilgileri yer alır (NHK m. 7).

Devlet için nüfus kaydının ayrı bir önemi vardır. Bir kişinin nüfus kaydına sahip olması, o devletin vatandaşı oldukları, devletin onların üzerinde egemenlik hakkını kullandığı anlamına gelmektedir. Devlet, vatandaşlarıyla vardır bu nedenle kayıtlar devlet tarafından tutulmakla birlikte, kamu düzeni ve kamu menfaati esas alınarak devlet, kayıtların güncel ve doğru tutulması ile görevlendirdiği memurlara ciddi sorumluluklar yüklemiştir (NHK m.9).

Nüfusa kayıt yapılırken yanlışlıklar meydana gelebilmektedir. Nüfus kayıtlarındaki bu yanlışlıklar mahkeme kararı ya da idari işlemle düzeltilir. İdari işlemle yapılan düzeltme istisnai olup bu düzeltme türü sadece maddî hata boyutunda kalan yanlışlıklar için mümkündür¹. Maddî hatalar, kişisel durumla ilgili bilgilerin kayıt esnasında nüfus kütüklerine hatalı veya eksik kaydedilmesi, hiç yazılmaması veya çift yazılması (mükerrer kayıt) durumlarında ortaya çıkar (NHK m. 38). Yargıtay ise, maddi hatayı, ilk bakışta açık ve belirgin olup ancak her nasılsa gözden kaçmış,

¹ AYDEMİR, Efrail / RUHİ, Ahmet Cemal / GÜLEÇ UÇAKHAN, Sema / BAHADIR, Çilem / DİNÇ, Mutlu, **Hukuk Davaları: Asliye Hukuk Mahkemesi Davaları**, Cilt:3, 2. Baskı, Ankara, Seçkin, 2019, s. 105 ; AKİPEK, Jale / AKINTÜRK, Turgut / ATEŞ, Derya, **Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri: Kişiler Hukuku**, Cilt:1, 15. Baskı, Beta, İstanbul, 2019, s. 493.

düzeltilmemesi halinde kamu düzeni açısından sıkıntı oluşturabilecek, düzeltilmesi zorunlu küçük yanlışlar olarak tanımlamıştır².

Nüfus Hizmetleri Kanunu haricinde Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 304' te bu küçük yanlışların kararda mevcut olması halinde kararın nasıl düzeltileceğinden bahsetmişken ayrıca maddi hatanın tanımını da yapmıştır³. Maddeye göre, karardaki yazı ve hesap hataları ile diğer benzeri açık hatalar maddi hata olarak kabul edilmiş ve bu hataların mahkemece düzeltileceği belirtilmiştir. Örneğin, nüfus kaydında doğum tarihi 10.10.2010 olan kişinin doğum tarihinin düzeltilmesi talebinde bulunması üzerine verilen kararın zapta geçirilirken, katibin hakimi yanlış anlaması nedeniyle 0 ve 1'in yerini karıştırarak tarihi 10.01.2010 olarak yazması sonucu meydana gelen hata, maddi hata olarak nitelendirilecektir.

Maddî hata, kişisel durumla ilgili bilgilerin doğruluğunu ispatlayan ölüm veya doğum raporu, mahkeme kararı gibi dayanak belge olmasına rağmen nüfus siciline bu bilgilerin hatalı veya eksik kaydedilmesi veya hiç kaydedilmemesidir (NHK m. 3, 7). Gerçekten kaydı tamamen değiştirmek niyetiyle değil nüfus kaydına bilgilerin yanlış yazıldığından dayanak belgelerle ispatı durumunda maddi hatalar düzeltilebilecektir. Örneğin, doğum belgesinde soyadı **Bayer** yazan kişinin soyadını, nüfus memurunun yanlış anlayıp yanlışlıkla nüfus kaydına **Sayer** olarak kaydetmesi halinde soyadının sahibi, gerçek amacının tamamen soyadını değiştirip yeni bir soyadı almak olmadığını, yanlış anlaşılma sonucu "b" harfinin "s" olarak anlaşılıp öyle yazıldığını dolayısıyla yapılan maddi hata sonucunda doğum belgesinin esas alınarak soyadının Bayer olarak düzeltilmesini isteyebilir. Buradaki amaç, gerçekten soyadı değişikliği değildir. Kişi soyadını tamamen değiştirip yeni bir soyadı almak istememektedir. Gerçek soyadının (günlük hayatta kullandığı soyadının) doğru yazdığı resmi belgeye göre, sicile yanlış yapılan kaydın düzeltilmesini talep etmektedir. Dayanak belgenin gerçeği yansıtmama

² Yargıtay 8. H.D. 21.10.2020 T. 3075/ 6455 K. ; YHGK. 04.12.2018 T. 2017/11-3154 E. 2018/ 1847 K. ; Yargıtay 21. H.D. 09.12.2015 T. 2015/18057 E. 2015/22063 K. www.legalbank.net

³ Bkz. aşa. "Kararın Tavzihi, Tashihi ve Tamamlanması" s. 100; UMAR, Bilge, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Yetkin, Ankara, 2011, s. 531.

iddiası varsa veya hatanın maddi hata boyutunu aşması söz konusuysa bu durumda iş, mahkemeye intikal edecek ve durumun ispatı gerekecektir.

Nüfus Hizmetleri Kanunu Geçici m. 8 ile imla, düzeltme işareti, yazım yanlışlıkları gibi nedenlerle anlamı değişen ad ve soyadlardaki yanlışlıkların idarece düzeltilmesine imkan sağlanmıştır. Örneğin, gerçek adı **Ayşe** olan kişinin adı kayda yazılırken y harfi i olarak anlaşılmış ve ad nüfus kaydına **Aişe** olarak kaydedilmiştir. Bu tür hatalar mahkeme kararına gerek olmaksızın Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü veya nüfus müdürlükleri tarafından düzeltilecek veya tamamlanacaktır.

Gerek Nüfus Kanunu gerekse Yargıtay ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki maddi hata tanımlaması birbiriyle benzerlik göstermektedir. Hepsinde doğru bir dayanak belgesi gösterilerek ona göre açık, anlaşılır bir hatayı düzeltmek amaçlanmaktadır.

1.1.2. Kişisel durum sicili kavramı

Kişisel durum sicili⁴, bir gerçek kişiyi diğer gerçek kişilerden ayıran, kişinin belli başlı hâllerinin kaydedildiği ve hukuk düzeni tarafından kendilerine çeşitli sonuçlar bağlanan sicillerdir⁵. Kişisel durumlar değişkendir ve gerçek kişilerin hukukî durumlarının ve kimlik özelliklerinin saptanmasında rol oynar⁶. Bu nedenle Türk Medenî Kanunu m. 36 uyarınca kişisel durum, bu amaçla tutulan resmi sicille belirlenir (TMK m. 36). Bir kişinin cinsiyeti, dini, medenî hâli, kısıtlı olup olmaması, evlatlık olup olmaması gibi durumlar kişisel durumlara örnektir.

⁴ Eski Medenî Kanun'da "Ahvali Şahsiye Sicil Kayıtları" başlığında düzenlenmekteydi.

⁵ EDİS, Seyfullah, **Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri**, 4. Bası, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ankara, 1993, s. 377 ; VELİDEDEOĞLU, H. Veldet, **Türk Medeni Hukuku**, 3. Bası, Nurgök Matbaası, İstanbul, 1963, s. 222; OĞUZMAN, Kemal / SELİÇİ, Özer / OKTAY ÖZDEMİR, Saibe, **Kişiler Hukuku**, 18. Baskı, Filiz, İstanbul, 2019, s. 157 ; DURAL, Mustafa / ÖĞÜZ, Tufan, **Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku**, Cilt: 2, 11. Baskı, Filiz, İstanbul, 2011, s. 189.

⁶ KILIÇOĞLU, Ahmet, **Medenî Hukuk** (Kısaltma: Medeni), 3. Baskı, Turhan, Ankara, 2019, s. 457; SEROZAN, Rona, **Medenî Hukuk: Genel Hükümler/Kişiler Hukuku**, 8. Bası, Vedat, İstanbul, 2018, s. 489; AKINTÜRK, Turgut / ATEŞ, Derya, **Medenî Hukuk**, 32. Baskı, Beta, İstanbul, 2016, s. 167.

Kişisel durum sicilleri, hem toplum içinde kişiler arasında hem de kişiler ile devlet arasında düzeni ve güveni sağlar⁷. Sicillerin doğru tutulması bir zorunluluktur. Bunun bir zorunluluk olması, kişisel durum sicillerinin tutulmasının Türk Medenî Kanunu m. 37 anlamında devlet tarafından atanan memurlara yüklenmiş bir ödev olmasından kaynaklanır (TMK m. 37).

Kişisel durum sicilinin tutulması ve zorunlu bildirimlerin yapılmasıyla ilgili esaslar, ilgili özel kanunda gösterilir (TMK m. 36/2). Bahsi geçen ilgili kanun, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunudur⁸. Türk Medenî Kanunu'nun "kişisel durum sicili" olarak adlandırdığı sicil, Nüfus Hizmetleri Kanunu'nda "nüfus kütüğü" adıyla yer almış ve tanımı yapılmıştır (NHK m. 5, m. 3/ş). Nüfus kütükleri, kişilerin kimliklerinin, yerleşim yeri adreslerinin, aile bağlarının, vatandaşlık durumlarının ve şahsî hâllerinin belirlenmesi amacıyla ilçe ve aile esasına göre nüfus olaylarının tescil edildiği, daimî olarak saklanması gerekli resmi belgelerdir (NHK m. 5). Bu tanımdan da anlaşıldığı gibi kişisel durum sicili ile nüfus kütüğü terimleri aynı anlamda kullanılmaktadır.

Türk Medenî Kanunu'nda kişisel durum sicili olarak düzenlenen "doğum kütüğü" (TMK m. 41-42), "ölüm kütüğü" (TMK m. 43-46) ve "evlenme kütüğü" (TMK m. 144) dışında 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 3'te de "nüfus kütüğü", "aile kütüğü", "özel kütük" ve "yabancılar kütüğü" gibi sicillerden söz edilmektedir. Nüfus kütüğü; aile kütüğü, özel kütük ve yedeklerinden oluşan kayıtlar bütünüdür. Doğum, ölüm, evlenme, boşanma, kayıt düzeltme ve diğer olaylara ilişkin dayanak belgeler özel kütüğe konulur.

Her doğum nüfus müdürlüğüne bildirilmek zorundadır. Bildirim üzerine nüfus memuru, doğan çocuk için anne ve babasının adı, cinsiyeti, uyruğu, doğum yeri ve diğer kimlik özelliklerini kütüğe işler ve bu bilgilerin yer aldığı nüfus cüzdanı düzenlenir (NHK m. 15). Nüfus kaydı yapılırken nüfus kütüğüne bilgiler yanlış

⁷ İMRE, Zahit, **Medeni Hukuka Giriş**, 2. Baskı, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1976, s. 470; AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ, s. 475.

⁸ AYAN, Mehmet / AYAN, Nurşen, **Kişiler Hukuku**, 3. Baskı, Mimoza, Konya, 2011, s. 145; KILIÇOĞLU, Medeni, s. 459; DURAL / ÖĞÜZ, s. 189.

yazılmış olabilir. Örneğin, sağ olan birisinin kütüğüne ölü kaydı düşülmesi, kişinin başkasının çocuğu olarak gösterilmesi, evli olan birinin bekâr olarak yazılması... Bu kayıtların yanlıtlıcılığı kamu düzenini zedeleyeceği için yanlılıkların düzeltilmesi zorunludur.

Kişisel durum sicili kayıtlarında mahkeme kararı olmadıkça değışiklik ve düzeltme yapılamaz (TMK m. 39). Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 35/1'e göre, kesinleşmiş mahkeme kararı olmadıkça nüfus kütüklerinin hiçbir kaydı düzeltilemez ve kayıtları değıştiren bir şerh konulamaz (NHK m. 35/1). Hâkim nüfus kayıtlarında düzeltme yapılmasına karar verirken bu kayıtlar arasında çelişki yaratmamaya dikkat etmeli ve hayatın olağan akışına ters düşecek durumlara yol açmamalıdır⁹.

Nüfus kayıtları hem Nüfus Hizmetleri Kanunu hem de Türk Medenî Kanunu hükümleri uyarınca kişisel durum sicili olarak düzenlenmiş ve resmi kayıt olarak kabul edilmiştir¹⁰. Resmi kayıt olmalarının sonucu olarak Türk Medenî Kanunu m. 7 uyarınca resmi sicillerin ispat gücüne sahiptir. Dolayısıyla resmi kayıtlarda geçerli olan ve aksi ispat edilinceye kadar bu kayıtların doğru kabul edildiği karine nüfus kütükleri için de geçerli olacaktır¹¹. Bu karine mutlak doğru bir karine olmadığı gibi kaydın, nüfus kütüğünde yazdığı şekilde olmadığına dair bir iddianın olması durumlarında gerçek durumun, iddia eden tarafından ispatı gerekecektir¹². Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 190 uyarınca, iddia eden iddiasını ispatla yükümlüdür. Örneğin, çocukla kurulmuş bir satım sözleşmesinde çocuğun 18 yaşını doldurmadığını söylemesine rağmen karşı taraf, çocuğun nüfus kaydındaki yaşının aslında 15 değil de 20 yaş olduğunu iddia ediyorsa bu iddiasını ispatlamak zorundadır. Nüfus kütüğünde

⁹ Yargıtay 8. H.D. 01.07.2020 T. 1651/ 4271 K.; Yargıtay 8. H.D. 01.07.2020 T. 1653/ 4272 K.; Yargıtay 8. H.D. 07.12.2017 T. 2017/6457 E. 2017/16473 K.; Yargıtay 18. H.D. 05.11.2015 T. 2015/2375 E. 2015/15895 K., <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

¹⁰ Yargıtay 8. H.D. 06.11.2019 T. 2018/90 E. 2019/ 9933 K. ; ''Nüfus kaydının düzeltilmesi davasına bakan mahkemeler, hayatın doğal akışına uygun olmayan durumlara yol açmamalı, doğru sicili oluşturmak zorundadırlar.'': Yargıtay 18.H.D. 11.01.2016 T. 2015/5993 E. 2016/100 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

¹¹ OĞUZMAN, M. Kemal / BARLAS, Nami, **Medeni Hukuk**, 20. Bası, Vedat, İstanbul, 2014, s. 330; ÖKTEM ÇEVİK, Seda, ''Çocuğun Anne ve/veya Babası Haricindeki Kişilerin Nüfus Siciline Kaydedilmesinden Doğan Sorunların Değerlendirilmesi'', Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt: 22, Sayı: 3, Cevdet Yavuz'a Armağan, 2016, s. 2108.

¹² ANTALYA, O. Gökhan / TOPUZ, Murat, **Medeni Hukuk**, 2. Basım, Legal, İstanbul, 2015, s. 440 ; KILIÇOĞLU, Medeni, s. 188.

yazan bilgilerin doğru olmadığına dair iddiayı ispat, Türk Medeni Kanunu m. 7’de şekle tâbi tutulmamıştır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun da kararlarında belirttiği gibi nüfus kayıtlarında yanlışlık olduğu düşünülüyorsa bu iddia tanık dahil her türlü delille ispatlanabilecektir¹³.

1.2. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Talepleri

1.2.1. Genel olarak

Nüfus kaydında yer alan maddî hata dışındaki yanlış kayıtlar ancak mahkeme kararıyla düzeltilebilir ki bu kararın alınabilmesi kayıt düzeltme yargılamasıyla mümkündür. Nüfus kütüğünde mevcut olan kayıt, kişinin gerçek durumunu yansıtmıyorsa veya kayıttaki gerçeği yansıtmama hâli kaydı yapan memurun dikkatsizliğinden, kişisel hatasından veya dayanak belgenin gerçeği yansıtmamasından kaynaklanmışsa bu yanlışlık nüfus kaydının düzeltilmesi yargılaması sonucu verilecek karar ile düzeltilir¹⁴. Nüfus kaydının düzeltilmesi (tashi) talebi, bir kişinin aile kütüğüne işlenmiş nüfus kayıtlarının (mevcut sicil kayıtlarının) düzeltilmesini amaçlayan taleptir¹⁵. Başka bir ifadeyle, nüfus kayıtlarının mahkeme kararı ile düzeltilmesi için bulunulan bir taleptir¹⁶. Bu talep ile aile kütüğüne işlenmiş kayıtların bir kısmı veya tamamı düzeltilir veya değiştirilir¹⁷. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, nüfus kaydının düzeltilmesini, resmi sicilin belgelediği olgunun doğru olmadığı, kaydın baştan yanlış olarak kütüğe geçirilmesi sebebiyle mevcut kaydın düzeltilmesi olarak tanımlamıştır¹⁸.

¹³ YHGK 14.05.2019 T. 2017/8-1555 E. 2019/ 561 K. ; YHGK 07.11.2012 T. 2012/ 18-548 E. 2012/763. ; OĞUZMAN / BARLAS, s. 333.

¹⁴ TEKDOĞAN, Aydın, **Nüfus - Kamulaştırma - İmar Davaları ile İcra İflas Kanunu’na İlişkin Asliye Hukuk Davaları**, Cilt: 3, 1. Baskı, Ankara, Seçkin, 2020, s. 452.

¹⁵ YILMAZ, Ejder, **(Öğrenciler İçin) Hukuk Sözlüğü**, Yenilenmiş 5. Baskı, Ankara, Yetkin, 2014, s. 561; DEMİR, Abdullah, **Hukukî Terimler Sözlüğü**, Ankara, Astana Yayınları, 2019, s. 1095.

¹⁶ BELGESAY, Mustafa Reşit, **Türk Medeni Kanunu Şerhi** (Kısaltma: Şerh), İstanbul, 1945, s. 164; KILIÇOĞLU, Medeni, s. 463; AKİPEK / AKINTÜRK/ ATEŞ, s. 493.

¹⁷ YHGK 13.11.2013 T. 2013/18-354 E. 2013/1554 K. ; Benzer yönde kararlar için bkz: Yargıtay 18. H.D. 26.05.2016 T. 2016/9293 E. 2016/8531 K. , Yargıtay 18. H.D. 21.04.2016 T. 2015/9092 E. 2016/6310 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

¹⁸ YHGK 24.01.2018 T. 2017/1-1553 E. 2018/ 83 K. ; YHGK 30.01.2008 T. 2008/2-36-47 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>

1.2.2. Kapsamı

Nüfus kaydının düzeltilmesi talebi, doktrinde kişisel ve kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi talebi ayırımına tâbi tutulmuştur¹⁹. Bu ayırım uygulamanın ortaya çıkardığı, kanunlarda ayrıca düzenlenmeyen, talepte bulunanlar esas alınarak yapılmış bir ayırımdır.

Kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi talepleri, Cumhuriyet savcılığı tarafından yapılan, nüfus kayıtlarındaki yanlışlıkların düzeltilmesi, kaldırılması veya değiştirilmesi taleplerini içermektedir²⁰. Kişisel nüfus kaydının düzeltilmesi talepleri ise kişinin kendisi, velisi, vasisi, vekili tarafından talep edilen ve kişisel nüfus kayıtlarındaki yanlışlıkların düzeltilmesi, kaldırılması veya değiştirilmesini amaçlayan taleplerdir²¹.

Kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi talepleri ve kişisel nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinin türleri ile hukuk mahkemesinde görülen yargılama usulüne ilişkin konular benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte talepte bulunanlar, talepte bulunurken hazırlanan dilekçelerin mahiyeti, ceza mahkemesinde görülen kamusal kayıt düzeltmelerde yargılama usulü, yargılama harç ve giderleri gibi açılardan da farklılık arz etmektedir.

Anayasa Mahkemesi, nüfus kaydının düzeltilmesinin kapsamını bir kararında şöyle belirlemiştir²²: ‘*Nüfus kaydının düzeltilmesinin kapsamında ad, soyadı, cinsiyet, doğum kaydı değişikliği gibi nüfus kayıtlarının düzeltilmesi davaları bulunmaktadır.*’ Ancak düzeltme talep edilen her kayıt Nüfus Hizmetleri Kanunu’na tâbi olmayabilir.

¹⁹ ÖZDAMAR, Demet, “5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu’nun Türk Medenî Kanunu’ndaki İlkeler Işığında Değerlendirilmesi”, Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan, Cilt: 2, Ankara, Turhan, 2010, s. 1651 ; ÖZKAN, Hasan / İŞTİP ATAÇ, Kifayet, **Yeni 5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Yasasına Göre Düzenlenen Açıklamalı-İçtihatlı Nüfus Davaları ve Nüfus İşlemleri**, 2. Baskı, Ankara, Seçkin, 2009, s. 46-47; GENÇ, Ali Selim, “Cumhuriyet Savcısının Özel Hukuk Davalarındaki Yeri”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s. 128; SABİR, Serkan, “Cumhuriyet Savcılarının Hukuk Davalarında Yer Alması”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019, s. 209.

²⁰ ÖZDAMAR, s. 1651; ÖZKAN / İŞTİP ATAÇ, s. 46.

²¹ ÖZDAMAR, s. 1652 ; ÖZKAN / İŞTİP ATAÇ, s. 47.

²² AYM 30.03.2012 T. 2011/34 E. 2012/48 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

Örneğin; cinsiyet değişikliği Türk Medenî Kanunu kapsamındadır. Dolayısıyla Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun usul hükümleri içerisinde kalan yaş, ad ve doğum yeri düzeltme talepleri bu kapsamda değerlendirilecektir.

1.2.3. Türleri

Yaş (doğum tarihi), ad ve doğum yerinin düzeltilmesi talepleri, nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinin türleridir.

Yaş (doğum tarihi) düzeltme talepleri

Doğum tarihi, kişinin doğduğu tarihtir²³. Yaş, insanın doğum tarihinden itibaren geçirdiği yıl biriminden ifade edilen süre olup insanın doğum tarihine göre belirlenmektedir. Bu nedenle bir kişinin gerçek yaşı ile nüfus kaydında yazılı olan yaşı arasında uyumsuzluk olduğu hâllerde bulunulacak talep, ‘yaş düzeltme talebi’ ya da uygulamada kullanılan ismiyle ‘doğum tarihinin düzeltilmesi talebi’ dir²⁴.

Doğum tarihinin belirlenmesi; evlilik, evlat edinme, askerlik, işe alınma, emeklilik, cezai ehliyet gibi durumların tespitinde önem arz etmektedir²⁵. Günümüzde sayıca azalma eğiliminde olan ancak ülkemize yapılan göçlerle tekrar artan ölen kardeşin kimliğinin diğer kardeş tarafından kullanılması, nüfusa geç veya erken yazılma, yaşın saklanması, sahte kimlik kullanımı gibi durumlarla karşılaşmaktadır ki bu durumlar hem kişinin kendi hayatını hem de kamu düzenini olumsuz yönde etkilemekte ve ciddi uyuşmazlıklara yol açmaktadır²⁶.

Yaşının düzeltilmesini talep eden kişi resmi kurumlarda (hastane, doğumhane...) doğmuş olabilir. Doğduğu yer ve doğum tarihi, resmi belgelerle sabit

²³ Türkçe Sözlük, 10. Baskı, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2019, s. 551.

²⁴ ÖZKAN / İŞTİP ATAÇ, s. 130. ; AYDEMİR v.d., s. 93; RUHİ, Ahmet Cemal / RUHİ, Canan, **En Son Yargıtay İçtihatlarıyla Nüfus Davaları: Nüfus Kayıtlarına İlişkin Düzeltme Davaları**, Ankara, Seçkin, 2017, s. 707.

²⁵ BÜKEN, Bora, ‘Yaş Tayinlerinde Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar’, 6. Tıp Hukuku Günleri: Yaş Tayini, Prof. Dr. Şemsi Gök Anısına, İstanbul, 2016, s. 52. ; AYDEMİR v.d., s. 93. ; RUHİ / RUHİ, s. 707.

²⁶ BÜKEN, s. 52.

olan kişilerin yaş düzeltme talebi dikkate alınmayacak olup bulunulan talep reddedilecektir²⁷. Çocuk, resmi kurumlarda doğmuş olmasına rağmen resmi kayıtlar ibraz edilmeden beyana göre kayıt yapılmış olabilir. Bu hâllerde kayıt, resmi belgeye dayanmadığı için yaş düzeltilebilir.

Nüfusa kayıtlı olan kişi, nüfus kaydı hangi tarihte yapıldıysa o tarihte doğmuş sayılır. Bir kişinin doğmadan nüfus kaydı yapılamayacağı için yaş küçültme talebi dinlenmeyecektir. Örneğin, bir kişinin gerçek doğum tarihi 1992 olmasına rağmen nüfus kaydına 1990 yılında doğmuş gibi kayıt yapılmışsa kişinin 1990 yılından sonraki yıllar için kayıt düzeltme talebinde bulunulması halinde bu talep dinlenmeyecektir.

Düzeltilme talep eden kişinin düzeltilmesini talep ettiği yaşta bir kardeşi varsa ve kardeşi nüfusa kayıtlı ise Türk Medenî Kanunu m. 287 uyarınca iki kardeş arasında en az 180 günlük bir sürenin olması gerektiğinden yaş düzeltme talebi dinlenmeyecektir²⁸. Bununla birlikte yaş düzeltme talebinde bulunan kişi, kardeşiyle ikiz olduğunu iddia edebilir. Burada önemli olan iddianın ispatıdır yani talepte bulunan kişi ile ikizi olduğu iddia edilen kişi arasında en az 180 gün olup olmadığı araştırılacaktır²⁹. Yapılan araştırmalar ve alınan sağlık raporları sonucu ikiz olduklarına karar verildiğinde yaş düzeltme talebi doğrultusunda düzeltme yapılacaktır; araştırmalar neticesinde ikiz olmadıklarına ilişkin bir sonuca varıldıysa talep reddedilecektir. Yargıtay, kararlarında iki kardeş arasındaki zaman aralığının karara tek başına esas alınmaması gerektiğini, aradan en az 180 gün geçmiş olsa da doğum yapan kişinin doktora başvurularak tıbbi rapor alınmasını ve bu raporun da değerlendirilerek karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir³⁰.

Yaş düzeltme talep edenin, anne ve babasının evlilik dışı birlikteliğinden dünyaya gelmiş olduğu hâllerde de yaş tespitinde ispat ve süre önem taşımaktadır.

²⁷ RUHİ / RUHİ, s. 172. ; AYDEMİR v.d., s. 101.

²⁸ ŞAHİN, Emin, **Açıklamalı, Uygulamalı, İçtihatlı Asliye Hukuk Davaları**, Cilt: 1, Ankara, Kartal Yayınevi, 2004, s. 338.

²⁹ BABACAN, Hüseyin Güngör / USLU, Kazım, **Uygulamada Nüfus Davaları**, Adalet Yayınevi, 2013, s. 137.

³⁰ Yargıtay 8. H.D. 22.03.2018 T. 2017/7170 E. 2018/ 9856 K. ; Yargıtay 8. H.D. 22.02.2018 T. 951/2627 K. ; Yargıtay 8. H.D. 16.11.2017 T. 2017/2873 E. 2017/15491 K. ; Yargıtay 18. H.D. 2008/8644-10862 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

Şöyle ki; anne ve babanın evlilik dışı birlikteliği sonucu doğduğu iddiaları ve ne zaman doğduğu ispatlanabilmelidir aksi takdirde talep reddedilecektir. Sonradan evlenme gerçekleşiyse evlilik kayıtları ve evlilik tarihi dikkate alınıp, Türk Medenî Kanunu'ndaki 180 ve 300 günlük süreler hesaplanarak yaş düzeltme talebi karara bağlanacaktır³¹.

Anne ve babası ölmüş bir kişinin yaş düzeltme talebinde bulunması hâlinde ölüm tarihleri önem arz etmektedir. Anne öldükten sonra doğum yapılamayacağı için annenin ölümünden sonraki yıllar için talep edilen yaş düzeltme talepleri dinlenmeyecektir³². Örneğin, annesi 2005 yılında ölen bir çocuk için çocuğun aslında 2006 yılında doğduğu iddia edilerek yaş düzeltme talebinde bulunulması halinde bu talep dinlenmeyecektir. Baba ölmüş ise annenin düzeltme talep eden kişiye gebe kalma tarihi babanın öldüğü gün olarak kabul edilir ve 300 günlük süre bu tarihten itibaren hesaplanır. Dolayısıyla 300 gün içerisinde doğmuş ise talepte bulunan o gün doğmuş olur. 300 gün geçtikten sonra doğmuş ise zaten bu talep dinlenmeyecektir.

Görülmektedir ki, yaş düzeltme yargılamaları kamu düzenini yakından ilgilendirmektedir, bu nedenle söz konusu talep üzerine görülen yargılamaya bakan hâkim, yargılamada yer alanların yaptıkları savunmalar ve gösterdiği deliller ile bağlı kalmayarak kendiliğinden yapacağı araştırma sonucu elde edeceği bulguları da değerlendirerek karar verecektir³³.

Yaşın düzeltilmesi kararlarının diğer kanunlardaki düzenlemelere etkisi

³¹ ÖZKAN / İŞTİP ATAÇ, s. 134.

³² ÖZKAN / İŞTİP ATAÇ, s. 134.

³³ HATEMİ, Hüseyin, **Kişiler Hukuku**, 8. Bası, İstanbul, On İki Levha, 2020, s. 87; BELGESAY, Şerh, s. 98; GENÇ, s. 134. ; ‘ ‘ Yaş düzeltme davası gerçek anlamda bir düzeltme davasıdır. Gerçek anlamda düzeltme davaları, kişilik işlemi hakkı sayılmamalıdır. Bunlar kamu düzenini ilgilendirirler. Kişinin gerçek yaşının sicilde görünmesinde kamu yararı vardır. ’ ’; Benzer yönde kararlar için bkz: Yargıtay 18. H.D. 02.07.2012 T. 2012/7070 E. 2012/8332 K.; Yargıtay 18. H.D. 06.02.2014 T. 2013/18532 E. 2014/1672 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html> .

i- Askerliğe etkisi

Özellikle son dönemde gündem olan bedelli askerlik; belli bir yaşa gelmiş, askere gidecek kişilerin devletçe belirlenmiş bedeli ödeyerek normal askerlik süresinden daha kısa askerlik yapmalarını sağlamıştır. Bu ve buna benzer imkanları kaçırmak istemeyen kişiler, nüfusta kayıtlı doğum tarihini düzeltme girişiminde bulunmaya başlamışlardır. Ancak kötü niyetli olarak yapılmak istenen doğum tarihi düzeltmeleri Askerlik Kanunu ve Anayasa Mahkemesi kararları ile engellenmeye çalışılmıştır.

Askerlik çağına gelmiş kişilerin yaş düzeltme talepleri Askerlik Şube'ye bildirilmektedir. Askerlik Kanunu m. 81'de yaşını değiştirenlerle ilgili düzenleme yapılmıştır. Askerlik çağına girdikten sonra yapılan yaş değişiklikleri (mahkemece resmi hastane doğum kayıtları esas alınarak yapılanlar hariç) askerlik işlemlerinde dikkate alınmaz. Ancak; yoklamaları sırasında aile kütüğünde yazılı yaşları ile görünümleri uyumlu olmayanlardan kayden yaş düzeltmelerine engel bulunmayanların yaşlarının düzeltilmesi için askerlik şubesi başkanı tarafından Cumhuriyet savcısına müracaat olunur ve yargılama sonucuna göre askerlikleri yaptırılır (Askerlik Kanunu m. 81). Maddede açıkça askerlik çağına girildikten sonra yapılan doğum tarihi düzeltmelerinin dikkate alınmayacağı düzenlenmiştir. Benzer şekilde Anayasa Mahkemesi bir kararında, asker adaylarının yaş düzeltme işlemini resmi hastane raporu olmaksızın yaptıkları anlaşılırsa bedelli askerlikten yararlanamayacaklarını belirtmiştir³⁴.

ii- Emekliliğe etkisi

Yaş düzeltme talepleri, sosyal güvenlik hukukunu etkilemektedir. Uygulamada erken emekli olmak gibi amaçlarla yaş düzeltme yoluna gidildiği görülmektedir. Bu konu 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (m. 57), 1479 sayılı Bağkur Kanunu (m. 66), 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu'nda (m. 105) düzenlenmiş, bu düzenlemeler gereği insanların kötü niyetleri korunmamıştır. Söz

³⁴ AYM 14.03.2019 T. 2019/3 E. 2019/12 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

konusu kanun maddelerinin ortak düzenledikleri nokta, ilk defa sigortalı olarak işe başladıktan sonra yapılan yaş düzeltmelerinin dikkate alınmayacağıdır³⁵.

iii- Evlenmeye etkisi

Hukukumuzda her kadın veya erkek 17 yaşını doldurmadıkça evlenemez (TMK m. 124). Bu hüküm özellikle kırsal kesimlerde yaygın olan çocuk yaşta yapılan evlilikleri engellemektedir. Bu engelden kurtulmak isteyenler yaş büyütme yoluna gitmektedirler. Hâkim kararını verirken dış görünüş ile yaşın uyumlu olmasına dikkat edecektir.

iv- Evlatlık ve evlat edinmeye etkisi

Evlat edinme işleri için yaş önemlidir. Şöyle ki, evlat edinen ile evlatlık arasında en az 18 yaş bulunmalıdır (TMK m. 308). Kişi tek başına evlat edinmek istiyorsa kanunen 30 yaşını doldurmak zorundadır (TMK m. 307). Yaş şartlarını sağlamak amacıyla kişiler yaş düzeltmeden yararlanmaktadırlar. Kişi, evlat edinmek için diğer şartları sağlıyorsa, yaşını da şartlara uygun olarak düzeltmişse artık bu kayıt dikkate alınacaktır.

v- İşe girmeye etkisi

İş Kanunu, Memurlar Kanunu ve buna benzer kanun ve yönetmeliklerde işe girmek için yaş şartları öngörülmüştür. Örneğin, genç işçilerin çalışmasında yaş aralığının 15 - 18 yaş arasında olmak; çıraklık için 14 yaşın doldurulması ile 19 yaşın doldurulmamış olması gerekir. Yaş düzeltilmesi yargılamalarında karar, işe girmeden önce verilmiş ve kesinleşmiş olmalıdır. Aksi takdirde dikkate alınmayacaktır.

³⁵ TOK, Onur / ESEN, Bünyamin, "Sosyal Güvenlik Mevzuatında Yaş Düzeltmesi ve Emekliliğe Etkisi", Mali Çözüm Dergisi, İstanbul, 2012, s. 270.

vi- Eğitim öğrenime etkisi

Ülkemizde zorunlu eğitim 12 yıldır. Çıkarılan yönetmeliklerle çocukların okula başlama yaşı belirlenmiştir. Örneğin, ilkokul birinci sınıfa kayıt için çocuğun 69 ayını bitirmiş olması gerekir³⁶. Bazı veliler çocuklarının erken yaşta okula başlamalarını istememekte bazıları ise erken yaşta okula göndermek istemektedirler. Küçük yaşta okula başlama okul yönetimi açısından sorun yaratacağından veliler çocuğun yaşını düzelttirme yolunu tercih etmektedirler.

vii- Vatandaşlığa etkisi

Vatandaşlık yasasında düzenlenen vatandaşlığa alınma, vatandaşlıktan çıkarılma gibi hâllerde kişinin düzeltilmiş yaşı esas alınır.

viii- Seçme ve seçilmeye etkisi

Anayasa m. 67 uyarınca, 18 yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir. Yine milletvekili seçilme hakkı 30 yaşın doldurulmasına bağlanmıştır. Kanunda açıkça yaş belirtilen hâllerde yaşın düzeltilmesi bu durumları etkileyecektir. Düzeltilen yaş esas alınacaktır.

ix- Cezai ehliyete etkisi

Yaş, ceza hukukunda cezada indirim sebebi olduğu gibi 18 yaşından küçükler için görevli mahkeme, yargılama usulü bakımından da farklılık arz etmektedir. Örneğin, 18 yaşın altındaki sanıklar çocuk mahkemelerinde yargılanmaktadırlar. 0-12 yaş arası ile 12-15 yaş arasına uygulanacak güvenlik tedbirleri farklılık arz etmektedir. Yargılama safhasında dış görünüş ile nüfus kaydındaki yaş arasında uyumsuzluk var ise, mahkeme re'sen yaş düzeltme yoluna gidecektir.

³⁶ 10 Temmuz 2019 T. 30827 K. Mili Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik m. 9.

x- Dernek, parti gibi yerlere üye olmaya etkisi

Dernek, parti gibi yerlere üye olmak için 18 yaşını doldurmak gereklidir. Dernekler Kanunu'na göre 18 yaşından küçükler çocuk derneklerine üye olabilmektedirler (Dernekler Kanunu m. 3). Siyasi partilere üye olmak için 18 yaşını doldurulması gerekir (Siyasi Partiler Kanunu m. 11). Üye olmada kişilerin düzeltilmiş yaşı esas alınır.

Ad düzeltme talebi

Ad, bireyleri toplumdaki diğer bireylerden ayıran, onları anımsamamıza yarayan, kelimelerle ifade edilen bir tanımlama ve kimlik aracıdır³⁷. Adlar, öz ad ve soyadı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bu iki ad türü kullanılması zorunlu olan adlardır (Soyadı Kanunu m. 1).

Öz ad, bireyleri başka bireylerden ayıran, anne - baba tarafından doğan çocuğa verilen adıdır. Evlilik içinde doğan çocuğa verilen ad, genellikle anne ve babanın ortak kararıdır. Evlilik dışında doğan çocuğa ad, anne belli ise annesi tarafından konulur. Anne ve babası belli olmayan bulunmuş çocuklara ise, nüfus müdürlüğü tarafından ad konulur (NHK m. 19).

Soyadı, aynı aileden gelen bireyleri diğer ailelerden ayırmaya yarayan, kuşaktan kuşağa aktarılan aile adıdır³⁸. Soyadı doğumla kazanılır ve bir aileyi ayırt etmek için kullanılır.

Adlar, kişinin diğer bilgileri gibi nüfus kütüğüne kaydedilir. Herkes nüfus kayıtlarındaki adını kullanmak zorundadır. Bir kişiye çevresi lakap takmış olabilir veya bu kişi kendi gerçek adını gizleyerek müstear bir ad kullanıyor olabilir. Bu kişinin

³⁷ CENGİZ, Bilal, **Türk Hukukunda Ad ve Adın Değiştirilmesi**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2011, s. 3; İMRE, s. 445; KILIÇOĞLU, Medeni, s. 446; AYAN/ AYAN, s. 103.

³⁸ ABİK, Yıldız, **Kadının Soyadı ve Buna Bağlı Olarak Çocuğun Soyadı**, Ankara, Seçkin, 2005, s. 31. ; AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ, s. 420.

müstear adı veya lakabı resmi kaydındaki adı etkilemez. Kayıttaki ad neyse o ad, kişinin adıdır.

Nüfus kütüğüne kayıt yapılırken nüfus kaydındaki adda hatalar mevcut olabilmektedir. Bu hatalar, kaydı yapan nüfus memurunun dikkatsizliğinden kaynaklanabileceği gibi beyanı yapan kişinin hatasından veya sunulan belgelerin yanıltıcı olmasından da kaynaklanabilir. Bu durumda ad düzeltme talebinde bulunulacaktır. Düzeltme, kişinin nüfus kaydında yazan ad ve soyadı için istenebilir.

Yargıtay, ‘adın haklı sebeple değiştirilmesi talebinin, kişisel durum sicilindeki mevcut kaydın değiştirilmesini ve düzeltilmesini gerektirmesinden dolayı esas itibariyle nüfus kaydının düzeltilmesi niteliğinde olduğuna’ karar vermiştir³⁹. Yargıtay’ın bu kararına göre, kayıt değiştirme taleplerinin kayıt düzeltme taleplerinin bir türü olduğu ortaya çıkmaktadır. Uygulamada da ad düzeltme taleplerinin kapsamına Türk Medenî Kanunu m. 27’de düzenlenen haklı sebep ile ad değiştirme talebi, Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36 gereği yanlış tescilden dolayı yapılan düzeltme talebi ve kaydın silinmesi talebi dahil edilmektedir. Halbuki değiştirme ve düzeltme talepleri arasında farklar bulunmaktadır. Şöyle ki; adlar için haklı sebeplerin varlığı hâlinde değiştirme, nüfusa kayıt sırasında bir yanlışlık meydana geldiği hâllerde ise düzeltme talep edilecektir. Ad değiştirme talepleri Türk Medeni Kanunu’nda ayrıca düzenlenmiştir. Ad değiştirme, nüfus kaydındaki adın tamamen değiştirilmesi şeklinde olabileceği gibi mevcut adın yanına yeni bir ad eklenmesi veya kişi birden fazla ada sahipse ad silinmesi şeklinde de olabilir⁴⁰. Örneğin, Veli olan adın Ozan olarak değiştirilmesi, İsmail olan adın yanına Orkun isminin eklenmesi, Ahmet Furkan olan addan Ahmet’in silinmesi... Ad değiştirme, adını değiştirmek isteyen tarafından talep ediliyorken ad düzeltme, düzeltme talep eden kişi haricinde Cumhuriyet savcısı tarafından da talep edilebilir.

³⁹ ÖZBİLEN, A. Barış, ‘Mahkeme Kararına Dayanmayan Ad ve Soyadı Değişiklikleri (Nüfus Hizmetleri Kanununun Geçici Madde 8. Hükmüne Bir Bakış)’, (Kısaltma: Geçici Madde 8), Türkiye Barolar Birliği Dergisi, s. 198. ; Yargıtay 8. H. D. 11.01.2018 T. 2017/6795 E. 2018/248 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

⁴⁰ İNAN, A. Naim, **Medeni Hukuk**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2005, s.123.

Türk Medenî Kanunu m. 27’de haklı sebebin varlığı hâlinde ad değiştirme talebinde bulunulabileceği düzenlenmiş olmakla birlikte haklı sebep kavramından ne anlaşılması gerektiği, hangi durumların haklı sebep teşkil ettiği belirtilmemiştir. Yargıtay kararlarında ise, ad değiştirilmesini haklı kılan sebepler somut olaya göre değerlendirilmiştir. Adın karışıklığa neden olması, kötü - komik - iğrenç - rencide edici - küçük düşürücü anlamının bulunması, yetersizliği ve elverişsizliği, utanç ve alay konusu olması, çevrede başka bir ad ile tanınıp bilinme, aynı adı taşıyan kardeşin bulunması, adın cinsiyet karışıklığına neden olması, resmi makamlarca aranan kişilerle aynı ad - soyada sahip olmaktan dolayı rahatsız olmak gibi nedenler, uygulamada adın değiştirilmesi için haklı sebep olarak kabul edilmiştir⁴¹.

Ad düzeltme taleplerinde ise ad değiştirme taleplerinde olduğu gibi haklı sebep aranmamaktadır⁴². Bunun nedeni kayıttaki yanlışlığın ispatlanması hâlinde kaydın düzeltilecek olmasıdır⁴³. Ancak, adın değiştirilmesi talebi her ne kadar Nüfus Hizmetleri Kanunu’ndan ayrı olarak başka bir kanunda (TMK) düzenlenmiş olsa da yargılama usulü bakımından, nüfus kaydının düzeltilmesi talebinde olduğu gibi, Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36’ya tabi olmaktadır. Dolayısıyla hem Yargıtay’ın hem de uygulamanın sadece hukuki nitelik ve yargılama usulü açısından benzerlik göstermesini göz önünde bulundurarak düzeltmenin değiştirmeyi kapsadığını söylemesi yerinde görüş değildir. Bunlar konusu farklı taleplerdir.

Ad düzeltme ve değiştirme yargılamasında öncelikle düzeltme veya değiştirme talep eden kişinin hayatı, çevresi araştırılır. Mahkeme, ilgili yerlerden düzeltme talep eden kişinin adli sicil kaydını ister, Emniyet ve Cumhuriyet savcılığına düzeltme talep edenin aranan kişilerden olup olmadığını öğrenmek için yazı gönderir.

Ad değiştirme yargılamasında ad düzeltme yargılamasına oranla daha sık karşılaşılan, “Türk Dil Kurumu’ndan ad ile ilgili görüş alma” yoluna bazı hâllerde

⁴¹ GENÇCAN, Ö. Uğur, **Medenî Hukuk Davaları**, Ankara, Yetkin, 2013, s. 330. ; KILIÇOĞLU, Medeni, s. 453. ; Yargıtay 8. HD. 02.10.2019 T. 4689/ 8434 K. ; Yargıtay 8. H.D. 14.12.2017 T. 2017/6311 E. 2017/16881 K.; YHGK 01.03.2000 T. 18-127/154 K. , YHGK 01.12.1999 T. 18-966/1010 K., <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>

⁴² KILIÇOĞLU, Medeni, s. 454.

⁴³ KILIÇOĞLU, Medeni, s. 454.

başvurulmaktadır. Örneğin, adın anlamı bakımından çelişkiye düşülmesi, adın milli kültüre, örf ve adete aykırı olması... Türk Dil Kurumu'ndan ad ile ilgili görüş alma bir zorunluluk değildir.

Doktrinde bazı yazarlar, imlasında yanlışlık olan bir ad için bulunulacak talebi düzeltme talebi olarak adlandırmış olsalar da günümüzde basit imla ve yazım yanlışları, düzeltme işaretlerindeki yanlışlıklar mahkeme kararı aranmaksızın Nüfus Müdürlüğüne başvuru ve il/ilçe idare kurullarının kararı ile düzeltilmektedir⁴⁴. İl/ilçe idare kurullarının kararları kesindir. Bu basit yanlışlıklar haricindeki nüfus kütüklerinde yer alan yanlışlıkların düzeltilmesi için mahkeme kararı gerekir (NHK m. 35). Yanlışlığın basit olduğu anlaşılıyorsa, yanlışlığın olduğuna dair dayanak bir belge mevcut değilse yargılama yapılarak gerçeğe ulaşılacaktır.

Ad düzeltme ve değiştirme talepleri özellikle, boşanma durumunda kadınlar ve çocuklar için önem arz etmektedir⁴⁵. Kadınlar, evlendikten sonra tüm resmi kayıtlarında yazılı olan soyadı bilgileri, yeni duruma uygun olarak düzeltilecektir (TMK m. 187). Buna benzer şekilde boşanma durumlarında da kadınlar, nüfus kaydında yazılı olan soyadını düzeltirmek için talepte bulunacaklardır⁴⁶. Bu kanuni zorunluluk kadın - erkek eşitliği ilkesine aykırıdır. Nitekim Anayasa Mahkemesi'nin de bu yönde kararları mevcuttur. Anayasa Mahkemesi, erkeklerin yaşadıkları sürece kendi soyadlarını kullanmalarına izin verilmesi ile medeni durumları değişse bile soyadlarını kanunen değiştirmek zorunda bırakılmamalarını buna karşılık kadınların hem evlendiklerinde hem de boşandıklarında resmi kayıtlarda soyadlarını değiştirmek zorunda bırakılmalarının Anayasa'ya aykırı olduğu yönünde karar vermiştir⁴⁷.

Kural, boşanma gerçekleştiğinde kadının önceki soyadını alması olmakla birlikte, kadının boşandığı kocasının soyadını kullanma konusunda menfaati varsa

⁴⁴ HATEMİ, s. 88; ÖZBİLEN, Geçici Madde 8, s. 197-198.

⁴⁵ DEMİRBAŞ, Ali, "Nüfus Hizmetleri Kanunu'nda Yapılan Son Değişiklikler", Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:14, Sayı:179-180, Seçkin, 2019, s. 1438-1440.

⁴⁶ KILIÇOĞLU YILMAZ, Kumru, "Kadının Bıtmeyen Soyadı Sorunu", Ankara Barosu Dergisi, Sayı: 4, 2014, s. 587.

⁴⁷ AYM 19.12.2013 T. 2013/2187 K. ; AYM 06.03.2014 T. 2013/4439 K. ; AYM 16.04.2015 T. 2014/5836 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

soyadının kullanılmasına izin verilir (TMK m. 173/2). Genellikle eşlerinin soyadlarıyla tanınma, ünlü olma gibi durumlarda karşılaşılmaktadır. Menfaatin ne olduğunu hakim değerlendirecektir. Yargıtay, boşanan kadının bekarlık soyadını aldığı ancak boşandığı kocasının soyadını tekrar almak talebiyle açtığı davanın niteliğinin, Türk Medenî Kanunu m. 27 ile Nüfus Hizmetleri Kanunu çerçevesinde değerlendirilmesi sonucu, soyadı düzeltme davası değil kadının boşandığı kocasının soyadını kullanmaya izin davası olduğu, bu nedenle davanın aile mahkemesinde görüleceği yönünde karar vermiştir⁴⁸.

Soyadı değişikliği, ahlaka aykırı veya gülünç soyadlarında söz konusu olur (Soyadı Kanunu m. 3). Nüfus Hizmetleri Kanunu Ek madde 3 ile öz ad gibi bazı soyadı değiştirme hâlleri için mahkeme kararı zorunluluğu kaldırılmıştır. Maddeye göre, boşandıktan sonra önceki eşin (kocanın) kendi soyadını kullanması için izin verdiği hallerde boşanan kadın o soyadını değil de bekarlık soyadını kullanmak istiyorsa talep nüfus müdürlüğüne yapılacaktır. Yine kadın hem eşinin hem de bekarlık soyadını kullanıyorsa ve sadece eşinin soyadını kullanmak istiyorsa nüfus müdürlüğü gerekli işlemleri yapacaktır.

Çocuklar, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 7. maddesine göre, doğumla bir ada sahip olma hakkına sahiptirler (Çocuk Hakları Sözleşmesi m. 7). Çocuğun öz adı, evlilik birliği içerisinde anne ve babası tarafından belirlenir (TMK m. 339/5). Kural bu olmakla birlikte, anne-baba evli değilse velayet kime aitse, çocuğa adı o kişi verecektir (TMK m. 337). Çocuğun soyadını alması ise, Türk Medenî Kanunu uyarınca, soy bağı esasına dayanmaktadır. Türk Medenî Kanunu m. 321 uyarınca, çocuk, evlilik birliği içerisinde doğmuşsa, ailenin soyadını taşır, baba ile soy bağı kurulmadığı durumlarda, çocuk annenin soyadını kullanacaktır (TMK m. 321). Tanıma, anne ile evlenme, soy bağı kurulması gibi durumlar sonucunda, evlilik

⁴⁸ Yargıtay 2. H.D. 23.03.2009 T. 2008/18445 E. 2009/5190 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

birliği dışında doğan çocuk annesinin önceki soyadını kullanıyorsa artık babasının soyadını kullanacaktır⁴⁹.

Babanın ölmesi ya da gaipliği gibi durumlarda, çocuk, aile soyadını kullanmaya devam edecektir⁵⁰. Ancak anne ile babanın boşanması ve velayetin anneye verilmesi durumlarında, çocuk ile annenin soyadlarının farklı olması çocuğun ve annenin sosyal çevrelerinde, günlük hayatlarında ciddi problemlere neden olmaktadır⁵¹. Böyle bir problemle karşılaşan anne, çocuğunun velayetinin kendisinde olduğunu gösteren aile mahkemesinden verilen kararla, çocuğunun nüfus kaydında yazılı babasının soyadının değiştirilerek, kendi (annenin) soyadının kullanılması talepli dava açmaktadır⁵². Bu dava, babaya karşı aile mahkemesinde açılmaktadır. Şöyle ki; Türk Medenî Kanunu m. 27 ad değiştirilmesi için haklı sebep aramaktadır. Çocuğun adı ve soyadının değiştirilmesi de haklı sebebin varlığına bağlıdır. Bir görüşe göre, soyadının velayet hakkına bağlı olarak değişmesi ile Türk Medenî Kanunu m. 27 uyarınca çocuğun velayet altında olduğu kişinin soyadını almak istemesi birbirinden farklıdır⁵³. Çünkü haklı sebep olduğu sürece çocuğun soyadı her zaman değiştirilebilecektir. Kanaatimizce, annenin, çocuğunun velayetinin kendisinde olduğunu ispatlaması, çocuğun soyadının değiştirilmesi için tek başına haklı sebep teşkil etmez. Bununla birlikte, çocuğun yüksek menfaati de dikkate alınmalıdır⁵⁴. Çocuğun, nüfus kaydında yazılı soyadından dolayı menfaatinin zedelendiği, zarara

⁴⁹ TAŞKIN, Pelin, “Çocuğun Soyadıyla İlgili Yargı Kararlarının Değerlendirilmesi”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakóltesi Dergisi, Cilt: 51, Sayı: 2, 2018, s. 71. ; TURAN BAŞARA, Gamze, “Ana ile Evlilik Dışında Doğan Çocuk Arasındaki İlişkiyi Düzenleyen Türk Medenî Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 131, 2017, s. 216.

⁵⁰ MORTAŞ, Süleyman, “Evlenen Kadın İle Velayeti Kadına Bırakılan Çocuğun Soyadının Belirlenmesinde “Kocanın Soyadı” Parametresi”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Dergisi, Cilt: 20, Sayı: 2, 2016, s. 318.

⁵¹ ODYAKMAZ, Zehra / KESKİN, Bayram, “Boşanmış Anne-Babaların Müşterek Çocuklarının Soyadı Sorunu: Bir Karar İncelemesi ve İdare Hukukuna Yansımaları”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Dergisi, Cilt: 27, Sayı: 2, 2019, s. 349.

⁵² Yargıtay 8. H.D. 20.02.2018 T. 2017/6836 E. 2018/2500 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

⁵³ BAŞOğLU, Başak, “Soybağının Çocuğunu Soyadına Etkisi”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 1, 2017, s. 361; Samsun BAM 1. H.D. 20.01.2020 T. 2019/2719 E. 2020/ 106 K.

⁵⁴ Yargıtay 2. H.D. 14.01.2021 T. 2020/6688 E. 2021/ 170 K.; Yargıtay 2. H.D. 12.11.2018 T.2017/109 E. 2018/ 12772 K. www.legalbank.net

uğradığı düşünülüyorsa bunlar ispat edilmelidir⁵⁵. Örneğin, çocuk, yüz kızartıcı bir suçtan mahkum olan babasının soyadını almak istemeyebilir, bunun için zorlanamaz.

Kişinin anne veya baba adının düzeltilmesi

Bir kişinin anne veya baba adının nüfus kaydında düzeltilmesi, gerçek anne - babanın tespitine bağlıdır⁵⁶. Nüfus kayıtları gerçek durumu yansıtan resmi belge niteliğindedirler, bu nedenle nüfus kaydında gerçek anne - babanın adı yer almak zorundadır. Ancak bazı durumlar vardır ki nüfus kayıtlarındaki anne - baba adı, gerçek (biyolojik) anne - baba adı ile uyuşmamaktadır. Örneğin, evlilik dışı doğan çocuğun nüfus kaydında anne adı olarak gerçek annenin değil de babanın evlendiği başka bir kadının yazması, hastanede bebeklerin karıştırılması, özellikle evlat edinme usulünden kaçınmak için çocuğun nüfus kaydında başka anne - babanın adının yazılı olması⁵⁷... İşte bu gibi durumlarda gerçek anne - babanın tespiti ve buna bağlı olarak kayıt düzeltme talebi gündeme gelecektir. Burada şunu belirtmekte fayda vardır: Kişinin anne - baba adının düzeltilmesinin talebi doğrultusunda anne - baba tespiti yapılır ki talep edilen ad gerçek anne - baba adı ile uyumlu olsun. Bunun haricinde, anne - babanın tespiti istemli talep vardır, bu talep ile gerçek anne - baba tespit edilir ve sonucunda kayıt düzeltilir. İki talebin karıştırılmaması asıl talep ve bu talebin doğurduğu sonuca bakılarak sağlanacaktır.

Doğum yerinin düzeltilmesi talebi

Doğum yeri, kişinin doğduğu yerdir. Kişinin doğum yeri kaydında asıl doğduğu yer dışında başka bir yer yazıyorsa kişi, doğum yerinin düzeltilmesi talebinde bulunabilecektir. İnsanın doğum yeri tektir ancak bir insanın birden fazla yer ile

⁵⁵ ACABEY, Beşir, “**Türk Hukukunda Aile Adı (Eşlerin ve Çocukların Soyadı)**”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ’a Armağan, Cilt: 19, Özel Sayı, 2017, s. 493-512. ; PEHLİVAN, Mehmet Gökhan, “**Soyadı Kavramı ve Küçüklerin Soyadı İle Velayet Hakkı Arasındaki İlişkinin Yargı Kararları Işığında Değerlendirilmesi**”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Sayı: 7, 2016, s. 822.

⁵⁶ ÖZKAN / İŞTİP ATAÇ, s. 177.

⁵⁷ ÖKTEM ÇEVİK, s. 2113.

bağlantısı olabilir. Örneğin, bir insanın doğum yeri Erzurum, nüfusa kayıtlı olduğu yer Adana, yerleşim yeri Ankara olabilir.

Doğum yerinin düzeltilmesini kişinin kendisi, kişi 18 yaşından küçükse yasal temsilcisi (anne ve babası, vasisi) talep edebilir. Bu talep nüfus kaydının düzeltilmesi talebinin diğer türlerinde olduğu gibi onlarla aynı yargılama usulüne ve aynı kurallara tâbidir.

Doğum yerinin düzeltilmesi yargılamasında en önemli delil, doğumun resmi kurumda yapıldığına dair rapordur. Böyle bir rapor mevcutsa talep dinlenmeyecektir. Resmi kurum raporunda doğumun nerede yapıldığı açıkça yazacaktır. Doğum yeri konusunda belirsizlik söz konusu olmayacaktır. Bu talep türü, genelde evde yapılan doğumlarda karşımıza çıkar. Yeni doğanı nüfusa kayıt yaptıran anne - baba doğum yapılan yerin çocuklarının kaydında yer almasını istemeyebilir. Gerçek doğum yerinden farklı bir yeri kaydettirebilirler. Anne - baba çocuğun doğduğu yerin neresi olduğunu bildiği hâlde nüfus memuruna farklı bir yer olarak beyan etmiş yani memuru yanıltmış olabileceği gibi anne - babanın söylediği gerçek doğum yeri memur tarafından yanlış anlaşılabilir ve yanlış yazılmış olabilir. Bu durumlarda kayıt düzeltme yapılabilecektir.

Nüfus kaydında doğum yeri, il ve ilçe olarak gösterilmektedir. Dolayısıyla kaydın düzeltilmesini talep eden kişi doğum yeri olarak köy, kasaba gibi yerlerin yazılmasını talep edemeyecektir⁵⁸. Yapılan yargılama sonucu diğer kayıt düzeltme taleplerinde olduğu gibi doğum yerinin düzeltilmesine karar verilip karar kesinleştikten itibaren 10 gün içerisinde yargılamanın yapıldığı mahkeme, kesinleşme şerhini Nüfus Müdürlüğüne gönderir ve kararla düzeltilen yeni doğum yeri nüfus kayıtlarına işlenir⁵⁹. Düzeltme talebinin mahkeme tarafından reddi hâlinde ise kanun yollarına başvurulacaktır.

⁵⁸ BABACAN / USLU, s. 358.

⁵⁹ ÖZKAN / İŞTİP ATAÇ, s. 164-165.

1.3. Nüfus Kaydının Düzeltilmesine Karine Teşkil Eden Tespit Davaları

Tespit davaları, genel olarak Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 106'da düzenlenmiştir. Tespit davaları, bir hakkın ya da hukukî ilişkinin tespitini sağlamak için açılır⁶⁰. Tespit davaları, bir hakkın ya da hukukî ilişkinin var olduğuna dair tespit davası (müspet, olumlu tespit davası) olabileceği gibi bir hakkın ya da hukukî ilişkinin var olmadığına dair tespit davası (menfi, olumsuz tespit davası) da olabilir.

Tespit davası açan kimsenin bu davayı açmakta güncel, hukukî bir menfaati mevcut olmalıdır (HMK m. 106/2). Hukukî menfaat, tespit davası görülebilmesi için dava şartı olarak kabul edilmektedir⁶¹. Örneğin, adının kullanılması çekişmeli olan durumlarda ad sahibi hakkın tespitini isteyebilecektir (TMK m. 26). Mahkeme, tarafların talebiyle bağlı olup tespit talepleri ve davalarında sadece tespit kararı verebilecektir.

Tespit davaları sadece Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenmemiştir. Özel kanunlarda da tespit davasının açılacağına dair hükümler yer almaktadır. Düzenlenen bir eser üzerindeki gerçek hak sahibinin tespitine ilişkin davalar (5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m. 15), haksız rekabette fiilin haksız olup olmadığının tespitine ilişkin davalar (Türk Ticaret Kanunu m. 58), ad üzerindeki hakkın tespiti (Türk Medeni Kanunu m. 26) özel kanunlarda düzenlenen tespit davalarına örnek olarak verilebilir. Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36'da yer alan tespit davaları da özel kanun hükümlerinde düzenlenen tespit davalarından birine örnektir. Tespit davası açılacağı açıkça kanun maddesinde belirtilen durumlarda kişinin bu davayı açmakta hukukî menfaatinin olduğu kabul edilir, menfaatin olup olmadığının araştırılmasına ayrıca gerek yoktur⁶². Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 106'da düzenlenen genel nitelikli tespit davalarında dava şartı olarak aranan hukukî menfaat burada aranmayacaktır.

⁶⁰ KURU, Baki, **İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medenî Usul Hukuku** (Kısaltma: Usul), İstanbul, Legal, 2016, s. 204-205. ; ARSLAN, Ramazan / YILMAZ, Ejder / TAŞPINAR AYVAZ, Sema / HANAĞASI, Emel, **Medenî Usul Hukuku**, 5. Baskı, Ankara, Yetkin, 2019, s. 303-305.

⁶¹ KURU, Baki / BUDAK, Ali Cem, **Tespit Davaları**, İstanbul, On İki Levha, 2010, s. 87.

⁶² KURU / BUDAK, s. 88.

Nüfus kaydının düzeltilmesi talepleriyle bağlantılı olarak açılan tespit davaları, mülga 1587 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nda yer almamıştır. 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36/1-c'de tespit davalarının nüfus kaydının iptali ve nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerine karine olduğu düzenlenmiştir. Uygulamada bu düzenlemeyle tespit davalarının yanında nüfus kaydının düzeltilmesi talebinde de bulunulabilmektedir. Çünkü nüfus kaydının düzeltilmesi yargılaması sonucunda ulaşılan gerçek ve doğru bilgiler, nüfus kütüğüne kaydedilmektedir. Bu gerçek ve doğru bilgilerin ortaya çıkarılması bazı olayların tespitine bağlıdır. Örneğin, anne adının düzeltilmesi için başvuran kişinin talebi doğrultusunda hareket edebilmek amacıyla öncelikle gerçek annenin kim olduğunun tespiti gerekir. Tespit yapılmadığında gerçek olmayan veya iddia olarak kalan bir bilgi nüfus kaydında yer alacaktır. Bu durum, resmi sicillerin gerçekliği ve doğruluğu ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

Nüfus kaydının düzeltilmesine karine teşkil eden tespit davaları; sağlığın tespiti, ölümün tespiti, gerçek annenin tespiti, soy bağının tespiti şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bunlar sınırlı sayıda olmayıp, karşılaşılan yeni vakıalara göre çeşitlilik gösterecektir. Nüfus kayıtları, genellikle açılan tespit davaları sonucu verilen tespit kararları doğrultusunda düzeltilmektedir, bunlar için ayrıca dava açmak gerekmemektedir⁶³. Ancak tespit davası sonucunda tespit edilen bilgi nüfus kaydına işlenirken yanlışlık yapılmışsa ayrıca nüfus kaydının düzeltilmesi talebinde bulunulacaktır.

Uygulamada nüfus kaydının düzeltilmesi olarak görülen ancak özellikle kaydında düzeltme yapılması talep edilenin öldüğü ve ölüm kaydının kapalı olduğu hâllerde kayıt üzerinde düzeltme yapılamayacağı için tespit davası açılması ile yetinilmektedir. Yargıtay bu durumu, verdiği kararlarda "Çoğun içinde az da vardır." ilkesine dayandırarak açıklamaktadır⁶⁴. Örneğin, bir yargılamada talepte bulunan, annesinin doğum tarihini düzelttirmek istemiş ancak annesi öldüğünden kaydı kapalı

⁶³ TAŞPINAR AYVAZ, Sema, "Mahkeme Kararıyla Düzeltilmiş Nüfus Kayıtları Hakkında Tekrar Mahkemeye Başvurulabilir mi?", Prof. Dr. Ejder Yılmaz'a Armağan, Cilt:2, Yetkin, s. 1873.

⁶⁴ Yargıtay 18. H.D. 25.02.2014 T. 2014/941 E. 2014/3269 K., Benzer yönde bkz: Yargıtay 18. H.D. 14.05.2015 T. 2015/7791 E. 2015/8261 K. ; Yargıtay 18. H.D. 31.03.2015 T. 2014/16107 E. 2015/4874 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

hâle gelmiştir. Yargıtay, bu yargılamada kapalı kayıt üzerinde düzeltme yapılamayacağından dolayı bu kişilerle ilgili ancak tespit davası açılacağına karar vermiştir⁶⁵. Nüfus kaydının düzeltilmesi talebinin içinde tespit istemi de bulunmaktadır.

Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36 uyarınca, tespit davalarının yargılamasında nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasındaki kural ve usuller geçerli olacaktır.

1.3.1. Annenin tespiti

Anne, çocuğu doğuran kadındır. Çocuğu doğuran, ona bakan, onu büyüten kişidir. Annenin kim olduğu konusunda Yargıtay ile Yargıtay Hukuk Genel Kurulu arasında görüş birliği bulunmamaktadır. Yargıtay, doğuran (biyolojik) annenin özen yükümlülüğünü yerine getirip getirmediğinden yola çıkmış ve her ne kadar çocuğu doğuran kişi anne olsa da bir annenin çocuğuna sevgi, saygı, özen göstermekle yükümlü olduğunu dolayısıyla çocuğunu terk eden, çocuğuyla ilgilenmeyen bir kişinin anne olarak tanımlanamayacağı, bu çocuğu başka kadının sahiplenmesi veya çocuğun bu kadına evlatlık olarak verilmesiyle nüfusuna geçirilmesi halinde çocuk mutluya, gerçekten bu kişiyi annesi olarak görüyor annesi olarak sahipleniyorsa, anne olarak tüm sorumluluklar yerine getiriliyorsa annenin bu kişi olduğu yönünde kararları bulunmaktadır⁶⁶. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ise, Türk Medeni Kanunu'ndaki tanımdan yola çıkarak annenin doğuran (biyolojik) kişi olduğunu, her ne kadar çocuğa emek verip onu büyüten, okutan, onunla ilgilenen bir başkası da olsa onu doğuran kişinin annesi olduğunu kabul etmiştir⁶⁷. Kanaatimizce, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun yaptığı anne tanımı Türk Medeni Kanunu esas alınarak yapılmış olsa da tanım yapılırken çocuğun yüksek menfaati göz ardı edilmiştir. Medeni Kanun'daki anne tanımı, annenin özen yükümlülüğünün ve çocuğun menfaatinin dikkate alınarak yapıldığı bir tanım değildir. Bu tanımla sadece çocuğun soy bağısız (nesepsiz)

⁶⁵ " Davacı her ne kadar annesinin nüfus kaydının düzeltilmesini istemiş ise de, çoğun içinde azın da bulunacağı ilkesi gözetilerek, düzeltme davası içinde tespit istemi de mevcuttur." :Yargıtay 18. H.D. 17.03.2015 T. 2014/15558 E. 2015/3700 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

⁶⁶ Yargıtay 2. H.D. 20.10.2016 T. 2016/14238 E. 2016/13906 K. www.legalbank.net

⁶⁷ YHGK 01.04.2015 T. 2013/1926 E. 2015/1139 K. ; YHGK 01.04.2015 T. 2013/2-1926 E. 2015/1139 K. www.legalbank.net

olmasının önüne geçilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Çocuğun soy bağısız olması toplumda çocuğa olumsuz bakılmasına neden olacağı gibi çocuğun soyadı, velayet, yerleşim yeri, malları idare, miras hakkı gibi aile ve kişiler hukuku ilişkilerini de olumsuz etkileyecektir⁶⁸.

Çocuk ile anne arasında soy bağı doğum ile kurulur (TMK m. 282/1). Düzenlemeye göre, bir çocuğun mutlaka bir annesi mevcuttur ve onunla soy bağı kurulmuştur. Baba açısından ise, anne belirlendikten sonra anne ile evlilik, tanıma veya mahkeme kararıyla soy bağının kurulması mümkündür (TMK m. 282/2). Kural olarak, çocuğun nüfus kaydında onu doğuran yani gerçek annesinin adı yazar. Ancak bazı durumlar vardır ki annelik bilinmiyordur veya çekişmelidir. Bu durumları sınırlı olarak saymak mümkün olmamakla birlikte ülkemizde yasak olan taşıyıcı annelik ve taşıyıcı anneliğin türleri bu başlıkta incelenmeyecektir.

Evlilik içinde doğan çocuğun aile tarafından istenmemesi sonucunda başka bir aileye verilmesi ve çocuğun nüfusunda, kendilerine verilen kişilerin adlarının anne-baba olarak kayıtlı olması, evlilik dışında doğan çocuğu annenin terk etmesi üzerine bulunan çocuğun onu bulan kişinin nüfusuna kaydedilmesi, imam nikahıyla nikahlanan kişilerin resmiyette evlilikleri bulunmasa dahi çocuklarının olması sonucu bu çocukların resmi nikahlı eş üzerine kaydedilmesi, çocukların hastanede karıştırılması, doğum belgesinde değişiklik yapılarak anne adının belgede başka bir ad olarak yazılması üzerine nüfus müdürünün değişiklik yapılmış bu belgeye göre kaydı (yanıltıcı beyana göre) yapması, evlilik içinde doğan çocuğun anne-babanın rızasıyla çocuğu olmayan bir aileye evlatlık verilmesi sonucu kayıtların farklı olması gibi örneklerin hepsinde nüfus kaydında gerçek anne adı yazmamaktadır⁶⁹.

Çocuğun gerçek anne - babasını öğrenmesi onun en doğal hakkıdır (Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme m. 7). Çünkü kişinin anne - baba adı,

⁶⁸ ERDOĞAN, İhsan, “Evlilik Dışı Çocuğun Tabi Babası Kolu Hısımlarına Mirasçı Olması ve Baba Kolu Hısımlarının Ona Mirasçı Olması”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:2, 1998, s. 3.

⁶⁹ Örnekler için bkz: Yargıtay 8. H.D. 01.07.2020 T. 2020/1651 E. 2020/4271 K. ; Yargıtay 8. H.D. 01.07.2020 T. 2020/1653 E. 2020/4272 ; Yargıtay 8. H.D. 28.03.2019 T. 2017/ 8861 E. 2019/3401 K. ; Yargıtay 8. H.D. 12.02.2019 T. 2018/14569 E. 2019/1344 K. www.legalbank.net

hayatının her alanında karşısına çıkacaktır. Peki gerçek anne neye göre belirlenecektir? Babanın belirlenmesi için söz konusu olan soy bağı davası anne için de geçerli olacak mıdır?

Hukumumuzda anne açısından soy bağı, anne ile çocuk arasında doğumla kendiliğinden kurulduğu için çocuk ile baba arasında söz konusu olan soy bağı davası ve babalık karineleri, anne ile çocuk arasında mümkün olmamaktadır. Ancak farklı ülkelerin soy bağı hukuklarında (Fransa ile Belçika hukukunda) anne ile çocuk arasındaki soy bağının babada olduğu gibi anne tarafından tanınma, fiili evlatlık durumunun ispatı ve annelik davası ile kurulduğu görülmektedir⁷⁰.

Nüfus kaydında gerçek anne yerine başka anne adının yazılı olması kayıta yazılı olan anne ile çocuk arasında soy bağı kurulduğu anlamına gelmemektedir. Sicildeki bu yanlışlığın düzeltilmesi için gerçek annenin tespiti gerekmektedir. Anneliğin tespiti ise, soy bağı davası gibi kanunlarda açıkça düzenlenen bir dava türü olmadığı ve kanunen böyle bir düzenleme mümkün olmayacağı için doktrinde nüfus kaydının düzeltilmesi talebi olarak değerlendirilmektedir⁷¹.

Ülkemizde hâla yaygın olan imam nikahlı eşten ya da resmi olmayan birliktelikten doğan çocukların resmi nikahlı eş üzerine yapılması, sanki resmi nikahlı eşin çocukların gerçek annesiymiş gibi nüfusa kaydettirilmesi sonucunda bu kayıt düzeltilmek istenirse soy bağı davası değil nüfus kaydının düzeltilmesi talep edilecektir⁷². Yine anne ve babasının kim olduğu bilinmeyen buluntu çocuğu kendi kayıtlarına alan kadın ile eşi, bu kaydı başka kişilerin çocuğu olduğunu bilmelerine rağmen yaptırmışlar ise, burada nüfus kaydının düzeltilmesi talebi söz konusu olacaktır⁷³. Çünkü nüfusta kayıtlı görünen kadın ile eşi yanıltıcı ve yanlış bilgi ile bu kaydı yaptırmıştır. Evlat edinme durumu ise farklıdır. Burada gerçek anne ortada yoktur, gerçek anne bilinmediği için gerçek anne ile evlat edinen arasında çekişme

⁷⁰ACABEY, Beşir, **Soy bağı Kurulması, Genel Olarak Sonuçları, Özellikle Evlilik Dışında Doğan Çocukların Mirasçılığı** (Kısaltma: Soy bağı), Güncel Hukuk Yayınları, İzmir, 2002, s. 83.

⁷¹KILIÇOĞLU, Ahmet, **Aile Hukuku** (Kısaltma: Aile), 2. Bası, Turhan, Ankara, 2016, s. 513; KARAKAYA, Ramazan, **"Soy bağı Davası - Nüfus Davası Ayrımı ve Görevli Mahkeme"**, Yargıtay Dergisi, Sayı:4, 2013, s. 56-57. ; ACABEY, Soy bağı, s. 224.

⁷²ACABEY, Soy bağı, s. 118.

⁷³KARAKAYA, s. 56-57.

yoktur. Evlat edinmede evlat edinen kişiler, anne - baba olarak evlat edinilenin kaydında yazacaktır (TMK m. 282/3).

Çocuğu olmayan kişiler, evlat edinmenin prosedürlerinden kaçınmak amaçlı ya da çocuğunu vermeye gönüllü olan tanıdıklarından çocukları alarak kendileri üzerine kaydettirme yoluna gitmektedirler. Buna benzer şekilde fakir ailelerin, çocuklarını okutmak, onların daha iyi şartlarda yaşamaları ve eğitim almaları için çocuklarını başka ailelere verdikleri, onların da bu çocukları kayıtlarına geçirdiklerine rastlanmaktadır. Çocuk büyüdüğünde gerçek annesini öğrenmek isterse ya da gerçek anne gelip kendisinin gerçek annesi olduğunu söylese o zaman anneliğin tespiti yani kaydın düzeltilmesi talep edilecektir. Anne açısından soy bağının değiştirilmesi amacını taşıyan bu durumlar için Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, nüfus kaydının düzeltilmesi talep edileceğini kararlarında belirtmiştir⁷⁴.

Tespit talebi (tespit kim için yapılacaksa) anne - babanın sağ olup olmadığına bakılmaksızın her zaman yapılabilir. Yargılamada bu konuyu ispat için en önemli delil DNA incelemesidir. Yargıtay, gerçek annenin tespitinde DNA incelemesi yapılmaksızın tanık beyanlarına dayanılarak hüküm verilmesini doğru bulmamıştır⁷⁵. Yargılama sonucunda verilecek karara bağlı olarak nüfus kaydı düzeltilir⁷⁶.

Tespit talebi ile buna bağlı olarak yapılacak nüfus kaydının düzeltilmesi talebi, kayıta düzeltilmesi istenilen kişilerin ölümünden sonra yapılabileceği gibi bu kişilerin sağlığında da yapılabilir. Tespit talebine bağlı olarak yapılacak nüfus kaydının düzeltilmesi talebinde, ilgili olanlar tespit yapılması istenilen anne veya babanın sağ olup olmamasına göre değişecektir. Anne veya baba ölü ise, ilgili olarak mirasçıları gösterilecektir. Anne veya baba sağ ise, ilgili olarak kaydının düzeltilmesi istenen anne - baba bulunacaktır.

⁷⁴ YHGK 03.11.2020 T. 2017/2044 E. 2020/ 823 K. ; YHGK. 23.12.2020 T. 2017/18-1926 E. 2020/ 1057 K. <https://app.e-uyar.com>

⁷⁵ Yargıtay 8. H.D. 06.05.2019 T. 2017/10510 E. 2019/4603 K. , Yargıtay 8. H.D. 19.01.2017 T. 2017/84 E. 2017/474 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

⁷⁶ Yargıtay 18. H.D. 10.11.2016 T. 2016/10286 E. 2016/12040 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

Annenin tespiti taleplerinde görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir. Gerçekte anne - baba olmayan kişiler, ister kendi buldukları nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinde isterse ilgili oldukları yargılamada, kendilerinin talepte bulunanın gerçek anne - babası olmadıklarını söylerler veya duruşmaya katılmasalar dahi onların gerçek anne - baba olmadıkları anlaşılır ise, mahkemece adlarının düzeltilmesi için talep olup olmadığına bakılmaksızın talepte bulunanın kayıtlarındaki anne - baba adı düzeltilecektir. Mahkemece verilen ad düzeltilmesi kararı kesinleştiğinde bu karar nüfus müdürlüğüne gönderilecek ve gerekli düzeltmeler yapılacaktır.

Anneliğin tespitinin nüfus kaydının düzeltilmesi talebi olarak değerlendirilmesi yerinde bir görüş değildir. Burada tespit, anneliğe ilişkin olup kaydın düzeltilmesi tespit sonucunu oluşturmaktadır. Dolayısıyla nüfus kaydının düzeltilmesinin bir türü olarak değil ayrı bir talep konusu olarak değerlendirilmelidir. Yani Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenen doğuran kadının anne olduğuna ilişkin maddeye rağmen anneliğin tespiti adında, babalığın tespiti davası gibi ayrı bir talep konusu olmalıdır. Nüfus kaydının düzeltilmesi talebi içinde değerlendirilmemelidir. Bu madde kaldırılrsa da kaldırılmasa da doğuran kadının anne olduğu gerçeği değişmeyecektir.

Anneliğin tespitinin ve yalan beyanla nüfusa kaydın ceza hukuku ile de bağlantısı bulunmaktadır. Türk Ceza Kanunu m. 231'de çocuğun soy bağına değiştirme suçu düzenlenmiştir. Maddeye göre, çocuğun soy bağına değiştiren ve gizleyen kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Sağlık kurumundaki bir çocuğun başka bir çocukla karıştırılmasına neden olan kişi bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (TCK m. 231). Bu suç genellikle çocuğun doğumdan sonra istenmemesi halinde bir başkasına buluntu çocukmuş gibi verilmesi hallerinde kendini gösterir⁷⁷. Burada soy bağı belli olan çocuğun soy bağı karıştırılmaya çalışılmaktadır.

⁷⁷ Yargıtay 11. CD. 05.02.2018 T. 2018/1020 E. 2018/846 K. <https://app.e-uyar.com>

Resmi nikahlı eşin evlilik dışı birlikte yaşadığı kişiden olan çocuğun, kendi çocuğuymuş gibi hiçbir belgeye dayanmadan nüfusa tescil edilmesi de çocuğun soy bağına değiştirme suçuna girer⁷⁸.

Doğum belgesi gibi resmi belgelerde değişiklik yapılarak farklı anne-baba üzerine nüfusun kaydedilmesi halinde de resmi evrakta sahtecilik suçu oluşur. Bu suç, soy bağına değiştirme suçuyla karıştırılabilmektedir. Yargıtay'ın verdiği kararlarda bu ayırım yapılmıştır. Söz konusu kararlara göre, çocuğun soy bağına doğum belgesi gibi resmi belge olmaksızın nüfus müdürlüğüne yanlış ya da yalan beyanda bulunularak değiştirilmesi durumunda ortada yanıtacak sahte bir resmi belge bulunmadığından resmi belgede sahtecilik suçunun unsurları oluşmayacağı kabul edilmiştir ancak sahte bir doğum raporuna dayanılarak kendi çocuğuymuş gibi nüfusa kaydettirilmesi resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturur⁷⁹.

1.3.2. Nüfusta yazılı ölüm kaydının düzeltilmesi (sağlığın tespiti) talebi ile nüfusta sağ yazısının ölü olarak düzeltilmesi (ölümün tespiti) talebi

Kişilik tam ve sağ doğum ile başlar, ölüm ile biter. Hak ehliyeti, sağ doğmak koşuluyla, ana rahmine düşme ile elde edilir (TMK m. 28). Hakkın kullanımı için kişinin sağ veya ölü olduğunu ya da ölüm tarihi ile doğum tarihini tespit etmek gerekebilir. Dolayısıyla kişi bu durumları tespit ederken her türlü delilden yararlanacaktır.

Sağ olan kişinin nüfus kaydına ölü olarak yazılmış olması, ölü olan kişinin kayıta sağ olarak gözükmesi veya ölüm tarihinin yanlış olması nedeniyle ölüm tarihinin düzeltilmesi gibi durumlarda bu kişilerin gerçekte sağ veya ölü oldukları tespit edilecektir⁸⁰.

⁷⁸ Yargıtay 11. CD. 10.02.2020 T. 2017/ 15853 E. 2020/1109 K. ; Yargıtay 21. CD. 12.02.2017 T. 2015/10074 E. 2017/124 K. ; Yargıtay 11. CD. 16.04.2014 T. 2012/28474 E. 2014/11785 K. ; Yargıtay 6. CD. 15.01.1991 T. 1990/8051 E. 1991/60 K. <https://app.e-uyar.com>

⁷⁹ Yargıtay 11. CD. 05.02.2020 T. 2017/13954 E. 2020/851 K. ; Yargıtay 21. CD. 06.12.2016 T. 2015/10078 E. 2016/7460 K. <https://app.e-uyar.com>

⁸⁰ İNAN, s. 83. ; ŞAHİN, s. 306-316.

Bir kişinin sağ olduğunun tespitinin en kolay yolu, sağ olduğunu ispatla yükümlü olan kişiinin duruşmaya bizzat kendisinin katılması ve yaşadığına dair resmi belge, tanık gibi deliller sunmasıdır.

Ölümün tespiti taleplerinde ise; nüfusa sağ olarak yazılan kişilerin mirasçıları talepte bulunurlar. Ölümün tespiti ile ölüm günü de tespit edilir. Ölümün tespitinin nüfus davası olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre; Türk Medenî Kanunu'nun 29, 30, 31, 32. maddelerinde düzenlenen ölümün ve gaipliğin tespiti talepleri nüfus davası niteliğinde değildir, bu hükümlere dayanılarak bulunulacak talepler, asliye hukuk mahkemelerinde genel hükümlere göre grlecektir⁸¹. Bir başka görüşe göre; ölümün tespiti ve buna bağlı olarak bulunulan düzeltme talepleri, nüfus davası niteliđindedir⁸². Ölümün tespiti ve bu yönde yapılacak düzeltmeler, doğrudan nüfus kayıtlarında yapılmaktadır. Anneliğin tespiti gibi ölümün ve sağlığın tespiti de nüfus kaydının düzeltilmesi talebidir. Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36'da tespit davalarının nüfus kaydının düzeltilmesi davasına karine teşkil ettiğinden bahsedildiği hâlde tespit davalarının türlerine ilişkin bir açıklama yapılmamıştır. Dolayısıyla Türk Medenî Kanunu veya Nüfus Hizmetleri Kanunu hükümleri, her somut olayın özelliğine göre ayrı ayrı değerlendirilecek, olayların özelliğine göre uygun kanun hükümleri uygulanacaktır.

1.3.3. Soy bağının tespiti davası

Soy bağı davasının nüfus kaydının düzeltilmesi talepleriyle bağlantısı annenin tespiti talebine benzemektedir. Soy bağı, ocuk ile baba arasında ana ile evlilik, tanıma veya hâkim kararıyla kurulur (TMK m. 282/2). Dolayısıyla soy bağı davası sonucunda babanın kim olduğu tespit edildiğinde çocuğun nüfus kaydındaki baba hanesine gerçek babasının adı yazılacaktır.

Uygulamada soy bağı davası ile nüfus kaydının düzeltilmesi talebi karıştırılmaktadır. Halbuki bunlar benzerliklerinden çok farklılıklar içerir. Başlıca

⁸¹ BABACAN / USLU, s. 369.

⁸² ÖZKAN / İşTİP ATAÇ, s. 199.

fark, düzenlendikleri kanunlara ilişkindir. Soy bağı davası, Türk Medenî Kanunu'nda düzenlenmiştir. Nüfus kaydının düzeltilmesi talebi ise Nüfus Hizmetleri Kanunu'nda düzenlenmiştir. Soy bağı davasında görevli mahkeme aile mahkemesidir. Kayıt düzeltme talebinde ise görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir. Soy bağı davası belli bir süre içinde açılmak zorundayken nüfus kaydının düzeltilmesi talebi süreye tâbi değildir, her zaman düzeltme talep edilebilecektir.

Soy bağı davası ile nüfus kaydının düzeltilmesi talebini ayırt etmek için örnek vermek yerinde olacaktır: Anne ile baba evli olsun. Annenin bir başkasıyla evlilik dışı ilişkisi sonucu doğan çocuk mevcut evlilikteki baba üzerine kayıtlıdır. Bu durumda baba, çocuğun başka birinin çocuğu olduğunu bile bile çocuğu kendi çocuğuymuş gibi nüfusa kaydettirmiş ise, nüfus kaydının düzeltilmesi talebi söz konusu olacaktır. Babanın gerçek baba olmadığını tespit için de ayrıca soy bağının reddi davası açılacaktır.

Anne ile baba evli ve üç çocuklu olsun. Çocuğu olmayan dede ve büyük anneye anne ve baba çocuklarından birini vermişler ve böylece anne-baba adı olarak çocuğun nüfus kaydında çocuğun dedesi ile büyük annesinin adı yer almıştır. Bu durumda çocuk, gerçek anne babasının isminin nüfus kaydında yer almasını istiyorsa nüfus kaydının düzeltilmesini talep edecektir. Çünkü dede ve büyükanne çocuğun kendi çocukları olmadığını bile bile nüfus kaydına çocuğu bu şekilde kayıt ettirmişlerdir.

Anne ile baba arasında resmi evlilik olmasın. Çocuk evlilik dışında doğuyor. Anne ile soy bağı doğumla kurulduğundan annenin beyan edeceği baba adı (baba biyolojik baba olsun ya da olmasın) ile nüfusa kayıt yapılacaktır. Nüfusta kayıtlı olan baba ile soy bağı kurulmadığı için babalık davası gündeme gelecektir. Türk Medenî Kanunu m. 282'deki şartlar gerçekleşmeden çocuk bir şekilde nüfusa annenin beyan ettiği ad ile kaydedilmişse yanıltıcı beyandan dolayı nüfus kaydının düzeltilmesi talep edilecektir.

Bu örnek olaylar hayatın olağan akışına göre şekillenecek olup örnek olay ve ihtimalleri sınırlı sayıda saymak mümkün olmamaktadır. Kesin olarak bu iş ve dava türleri arasında ayırım yapılacak özellik mevcut değildir. Nüfus kaydının düzeltilmesi

taleplerinde ilgililer nüfus idaresini yanıltmakta veya idarenin yasaya aykırı işlemleri söz konusu olmaktadır⁸³. Soy bağı davalarında ise, soy bağının kurulması ön plandadır.

Soy bağı davası ile nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinin uygulamada birlikte değerlendirildiği görülmektedir. Ancak aralarında görevli mahkeme, yargılama usulü bakımından farklılıklar mevcuttur. İkisinin birlikte talep edildiği hâllerde yargılamanın aile mahkemesinde soy bağı davası ile birlikte karara bağlandığına dair Yargıtay'ın bir kararı mevcutken⁸⁴, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun verdiği kararlar artık yanlış ve yanıltıcı beyan ve işlemlerle kanuna aykırı olarak yapılan kayıtların düzeltilmesinin soy bağı davası olmadığı, bu talebin hatalı yapılan nüfus kaydının düzeltilmesi talebinden ibaret olduğu, dolayısıyla talep ve davaların ayrılıp farklı esas numaralarla kaydedileceği ve kendi görevli mahkemelerinde yargılama yapılarak karara bağlanacağı belirtilmiştir⁸⁵.

1.3.4. Kapalı nüfus kaydında düzeltme yapılması talebi

Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 14'te nüfus kaydının kapatılması tanımlanmıştır. Maddeye göre, *“Ölüm, gaiplik, Türk vatandaşlığının kaybı, evlenme, boşanma, evlat edinilme, soy bağının düzeltilmesi veya reddi gibi olaylar nedeniyle bir kaydın üzerinde işlem yapılamaz hâle getirilmesidir.”* (NHK m. 14/1). Kaydın kapatılmasına yol açan olaylar kanunda sayılanlarla sınırlı değildir, somut olaya göre değerlendirilecektir.

Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 14/2'ye göre, kaydın kapatılmasına sebep olan unsurun ortadan kalkması hâlinde ve kayden yeniden açılmasını gerektirecek yeni bir

⁸³ KARAKAYA, s. 42.

⁸⁴ AYSAL, Mustafa, *“Nüfus Kaydının Düzeltilmesi ve Soy Bağı Davaları Arasındaki İlişki ve Görev Sorunu”*, Yargıtay Dergisi, Cilt:45 Sayı:2, Nisan 2019, s. 698-699.; Yargıtay 18. H.D. 07.03.2012 T. 2011/2-775 E. 2012/116 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

⁸⁵ AYSAL, s. 698-699. ; YHGK 13.04.2016 T. 2014/18-717 E. 2016/503 K. ; YHGK 13.11.2013 T. 2013/18-354 E. 2013/1554 K.; Yargıtay 8. HD. 25.06.2019 T. 2018/10414 E. 2019/6471K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

neden ortaya çıktığında kayıt yeniden açılacaktır, kayıt açıldıktan sonra kişisel duruma meydana gelen olaylar işlenir (NHK m. 14/2).

Nüfus Hizmetleri Kanunu'ndaki düzenleme emredici niteliktedir. Mahkeme kaydın kapalı olup olmadığını, düzeltme yapılabilmesi için şartların oluşup oluşmadığını re'sen araştıracaktır.

Kural olarak, kapalı kayıta düzeltme yapılamaz. Ancak kaydın açılmasını gerektirecek yeni bir neden ortaya çıktığında kapalı kayıta düzeltme yapılabilir, kayıta düzeltme yapılmayacaksa Yargıtay kararlarında da yer aldığı gibi ‘‘çoğun içinde az vardır.’’ ilkesi gereğince tespite dair karar verilebilecektir. Yargıtay bir kararında, evlenen kişinin bekâr kaydının yer aldığı önceki (baba hanesindeki) nüfus kaydının kapandığını, artık yapılacak düzeltmelerin yeni (koca hanesindeki) nüfus kaydında yapılacağını kabul etmiştir⁸⁶. Ancak Yargıtay Hukuk Genel Kurulu verdiği bir kararında evlenmekle kapanan önceki kaydın açılarak burada soyadı değişikliği yapılacağını kabul etmiştir⁸⁷. Kanaatimizce, önceki kayıta soyadı değişikliği yapılması istemi kapalı kaydı açtıracak kadar geçerli bir sebep sayılmamakla birlikte düzeltme yapılması için gerçekten haklı menfaatin olduğunun belirlenmesi ve bunu korumak için tespit davası açılması daha yerinde olacaktır⁸⁸.

1.4. Nüfus Kaydının Düzeltmesi Yargılamasında Süre

Hukukta süreler özellikle yargılama açısından büyük önem arz eder⁸⁹. Yargılama sırasında yapılan iş ve işlemlerin çoğu belli bir süre ile sınırlı tutulmuştur. Bunun nedeni yargılamanın uzamasının ve işlerin sürüncemede kalmasının önüne geçmektir.

⁸⁶ Yargıtay 18. H.D. 2008/2639-3718 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

⁸⁷ YHGK 11.04.2012 T. 2011/18-784 E. 2012/288 K. ; Yargıtay 8. H.D. 04.06.2018 T. 2017/7866 E. 2018/13654 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

⁸⁸ BABACAN / USLU, s. 67.

⁸⁹ ÇAĞAN, Nami, **Vergi Hukukunda Süreler**, Ankara, 1975.

Süreler, en genel ayrımıyla zamanaşımı süreleri ve hak düşürücü süreler olmak üzere iki şekilde incelenmektedir⁹⁰. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenen süreler usul hukukuna ilişkindir ve yargılamanın yürütülmesi bu sürelere tâbidir.

Hukukta birçok iş ve işlemin yapılması, dava açılması ya da talepte bulunulması için süre belirlendiği hâlde nüfus kaydının düzeltilmesi talepleri herhangi bir zamanaşımı veya hak düşürücü süreye tâbi tutulmamıştır⁹¹. Talep şartlarını sağladığı takdirde her zaman talepte bulunulabilecektir. Bunun nedeni kamu düzenini ilgilendiren, re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı talep olmasıdır.

⁹⁰ YILMAZ, Ejder, “**Hukuk Muhakemeleri Kanununda Süreler**”, (Erişim) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/179511> 16.09.2020, s. 3168.

⁹¹ “Nüfus kaydının düzeltilmesi davası zamanaşımı veya hak düşürücü süreye bağlı olmayıp her türlü delile başvurulabilir.”: Yargıtay 8. H.D. 28.05.2018 T. 2017/7360 E. 2018/13281 K. ; Yargıtay 18. H.D. 08.12.2014 T. 2014/20079 E. 2014/17876 K. ; “Önemle vurgulanmalıdır ki; zamanaşımı ve hak düşürücü süreye bağlı olmayan nüfus kaydının düzeltilmesine ilişkin davalarda, her türlü kanıtla başvurulabilir.”: YHGK. 11.02.1998 T. 2-87/77 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

İKİNCİ BÖLÜM

NÜFUS KAYDININ DÜZELTİLMESİ YARGILAMASINDA USULE İLİŞKİN ÖZELLİKLER

2.1. Nüfus Kaydının Düzeltilmesinin Hukukî Niteliği

Nüfus kaydının düzeltilmesinin teknik anlamda dava olup olmadığı, dava olarak mı yoksa talep olarak mı değerlendirileceği, talep olarak değerlendirilecek ise çekişmesiz yargı işi olarak mı kabul edileceği konusunda doktrinde netlik mevcut değildir. Bu belirsizlik, mahkemelerin önlerindeki dosyada yargılama yaparken dava şartlarını mı yoksa çekişmesiz yargı şartlarını mı esas alacakları konusunda da karışıklığa neden olmaktadır.

Nüfus kaydının düzeltilmesinin hukuki niteliğini tespit etmek için öncelikle kanunlarda bu yönde açık bir hükmün olup olmadığına bakılacaktır, hüküm varsa bu hükmün uygulamada nasıl uygulandığı ve Yargıtay'ın varsa bu konudaki görüşü önem arz edecektir.

Bir dava, davacı ve davalı tarafın ve bu taraflar arasında bir anlaşmazlığın yani çekişmenin olmasına bağlıdır. Nüfus kaydının düzeltilmesi, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nda nüfus davalarının bir türü olarak düzenlenmektedir. Nüfus Hizmetleri Kanunu haricinde, 29.09.2006 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile kabul edilen Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik ile 09.05.2020 tarihli Nüfus Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği'nde de benzer düzenlemeler mevcuttur. Kanunda nüfus davalarının bir türü olarak düzenlenmiş olması gerçekten dava niteliğine mi sahip olduğu, davacı taraftan çok davalı tarafın kim olduğu ve çekişmenin ne olduğu sorusunu ortaya çıkarmaktadır. Buna bağlı olarak kanun gibi dava niteliğinde olduğunu varsayarsak kişisel nüfus kaydının düzeltilmesi davasında kaydın düzeltilmesini isteyenler ile kamusal kayıt düzeltme davalarında Cumhuriyet savcısı davacı taraf olarak nitelendirilecek, davalı tarafta da nüfus müdürü yer alacaktır. Ancak burada nüfus müdürü veya memuru, kendisine yöneltilen talep karşısında herhangi bir çekişmeye girmemekte, usulen taraf olarak yer almaktadır.

Nüfus Hizmetleri Kanunu bu yönüyle Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndan ayrılmıştır. Çünkü, nüfus kaydının düzeltilmesinin Nüfus Hizmetleri Kanunu'nda düzenlendiği gibi gerçekten dava niteliğinde mi olduğu yoksa çekişmesiz yargı işi kapsamında mı değerlendirileceği, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 382/2'de açıkça düzenlenmiştir. Maddeye göre, ad ve soyadın değiştirilmesi ile kişisel durum sicilindeki kaydın düzeltilmesi çekişmesiz yargı işidir (HMK m. 382/2). Çekişmesiz yargı işleri gerçekte dava olmasalar da uygulamada bu işlerin çoğu için dava terimi kullanılmaktadır⁹². Dava olarak adlandırılması, bir işi dava yapmamaktadır. İlgililere taraf (suni veya gerçek) denilmesi taraf olmaları için yeterli bir ölçüt değildir. Dolayısıyla burada çekişmesiz yargı işi olmanın şartlarının oluşup oluşmadığına bakılacaktır.

Nüfus kaydının düzeltilmesi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 382'deki çekişmesiz yargı işi olma şartlarını sağlamaktadır. Hem taraf hem de çekişmenin olmaması birlikte değerlendirildiğinde hukuki nitelik daha belirlenebilir hale gelmektedir⁹³. Düzeltme talep edenler ile nüfus müdürü veya memuru bir çekişmeye girmemektedir. Yargılama sonucu verilen karar inşai niteliktedir çünkü karara bağlı olarak kayıta düzeltme yapılmaktadır⁹⁴.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki çekişmesiz yargıya dair maddelerin Avrupa'daki çekişmesiz yargı kanunları temel alınarak konulduğu düşünülürse, hukukumuzdaki çekişmesiz yargıya uygulanan bu maddeler ile "suni taraf" oluşturularak iş, davaya dönüştürülmeye çalışılmaktadır⁹⁵. Yani her ne kadar nüfus müdürü veya memuru, Nüfus Hizmetleri Kanunu ve ilgili yönetmeliklerde taraf olarak düzenlenseler ve tarafların sahip oldukları kanun yollarına başvuru gibi haklara sahiplerse de yani taraf olmaları kanun ve yönetmelikten kaynaklansa dahi bunlar

⁹² KURU, Baki, **Nizasız Kaza**, Ankara, 1961, s. 24.

⁹³ BİLGE, Necip, **Medeni Yargılama Hukuku**, Ajans Türk Matbaası, 1965, s. 38; KURU, Nizasız Kaza, s. 20-21.

⁹⁴ TÜTÜNCÜBAŞI, Uğur, **Yabancı Çekişmesiz Yargı Kararlarının Türk Hukukunda Tanınması**, 1. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2014, s. 15-17. ; ÜSTÜNDAĞ, Saim, **Medeni Yargılama Hukuku**, 7. Bası, İstanbul, Filiz, 2000, s. 32. ; ARAS, Aslı, **Çekişmesiz Yargıda Yargılama Usulü**, Ankara, Yetkin, 2017, s. 30.

⁹⁵ ATALI, Murat, "Avusturya Hukukunda Çekişmesiz Yargı", Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı-4, Ankara, 2006, s. 65-66. ; ALANGOYA, Yavuz, "İsviçre Hukukunda Çekişmesiz Yargıya İlişkin Düşünceler", Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı-4, Ankara, 2006, s. 115-117; BİLGE, s. 39.

maddi ilgilidirler⁹⁶. İlgili olmalarına rağmen suni taraf gibi yargılamada bulunmaları, yargılamanın mecbur bırakmasından kaynaklanmaktadır.

Nüfus memurunun görevi, yargılamanın kanunlar çerçevesinde ve hukuka uygun yapılıp yapılmadığı, talepte bulunanın kayıt düzeltme talebinin yerinde olup olmadığı ile ilgili görüş belirtmek ve kayıtların doğru tutulup tutulmadığını tespit etmektir. Nüfus memurunun yargılamada bulunması sadece kamu menfaatinin korunması amaçlı olup yargılama sonucu verilecek karar doğrultusunda nüfus kayıtlarında düzeltme yapılacağından nüfus memurunun yargılamadaki konumu, hukuki dinlenilme hakkı kapsamında değerlendirilebilecektir⁹⁷. Yargıtay da nüfus idaresine cevap verme imkanı verilmeden karar verilmesini doğru bulmamıştır⁹⁸. Çünkü yargılamada yer alan ilgililerin düşüncelerini bildirmeden kararın verilmesi hukuki dinlenilme hakkına aykırılık teşkil edecektir⁹⁹.

Çekişmesiz yargıyı davaya benzetmeye zorlayan bir etken de günümüzde UYAP sistemi üzerinden çekişmesiz yargı işi için talepte bulunulmasıdır. Sistemin dava açmaya ayarlı olması, işi davaya benzetmektedir. Sistemden gönderilen talep dilekçeleri, dava dilekçesi olarak değerlendirilmekte, sistemde talepte bulunan yerine davacı, ilgili yerine davalı yazmakta, yargılama davaya uyarlanmaktadır. Ancak bunların hiçbiri çekişmesiz yargı işini davaya dönüştürmemektedir.

Yargıtay, ‘‘Nüfus kaydının düzeltilmesine ilişkin davalar, bir çekişmesiz yargı işidir.’’ şeklinde karar vermiştir¹⁰⁰. Söz konusu karar da nüfus kaydının

⁹⁶ TAŞPINAR AYVAZ, s. 1857.

⁹⁷ KURU, Nizasız Kaza, s. 68. ; Yargıtay 18. H.D. 27.11.2014 T. 2014/9518 E. 2014/17115 K. ; Yargıtay 18. H.D. 28.10.2014 T. 2014/10206 E. 2014/14998 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

⁹⁸ Yargıtay 8. H.D. 23.02.2017 T. 2017/8037 E. 2017/ 2447 K. ; Yargıtay 18. H.D. 24.05.2016 T. 2016/4649 E. 2016/8418 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

⁹⁹ Yargıtay 18. HD. 10.04.2014 T. 2014/2171 E. 2014/6724 K. ; Yargıtay 18. H.D. 02.05.2013 T. 2013/4719 E. 2013/7323 K. ; Yargıtay 18. H.D. 28.05.2013 T. 2013/5604 E. 2013/9243 K. ; Yargıtay 18. H.D. 13.02.2014 T. 2013/20391 E. 2014/2202 K. : ‘‘Nüfus idaresinin yokluğunda yargılama yapılarak karar verilmesi doğru değildir.’’ <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

¹⁰⁰ Yargıtay 18. H.D. 21.04.2016 T. 2016/2154 E. 2016/6316 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

düzeltilmesinin özünde çekişmesiz yargı işi olduğunu doğrulamakta ancak uygulamada dava olarak görüldüğüne işaret etmektedir.

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında, yargılama sonucu verilecek karardan menfaati etkilenen kişiler de yer alabilmektedir. Yargıtay, soy bağı, miras gibi yönlerden etkilenecek bu kişilerin yargılamada yer almasının işi davaya dönüştüreceğini ve bu kişilerin yargılamada taraf olarak yer alacağına karar vermiştir¹⁰¹. Ancak bu kişilerin yargılamada yer alması bir çekişme yaratmamakla birlikte bu kişiler sadece hukuki dinlenilme haklarını kullanmak için orada bulunan ilgililerdir. Dolayısıyla Yargıtay'ın verdiği karar yerinde değildir.

Hem uygulamada hem de doktrinde meydana gelen bu karışıklıklar, Avrupa'dan alınan çekişmesiz yargıya dair maddelerin ülkemiz hukukuna uyarlanmaya çalışılması ve özel kanun olan Nüfus Hizmetleri Kanunu'ndaki dava düzenlemesiyle Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun çekişmesiz yargı düzenlemesinin uyumsuzluğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Kanaatimizce, Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 36. maddesindeki "Nüfus Davaları" başlığı, dava yerine çekişmesiz yargı işine göre uyumlu hale getirilmeli veya nüfus kaydının düzeltilmesinin çekişmesiz yargı işi olduğuna dair Nüfus Hizmetleri Kanunu'na açık hüküm konulmalı ya da nüfus davalarının kapsamına nelerin girdiği kanunda açıkça düzenlenmelidir. Her ne kadar Nüfus Hizmetleri Kanunu'nda ve uygulamada bir dava olarak değerlendirilse de ilerleyen aşamalarda bunun bir çekişmesiz yargı işi olduğu anlatılacaktır. Bu nedenle bu konuyu, çalışmamızda çekişmesiz yargı işi olarak ele alacağız.

¹⁰¹ Yargıtay 8. H.D. 11.09.2019 T. 2018/5765 E. 2019/7348 K., Yargıtay 8. H.D. 14.03.2019 T. 2019/1237 E. 2019/2694 K., Yargıtay 18. H.D. 14.06.2011 T. 2011/5857 E. 2011/7153 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

2.2. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Yargılamasında Görev ve Yetki

2.2.1. Görevli mahkeme

Kişisel nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında görevli mahkeme

Nüfus kaydının düzeltilmesi, çekişmesiz yargı işidir (HMK m. 382). Çekişmesiz yargı işlerinde görevli mahkeme kural olarak sulh hukuk mahkemeleridir (HMK m. 383). Bununla birlikte genel kanunlar dışında özel kanunlarda da davaların bakılacağı görevli mahkemeler ayrıca düzenlenmiştir. Bu kanunlardan biri olan Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 36. maddesinde nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerine bakmakla görevlendirilen mahkemeler, asliye hukuk mahkemeleridir. Kanunda özel hüküm olarak yer aldığı için nüfus kaydının düzeltilmesini isteyen kişilerce talep, asliye hukuk mahkemesine yapılacaktır. Bu talebin asliye hukuk mahkemesi haricinde başka bir mahkemeye yöneltmesi hâlinde görevsiz mahkeme, görevli mahkemenin asliye hukuk mahkemesi olduğunu belirtir ve görevsizlik kararı vererek dosyadan elini çeker. Görev, kamu düzenindedir (HMK m. 1). Aynı zamanda yargılama şartı olduğu için hâkim yargılamanın her aşamasında görevsizlik kararı verebilir (HMK m. 114/1, c).

Kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında görevli mahkeme

Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36 uyarınca nüfus kayıtlarının düzeltilmesine ilişkin talepler, ilgili resmi dairenin göstereceği lüzum üzerine Cumhuriyet savcılarınca kişinin yerleşim yeri adresinin bulunduğu yerdeki görevli asliye hukuk mahkemelerine yapılır. İlgili resmi daire gerek görmediği takdirde savcılık re' sen bu talepte bulunamayacaktır.

Asliye hukuk mahkemelerinin nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinde görevli mahkeme olduklarına ilişkin kuralın istisnasını Ceza Muhakemeleri Kanunu m. 218 oluşturur. Maddeye göre, bir suçtan dolayı ceza yargılaması devam ederken sanığın veya şikayetçinin nüfus kayıtlarında yargılamayı etkiler nitelikte bir yanlışlığın mevcut olduğu anlaşılırsa, nüfus kaydının düzeltilmesi, yargılamanın yapıldığı ceza

mahkemesince ilgili kanun hükümlerine göre karara bağlanır (CMK m. 218). Bir şüphelinin nüfus kaydının düzeltilmesi ise henüz hakkında açılmış bir dava olmadığı için Cumhuriyet savcısının istemi ile asliye hukuk mahkemesine kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi talebinde bulunulmasıyla mümkün olacaktır.

Görevli mahkemenin tayini, nüfus kaydının düzeltilmesi talebiyle yakından ilişkili olan tanıma, babalık, soy bağının reddi davaları gibi kişisel durum davaları açısından önemlidir. Çünkü kişisel durum davaları, doğrudan kişinin aile içindeki yerini değiştirir, kayıt düzeltme taleplerinde ise sicildeki hatanın düzeltilmesi amaçlanır¹⁰².

Uygulamada özellikle soy bağı davaları ile nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında görevli mahkeme karıştırılmaktadır. Yargıtay görevli mahkemeyi tayin ederken soy bağının değişip değişmediğine bakacak, ona göre karar verecektir. Soy bağının değişmesi söz konusu ise, bu davanın niteliği soy bağı davası olup, dava aile mahkemesi tarafından görülecek, aile mahkemesinin bulunmadığı yerlerde asliye hukuk mahkemesi, aile mahkemesi sıfatıyla davaya bakacaktır (Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Yargılama Usullerine Dair Kanunu m. 4). Yargıtay Hukuk Genel Kurulu önceki kararlarında, soy bağı davasının nüfus kaydının düzeltilmesi talebini içerdiğini dolayısıyla nitelik itibarıyla soy bağı davası olduğunu ‘‘Çoğun içinde az da vardır.’’ kuralı doğrultusunda nüfus kaydının düzeltilmesi talebine aile mahkemesinin bakacağı yönünde karar vermiştir¹⁰³. Yakın zamanda verdiği kararlarda soy bağı davası ile nüfus kaydının düzeltilmesi talebinin ayrı ayrı değerlendirilmesi ve her iki talebin de kendi görevli mahkemelerinde görülmesi gerektiğini belirtmiştir¹⁰⁴.

2.2.2. Yetkili mahkeme

Açılacak olan bir davanın veya yapılacak olan bir talebin hangi yerdeki görevli mahkemeye yapılacağı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 6’da düzenlenmiştir.

¹⁰² İNAN, s. 140; AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ, s. 498.

¹⁰³ YHGK, 07.03.2012 T. 2011/2-775 E. 2012/116 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>. ; aynı yönde kararlar için bkz: İstanbul BAM 20. H.D. 13.02.2020 T. 2020/162 E. 2020/693 K. <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>.

¹⁰⁴ Bkz. yuk. 84. ile 85. dph.

Maddeye göre, genel yetkili mahkeme, ilginin talep tarihindeki yerleşim yeridir. İlgililer birden fazla ise bunlardan birinin yerleşim yerinde de talepte bulunulabilir (HMK m. 7). Genel kural bu olmakla birlikte Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 384 çekişmesiz yargı işlerinde yetkili mahkemeyi, aksine hüküm bulunmadığı hallerde, talepte bulunan veya ilgililerden birinin oturduğu yer mahkemesi olarak düzenlemiştir. Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36'da nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinin hangi asliye hukuk mahkemesine yapılacağına ilişkin Nüfus Hizmetleri Kanunu'nda açık hüküm bulunmaktadır dolayısıyla genel kanun uygulanmayacaktır.

Kişisel nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinde yetkili mahkeme

1587 sayılı mülga Nüfus Kanunu kayıt düzeltme taleplerinin yapılacağı yetkili mahkemeyi talepte bulunanın oturduğu yer mahkemesi olarak düzenlemiştir. Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36 ise talebin, düzeltme isteyen kişinin yerleşim yeri adresinin bulunduğu yer mahkemesine yapılacağını düzenleyerek mülga kanundan farklı bir yol izlemiştir. Bu durumda kanunun neden oturulan yer yerine yerleşim yeri adresinin bulunduğu yer olarak değişiklik yaptığını anlamak için oturulan yer ile yerleşim yerinin tanımı ve aralarındaki farkları incelemek gerekmektedir.

Yerleşim yeri (ikametgah), Türk Medeni Kanunu m. 19/1'e göre, bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir. Yargıtay da kanundakine benzer şekilde yerleşim yerini, bir kimsenin yerleşmek niyetiyle oturduğu yer olarak tanımlamıştır¹⁰⁵. Ancak bu tanımlar, yerleşim yerini açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Tam anlamıyla tanım yapabilmek için doktrindeki yazarların yaptıkları tanımda olduğu gibi bu terimlerin özelliklerinden hareket edilmelidir. Doktrinde, yerleşim yeri, kişilerin hayati faaliyetlerinin, iş ve işlemlerinin merkezi olarak tanımlanmıştır¹⁰⁶. Yani yerleşim yeri sadece oturulan yer değil, insanların bulunma ihtimallerinin yüksek,

¹⁰⁵ Yargıtay 20. H.D. 13.06.2019 T. 2019/1684 K. 2019/4001 K. ; Yargıtay 20. H.D. 27.09.2018 T. 2018/3916 E. 2018/5991 K. ; Yargıtay 20. H.D. 27.09.2018 T. 2018/4177 E. 2018/5988 K. www.legalbank.net

¹⁰⁶ SAYMEN, Ferit Hakkı, **Türk Medeni Hukuku: Şahsın Hukuku** Cilt:2, Kenan Matbaası, İstanbul, 1948, s. 168. ; ARSEBÜK, Esat, **Medeni Hukuk**, Tan Matbaası, Ankara, 1938, s. 229. ; HELVACI, Serap/ ERLÜLE, Fulya, **Medeni Hukuk**, 5. Bası, Legal, İstanbul, 2018, s. 83; İMRE, s. 400; KILIÇOĞLU, Medeni, s. 283; BELGESAY, Şerh, s. 124; İNAN, s. 126-127; VELİDEDEOĞLU, s. 201.

mesleki ve hayati faaliyetlerin yoğun olduğu yerdir. Oturulan yer ise mesken, ev, dairedir¹⁰⁷. Oturulan yer, birden fazla olabileceği gibi Türk Medeni Kanunu m. 19/2 gereğince yerleşim yeri taktır.

Yerleşim yerine ilişkin bilgiler MERNİS ve UYAP Bilgi Sisteminde yer almaktadır. Adres Kayıt Sistemi Uygulama Yönetmeliği ile herkesin yerleşim yeri adresini bildirme zorunluluğu getirilmiştir. Bu sayede bir kişinin yerleşim yerinin belirlenmesi daha kolay hale gelmiştir.

5490 sayılı Kanun'da oturulan yer kavramı yerine yerleşim yeri kavramının kullanılması, yetkili mahkemenin belirlenmesi konusunda ortaya çıkan karışıklık ve belirsizliği önleyecek nitelikte olduğu için isabetli bir düzenlemedir. Bununla birlikte yerleşim yeri adresinin işlemlerde esas olarak alınması, kayıt düzeltme yargılamaları sırasında ve sonucunda yapılacak olan tebligatların düzenli olarak tek bir yere yapılmasını sağlar. Bu yönüyle usul ekonomisi ilkesiyle de bağdaşmaktadır.

Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36'da yer alan yetki kuralı, kesin yetki niteliğindedir. Kesin yetki kuralı, uyuşmazlıkta yetkili mahkemeyi belirten, çekişmesiz yargı şartı olduğundan mahkemece re'sen gözetilen, kamu düzeniyle ilgili bir kuraldır (HMK m. 114/1, ç, m. 115). Nüfus kayıtlarının doğru tutulması kamu düzeniyle ilgili olmakla birlikte kaydın düzeltilmesi gibi çekişmesiz yargı işlerinde yetki kesindir¹⁰⁸. Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36'daki özel düzenleme nedeniyle gerek kişisel kayıt düzeltme talepleri gerekse Cumhuriyet savcısının asliye hukuk mahkemesinde talepte bulunduğu kamusal kayıt düzeltme taleplerinde kesin yetkili olan nüfus kaydı düzeltilecek kişinin yerleşim yeri mahkemesinde görülecektir¹⁰⁹.

Uygulamada, ilgili kişilerin MERNİS adresinde görünen kayıt dışında başka bir adreste oturdukları tespit edildiğinde Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36 uyarınca yargılamada yetkili mahkemenin hâli hazırda oturulan yerdeki mahkeme olduğu kabul

¹⁰⁷ ARSEBÜK, s. 230; VELİDEDEOĞLU, s. 202.

¹⁰⁸ ARAS, Aslı, "Çekişmesiz Yargı İşlerinde Görev ve Yetki", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 7, 2016, s. 77-79.

¹⁰⁹ YHGK 10.06.2015 T. 2014/18-67 E. 2015/1549 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

edilmiştir¹¹⁰. Bunun nedeni, Türk Medeni Kanunu m. 20’de yer alan ve Yargıtay’ın da kabul ettiği, yerleşim yerinin tespit edilemediği hallerde nüfusa kayıtlı olunan yerin yerleşim yeri olduğu karinesidir¹¹¹. Bununla birlikte Yargıtay bir kararında talepte bulunanların, avukata verdikleri vekâletnamede yerleşim yeri adresi olarak görünen yerdeki asliye hukuk mahkemelerinin bu yargılamada yetkili olacağını belirtmiştir¹¹². Vekaletnameler resmi bir belge olmalarından dolayı vekaletnamedeki adres kısmına vekaletname çıkaran kişinin güncel yerleşim yeri adresi yazılır. Ancak bazen yerleşim yerini değiştiren kişilerin önceki yerleşim yeri adresi sistemde kayıtlı kalabilmektedir. Bu bilgiye göre çıkarılan vekaletnameler yanıltıcı olmakla birlikte yanıltıcılık genellikle yargılama sırasında ortaya çıkmaktadır. Kayıt düzeltme taleplerinde yetki kesin olup böyle bir durumda yetkisiz mahkeme yetkisizlik kararı verecektir.

Nüfus kaydı düzeltilecek kişinin yerleşim yeri mahkemesinin kesin yetkili olması, bu yargılamanın kamusal düzeni ilgilendirmesi, yargılamada re’sen araştırma ilkesinin uygulanması gibi nedenler, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 17 ve 18’de düzenlenen yetki konusunda yargılamada yer alanlara aralarındaki uyumsuzluklarda yetkisiz bir mahkemeyi yetkili hâle getirme imkanı veren yetki sözleşmesi hükümlerini uygulanamaz hâle getirmiştir.

Kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinde yetkili mahkeme

Asliye hukuk mahkemelerinde Cumhuriyet savcısı tarafından yöneltilen nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinde yetkili mahkeme, kişisel kayıt düzeltme taleplerindeki yetkili mahkeme ile aynı kurala tâbidir. Cumhuriyet savcısı tarafından asliye hukuk mahkemesinde kayıt düzeltme talebinde bulunulması halinde yetkili mahkeme nüfus kaydı düzeltilecek kişinin yerleşim yeri adresinin bulunduğu yer mahkemesidir (NHK m. 36/1-a). Ancak ceza mahkemelerinde kayıt düzeltmeye karar

¹¹⁰ İstanbul BAM 20. H.D. 23.01.2020 T. 2019/6199 E. 2020/327 K. , İstanbul BAM 20. H.D. 05.12.2019 T. 2019/5363 E. 2019/7156 K. <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>.

¹¹¹ Yargıtay 2. H.D. 03.06.2010 T. 2010/6781 E. 2010/10982 K. ; Yargıtay 20. H.D.18.12.2006 T. 2006/15627 E. 2006/17671 K. ; Yargıtay 2. H.D. 26.05.2003 T. 2003/3289 E. 2003/7580 K. www.legalbank.net

¹¹² Yargıtay 18. H.D. 04.04.2013 T. 2013/3199 E. 2013/5491 K. , Yargıtay 18. H.D. 18.01.2016 T. 2015/5798 E. 2016/517 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

verildiği hâllerde Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36'daki görev ve yetki kuralları uygulanmayacaktır. Mahkeme yazacağı ara kararda bu konuyla ilgili açıklama yapacaktır.

Kesin yetki kuralının istisnasını ceza mahkemelerinde görülen kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi yargılaması oluşturur. Ceza Muhakemeleri Kanunu m. 218/2 uyarınca kayıt düzeltme yargılamasında görevli ve yetkili mahkeme, ceza davasının görülmekte olduğu yer ceza mahkemeleridir (CMK m. 218/2).

2.3. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Yargılamasında Yer Alanlar

2.3.1. Talepte bulunan

Kişisel nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında talepte bulunan: düzeltmeyi isteyen kişiler

Nüfus kayıtlarının değiştirilmesini, kaldırılmasını veya düzeltilmesini isteyen kişiler talepte bulunan olarak talepte bulunabilirler¹¹³. Bu kişiler, mahkemece verilen karar ile sicilde yapılan düzeltme neticesinde doğrudan kendisi için hüküm ve sonuç doğuracak kişidir¹¹⁴.

Nüfus kaydının düzeltilmesi talebinde bulunabilmek için çekişmeli yargıdaki dava ehliyetinin çekişmesiz yargıdaki karşılığı olan iş ehliyetinin bulunması gerekir¹¹⁵. Bu yargılama şartıdır. Temyiz kudretine sahip, ergin (rüş) olan ve kısıtlı olmayan her kişi iş ehliyetine sahiptir (TMK m. 10). İş ehliyeti bulunmayanlar için yasal temsilcileri (veli, vasi) talepte bulunacaklardır (HMK m. 52) Buna bağlı olarak, 18 yaşından küçükler, kısıtlılar, ayırt etme gücüne sahip olmayanlar için kayıt düzeltme talebini yasal temsilcileri (veli, vasi) yapacaktır¹¹⁶. Küçüğün menfaati ile yasal temsilcisinin

¹¹³ ÖZKAN / İŞTİP ATAÇ, s. 48.

¹¹⁴ “Nüfus kaydının düzeltilmesi istemi yanlış yazılım nedeni ile hukukları etkilenecek kişilere aittir”: Yargıtay 18. H.D. 17.12.2015 T. 2015/4892 E. 2015/18717 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

¹¹⁵ KURU, Nizasız Kaza, s. 146; İMRE, s. 343;

¹¹⁶ Yargıtay 2. H.D. 19.01.2012 T. 2010/12860 E. 2012/593 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>; BELGESAY, Şerh, s. 117. ; RUHİ / RUHİ, s. 17.

menfaatlerinin çatışması hâlinde kayyım atanacaktır (TMK m. 426).

Evlilik birliği içerisinde, 18 yaşından küçükler için anne ve babanın birlikte talepte bulunması gereklidir¹¹⁷. Bunun nedenini Türk Medeni Kanunu m. 336/1’de düzenlenen evlilik birliği içerisinde velayeti, anne ile babanın birlikte kullanacağı kuralı oluşturmaktadır. Anne veya babadan sadece birisinin talepte bulunduğu hâllerde, Yargıtay’ın da kararlarında belirttiği gibi, eşlerden birinin kayıt düzeltme talebine diğer eşin de katılması ve icazetini bildirmesi gerekir¹¹⁸. Eşlerin icazet bildirimi ile ilgili şekli bir zorunluluk öngörülmemiştir. Bu bildirim, duruşmada hazır bulunup beyanda bulunma şeklinde olabileceği gibi bir dilekçe¹¹⁹ ile de olabilmektedir. Önemli olan verilecek icazetin mahkeme tarafından kabul edilebilir olmasıdır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu bir kararında, baba tarafından bulunulan yaş düzeltme talebinde annenin de duruşmaya davet edilerek “çocuğumun yaşının düzeltilmesini ben de istiyorum” şeklindeki beyanını, düzeltme için icazet olarak kabul etmiştir¹²⁰. Eşlerden biri, bu konuda talepte bulunan eşe icazet vermezse, Türk Medeni Kanunu m. 336 ile 342 uyarınca birlikte kullanılması gereken temsil yetkisi kullanılmamış olacak, yargılamada temsilde eksiklik¹²¹ nedeniyle esasa geçilmeden talep usulden reddedilecektir¹²². Yargılamaya başladıktan sonra eşlerden birinin ölmesi durumunda, yargılamaya sağ kalan eş devam edecektir. Anne veya babanın ölmesi durumunda çocuk için nüfus kaydının düzeltilmesi talebini sağ kalan eş yapacaktır (TMK m. 336/3).

Anne ve babanın boşanması veya ayrılık kararı almaları sonucunda çocuğun velayeti kime verildiyse, çocuk için kayıt düzeltme talebinde bulunma hakkı o kişiye aittir (TMK m. 336/2). Evlilik birliği dışında doğan çocukların velayet hakkı ise, tek

¹¹⁷ SAYMEN, s. 94,95.

¹¹⁸ Yargıtay 8. H.D. 16.02.2017 T. 2017/7349 E. 2017/1993 K. ; Yargıtay 8. H.D. 26.01.2017 T. 2017/935 E. 2017/709 K. ; Yargıtay 18. H.D. 30.04.2015 T. 2014/19327 E. 2015/7144 K. ; Yargıtay 18. H.D. 10.12.2015 T. 2015/5147 E. 2015/ 18202 K. ; Yargıtay 18. H.D. 05.12.2011 T. 2011/9434 E. 2011/12390 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

¹¹⁹ Dilekçenin kabul edilmesinin nedeni, yargılamadan önce kimlik tespitinin yapıp anne ve babanın kimlikteki ile aynı olduğunun belirlenmesi ve ancak bu kişilerin icazetinin kabul edilebilir olmasıdır.

¹²⁰ YHGK 16.11.2005 T. 2005/18-656 E. - 625 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

¹²¹ ARSLAN/ YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/ HANAĞASI, s. 261.

¹²² Yargıtay 18. H.D. 20.02.2014 T. 2013/20988 E. 2014/2753 K. ; Yargıtay 18. H.D. 01.11.2011 T. 2011/10253 E. 2011/11079 K. ; Yargıtay 18. H.D. 05.11.2010 T. 2010/10117 E. 2010/14862 K. www.e-uyar.com

başına onları doğuran anneye aittir (TMK m. 337/1). Dolayısıyla bu konuda talepte bulunma hakkı sadece anneye aittir. Yani baba, çocuğu ister tanıma yoluyla tanınsın isterse yalnızca çocuğun nüfus kaydında baba adı olarak yazılı olsun yine velayet annede olduğu için talepte bulunma hakkına anne sahiptir. Çocuğun yasal temsilcisi vasi ise, vasi talepte bulunacaktır (TMK m. 336).

Küçük, ergin olduğu zaman yasal temsilcisi tarafından görülen kayıt düzeltme yargılamasında yasal temsilcinin görevi sona erecektir. Bu durumda yargılamanın hangi aşamada olduğuna bakılmaksızın ya kendisi asil olarak ya da vekili yargılamaya devam edecektir¹²³.

Uygulamada nüfus kaydında başkasının çocuğunun kendi çocuğuymuş gibi kaydedildiği durumlarla karşılaşmaktadır. Doğumda bebeğin karıştırılması, çocuğun kaçırılarak başka biri adına kaydedilmesi, evlilik dışı ilişkiden doğan bebeğin resmi olarak evli olduğu eş üzerine kayıt edilmesi, çocuğu olmayan kişilere çocuğun verilmesi gibi durumlarda nüfus kaydının düzeltilmesi talebi gerçek anne - baba dışında nüfus kaydında anne - baba olarak görünen kişiler tarafından da yapılabilecektir¹²⁴.

Nikahı olmayan kişiden doğan çocuğun, nikahlı eş üzerine kaydolması durumlarında çocuğun gerçek annesi yani nikahı olmayan kişi de talepte bulunma hakkına sahiptir. Gerçek anne - babası dışında başka kişilerin nüfusuna kayıtlı olan çocuklar için nüfus kaydının düzeltilmesi talebinde, Cumhuriyet savcıları haricinde gerçek anne - baba veya onların mirasçıları, nüfus kaydı düzeltilecek olan çocuk veya mirasçıları, nüfus kaydında yazılı olan anne - baba veya mirasçıları bulunabilir¹²⁵.

¹²³ BABACAN / USLU, s. 35 ; ÖZDAMAR, s. 1652 ; Yargıtay 18. H.D. 12.07.2005 T. 2005/6157 E. 2005/7440 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

¹²⁴ Bkz. yuk. ‘‘ Nüfus Kaydının Düzeltilmesine Karine Teşkil Eden Tespit Davaları’’, s. 24. ; Yargıtay 8. H.D. 09.05.2019 T. 2017/11473 E. 2019/4866 K. ; Yargıtay 2. H.D. 17.03.2004 T. 2274/3344 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

¹²⁵ ÖKTEM ÇEVİK, s. 2126.

Kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında talepte bulunan: Cumhuriyet savcısı

Cumhuriyet savcılarının hukuk iş ve davalarında bulunması iki temel şarta bağlanmıştır. Bu şartlardan birincisi, savcının yargılamada yer alacağına dair kanunlarda düzenlenmiş açık hüküm bulunması (kanunilik ilkesi), ikincisi, savcının söz konusu talepte bulunmaya veya devam etmekte olan yargılamaya katılmasında kamu yararının mevcut olmasıdır¹²⁶. Bu iki şartın aynı anda sağlanması gerekir. Yani kanunda açıkça hüküm olmayan fakat kamu düzenini ilgilendiren her konuda savcının talepte bulunma veya devam etmekte olan yargılamaya katılma yetkisi yoktur¹²⁷.

Cumhuriyet savcıları nüfus kaydının düzeltilmesini talep edebildikleri gibi nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında da yer alabilmektedirler. Genel olarak ceza yargılamalarında yer aldıkları bilinse de hem Adliyeler Kanunu m. 17’de hem de Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 70’te genel itibariyle savcıların özel hukuk yargılamalarında yer alabilecekleri düzenlenmiştir. Maddelere göre, savcılar soruşturma yürütür, ceza ve hukuk davası açar, buldukları yargılamaları kamu adına takip eder ve yargılamada tarafların sahip oldukları tüm haklara sahiplerdir (HMK m. 70, Adliyeler Kanunu m. 17). Bunun haricinde nüfus yargılaması açısından Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36’da da Cumhuriyet savcılarının kayıt düzeltme talebinde bulunacağından bahsedilmiştir. Nüfus idaresi tarafından lüzum görülmesi üzerine¹²⁸ Cumhuriyet savcısı kayıt düzeltme talebinde bulunacaktır (NHK m. 36). Burada savcı açıkça talepte bulunan konumundadır. Talepte bulunduktan sonra yargılamının görülmesi sırasında savcının yargılamada hazır bulunacağı konusunda Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36’da yapılan 31.03.2011 tarihli madde değişikliği ile 14.04.2011 tarihli 6217 sayılı Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun m. 31/d’nin yürürlükten

¹²⁶ KODAKOĞLU, Mehmet, **Medenî Usul Hukukunda Aslı Müdahale**, Ankara, Legem, 2018, s. 70; TANRIVER, **Medeni Usul Hukuku** (Kısaltma: Medeni Usul), Cilt: 1, 3. Baskı, Yetkin, Ankara, s. 311-312.

¹²⁷ SALDIRIM, Mustafa, “**Cumhuriyet Savcısının Katıldığı Hukuk Davalarında Kanun Yollarına Başvurma Yetkisinin Kapsamı**” (Erişim) <http://saldirim.com/yeni/?cat=2> 15.12.2020.

¹²⁸ Yargıtay 2. H.D. 20.02.2012 T. , 2010/19292 E. 2012/3116 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

kaldırılmasıyla Cumhuriyet savcılarının yargılamada yer alma zorunluluğu kaldırılmıştır. Bu zorunluluğun kaldırılmasının nedenleri ise, savcıların idari görevleri, ceza soruşturmaları ve ceza yargılamalarının hızlı, adil ve etkili şekilde sonuçlanması, iş yoğunluklarının azaltılmasıdır. Yargıtay da, 14.04.2011 tarihinden sonra verdiği bir kararda nüfus kaydının düzeltilmesine ilişkin yargılamalarda, Cumhuriyet savcısının yargılamada yer alma ve verilen kararı temyiz etme yetkisinin bulunmadığını ifade etmiştir¹²⁹. Halbuki kamu düzeni ve menfaatini etkileyen bu yargılama konusunda savcı yargılamayı takip etmelidir ve kendisine verilen hak ve yetkileri kullanmalıdır. Gerekçede de savcının yargılamadaki konumu dava takip yetkisi olarak değerlendirilmiştir (HMK m. 70 Gerekçesi). Çünkü savcılar da tıpkı davacı/ talepte bulunan gibi tüm haklara sahiptirler ve yargılamayı takip etmektedirler.

Yargılamada bulunma zorunluluğunun kaldırılmış olması savcının yargılamayı hiç takip etmeyeceği anlamına gelmemelidir. Bu, tamamıyla savcının kendi takdirine bırakılmış bir husustur. Kanaatimizce, hukuk yargılamasında bulunması tamamen yasaklanmamış olmak koşuluyla kamuyu temsilen açtıkları davaları ve buldukları talepleri takip etmelidirler. Savcıların yargılamada şahsi menfaatinin bulunmadığı ve yargılama konusu kamu düzeni ile ilgili olduğundan, yargılamada toplumu/devleti temsilen yer alacaklardır¹³⁰. Yani savcılar şahsi olarak değil, devleti temsilen, makam olarak yargılamada bulunmaktadır.

Sadece ceza davalarında değil kayıtlardaki küçük bir yanlışlığın bile önlenmemesi güç sonuçlara neden olduğu, kayıtlarda yanlışlık bulunması halinde nüfus memurunun ciddi sorumluluğunun doğduğu düşünüldüğünde nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında savcının öneminin büyük olduğu anlaşılacaktır. Zaten nüfus müdürlüğü çözebileceği sorunları çözmekte, düzeltebileceği kayıtları düzeltmektedir. Yani nüfus müdürlüğünün düzeltilmediği, onların da incelemesinden geçen ve yargılamaya ihtiyaç duyulan hallerde savcılar devreye girmektedir.

¹²⁹ Yargıtay 18. H.D. 28.09.2015 T. 2015/13464 E. 2015/13194 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

¹³⁰ KEYMAN, Selahattin, *Ceza Yargılamasında Savcılık*, Ankara, Sevinç, 1970, s. 74. ; YILMAZ, Ejder, "Savcıların Hukuk Davalarındaki Yeri", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 29, Sayı:1, 1972, s. 260.

Cumhuriyet savcısı, nüfus müdürlüğünün kayıt düzeltme yargılaması için gördüğü lüzumu, lüzumsuz görebilir. Örneğin, soyadının nüfus kaydına yanlış yazılması ve bunun düzeltilmesi amacıyla nüfus müdürlüğüne başvuran kişinin bu talebinde, müdürlükçe maddi hata olduğunun açıkça anlaşılmadığı ve bu gerekçeyle yargılama yapılması için Cumhuriyet savcısına bildirilmesi üzerine savcılık burada yargılama yapılmasına gerek olmadığını, açıkça maddi hata olduğunu ve müdürlükçe soyadının düzeltileceğini söyleyebilir. Bu durumda bu talep ne yargılamayla ne de müdürlükçe çözüme kavuşturulabilecektir. Burada talepte bulunanın gecikmeksizin yapacağı iş, asliye hukuk mahkemesinde kişisel nüfus kaydının düzeltilmesi talebinde bulunmasıdır. En azından müdürlük ile savcılık arasında belirsizlik yaşanmayacak, iş sürüncemede kalmayacak, talepte bulunulan asliye hukuk mahkemesince net bir karar verilecektir.

2.3.2. Maddî ilgili

Menfaati etkilenecek kişiler

Kişisel ve kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamaları sonuçlanana kadarki süreçte yargılama sonucunda verilen karardan etkilenecek kişiler sadece talepte bulunanlarla sınırlı olmayacaktır. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılaması, miras ve soy bağı davasıyla yakından ilgili olduğundan menfaati etkilenecek kişi veya onlar ölmüşlerse mirasçıları yargılamaya dahil edildikten sonra işin esası hakkında karar verilmelidir¹³¹. Gerçek anne - babası dışında başka kişilerin nüfusuna kaydedilenlerin talepleri üzerine görülen nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında Nüfus Müdürlüğü dışında ilgili olarak; gerçek anne - baba veya onlar ölmüşse mirasçıları, nüfusta kayıtlı anne - baba veya ölmüşlerse mirasçıları yer alabilir. Örneğin, talepte bulunan Ayşe, kocasının önceki evliliğinden olan iki kızının nüfus kaydında anne olarak yazmaktadır. Kocasının baskısından dolayı o sağlıklıyken

¹³¹ ‘‘Veraset ilamına göre, tüm mirasçılarının davalı sıfatı ile davaya katılmaları gerekirken taraf teşkili sağlanmadan davanın esası hakkında karar verilmesi doğru görülmemiştir.’’: Yargıtay 18. H.D. 04.06.2015 T. 2014/21529 E. 2015/9464 K. ; Yargıtay 18. H.D. 14.06.2011 T. 2011/5857 E. 2011/7153 K. ; ‘‘Kayıtlarda sağ görünen bir kişinin ölü olduğunun ispatına ilişkin davalarda mirasçı olarak durumu etkilenen kişilerin de davaya dahil edilmesi gerekir’’: Yargıtay 2. HD. 28.04.2004 T. 4439/5438. , Yargıtay 2. H.D. 08.04.2013 T. 2013/6178 E. 2013/9742 K.; Yargıtay 8. H.D. 11.06.2019 T. 2018/249 E. 2019/5722 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

düzeltilme talep edememiş, kocası ölünce kızların nüfus kaydında düzeltme talep etmiştir. Bu durumda kızlar ile gerçek anneleri yargılamaya dahil edilecektir.

Yargıtay bir kararında, talepte bulunanın, murisi İsmihan V.'nin ölüm tarihinin yanlış olduğunu, 1992 yılında değil 1989 yılında öldüğünü, İsmihan V.'nin eşi Nuriye'nin 1990 yılında ikinci evliliğini yaptığını belirterek yaptığı talep sonucu nüfus kayıtlarına göre, İsmihan V.'nin talepte bulunan haricinde hukuku etkilenecek başka mirasçılarının bulunduğu görülmüş olup, onların da yargılamaya katılmaları sağlanarak, işin esasına girileceği yönünde karar vermiştir¹³². Yargıtay bu kişilerin yargılamaya dahil edilerek işin esası hakkında karar verileceğini aksi takdirde usulden reddedeceğini belirtmiştir. Ancak dahil edilmenin şekliinden bahsetmemiştir. Doktrinde bir görüş, bu kişilerin katılmasını davaya müdahale olarak kabul etmiştir¹³³. Ancak hakimin gerek gördüğü takdirde yargılamayla ilgisi bulunanları her zaman dinleyebilecek olması, davaya müdahalenin bir türü olan fer'i müdahale ve ihbar kurumunun çekişmesiz yargı işi olan nüfus kaydının düzeltilmesinde yeri bulunmadığını göstermektedir¹³⁴. Asli müdahale için ise, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 65'teki şartların sağlanması gereklidir. 65. maddeye göre, hak iddia eden kişiler ayrı bir dava açarak yargılamaya müdahil olmaktadırlar. Kayıt düzeltme yargılamasında ilgililer tarafından ayrı bir dava açılmamakla birlikte asli müdahale şartları sağlanmamaktadır. Yargıtay'ın söz konusu dahil edilmenin açıkça müdahale niteliğinde olduğuna yönelik verdiği bir kararı bulunmamaktadır. Bu kişiler, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 27'de düzenlenen hukuki dinlenilme haklarını kullanabilmek için yargılamada bulunan ilgililerdir¹³⁵. Dolayısıyla ilgililerin çekişmesiz iş yargılamasında yer almalarını müdahale olarak değil de hukuki dinlenilme hakkı kapsamında farklı, kendine özgü yargılamada yer alma olarak değerlendirmek yerinde bir görüş olacaktır¹³⁶.

¹³² Yargıtay 18. H.D. 03.05.2011 T. 2011/3505 E. 2011/6031 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>. ; RUHİ / RUHİ, s. 442.

¹³³ ÖZKAN/ İŞTİP ATAÇ, s. 49.

¹³⁴ KODAKOĞLU, s. 251; KURU, Nizasız Kaza, s. 147.

¹³⁵ Bkz. aşa. "Hukuki Dinlenilme Hakkı", s. 71-72.

¹³⁶ KODAKOĞLU, s. 260.

Hukuki dinlenilme hakkıyla bağlantılı olarak soy bağı ve miras haklarından farklı olarak ekonomik, ticari yönden veya mesleki açıdan menfaati etkilenenler de yargılamaya davet edileceklerdir. Bu durum bazen mahkemece, menfaati etkilenenlere bildirilir bazen de menfaati etkilenenlerin durumu fark etmesi ve mahkemeye başvurmasıyla gerçekleşir. Örneğin, adı Emre soyadı Ağaoğlu olan ve inşaat işiyle uğraşan bir kişi, adını Ali olarak değiştirmek için talepte bulunduğu mahkeme öncelikle talepte bulunulan ad-soyadda başka bir kişinin olup olmadığını araştırmakla görevlidir. Mahkeme Ali Ağaoğlu adında birinin olduğunu ve Emre olan kişinin adının Ali olarak değiştirilmesi halinde ticari hayatta bu kişilerin karıştırılma ihtimalinin bulunduğunu bu nedenle de bu değiştirme talebinden haberi olmayan Ali Ağaoğlu'nun duruşmaya dahil edilip dinlenilmesine karar verecektir.

Nüfus müdürü/Nüfus memuru

Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36/1-a, nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasının nüfus müdürü veya nüfus müdürünün görevlendireceği bir nüfus memuru huzurunda görülüp karara bağlanacağını düzenlemiştir. Kanun, nüfus memurunu açıkça taraf olarak düzenlememiştir. Yargılamanın nüfus memurunun huzurunda görülmesi, nüfus müdürü/memurunun yargılama sırasında hazır bulunacağını ifade etmektedir. Taraf olarak mı yoksa ilgili olarak mı hazır bulunacağı maddeden anlaşılmamaktadır. Maddedeki boşluğun nedeni, Avrupa'da sicil işlerinin idari bir faaliyet olması, Avrupa'daki çoğu çekişmesiz yargı işinde memur, idare ve konsoloslukların görevli olması ayrıca ülkemiz kanunlarındaki çekişmesiz yargıya dair maddelerin Avrupa'dan alınarak özünde idari işi düzenleyen bu maddelerin yargılamada uygulanmaya çalışılmasıdır¹³⁷. Bu boşluk, yönetmeliklerdeki maddelerle doldurulmaya çalışılmıştır.

Nüfus müdürlüğünün yargılamadaki konumu, 09.05.2020 tarihli Nüfus Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği'nin 31. maddesi ile taraf olarak düzenlenmiştir (09.05.2020 tarihli Nüfus Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği m. 31): *“Kayıt düzeltme*

¹³⁷ YILDIRIM, Kamil, *“Alman Hukukunda Çekişmesiz Yargı”*, Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı-4, Ankara, 2006, s. 22,28,29.

davalarında veya ceza mahkemelerinde görülmekte olan davaların yaş düzeltme aşamasında nüfus müdürü veya görevlendireceği memur, nüfus müdürlüğünü temsilen taraf olarak bulunur. Kayıt düzeltme davaları nüfus müdürü veya görevlendireceği memur huzurunda görülür ve karara bağlanır. Kayıt düzeltme davalarında gerekli görülmesi hâlinde valilik tarafından nüfus müdürlüğünü temsilen avukat görevlendirilebilir.”

Yönetmeliğin aksine Nüfus Hizmetleri Kanunu'nda taraf olduğuna dair açık bir hüküm yer almamaktadır. Ancak söz konusu kanunun 37. maddesinde nüfus müdürlüğüne, mahkemece verilen kararlar hakkında kanun yoluna başvuru yetkisi verilmiştir. Nüfus müdürlüğünün sadece tarafların sahip olduğu bu yetkiyi kullanma hakları, yargılama konusu ile doğrudan ilgisinin bulunması ve yargılamada maddi ilgili olarak yer almasından kaynaklanmaktadır¹³⁸. Nüfus memuru, yargılamanın kanuna uygun yapıp yapılmadığını, talebin kamu düzenine aykırı olup olmadığını kontrol için yargılamada yer almaktadır. Kamu yararı ve kamu düzenini korumak amacıyla nüfus müdürü/memuru yargılamanın her aşamasında yargılamada yer alır ve gerekli hâllerde kanun yollarına başvurabilir¹³⁹. Nüfus memuru, talepte bulunanla çekişmeye girmemektedir. Yargılamada çoğunlukla “Kayden bir engel bulunmamaktadır.” demekle yetinmektedir. Bu cümle, talebin nüfus memurunca incelendiği, hem usul hem esas yönünden düzeltme talebinin kanunlara uygun olduğu, kamu açısından bir problem oluşturmadığını ifade etmektedir. Sadece bir cümle söylemek için yargılamaya gelen nüfus memurunun yokluğunda yapılan yargılamalar sonucu karar kurulması, Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36'ya aykırılık teşkil etmesi nedeniyle Yargıtay tarafından doğru bulunmamıştır¹⁴⁰. Nüfus müdürü/memuru bulunmadan yapılan duruşmalardaki icrâi nitelikli işlemler geçersiz sayılmakta, nüfus müdürü/memurunun katıldığı duruşmalarda bu işlemler yenilenmekte ve yargılamaya bu hâliyle devam edilmektedir¹⁴¹. Yani nüfus müdürlüğü yargılamaya katılmadığında

¹³⁸ ÖZEKES, Muhammet, “Çekişmesiz Yargıda İlgililerin Kanun Yoluna Başvuru Hakkı”, Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara, Turhan, 2008, s. 688.

¹³⁹ MAZLUM, İsmet, **Medenî Usul Hukukunda Aslî Müdahale**, Yetkin, Ankara, 2019, s. 261-262.; OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY ÖZDEMİR, s. 164-165; YHGK 25.10.1978 T. 6-219/860. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

¹⁴⁰ Yargıtay 8. H.D. 20.01.2020 T. 2018/12673 E. 2020/ 379 K. ; Yargıtay 18. H.D. 29.04.2014 T. 2014/5484 E. 2014/7947 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

¹⁴¹ BABACAN/USLU, s. 57.

yargılama devam etmemekte, nüfus müdürü olmaksızın yargılama yapılıp da karardan önce bir beyanın alınması yeterli görülmemektedir. Kanun gereği, nüfus müdürü veya memuru yargılamanın başından sonuna kadar yargılamayı takip etmek zorundadır.

Ülkemizde, Noterlik Kanunu ile çekişmesiz yargı işlerinden bazıları mahkemelerin görev alanından çıkarılmış, bu işler için noterler görevlendirilmiştir. Avrupa’da kayıt düzeltme ve sicil işleri, nüfus idarelerinde yapılmaktadır. Bunlara bağlı olarak, nüfus kaydının düzeltilmesi işlerinde asliye hukuk mahkemelerinin meşgul edilmesinin önüne geçilip bu konularda sadece noterler veya nüfus müdürlükleri görevlendirilebilir mi? Çekişmeye girmeyen, savunma dahi yapmayan nüfus memurları, talebin kanuna aykırı olup olmadığını mahkemeye ihtiyaç duymadan idari olarak yapamayacaklar mıdır?

Tanrıver, basit bir onay gerektiren, sadece kanunen mahkemelerde görülmesi zorunluluk arz eden bir durumun tespit ve tescil işlerinde idarenin veya noterlerin görevlendirilebileceğini kabul etmiştir¹⁴². Ancak kayıt düzeltme ile ilgili olarak, kayıtlardaki maddi hatayı düzeltebilen nüfus müdürlüğü, bazı kayıt düzeltme taleplerini, küçük gibi görünen hataları ve bu hataların doğurduğu sonuçları çözmek için yetersiz kalabilmektedir. Örneğin, bir harfin değişmesiyle adın anlamının değiştiği veya kadın adının erkek adına dönüştüğü haller (Nur-Nuri, Cemil-Cemile...) ya da adın değişmesiyle kişilerin menfaatlerinin etkilenme ihtimalinin bulunduğu haller (aynı ad ve soyada sahip birden fazla kişi olması) mevcuttur. Bu nedenle nüfus müdürlüğünün gerek görmesi halinde Cumhuriyet savcısına bilgi vermesi kanunda özellikle düzenlenmiştir. İdare, kendisine yöneltilen talebi çözemeyeceğini düşünüyorsa Cumhuriyet savcısı aracılığıyla söz konusu talebi mahkemeye iletacaktır veya talepte bulunanın mahkemeye iletmesini isteyecektir. Dolayısıyla ülkemizde nüfus kayıtlarında düzeltme yapma yetkilerinin, yalnızca noter veya nüfus müdürlüğüne devredilmesi şu anki düzenlemelere göre yeterli ve mümkün görülmemektedir.

¹⁴² TANRIVER, Süha, “**Türk Hukuku Bağlamında Çekişmesiz Yargı ve Noterlik**” (Kısaltma: Çekişmesiz Yargı), Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan, Cilt: 2, Yetkin, Ankara, 2010, s. 2015-2017.

2.4. İş Arkadaşlığı

Dava arkadaşlığı başka bir ifadeyle subjektif dava birleşmesi, davalı veya davacı tarafta ya da her ikisinde, birden çok kişinin davada aynı tarafta bulunması durumunda söz konusu olur¹⁴³. Birden çok kişi dava açabileceği gibi birden çok kişiye karşı dava açılabilir.

Dava arkadaşlığının kayıt düzeltme yargılamalarındaki adı iş arkadaşlığıdır. İş arkadaşlığına Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki dava arkadaşlığı hükümleri uygulanmaktadır. Kayıt düzeltme yargılamalarında iş arkadaşlığı soy bağı ve miras hakkı etkilenenlerin yargılamada yer aldığı hallerde mümkün olmaktadır. Söz konusu olacak iş arkadaşlığının türü ise Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 57 - 60'a göre belirlenecektir.

Kayıt düzeltme halleri, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 57'de sınırlı olarak sayılan hallerden birine girmediği için ihtiyari iş arkadaşlığı bu yargılamalarda mümkün olmamaktadır¹⁴⁴. Bunun aksine zorunlu iş arkadaşlığının olacağına dair de net bir hüküm bulunmamakla birlikte Ulukapı, kaydın düzeltilmesi yargılamasında şekli zorunlu iş arkadaşlığının olduğunu kabul etmiş¹⁴⁵, Yargıtay da nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında menfaati etkilenen kişilerin yargılamada maddî zorunlu iş arkadaşı oldukları yönünde kararlar vermiştir¹⁴⁶. Maddî hukuk, birden fazla kişiye karşı aynı talepte bulunmayı zorunlu tutmakta ve bu taleple başlayacak yargılama sonucunda hepsi için tek hüküm vermektedir. Örneğin, ölüm kaydının düzeltilmesi taleplerinde yargılamada yer alacak mirasçılar maddî zorunlu iş arkadaşı olacaklardır¹⁴⁷. Bu mirasçılara karşı bir hak ileri sürülmekte ve yargılama sonucu hepsi hakkında tek karar verilmektedir. Yargılamada menfaati etkilenenlerin bulunması

¹⁴³ YARDIMCI, Taner Emre, **Hukuk Davalarında Mecburi Dava Arkadaşlığı**, Adalet, Ankara, 2021, s. 5 ; ULUKAPI, Ömer, **Medeni Usul Hukukunda Dava Arkadaşlığı**, Konya, 1991, s. 164.

¹⁴⁴ ARSLAN/ YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/ HANAĞASI, s. 541. ; PEKCANITEZ, Hakan / ATALAY, Oğuz / ÖZEKES, Muhammet, **Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı**, 3. Bası, Ankara, Yetkin, 2015, s. 200.

¹⁴⁵ ULUKAPI, s. 164.

¹⁴⁶ Yargıtay 2. H.D. 08.02.2006 T. 2005/17010 E. 2006/1130 K., Yargıtay 18. H.D. 14.06.2011 T. 2011/5857 E. 2011/7153 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

¹⁴⁷ Yargıtay 8. H.D. 16.05.2019 T. 2017/ 12843 E. 2019/ 5163 K. ; Yargıtay 8. H.D. 06.11.2018 T. 2018/12270 E. 2018/18202 K. www.legalbank.net

dışında anneliğin tespitinde, nüfus kaydında anne gözüken ancak gerçek anne olmayan kişinin kaydında bulunan çocuklar (ergin olsalar da yine iş arkadaşlarıdır) ile gerçek anneye yönelttiği talep sonucu, yargılamada çocuklar ile gerçek annenin durumu yine maddî zorunlu iş arkadaşlığıdır¹⁴⁸. Yargılama sonunda yargılamada bulunanların kayıtları düzeltilecektir. Bu kişilerin maddî zorunlu iş arkadaşı olmalarının başlıca nedeni, yargılama sonucunun doğrudan kişinin hukukî durumunu etkilemesidir. Maddî zorunlu iş arkadaşları birlikte talepte bulunacak veya yargılamada birlikte ilgili olacak, birlikte hareket edecek, kanun yollarına birlikte başvuracak, yargılamadaki usul işlemleri hepsi için sonuç doğuracaktır¹⁴⁹. Uygulamada duruşma tutanaklarında bu kişiler için “dahili davalı”, “dahili davacı” yazıldığına rastlanmaktadır. “Dahili” terimi ile yargılamanın başında yer almayan fakat sonradan yargılamaya dahil edilerek taraf haline getirilenler ifade edilmektedir¹⁵⁰. Ancak bu kişiler için dahili davalı - dahili davacı terimlerinin kullanılması, hem müdahalenin bu yargılamada yerinin olmaması hem de bu kişilerin taraf değil ilgili oldukları düşünüldüğünde her zaman yargılamada yer alabilmeleri nedeniyle uygun değildir.

2.5. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Yargılamasında Adli Tatil

Adli tatil, her yıl 20 Temmuz ile 31 Ağustos tarihleri arasında uygulanan, kural olarak yargılamanın yapılmadığı, hakim ve savcılar dinlenmesi amacıyla yönelik, dava ve işlerin görülmediği, mahkemelerin izinli oldukları zaman dilimidir¹⁵¹. Kural bu olmakla birlikte, ceza davaları ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 103’te sayılan birçok hukuk işi ve davası adli tatilde görülmektedir.

Nüfus kaydının düzeltilmesi iş ve davaları ile çekişmesiz yargı işleri adli tatilde görülmeye devam eden iş ve davalardandır (HMK m. 103). Adli tatilden önce yargılamaya başlanmış olan kayıt düzeltme işlerinin yargılaması adli tatilde devam etmektedir. Adli tatilde talepte bulunulsa dahi kayıt düzeltme işleriyle ilgili

¹⁴⁸Yargıtay 2. H.D. 18.12.1998 T. 1998/12070 E. 1998/13798 K.

¹⁴⁹ BUDAK, Ali Cem / KARAASLAN, Varol, **Medenî Usul Hukuku**, 3. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2019, s. 116.

¹⁵⁰ YARDIMCI, s. 191.

¹⁵¹ TAŞ KORKMAZ, Hülya, “**Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Adli Tatil ve Adli Tatil Kurumu’na Eleştirel Bir Bakış**”, *Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi*, Cilt:9 Sayı:24 Legal, 2013, s. 5 ; TANRIVER, *Medeni Usul*, s. 450; UMAR, s. 288.

duruşmalar yapılmakta, dilekçelerin ilgililere tebliği, duruşma zamanının belirlenmesi, başvurulması zorunlu hallerde delil tespiti, keşif gibi işlemler adli tatilde devam etmektedir.

Adli tatilde görülen işlerin ortak özelliği, bu işlerin gecikmesi halinde ortaya bir zararın çıkma tehlikesinin olması ve acele görülmesi gereken işlerden olmalarıdır¹⁵². Bu durumda nüfus kaydının düzeltilmesi işinin neden adli tatilde görüldüğü, acele görülmesini gerektiren durumun ne olduğu sorusu akla gelecektir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu, nüfus kaydının düzeltilmesi iş ve davalarının adli tatilde görüleceğini düzenlemiş ancak adli tatilde neden görüldüğüne dair bir gerekçe belirtmemiştir. Resmi kayıtların kamu düzenini ilgilendirmesi nedeniyle doğruyu ve gerçeği yansıtması gerekmektedir. Kayıtlardaki yanlışlığın düzeltilmemesi kişileri zor duruma sokmaktadır. Yaş, ad gibi kayıtların doğruyu yansıtması, kayıtları yanlış olan kişilere birçok hak ve menfaat kaybı olarak geri dönmektedir, bundan kamu da etkilenmektedir. Örneğin, yaşı nüfus kaydında yanlış yazan bir kişi seçme seçilme hakkı gibi anayasal haklarını kullanamamanın yanında yaş sınırı konulan birçok konuda bu imkanlardan yoksun kalacaklardır¹⁵³. Adı, nüfus kaydında yanlış yazan bir kişi, aranan kişiler listesindeki başka bir kişiyle aynı ad soyada sahip olabilir. Bu nedenle gözaltına alınma gibi bir durumla karşılaşılması halinde yanlış kayıttan kamu da etkilenmiş olacaktır. Böyle bir karışıklığa sebep olunması, kayıtların çelişki yaratması kamu düzenine aykırılık teşkil etmektedir. Kişilerin menfaati, kamu yararı ve düzeninin sağlanması nedeniyle kayıt düzeltme iş ve işlemleri adli tatile tabi tutulmamaktadır.

2.6. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Yargılamasında Yargılama Giderleri ve Harçlar

Kişilerin haklarını alabilmek ve mevcut haklarını kullanabilmek için talepte bulunmaları halinde devlet tarafından kendilerine yargılama hizmeti verilir. Bu hizmet, doğrudan değil, mahkemeler ve adliyelerde çalışan memurlar (katip, mübaşir, kalem memurları) aracılığıyla verilir. Ancak hizmet karşılıksız değildir, devlet

¹⁵² TAŞ KORKMAZ, s. 12; UMAR, s. 288.

¹⁵³ Bkz. yuk. “Yaşın Düzeltilmesi Kararlarının Diğer Kanunlardaki Düzenlemelere Etkisi”, s. 13-16.

tarafından daha iyi hizmet verilebilmesi için bu hizmetten yararlanmak isteyenlerce bir miktar harcama yapılacaktır. Bu harcamalar yargılamada yapılması zorunlu harcamalar olabileceği gibi yargılamada bulunanların isteği üzerine yapılan harcamalar da olabilmektedir. Örneğin, mahkeme, yargılamada bilirkişiye başvurmayı zorunlu görmediği halde ilgili, dosyanın bilirkişiye gönderilmesini delil ücreti ödeyerek isteyebilir. İşte, yargılama harç ve giderleri, yargılamanın başlamasından sonuçlanması dahil tüm aşamalarda gerek ilgililerce gerekse mahkeme tarafından ödenmesi zorunlu olan toplam parayı içerir¹⁵⁴.

2.6.1. Yargılama giderleri (masrafları)

Yargılama giderleri, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 323'te açıkça düzenlenmiştir. Bu maddeye göre; yargılama harçları (başvuru, karar ve ilam harçları), tebliğ, posta ve evrak giderleri, başvurulacak deliller için yapılacak giderler (tanık, bilirkişi, keşif, muayene...), vekâlet ücreti, kanun yoluna başvuru için yapılan giderler, yol, konaklama gibi diğer giderler yargılama gideri kapsamına girmektedir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu, harçları da yargılama giderleri içinde düzenlemiştir. Ancak ayrı bir kanun olan Harçlar Kanunu'nda düzenlenen harçları, yargılama giderleri içinde değerlendirmek uygun olmayacaktır. Çünkü nitelik ve ödenmesi gereken miktarlardaki belirginlik yönünden aralarında farklılıklar bulunmaktadır. Harçların, bir talepte bulunulması için net miktarda ödenme zorunluluğu bulunurken yargılama giderlerinde kural olarak böyle bir zorunluluk bulunmamaktadır. Yargılama giderlerinin miktarı net olarak kanunda belirlenmemiştir¹⁵⁵. Harcı ödemeyen kişi çekişmesiz yargı işiyse talebinden, davaysa davasından vazgeçerken, yargılama giderini ödemeyen kişi sadece talep veya dava sonrası yapılacak bir işlemde vazgeçer¹⁵⁶. Mesela, deliller için gider ödenmezse delile dayanmaktan vazgeçilmiş sayılır. Bu kuralın istisnasını, re'sen araştırma

¹⁵⁴ RÜZGARESEN, Cumhuriyet, **Medeni Yargılama Hizmetlerinin Bedelsiz Olması ve Nedenleri**, 2010, Parg. 9, e-Akademi.org. (Erişim Tarihi: 03.03.2021) (Kısaltma: Yargılama Hizmetleri); ÖNEN, Ergun, **Medeni Yargılama Hukuku**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Sevinç Matbaası, Ankara, 1979, s. 125.

¹⁵⁵ RÜZGARESEN, Yargılama Hizmetleri, Parg. 12.

¹⁵⁶ RÜZGARESEN, Cumhuriyet, **Medeni Usul Hukukunda Yargılama Harç ve Giderleri**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2001, s. 11. (Kısaltma: Harç ve Giderler)

ilkesinin uygulandığı dava ve işler oluşturur (HMK m. 324/3).

Yargılama giderleri, davanın taraflarının dava açılması sonucu harcadıkları paraların toplamıdır¹⁵⁷. Başka bir deyişle, yargılama giderleri, dava ve işlerin yargılama sürecinde harçlar ve vekalet ücreti dışında yapılan giderlerdir¹⁵⁸.

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında gerek talepte bulunan ile ilgililer gerekse kamu tarafından yapılan giderler vardır ki bu giderlerin kimlerce yapılacağı, yargılama sonucunda verilecek karara göre kimin hangi tür gideri ödemekle yükümlü tutulacağı kişisel ve kamusal nüfus yargılamalarında farklılık göstermektedir.

Kişisel nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında yargılama giderleri

Kişisel kayıt düzeltme talepleri genellikle UYAP sistemi üzerinden yapılmaktadır. Talebin yapılabilmesinin ön koşulu sistemden harç ve giderlerin yatırılmasıdır. Adliyeden yapılan talepler için de aynısı söz konusudur. Mahkeme veznesine ödeme yapılmadan talep açılmaz. Harç ve yargılama giderleri dışında Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 120'de gider avansı olarak adlandırılan, nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinde talepte bulunan tarafından yatırılan ve çekişmesiz yargı şartı olan bu avans, uygulamada yargılama gideri olarak değerlendirilmektedir. UYAP sisteminde de yargılama gideri, gider avansı başlığı altında yatırılmaktadır. Ancak ikisi arasında şöyle bir bağlantı vardır. Gider avansı, her yıl, Adalet Bakanlığının çıkaracak olduğu tarifeye belirlenir (HMK m. 120/1). Hukuk Muhakemeleri Kanunu Gider Avansı Tarifesi m. 3'e göre, gider avansının kapsamına tebligat ve posta giderleri ile dosyanın mahkemeler arasındaki gidiş dönüş giderleri girmektedir. Bununla birlikte tebligat ve posta giderleri aynı zamanda Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 323/1, b uyarınca yargılama giderlerinde düzenlenmiştir. Gider avansının yargılama gideri olarak değerlendirilmesi yerinde bir görüş değildir. Gider avansı yargılama şartıdır, salt yargılama şartı olarak değerlendirilmelidir, gider

¹⁵⁷ÖZBEK, Mustafa Serdar, **Hukuk Yargılama Usulünde Gider Avansı**, Yetkin, Ankara, 2013, s. 53-55. ; ALDEMİR, Hüsnü, **Hukuk Davalarında Yargılama Giderleri**, 3. Baskı, Ankara, Seçkin, 2012, s. 27.

¹⁵⁸ÖNEN, s. 125.

avansının kapsamında olan giderler de yargılama giderinin kapsamından çıkarılmalıdır. Yargılama sonuna kadar ne kadar yargılama gideri yapılacağı belli değildir. Çünkü gerekli görüldüğü takdirde delillere de başvurulacaktır.

Gider avansı ile delil avansı da birbirinden farklıdır. Yargıtay da verdiği kararlarda gider avansı ile delil avansının farklı olduğunu, mahkemece verilecek kararda miktarların ayrı ayrı yazılması ve gider avansının yargılama gideri olarak kabul edilmemesi gerektiğini belirtmiştir¹⁵⁹. Gider avansının tarifedeki tutarı nettir. Gider avansı yatırılmadığı veya tamamlanmasına karar verildiği halde tamamlanmadığı takdirde çekişmesiz yargı şartı yokluğundan hiç talepte bulunulmamış sayılacağına karşılık delil avansı ödenmediğinde kural olarak o delilden vazgeçilmiş olacaktır¹⁶⁰. Dolayısıyla talepte bulunurken ödenen, çekişmesiz yargı şartı olan gider avansı ile diğer yargılama giderleri ayrı olarak değerlendirilmeli, gider avansı yargılama gideri olarak değerlendirilmemeli, kanunlarda da ayırım net olarak yapılmalıdır.

Deliller için yapılan giderler

Kişisel nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında kural olarak delil gösteren, delil için yapılacak gideri ödemekle yükümlüdür. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında olayın özellikleri gerekli kıldığı takdirde keşif, beden muayenesi, fethi kabir gibi yargılamada bulunanlar için mali yönden külfet teşkil edebilecek delillere başvurulmaktadır. Olayın aydınlatılması için mahkemenin kişileri mâli yönden zorlayacak bu delillere başvurması zorunlu olmalıdır. Re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı bu yargılamalarda, mahkemece re'sen başvuru delillere ilişkin giderlerin ödenmesi önce delile dayanmak isteyen istenilir, ödenmemesi hâlinde bu giderlerin Devlet Hazinesi tarafından ödenmesine karar verilir (HMK m. 325).

¹⁵⁹ Yargıtay 2. H.D. 01.02.2021 T. 2020/5732 E. 2021/897 K. ; Yargıtay 3. H.D. 15.01.2020 T. 2019/4105 E. 2020/208 K. ; Yargıtay 14. H.D. 09.09.2020 T. 2020/1793 E. 2020/ 4747 K. ; Yargıtay 5. H.D. 10.02.2014 T. 2013/14560 E. 2014/2634 K. www.legalbank.net

¹⁶⁰ GÖRGÜN, Şanal/ BÖRÜ, Levent/ TORAMAN, Barış/ KODAKOĞLU, Mehmet, **Medenî Usul Hukuku**, 9. Baskı, Yetkin, Ankara, 2020, s. 258.

Tebliğ, posta giderleri

Gösterilen tanıklara, yargılamada yer almaları için menfaati etkilenenlere yapılan tebligatlar, verilen kararların yargılamada yer alanlara bildirilmesi için gönderilen posta ve tebligatlar için yapılan giderler gider avansının kapsamındadır.

Diğer giderler

Mahkeme ile Nüfus Müdürlüğü, Adli Tıp Kurumu, Emniyet Müdürlüğü, Sosyal Güvenlik Kurumu gibi talep konusu işle ilgili olan kurumlar arasında yapılan resmi yazışmalar sırasında da gider yapılmaktadır. Bu giderler dosya evrak gideri olarak tanımlanmaktadır.

Hukuki koruma olarak delil tespitine başvurulması gerekiyorsa bunun için gider yapılacaktır. Kişiler yargılamayı avukatları aracılığıyla takip etmek istiyorlarsa özel vekaletname çıkaracaklardır. Bunların hepsi giderdir. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında yapılacak olan giderler, diğer dava ve işlerde olduğu gibi sınırlı sayıda değildir. Yargılamanın gidişatına göre, yapılacak giderlerin türleri ve miktarları netleşecektir.

Kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinde yargılama giderleri

Kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinde yargılama giderleri kural olarak kamu üzerinde bırakılır¹⁶¹. Açılan her davanın, yapılan her talebin giderlerine devletin katlanması halinde bu durum insanlar tarafından suistimal edilecek, yargılama konusu dahi yapılmasına gerek olmayan en küçük bir anlaşmazlıkta mahkemeye başvuru yapılacaktır. Devlet, yargılama sonucunda verilen kararda yapılan gideri, talebi yerine getirilen kişiye ve varsa ilgililere yükleyerek gereksiz taleplerle mahkemelerin meşgul edilmesinin önüne geçmeye çalışmaktadır. Dolayısıyla giderlerin kamu üzerinde bırakılması, mutlak bir kural değildir. Örneğin, Nüfus Müdürlüğü'nün gösterdiği lüzum üzerine Cumhuriyet savcısı, bir kişinin yaşının

¹⁶¹ BABACAN / USLU, s. 79.

düzeltilmesi için talepte bulunmuş ve yapılan yargılama sonucu yaş düzeltilmişse yaşı düzeltilen kişiden başlangıçta savcılığın ödemekten muaf olduğu yargılama giderleri tahsil edilecektir¹⁶².

2.6.2. Yargılama harçları

Yargılama harçları; dava açarken veya talepte bulunurken devletten alınacak kamu hizmeti karşılığında, dava açan veya talepte bulunan kişilerin devlete ödemekle yükümlü oldukları bedeldir¹⁶³. Başka bir ifadeyle, harçlar, Devletin yaptığı hususi hizmetler karşılığında doğan külfetlerdir (5580 tarihli Mülga Harçlar Kanunu Gerekçesi). Harçların yatırılması dava açmanın, çekişmesiz yargı işlerinde talepte bulunmanın koşuludur.

492 sayılı Harçlar Kanunu'nda yargılama harçlarının türleri ve miktarları düzenlenmiştir (Harçlar Kanunu'na bağlı (1) sayılı Tarife). Harçlar, kanuna göre alınır, kanunsuz alınmaz¹⁶⁴. Her yıl belirli miktarda Harçlar Kanunu Genel Tebliği ile harçlarda artırım yapılır¹⁶⁵. Harçların maktu-nisbi, başvurma harcı, karar-ilam harcı başta olmak üzere farklı çeşitleri bulunmaktadır¹⁶⁶.

Kişisel nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında yargılama harçları

Nüfus kaydının düzeltilmesi talebinde bulunulurken diğer hukuki konulardaki taleplerde olduğu gibi talepte bulunan kişi tarafından bazı harçlar ödenir. Kişisel nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinde talepte bulunan kişi; başvurma harcını, talebin yapıldığı yıl yürürlükte olan tarifede yazan maktu harcı UYAP sistemine veya mahkeme veznesine yatırmak zorundadır¹⁶⁷. Yatırılmadan talep açılmaz.

¹⁶² Yargıtay 8. H.D. 30.11.2017 T. 2017/6180 E. 2017/15989 K. , Yargıtay 8. H.D. 04.06.2018 T. 2017/8084 E. 2018/13657 www.legalbank.net

¹⁶³ ÖNCEL, Mualla / KUMRULU, Ahmet / ÇAĞAN, Nami, **Vergi Hukuku**, 13. Bası, Ankara, 2005, s.445; YILMAZ, Zekeriya, **Hukuk Davalarında Yargılama Harç ve Giderleri ile Vekâlet Ücreti**, 2. Baskı, Ankara, Seçkin, 2006, s. 183-184.

¹⁶⁴ RÜZGARESEN, Harç ve Giderler, s. 43.

¹⁶⁵ www.resmigazete.gov.tr

¹⁶⁶ RÜZGARESEN, Harç ve Giderler, s. 57,58.

¹⁶⁷ DEMİRALP, Tunç, **İçtihatlı, Uygulamalı, Örnekli Nesep, Nüfus ve Sicille İlgili Kişisel Hukuk Davaları**, İstanbul, Alfa Yayınları, 2003, s. 101.

Yargılamadan menfaati etkilenecek her kişi, harç gibi zorunlu kalemleri ödemek kaydıyla her zaman yargılamada yer alabilecektir¹⁶⁸.

Mal varlığına ilişkin olmayan talepler ile çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlarda harçlar sabittir, bu harçlara maktu harç denilmektedir¹⁶⁹. Nüfus kaydının düzeltilmesi talepleri de, değeri para ile ölçülemeyen işler arasında yer aldığından maktu peşin harca tâbidirler.

Kayıt düzeltme yargılamalarında peşin olarak başvurma harcı, maktu karar ve ilam harcı ile kişi kendini avukatla temsil ettirmişse vekalet harcı alınır¹⁷⁰. 2021 yılındaki değerleri; (1) Sayılı Tarifeye göre, başvurma harcı için 59,30 TL, maktu karar ve ilam harcı için 59,30 TL, vekalet harcı için 8,50 TL'dir.

Kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında yargılama harçları

Harçlar Kanunu m. 13'te kamu adına Cumhuriyet savcıları tarafından hukuk mahkemelerinde açılan davalar, görülen işler ve kanun yolu başvuruları ile ceza mahkemelerinde verilen kararlara karşı kanun yolu başvuruları harçtan müstesna işlemlerden sayılmıştır (Harçlar Kanunu m. 13). Asliye hukuk mahkemesinde görülen kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinde olduğu gibi ceza mahkemelerindeki kayıt düzeltme yargılamalarında da harçtan muaf tutulmuşlardır. Bu yargılamalarda başvuru harcı ve maktu peşin harç alınmaz.

Nüfus müdürü/ memuru, yargılamada ilgili olarak yer almakta olup Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 37 uyarınca her türlü harç ve mahkeme giderlerinden muaf tutulmuştur.

¹⁶⁸ Yargıtay 18. H.D. 05.12.2013 T. 2013/17398 E. 2013/17191 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

¹⁶⁹ ARAS, s. 241; BUDAK / KARAASLAN, s. 312.

¹⁷⁰ ÖNEN, s. 126.

2.6.3. Yargılama harç ve giderlerinden sorumluluk

Yargılamanın başlamasından sonuçlanmasına kadar ödenen harç ve giderlerin kimden ve ne kadar tahsil edileceği yargılamanın sonunda verilecek kararda belirtilir. Yargılama giderlerinden sorumluluk, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 326'da düzenlenmiştir. Maddeye göre, yargılama giderleri kural olarak davada haksız çıkan tarafa (aleyhine hüküm verilen tarafa) yükletilir (HMK m. 326/1). Bu maddeyi nüfus kaydının düzeltilmesi işine uyarlayacak olursak, bazı ihtimaller ortaya çıkacaktır.

İlk ihtimal, menfaati etkilenenlerin yargılamada bulunmadığı, ilgili olarak nüfus memurunun yer aldığı kişisel kayıt düzeltme yargılamalarında yargılama sonunda kaydının düzeltilmesini talep eden kişinin bu talebi yerinde görülmediği takdirde talepte bulunan kişiye harç ve yargılama gideri yüklenecektir. Talep doğrultusunda karar verildiyse Nüfus Müdürlüğü, Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 37 uyarınca, vekalet ücreti dahil harç ve yargılama gideri ödemeye mahkum edilemeyecektir.

İkinci ihtimal, menfaati etkilenenlerin ilgili sıfatıyla yargılamada yer aldıkları kişisel nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarıdır. Burada mahkeme, ilgililere yargılamada bulunmayı kabul ettiklerinde kendileri aleyhine bir karar verilmesi halinde yargılama giderlerini ödemekle yükümlü tutulacaklarını söyler. Bunu kabul eden ilgililer yargılamaya devam ederler¹⁷¹. Kabul, "davayı kabul"le karıştırılmamalıdır. Nüfus kaydının düzeltilmesi çekişmesiz yargı işi olup, "davayı kabul" burada mümkün olmamaktadır. Buradaki amaç, ilgililerin yargılama sonucunda kendilerine yüklenebilecek sorumluluktan haberdar edilmesidir. Yargılama sonucunda Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 326/2'ye göre, hakkaniyete uygun olarak, yapılan giderleri hakim paylaşacaktır.

Üçüncü ihtimal, hem asliye hukuk mahkemelerinde hem ceza mahkemelerinde görülen kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında yer alan Cumhuriyet

¹⁷¹ Yargıtay 8. H.D. 06.11.2018 T. 2018/12270 E. 2018/18202 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

savcıları ve nüfus müdürü/memurlarının harç ve giderlerden sorumlu olmayacaklarının kanunlarda düzenlenmiş olmasıdır. Cumhuriyet savcılarının kamu adına hukuk mahkemelerinde buldukları talepler ile yaptıkları kanun yolu başvuruları, yargılama harç ve giderlerinden müstesnadır (Harçlar Kanunu m. 13/1, i). Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü ile nüfus müdürlükleri de görülen yargılamalarda kanunî harç ve her türlü mahkeme giderlerinden muaf tutulmuşlardır (NHK m. 37/2). Yargılama sonunda hakim, kimin kaydı düzeltilmişse veya yargılamada yapılan giderler kim için yapılmışsa onun, bu giderleri ödemesine de karar verir.

Re'sen araştırma ilkesinin bu yargılamalarda uygulandığı, gerekli görüldüğü takdirde giderlerin Hazine'den ödenmesine de karar verildiği halde giderlerin neden talepte bulunan ve yargılamada yer alan menfaati etkilenen ilgililere yüklendiği konusunda doktrinde birlik yoktur. Bir görüşe göre, kamu düzenini ilgilendiren dava ve talepler için yapılan giderler devlet tarafından ödenmelidir¹⁷². Diğer bir görüşe göre, dava açmak veya talepte bulunmak için ödenmesi zorunlu giderler, mahkemeleri gereksiz yere meşgul etmenin önüne geçmek için halkı caydırıcı bir yöntemdir, giderlerden sorumluluk talepte bulunanlardadır¹⁷³. Başka bir görüşe göre ise, yapılan giderlerin bir kısmından talepte bulunan ile varsa ilgililer, masraflı ve zorunlu olan giderlerden ise devlet sorumludur¹⁷⁴. Öncelikle, tüm giderlerden devletin sorumlu olması ekonomik açıdan düşünüldüğünde ülkemizde mümkün değildir. Harç ve gider miktarlarının yüksek olması hak arama hürriyetine engeldir. Ancak en küçük bir tartışmada soluğu mahkemede alan toplumumuzdaki insanlar için harç ve giderlerin caydırıcı bir yol olmadığı, onlar için anlam ifade etmediği ortadadır. Mali durumu kötü olan kişiler, adli yardım kurumundan yararlanabilmektedirler. Devlet ile hakkını talep edenler arasında giderlerden sorumluluk bakımından orantının olması, tek tarafın bu yükün altına girmesinin engellenmesi iki taraf açısından da hakkaniyetli olacaktır.

¹⁷² YILMAZ, Ejder, "Yargılama Giderlerinin İşlevi ve Sosyal Hukuk Devleti", Ankara Barosu Dergisi, 1984/2, s. 205.

¹⁷³ UMAR, s. 909-910.

¹⁷⁴ ÖZBEK, s. 172,173.

2.6.4. Vekâlet ücreti

Vekâlet ücreti, yargılama sırasında yargılamada bulunanların kendilerini avukatla temsil ettirdikleri yargılamalarda söz konusu olur. Vekâlet ücreti, kamu hizmeti gören avukata hizmeti karşılığı verilen ücrettir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 323/1, 3'ünde vekil ile takip edilen iş ve davalarda hükmedilen vekâlet ücreti yargılama giderleri arasında sayılmıştır. Vekâlet ücreti, kişilerin vekiliyle anlaşarak kararlaştırdıkları ücret değildir. Bu ücret, her yıl yenilenen Avukatlık Asgarî Ücret Tarife'sine göre belirlenir.

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında talepte bulunan kişi ile nüfus müdürlüğü/ memuru ve varsa menfaati etkilenen kişiler yargılamayı avukatla takip edebilirler. Yargılama sonuçlandığında hâkim, aleyhine karar verileni, lehine karar verilenin avukatına verilmek üzere her yıl belirlenen tarifedeki miktardan vekâlet ücretine hükmeder.

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 37 uyarınca nüfus müdürü/memuru aleyhine vekâlet ücretine hükmedilemez¹⁷⁵. Nüfus müdürü veya memurunun yanında menfaati etkilenen gerçek kişiler de yargılamada yer alıyorsa bu kişiler aleyhine, yargılama sonucuna bağlı olarak vekâlet ücreti hükmedilebilecektir. Kamusal kayıt düzeltme yargılamalarında da aynı kural geçerlidir.

2.7. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Yargılamasında Yargılamaya Hâkim Olan İlkeler

2.7.1. Re'sen araştırma ilkesi

Usul hukukunda birçok iş ve davada uygulanan taraflarca getirilme ilkesinin istisnasını oluşturan bu ilke, nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasının vazgeçilmez

¹⁷⁵ Yargıtay 8. H.D. 23.02.2017 T. 2017/8037 E. 2017/2447 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

ilkesidir. Gerek çekişmesiz yargı işi olması gerekse kamu düzenini ilgilendirmesi bu kayıt düzeltilmesi yargılamasında re'sen araştırma ilkesinin uygulanmasını gerekli kılmaktadır¹⁷⁶. Buna bağlı olarak, yargılamayı yürüten hakim, yargılamayı etkileyecek her türlü bilgi, belge, delili tarafların araştırıp sunmasını beklemeden kendisi re'sen araştırıp yargılamaya kazandırarak değerlendirmesini yapar¹⁷⁷. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında talepte bulunanın ve ilgililerin ileri sürdüğü bilgi, belge, delillerle hakim bağlı değildir ancak bu durum yargılamada yer alanların sunduklarını hakimin dikkate almayacağı anlamına gelmemektedir¹⁷⁸. Hakime yardımcı olmak, yargılamanın daha hızlı sürmesine katkıda bulunmak için yargılamada bulunanlar tarafından yapılan araştırmalar, elde edilip sunulan delil ve belgeler hakim tarafından dikkate alınacaktır. Yargıtay, bu durumu kararlarında şöyle belirtmiştir: *''Nüfus kaydının düzeltilmesi davası, çekişmesiz yargı işi olduğu ve kamu düzeni ile yakından ilişkili bulunduğundan, hâkim taleple bağlı kalmayarak kendiliğinden de yapacağı araştırma ile elde edeceği bulgulara göre ve öteki kayıtlarla çelişki meydana getirmeyecek anlam ve içeriklerini değiştirmeyecek şekilde karar vermek zorundadır''*¹⁷⁹.

Nüfus kaydının düzeltilmesi, çekişmesiz yargı işi olduğundan kabul, sulh, yemin, kesin hüküm, arabuluculuk, delil sözleşmesi hükümleri; re'sen araştırma ilkesinin uygulanması nedeniyle ikrar, isticvap, ikinci tanık listesinin verilemeyeceği, iddia ve savunmanın değiştirilmesi ve genişletilmesi yasağına ilişkin hükümler uygulanmayacaktır¹⁸⁰.

¹⁷⁶ ARSLAN/ YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/ HANAĞASI, s. 155.

¹⁷⁷ KURU, Nizasız Kaza, s. 160.

¹⁷⁸ PEKCANITEZ / ATALAY / ÖZEKES, s. 226.

¹⁷⁹ Yargıtay 18. H.D. 21.04.2016 T. 2015/9096 E. 2016/6307 K. , Yargıtay 2. H.D. 07.12.2000 T. 13705/14450 K. , *''Ölüm tarihinin düzeltilmesine ilişkin davalar diğer kayıt düzeltme davaları gibi kamu düzeni ile yakından ilgili bulunduğundan, hâkim istemle bağlı kalmayarak kendiliğinden de yapacağı araştırma ile elde edeceği sonuçlara göre karar vermek zorundadır''*: Yargıtay 18. H.D. 25.02.2016 T. 2015/23023 E. 2016/3198 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

¹⁸⁰ ÖZMUMCU, Seda, *''Türk Hukukunda Yargıtay Kararları Işığında Re'sen Araştırma İlkesi''*, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Türk Medenî Usul ve İcra İflas Hukukçuları Birliği, Özel Sayı, 3. Oturum, s. 147-152.

2.7.2. Aleniyet ilkesi

Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 28 ile Anayasa m. 141'de düzenlenen aleniyet ilkesi, duruşma ve kararların aleniliğini içermektedir. Aleniyet ilkesi, yargılamaların tarafsız, adil biçimde yürütülmesini güvence altına almak amacıyla yapılan duruşmaların herkes tarafından dinlenebilir, izlenebilir olması ile yargılama sonunda verilen kararın denetlenebilir olması açısından gerekçeleriyle ve açık olmak koşuluyla yargılamada yer alanlara duyurulmasıdır¹⁸¹.

İhtilaf yokluğu nedeniyle çekişmesiz yargı işlerinde duruşma yapma zorunluluğunun bulunmaması, aleniyet ilkesinin nüfus kaydının düzeltilmesi işlerinde ne kadar uygulanabileceği yönünde tereddüte sebebiyet vermektedir. Uygulamada dava olarak adlandırılması, nüfus memurunun yargılamada yer alma zorunluluğu gibi nedenler göz önünde bulundurulduğunda özellikle kişiler ve aile hukukuna tâbi iş ve davalarda¹⁸², mahkemelerin dosya üzerinden karar vermek yerine duruşma yapıp karar vermeyi tercih ettikleri görülmektedir. Çünkü dosyayla ilgisi bulunanların dinlenilmeden hakimin dosyada yazanlarla bağlı kalarak karar vermesi, aleniyeti ortadan kaldırmakla birlikte¹⁸³ bu kişilerin hukuki dinlenme hakkını da ihlal etmektedir. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında kural olarak duruşmalar alenidir, yargılama sonucu verilen karar yargılamada yer alanlara gerekçeyle birlikte açık olarak bildirilmektedir.

Çocukların yargılandığı ceza mahkemelerinde duruşmalar gizlidir. Ancak çocukların yer aldığı özel hukuk dava ve işlerinin gizli olarak yapılma mecburiyeti yoktur¹⁸⁴. Çocukların nüfus kayıtlarında düzeltme yapılması taleplerinde (özellikle annenin tespitinde) çocukların duruşmada bulunmaları, dinlenmeleri çocuğun menfaatini olumsuz yönde etkileyecekse, hakim duruma göre, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 28 uyarınca, duruşmanın gizli olarak devam etmesine karar verebilir. Aynı karar yargılamada yer alan diğer kişiler için de geçerlidir. Bu kararı mahkeme re'sen

¹⁸¹ KURT KONCA, Nesibe, **Medeni Usul Hukukunda Aleniyet İlkesi**, Adalet, Ankara, 2009, s. 10-11 ; KURU, Nizasız Kaza, s. 164.

¹⁸² KURU, Nizasız Kaza, s. 164 ; ARAS, s. 33.

¹⁸³ KURT KONCA, s. 100.

¹⁸⁴ KURT KONCA, s. 248.

verebileceği gibi ilgililerin talebiyle de verebilir (HMK m. 28/2). 22.07.2020 tarihli değişiklikle bu konuda talepte bulunma hakkına sahip olan kişilerin kapsamı genişlemiş, hukuki nitelik itibariyle, maddede taraf yerine ilgili denilmek suretiyle değişiklik yapılması davanın yanında çekişmesiz yargı işlerinde de aleniyet ilkesinin uygulandığını açıkça göstermektedir.

2.7.3. Re'sen harekete geçme ilkesi

Tasarruf ilkesi, yargılamanın başından sonuna kadar tarafların yargılama ve dava konusu üzerinde tasarruf etmeleri demektir¹⁸⁵. Yani, kişi uyuşmazlık konusu hakkında dava açma veya anlaşma, dava açtıktan sonra çeşitli hukukî yollarla bu davayı sona erdirme gibi hakları elinde bulundurmaktadır. Tasarruf ilkesinin bir sonucu olarak çekişmeli yargıda taraflar sulh, kabul, feragat ile davaya son verebilirler¹⁸⁶.

Medenî usul hukukunda kural olarak tasarruf ilkesi geçerli olup, talep olmadan dava açılmaz¹⁸⁷. Hâkim, iki taraftan birinin talebi olmaksızın, kendiliğinden bir davayı inceleyemez ve karara bağlayamaz. Kanunda açıkça belirtilmedikçe, hiç kimse kendi lehine olan davayı açmaya veya hakkını talep etmeye zorlanamaz. Tarafların dava açıldıktan sonra da tasarruf yetkisi devam eder (HMK m. 24). Tasarruf ilkesinin istisnasını kamu düzeninin ağır bastığı özellikle Cumhuriyet savcısının açtığı davalar ile çekişmesiz yargı işleri oluşturur.

Nüfus kaydının düzeltilmesi talepleri kamu düzenini yakından ilgilendiren çekişmesiz yargı işi olmasına rağmen Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36'ya göre, talep üzerine yargılama görülmektedir. Yani hâkim kendiliğinden değil talep üzerine görülen yargılamada re'sen araştırma yapabilecektir.

¹⁸⁵ POSTACIOĞLU, İlhan E. / ALTAY, Sümer, **Medeni Usul Hukuku Dersleri**, Vedat, İstanbul, 2015, s. 156; UMAR, s. 103; ARAS, s. 68.

¹⁸⁶ POSTACIOĞLU/ ALTAY, s. 156; ARSLAN/ YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/ HANAĞASI, s. 556; UMAR, s. 105.

¹⁸⁷ Davacının olmadığı yerde dava ve hakem yoktur.

2.7.4. Teksif ilkesi

Teksif ilkesiyle yargılamanın tarafları, yargılamanın belli bir aşamasına kadar iddia ve savunmalarını ve bunların dayandığı delilleri sunmakla yükümlüdürler¹⁸⁸. Böylelikle yargılamanın uzamasının önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 141, iddia ve savunmanın değiştirilmesi ve genişletilmesi yasağı başlığıyla bu konuyu düzenlemiştir. İslah ve karşı tarafın değiştirme ve genişletmeye açık izni saklı kalmak kaydıyla, dilekçelerin karşılıklı verilmesinden sonra iddia ve savunma genişletilemez, değiştirilemez (HMK m. 141). Bu yasağın kapsamını dava sebebinin ve talep sonucunun değiştirilmesi ve genişletilmesi ile yeni bir talebin eklenmesi oluşturmaktadır¹⁸⁹.

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında talepte bulunan, talebini ve dayandığı delilleri genellikle talep dilekçesiyle mahkemeye sunmaktadır. Ancak mahkemenin talepler ve sunulan delillerle bağlı olmaması, kayıt düzeltme işinin kamu düzenini ilgilendiren, re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı bir çekişmesiz yargı işi olduğu düşünüldüğünde iddia ve savunmanın değiştirilmesi ve genişletilmesi yasağının bu yargılamada geçerli olmayacağı anlaşılabacaktır.

2.7.5. Hukuki dinlenilme hakkı

Hukuki dinlenilme hakkı, yargılamada yer alan taraflar, ilgililer, müdahillerin yargılama konusuyla ilgili açıklama yapma, ileri sürülen iddialara karşı cevap verme, yargılama sonucu verilen karardan haberlerinin olmasını ifade eder (HMK m. 27).

Hukuki dinlenilme hakkı sadece gerçek kişilerin sahip olduğu bir hak değildir. Devlet ile diğer tüzel kişiler de bu hakkın sahibi olabilmektedir¹⁹⁰.

¹⁸⁸ POSTACIOĞLU/ ALTAY, s. 169.

¹⁸⁹ KAYA, Cemil/ AKCAN, Recep, “Medenî ve İdâri Yargıda İddia ve Savunmanın Genişletilmesi ve Değiştirilmesi Yasağı”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt: LXVII, Sayı: 1-2, 2009, s. 123-142.

¹⁹⁰ ÖZEKES, Muhammet, **Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı** (Kısaltma: Hukuki Dinlenilme), Yetkin, Ankara, 2003, s. 255.

Nüfus kaydının düzeltilmesinde Nüfus Müdürlüğü tarafından talep dilekçesine karşı verilen beyan dilekçesi, hukuki dinlenilme hakkının gerekli kıldığı bir dilekçedir. Bu dilekçede talep konusu, yetki yönünden engel bulunup bulunmadığı ve düzeltme talep edilen konu bakımından düzeltmeye engel bir durumun olup olmadığına dair kısa bir değerlendirme yer alır. Yargılama sırasında hazır bulunması, yargılama sonunda bir cümle de olsa yargılamayla ilgili görüşünü açıklaması bu hakkın sonucudur. Düzeltme, Nüfus Müdürlüklerinde bulunan nüfus kütüklerinde yapılmaktadır. Bu nedenle Nüfus Müdürlüğü'nün kaydın düzeltilmesi talebinden haberinin olması düzeltmenin yapılabilmesi için zorunludur.

Savcıların özel hukuk yargılamalarında bulunma zorunluluğu kalkmış olsa da nüfus kaydının düzeltilmesini talep eden ve yargılamada bulunan savcıların, talepte bulunanlar ve ilgililer gibi hukuki dinlenilme hakkı mevcuttur¹⁹¹. Yargılama sonucu verilecek karar savcının şahsıyla ilgili değildir, savcı, kamuyu temsilen yargılamada bulunmaktadır¹⁹². Kamuyu temsilen yargılamada bulunması diğer kişilerden üstün olduğu anlamına gelmemekle birlikte bu hakkı herkes eşit şekilde kullanacaktır¹⁹³.

Soy bağı, miras hakkı ve menfaati etkilenen ilgililerin sağ iseler kendileri, ölü iseler mirasçıları yargılamaya dahil edilirler¹⁹⁴. Bu kişiler de hukuki dinlenilme hakkına sahiptirler. Örneğin, talepte bulunan B, hayatında hiç doğum yapmamasına rağmen A kişinin annesi olarak A'nın nüfusunda kayıtlı olduğunu, bu durumu eşinin ölümünden sonra öğrendiğini söylemiş ve A'nın nüfus kaydının düzeltilmesini istemiştir¹⁹⁵. Bu durumda verilecek karardan etkilenecek olan A'nın gerçek annesi, babası varsa kardeşleri yargılamaya davet edilerek ilgili sıfatıyla dinleneceklerdir. Uygulamada nadir de olsa, bu kişilerin ilgili sıfatıyla değil tanık sıfatıyla dinlendiğine rastlanılmaktadır. Ancak tanıkların yargılamanın hepsinden değil sadece tanıklık yaptıkları kısımdan haberleri olmaktadır dolayısıyla hukuki dinlenilme hakları

¹⁹¹ ÖZEKES, Hukuki Dinlenilme, s. 255.

¹⁹² PEKCANITEZ, Hakan, "Hukuki Dinlenilme Hakkı", Prof. Dr. Seyfullah Edis'e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 2000, s. 762.

¹⁹³ ÖZEKES, Hukuki Dinlenilme, s. 254-255.

¹⁹⁴ Yargıtay 8. H.D. 03.05.2018 T. 2017/7627 E. 2018/12076 K. ; Yargıtay 18. H.D. 26.09.2011 T. 2011/ 7094 E. 2011/ 9280 K. www.legalbank.net

¹⁹⁵ YHGK 12.11.2014 T. 2013/18-1297 E. 2014/908 K. www.legalbank.net

yoktur¹⁹⁶. Bu kişilerin verilecek olan karardan etkilenme ihtimali bulunduğundan dolayı tanık değil ilgili sıfatıyla dinlenmeleri gerekmektedir. Yargılamada yer almak istemeyen ve duruma itirazı olmayan kişiler için ise, en azından yargılamayla ilgili kendilerine bilgi amaçlı tebliğ yapılmalı, durumdan haberlerinin olması sağlanmalıdır.

2.8. Nüfus Kaydının Düzeltmesinde Yargılama Usulü

Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 35 uyarınca nüfus kaydının düzeltilmesi, ancak kesinleşmiş mahkeme kararıyla mümkündür. Kayıt düzeltme, çekişmesiz yargı işine tabi olsa da Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36'da dava olarak düzenlenmiştir. Uygulamada dava olarak açıldığı, davadakine benzer yargılama aşamaları (dilekçe, ön inceleme, tahkikat ve karar aşaması) olduğu görülmektedir.

Yaş, ad, doğum yeri düzeltilmesi taleplerinde yargılama usulü aynıdır. Bu nedenle kişisel ve kamusal kayıt düzeltme taleplerinde yargılama usulü olmak üzere iki genel başlıkta yargılama usulü konusu anlatılacaktır.

2.8.1. Nüfus kaydının düzeltilmesinde yargılama şartları

Çekişmesiz yargı şartlarının mevcut olması halinde nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında dosya esaslı incelenecektir. Çekişmeli yargıda yargılamanın esasına girilmesi için gerekli olan dava şartlarının kayıt düzeltme yargılamalarındaki karşılığı yargılama şartlarıdır¹⁹⁷. Bu nedenle Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 114'te yer alan dava şartları kıyasen kayıt düzeltme yargılamalarına uygulanacaktır. Bu şartların tam olması halinde mahkeme yargılamaya geçecektir. Şartların eksik olması halinde mahkeme, eksikliklerin giderileceğini düşünüyorsa vereceği süre içerisinde eksikliklerin giderilmesini ister, eksiklikler giderilmezse esasa geçmeden talebi usulden reddeder (HMK m. 115/2).

¹⁹⁶ ÖZEKES, Hukuki Dinlenilme s. 253 ; PEKCANITEZ, Hukuki Dinlenilme Hakkı, s. 763.

¹⁹⁷ ARAS, s. 90.

Türk mahkemelerinin yargı hakkının bulunması (HMK m. 114/1,a)

Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 114/1,a' ya göre, nüfus kaydının düzeltilmesi talebinin yapılacağı mahkemenin, bu talep hakkında yargılama yapma hakkına sahip olması gereklidir. Türkiye'de yapılan yargılamalarda yargı hakkı Türk mahkemelerindedir. Kural olarak, Türkiye'de yaşayan yabancılar da Türk mahkemelerine başvurabilmektedirler ancak kayıt düzeltme talepleri genellikle Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları tarafından yapılmaktadır. Çünkü nüfus kütüklerine genellikle o ülkenin vatandaşları kaydolmaktadır. Ancak Türkiye'ye gelip nüfusa kaydolmuş göçmenler, hem başka bir ülkenin nüfusuna kayıtlı hem de Türkiye vatandaşı olan çifte vatandaşlar veya sonradan Türk vatandaşı olan yabancılar için de artık Türkiye'de kayıtlı nüfus kayıtları olduğu için kayıtlarında bir yanlışlıkla karşılaşılması halinde kaydın düzeltilmesi için Türk mahkemelerine başvurulacaktır.

Yargı yolunun caiz olması¹⁹⁸ (HMK m. 114/1, b)

Ülkemizde her yargılama konusuna aynı yargı birimi tarafından bakılmamaktadır. Yargı birimleri, adli ve idari yargı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamaları adli yargı mahkemelerinde görülmekte olup kayıt düzeltme talebi idari yargıda görevli mahkemelere yapıldıysa bu durumda talep usulden reddedilecektir (HMK m. 115/2).

Mahkemenin görevli olması (HMK m. 114/1, c)

Ceza Muhakemeleri Kanunu m. 218'de ceza mahkemelerince görülen kayıt düzeltme yargılamaları dışındaki kişisel kayıt düzeltme yargılamaları ile savcının talepte bulunması üzerine görülen kamusal kayıt düzeltme yargılamalarında görevli mahkeme asliye hukuk mahkemeleridir (NHK m. 36). Görevli mahkeme dışında görevsiz mahkemeye talepte bulunulması halinde mahkeme görevsizlik kararı verir, Hukuk Muhakemeleri m. 20 uyarınca yargılamada yer alanlar kararı veren mahkemeye

¹⁹⁸ UMAR, s. 316-338.

başvurarak yargılamanın görevli mahkemede devam etmesini sağlayabilirler yoksa talepte bulunulmamış sayılacaklardır.

Mahkemenin yetkili olması (HMK m. 114/1, ç)

Ceza Muhakemeleri Kanunu m. 218' deki yetki ve görev kuralı istisnai olmakla birlikte Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36'ya göre görülen kayıt düzeltme yargılamalarında yetki kesin olup, kesin yetkinin bulunduğu bu yargılamalar nüfus kaydı düzeltilecek kişinin yerleşim yeri mahkemesinde görülecektir. Talep başka bir yerdeki asliye hukuk mahkemesine yapıldıysa talepte bulunulan görevli mahkeme yetkisizlik kararı verecektir.

Alakadar/ İlgili olma ehliyetinin olması (HMK m. 114/1, d)

Taraf ehliyeti, yargılamada taraf olarak bulunma ehliyetini ifade eder. Yani bu, davada davacı ya da davalı olma ehliyetidir. Kayıt düzeltme yargılamalarında taraf bulunmadığı için taraf ehliyeti yerine alakadar olma ehliyeti¹⁹⁹ teriminin kullanılması daha isabetli olacaktır.

Alakadar olma ehliyeti, medeni hukukta hak ve borçlara sahip olma gücü olarak tanımlanan hak ehliyetinin medeni usul hukukundaki karşılığı²⁰⁰ olup tam ve sağ doğmak koşuluyla herkes alakadar olma ehliyetine sahip olacaktır (TMK m. 8). Tam ve sağ doğan birisi artık kişi olduğu için yaş itibariyle küçük de olsalar bu kişiler nüfus kayıtlarındaki tüm bilgileri üzerinde hak sahibidirler. Bu kayıtlarda düzeltme yapılması gerekiyorsa bu kişiler, düzeltme yapılması için talepte bulunabilirler.

Yargılamayı takip ehliyeti (HMK m. 114/1, e)

Bir diğer yargılama şartı, alakadar olma ehliyetine sahip olan kişilerin yargılamada bulunup yargılamayı takip etmek ve gerekli işlemleri yapmak için sahip

¹⁹⁹ KURU, Nizasız Kaza, s. 145-146; ARAS, s. 130.

²⁰⁰ AYAN/ AYAN, s. 19; ARSLAN/ YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/ HANAĞASI, s. 251; KILIÇOĞLU, Medeni, s. 213.

olmaları gereken ehliyettir²⁰¹. Yargılamayı takip ehliyetinin olması alakadar olma ehliyetinin olmasına bağlıdır.

Medeni hukuktaki fiil ehliyetinin usul hukukundaki karşılığı olan yargılamayı takip ehliyeti, bir kişinin ergin ve ayırt etme gücünün olduğu ve kısıtlı olmadığı hallerde vardır. Bu şartları sağlayan kişiler, nüfus kaydının düzeltilmesi talebinde bulunabilir, yargılamalarda bulunup yargılamayı takip edebilir ve yargılama için gerekli işlemleri yapabilirler. Bu şartları sağlamayanlar için yasal temsilcileri yargılamayı takip edeceklerdir. Örneğin, küçüğün nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinde talebi evlilik birliği içinde anne-babası yapacak, yargılamayı onlar takip edecektir. Küçük, diğer şartları sağlasa da ergin olmadığı için yargılamayı takip edemeyecektir.

Talepte bulunan bu kişiler haricinde Cumhuriyet savcıları (HMK m. 70) ile nüfus memurlarının (NHK m. 37) da yargılamayı takip ehliyeti mevcuttur.

Vekaletname (HMK m. 114/1, f)

Nüfus kayıtlarında değişiklik veya düzeltme yapılması için talep nüfus kaydının sahibi tarafından yöneltilecektir²⁰². Ancak kişi, kendisini vekil ile temsil ettirme hakkına da sahiptir. Böyle bir durumda kendisini vekil ile temsil ettirmek isteyen kişi; talepte bulunması ve yargılamayı takip etmesi için vekile noterden avukatlık vekâletnamesi çıkaracaktır. Bazı işlemlerin avukatlar tarafından yapılması, vekâletnamede o işlem hakkında özel yetki olması şartına bağlanmıştır²⁰³. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılaması için görevlendirilecek bir avukatın vekaletnamesinde genel avukatlık vekaletnamesinden farklı olarak Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 74 uyarınca, kayıt düzeltmeye ilişkin özel yetkinin bulunması gereklidir. Nüfus kaydını düzeltmek ya da değiştirmek isteyen kişi, nüfus kaydını hangi konuda düzeltmek veya değiştirmek istediğini vekaletnamede belirtmek

²⁰¹ POSTACIOĞLU/ ALTAY, s. 285. ; İNAN, s. 101.

²⁰² Bkz. yuk. “Talepte Bulunan”, s. 46.

²⁰³ TANRIVER, Medenî Usul, s. 550 ; GÖRGÜN/ BÖRÜ/ TORAMAN/ KODAKOĞLU, s. 246.

zorundadır²⁰⁴. Çünkü, kişilerin nüfus kayıtlarında yer alan bilgileri üzerindeki haklar, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olup, bu hak herkese karşı ileri sürülebilen, kimseye devredilemeyen mutlak hak niteliğindedir (TMK m. 24, 26). Doktrinde bir görüş, nüfus iş ve davalarında verilecek vekâletnamenin diğer iş ve davalarda verilen genel vekâletnameden farkı olmadığını sadece ad değiştirmek için vekâletnamede özel yetki olacağını savunmaktadır²⁰⁵. Ancak bu görüş, gerek Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 74 gerekse nüfus kaydındaki bilgiler üzerindeki hakkın kişiye sıkı sıkıya bağlı olması sonucuna bağlı olarak kabul edilemeyecektir. Bunun dışında kayıt düzeltme yargılamalarında hakimin reddi de mümkündür ancak talepte bulunanın hakimi reddi için vekaletnamede özel yetki bulunması gerekmektedir.

Gider avansının yatırılması²⁰⁶(HMK m. 114/1, g)

Talepte bulunulurken talepte bulununca yargılama sırasında mahkemenin yapacağı posta ve tebliğ giderleri için mahkemeye yatırılan, yargılama giderlerinden farklı, yargılama şartı olarak yapılan giderdir. Doktrinde bir görüş, gider avansının yargılama gideri olduğu, yargılama şartı olarak kabul edilemeyeceği, yargılama başında ne kadar gider yapılacağı kestirilemeyeceğinden baştan bir miktar ödeme yapılmasının uygun olmayacağını savunmaktadır²⁰⁷. Yani, gider avansının yatırılıp yatırılmadığı yine mahkeme tarafından kontrol edilsin ancak yargılamanın esasına geçilip incelenmesine engel olmasın²⁰⁸. O zaman Hukuk Muhakemeleri Kanunu gider avansını neden ayrıca yargılama şartı olarak düzenlemiştir? Kanaatimizce, gider avansının yargılama gideri olduğu görüşüne katılmak mümkün değildir. Kanun, yargılamanın sürüncemede kalmasının önüne geçmek amacıyla²⁰⁹ yargılama giderlerinden bağımsız, mahkemenin yapacağı bu birtakım giderleri özellikle

²⁰⁴ ‘...kişiye bağlı haklara ilişkin dava açmak ve talepte bulunmak, şahsi sicil ile ilgili dava açmak ve şahsi sicille ilgili nüfus kayıtlarının tashihi, nesebin kabulü, tashihi ve reddi davası açmak, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarla ilgili davaları açmak ve takip etmek...’ yaş tashihi talebinde bulunmak için özel vekâletnamede yer alması gerekli özel yetkilere örnektir.

²⁰⁵ ‘Ad-soyadı değişikliklerinin kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu ve bu hakkın özel olarak kişi tarafından kullanılması ve denetlenmesi gerektiği...’ yönünde bkz: BABACAN / USLU, s. 109.

²⁰⁶ Bkz.yuk. ‘Yargılama Giderleri’, s. 59.

²⁰⁷ ÖZBEK, s. 111.

²⁰⁸ ÖZBEK, s. 112.

²⁰⁹ ÖZBEK, s. 73.

yargılama şartı olarak düzenlemiştir. Dolayısıyla kanunun özel olarak düzenlediği bu gider avansı kanun lafzından da açıkça anlaşıldığı üzere yargılama şartıdır.

Talepte bulunanın hukuki menfaatinin bulunması (HMK m. 114/1, h)

Bir kişinin nüfus kaydındaki yanlışlığın düzeltilmesinde hem düzeltme isteyen kişinin hem de kamunun menfaati vardır. Bir kişinin toplumda farklı, aile çevresinde farklı bir adla tanınması durumunda ad değişikliği talebinde bulunmasında, kimlikteki yaşı ile gerçek yaşı farklılık arz ediyor ve bu durum birçok hakkı kullanamamasına neden oluyorsa yaş düzeltme talebinde bulunmasında menfaati vardır.

2.8.2. Kişisel nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinde yargılama usulü

Uygulama ile doktrin arasındaki kayıt düzeltmenin dava mı çekişmesiz yargı işi mi olduğu konusundaki görüş ayrılığı, yargılama usulü konusunda da görüş ayrılığına sebebiyet vermektedir. Kişisel nüfus kaydının düzeltilmesi talepleri, çekişmesiz yargı işi olmaları sebebiyle bu konuyla ilgili yargılamalar, basit yargılama usulüne tâbidir. Örneğin, resmi kurumdan alınan doğum belgesinin olmasına rağmen doğum yerinin kayda yanlış yazılması halinde belgenin mahkemeye ibrazı ile kayıt düzeltilecektir. Burada basit yargılama usulünün tercih edilmesi usul ekonomisi ilkesi gereğince de daha uygundur. Uygulamada ise, menfaati etkilenenlerin yer aldığı kayıt düzeltme yargılamalarında çok sık olmasa da yazılı yargılama usulünün uygulandığı görülmektedir. Menfaati etkilenenlerin buldukları yargılamanın ad düzeltme yargılamalarındaki gibi tek duruşmada karara bağlanmaları bazen zor olabilmektedir. Yargılamada yer alanların özellikle varsa mirasçılarının beyanlarının alınması, bunların zapta geçirilmesi, ilgililerin bir taraf gibi yargılamada birçok hakka sahip olmaları ve bunları kullanabilmeleri, çekişmeli yargıdaki gibi ispat ve delillerin önemli olması, hakimlerin de bunların hepsini tek duruşmaya sığdıramayacak olmaları yazılı yargılamanın uygulanmasını onlar açısından gerekli kılmıştır.

Menfaati etkilenenlerin bulunduğu yargılamalar için çoğunlukla, hazırlanan tensip zaptlarının bir maddesinde yargılamanın basit yargılama usulüne tâbi olduğu yazarken diğer maddesinde ise yargılamanın mahiyeti esas alınarak Hukuk

Muhakemeleri Kanunu m. 118 uyarınca yazılı yargılama usulünün uygulanacağı yazar²¹⁰. Bu durum, bir taleple ilgili yapılacak yargılamada her iki yargılama usulünün aynı anda nasıl ve neye göre uygulanacağı konusunda sorun oluşturmaktadır. Uygulama, burada yazılı yargılama usulünün uygulanması gerektiği görüşünü savunmakta ve savunmalarının temelini Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 322/1'e dayandırmaktadır. Ancak bu temellendirme, çekişmesiz yargı işlerinde basit yargılama usulünün uygulandığı kuralıyla çelişmektedir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 385/1 uyarınca niteliğine uygun düştüğü müddetçe çekişmesiz yargı işlerinde basit yargılama usulü uygulanmaktadır. Yargıtay da kayıt düzeltme yargılamalarında basit yargılama usulünün uygulanacağı görüşündedir²¹¹. Her ne kadar uygulama, menfaati etkilenenlerin yargılamada yer aldığı durumlarda yazılı yargılama usulünün uygulanacağı görüşünde olsa da hukuki nitelik başlığında yaptığımız tartışmada ayrıntılarıyla anlattığımız gibi nitelik itibarıyla çekişmesiz yargı işi olan, net olarak herhangi bir çekişmenin olmadığı kayıt düzeltme yargılamalarında basit yargılama usulü uygulanacaktır. Yargılamada ister sadece talepte bulunan ile nüfus memurunun yer alacakları talepler isterse yargılamada menfaati etkilenenlerinde bulunacağı talepler olsun her iki halde özünde çekişmesiz yargı işi oldukları için basit yargılama usulünün uygulanması daha isabetli olacaktır. Basit yargılama usulünün uygulanması ile kısa sürede isabetli bir karara imza atılması halinde usul ekonomisi ilkesine uygunluk sağlanmış olup aynı zamanda kamu düzeni ve kamu yararına hizmet edilmiş olunacaktır.

Başvuru aşaması

Yargılamanın başlamasının ilk adımı talep dilekçesinin mahkemeye sunulmasıdır. Talepte bulunan, kayıt düzeltme talebini mahkemeye dilekçe ile bildirecektir. Dilekçenin mahkeme tarafından kabulü için Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 119'da düzenlenen unsurların bu dilekçede yer alması gereklidir. Bu unsurlar, mahkemenin adı (asliye hukuk mahkemesi), talepte bulunanın adı, soyadı, kimlik numarası, adresi varsa vekilin bilgileri, ilgili olarak nüfus müdürlüğü (nüfus

²¹⁰ RUHİ/ RUHİ, s. 1165-1166.

²¹¹ Yargıtay 2. H.D. 22.11.2018 T. 2018/6976 E. 2018/13405 K. ; Yargıtay 6. H.D. 15.01.1980 T.1979/9850 E. 1980/132 K.

müdürlüğünün dilekçede yer alması zorunlu olmayıp asliye hukuk hakimi ilgili nüfus müdürlüğünü yargılamaya çağırarak, dilekçeyi tebliğ edecektir.), talep konusu, yargılamada başvurulması istenilen delillerin listesi, yargılamanın dayandığı hukuki sebepler, talep sonucudur. Öncelikle bu unsurların tam olup olmadığı kontrol edilecektir. Dilekçede eksiklikler mevcutsa eksikliklerin tamamlanması için talepte bulunana ihtar yapılır. Talepte bulunacak kişinin talepte bulunmak için menfaatinin olması ve gerekli harç ve giderleri ödemesi gereklidir (HMK m. 120). Kişinin kaydındaki yanlışlığı düzeltmekte hem kişinin kendisinin hem de kamunun menfaati olduğu kabul edilir. Bu düzeltmeler yapılmadığı takdirde talep usulden reddedilir. Basit yargılama usulü açısından talep ve beyan dilekçeleri adı altında yargılamanın daha hızlı işlemesi için şablon formlar vardır (HMK m. 317/4).

Kural olarak, deliller de dilekçeye eklenir ancak re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı kayıt düzeltme yargılamasında delillere esneklik tanınmaktadır. Yani yararlanmak istenilen delillerin dilekçeye eklenmeyip sadece adlarının dilekçede belirtilmesiyle yetinilmesi halinde dahi hakim gerekli gördüğü delillere her zaman başvurabilecektir.

Talep dilekçesi ve varsa ekleri, ilgililere tebliğ edilmeden önce mahkemece tensip zaptı düzenlenir²¹². Tensip zaptı, kayıt düzeltme yargılamalarında genellikle şunları içermektedir: Talep dilekçesinin Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 119'da düzenlenen zorunlu unsurları taşıyıp taşımadığını, eksiklikler varsa tamamlanması için talep edene süre verilmesi gerektiği, talep konusunun kayıt düzeltme talebi olduğu, yargılama usulünün basit yargılama usulü olduğu, tensip zaptı ve talep dilekçesinin ilgiliye tebliği, dilekçelerin tebliğ aşamasının tamamlanması üzerine ön incelemenin duruşmalı veya duruşmasız yapılacağına karar verileceği, talepte bulunanın nüfus aile kayıt tablosu ile MERNİS adresinin dosyaya kazandırılması, sabıka kaydının olup olmadığının araştırılması için Emniyet Müdürlüğü, Adli Sicil Memurluğu veya ilgili kolluğa yazı yazılması, tanıkların duruşmada hazır edildiği takdirde dinleneceği, dilekçeler aşaması bittiğinde ön inceleme ve tahkikatın yapılacağı, duruşma gününün dosya tamamlandıktan sonra belirleneceği ve dosyada eksiklik yoksa duruşma gün ve

²¹² ARSLAN/ YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/ HANAĞASI, s. 331; BUDAK/ KARAASLAN, s. 207.

saati tensip tutanağında yer alır. Tensip zaptında yer alan ve istenen hususlar genel olarak aynı olup kayıt düzeltme taleplerinin türlerine göre küçük değişiklikler gösterebilmektedir. Hazırlanan tensip zaptı dilekçeyle birlikte ilgililere tebliğ edilir.

Dilekçeler aşaması

Talep dilekçesindeki unsurların tam olduğunun tespiti üzerine dilekçe, sadece ilgili olarak nüfus müdürlüğü bulunuyorsa ona, menfaati etkilenenler de yargılamada yer alıyorsa onlara da tebliğ edilecektir.

Hazırlanan tensip tutanağı ile talep dilekçesi ilgiliye tebliğ edilir. Nüfus müdürlüğünün bu talep dilekçesine karşılık bir cevap dilekçesi vermesi zorunlu değildir ancak bu talep dilekçesine ilişkin görüşünü beyan etmesi ve bu talebin hukuka aykırı olup olmadığının değerlendirmesini yaparak düşüncelerini, cevabını yazmaktadır. Dolayısıyla beyan dilekçesi talepte bulunana tebliğ edilecektir. Beyan dilekçesi de Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 129'da belirtilen şartları taşımalıdır. Eksik varsa Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 130 gereğince ilgiliye eksiklerin tamamlanması için süre verilecektir. Buna rağmen tamamlanmazsa beyan dilekçesi verilmemiş sayılacaktır. Beyan dilekçesinin verilmemiş sayılması nüfus müdürlüğü açısından bir anlam ifade etmemektedir. Çünkü beyan dilekçesinde nüfus müdürlüğü bir savunma yapmayacak, sadece kaydın düzeltilmesinde kayden bir engelin bulunup bulunmadığını kontrol edecektir. Ulaştığı sonucu dilekçede sunmak yerine duruşmada sözlü olarak dile getirmesi yeterlidir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 318'de delillerin dilekçelerle birlikte gösterilmesinin zorunlu olduğu söylenmiş olmasına rağmen bu zorunluluk re'sen araştırma ilkesi gereğince kayıt düzeltme yargılamaları için anlam ifade etmeyecektir. Hakim, yargılamanın her aşamasında delillere başvurabilir.

Dilekçelerin verilmesiyle dilekçeler aşaması sona erer. Hakim yargılamadakilere ön inceleme aşamasına geçeceğini tebliğ etmek zorunlu değildir. Ön incelemenin duruşmalı yapılmasına karar verdiğyse Hukuk Muhakemeler Kanunu m. 139 uyarınca yargılamadakilere bilgi verilecektir.

Ön inceleme aşaması

Dilekçeler aşaması bittiğinde dosya hakime götürülür. Ön inceleme aşaması, dilekçeler aşamasından sonraki, tahkikat aşamasından önceki aşamadır²¹³. Yargıtay da kararlarında dilekçeler aşamasından sonra ön inceleme yapılacağını belirtmiştir²¹⁴.

Ön inceleme aşamasında yargılamaya başlanılmadan eksikliklerin giderilmesi hedeflenir. Bununla yargılama sırasında bir engelle karşılaşılmasının önüne geçilmesi, tahkikatın verimli ve hızlı geçmesi amaçlanır²¹⁵. Bu aşamada deliller toplanır, yargılama şartları incelenir, tahkikat için hazırlıklar yapılır (HMK m. 137). Öncelikle yargılama şartları incelenecek, bunlarda eksiklik mevcutsa eksiklikler tamamlanacaktır. Örneğin, avukata verilen vekaletnamede kayıt düzeltme için özel yetki bulunmuyorsa, vekaletname genel bir vekaletname ise bunu fark eden hakim bu eksikliğin giderilebilir bir eksiklik olduğunu, bu nedenle eksikliğin giderilmesi için talepte bulunana süre verilmesine karar verecektir.

Genelde kayıt düzeltme yargılamalarında dosya üzerinden inceleme yapılarak ara karar ile tahkikat için duruşma zamanı belirlenir ve ön inceleme aşaması sonlandırılır.

Ön inceleme aşamasında kural olarak, iddia ve savunmanın genişletilmesi değiştirilmesi mümkünken kayıt düzeltme yargılamasında mümkün değildir. Sulh olacak ve arabulucuda anlaşacak iki taraf yani çekişmeli iki taraf olmadığı için nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında hakim, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 320 uyarınca talepte bulunan ile nüfus memuru varsa menfaati etkilenenleri sulh ve arabuluculuğa davet etmeyecektir. Duruşma gününü bildiren davetiyede sulh ve arabuluculuğa başvurmaya ilişkin hazırlık yapmalarına dair bir bilgi yer almayacaktır²¹⁶. Ön incelemede Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 142'de

²¹³ ERMENEK, İbrahim, "Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre Ön İnceleme", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:2, Sayı:1, 2011, s. 146.

²¹⁴ Yargıtay 8. H.D. 09.05.2016 T. 2016/4087 E. 2016/8524 K. ; Yargıtay 15. H.D. 17.03.2015 T. 2015/965 E. 2015/1286 K. www.legalbank.net

²¹⁵ EROĞLU, Orhan, **Medeni Usul Hukukunda Ön İnceleme**, Seçkin, Ankara, 2018, s. 23.

²¹⁶ EROĞLU, s. 60; BUDAK/ KARAASLAN, s. 209; ARAS, s. 99; BİLGE, s. 223-224.

düzenlendiği gibi hak düşürücü süre ve zamanaşımı konusunda karar verilir ancak kayıt düzeltme talepleri, hak düşürücü ve zamanaşımı süresine tabi olmadığı için bu konuda da karar verilmeyecektir.

Tahkikat aşaması

Tahkikat, dosyanın esas bakımından inceleneceği aşamadır. Bu aşamada yargılamada yer alanların beyanları alınır, tensip tutanağında ilgili yerlerden istenen bilgi ve belgeler, kurumlardan gelen cevaplar ile deliller değerlendirilir (HMK m. 320/3).

Uygulamada kayıt düzeltme yargılamalarında basit yargılama usulünün uygulanması nedeniyle ön inceleme ile tahkikat aşaması birlikte görülür. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 320/3'te ön inceleme aşaması haricinde başka bir duruşmada tahkikatın yapılacağı belirtilse de bunun aksine uygulamada birlikte görülmektedir. Şöyle ki; gerçekten ayrı bir duruşma gerekmiyorsa, yargılamada yer alması gerekenler yargılamada hazır bulunuyorsa, keşif gibi inceleme ve bilirkişi raporunun gecikme ihtimali olan delillere başvurulmadıysa, tanıklar dinlenilmek üzere hazırlarsa ve bu kişilerin beyanları karar vermek için yeterliyse, istenen bilgi ve belgeler, yazılan müzakerelere cevaplar hazırsa yani tahkikat için her şey tamsa ön inceleme ile tahkikatın aynı duruşmada yapılmasına bir engel bulunmamaktadır. Bu durum usul ekonomisi ilkesine de hizmet etmektedir. Yargılama için önemli olan ancak henüz mahkemeye ulaşmayan bilgi ve belgeler varsa, keşif gibi zaman isteyen delillere başvurulacaksa hakim karar vermek için yeterli bilgiye sahip değilse basit yargılama usulü de uygulanırsa yargılama aydınlanana kadar hakim tahkikat aşamasını devam ettirecektir.

Karar vermek için yeterli kaniya sahip olduğunda hakim, yargılamadakilere son sözlerini sorarak tahkikat aşamasını bitirir ve karar aşamasına geçer. Kayıt düzeltme yargılamalarında yazılı yargılama usulünde olduğu gibi tahkikattan sonra karar aşamasından önce sözlü yargılama aşaması yoktur²¹⁷. Hukuk Muhakemeleri

²¹⁷ GÖRGÜN/ BÖRÜ/ TORAMAN/ KODAKOĞLU, s. 624; BUDAK/ KARAASLAN, s. 210.

Kanunu m. 321 uyarınca hakim, kayıt düzeltme yargılamasında tahkikat aşamasında yapılan son duruşmayı yazılı yargılamadaki sözlü yargılama aşaması gibi yapar.

2.8.3. Kamusal nüfus kaydının düzeltilme taleplerinde yargılama usulü

Kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi talebi, ilgili resmi dairenin gördüğü lüzum üzerine Cumhuriyet savcılar tarafından yapılan taleplerdir. Cumhuriyet savcılarının buldukları kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi talepleri hukuk mahkemelerinde görülen kayıt düzeltilmesi talepleri ve ceza mahkemelerinde görülen yaş düzeltilmesi talepleri olmak üzere ikiye ayrılır²¹⁸.

Asliye hukuk mahkemelerinde görülen kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinde yargılama usulü

Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36 uyarınca nüfus kayıtlarının düzeltilmesine ilişkin yargılamalar, ilgili resmi dairenin göstereceği lüzum üzerine Cumhuriyet savcılarınca yerleşim yeri adresinin bulunduğu yerdeki görevli asliye hukuk mahkemelerinde görülür. İlgili resmi daire lüzum göstermemişse savcılık re'sen talepte bulunamayacaktır²¹⁹. Yargılamada şekli olarak yer alan Cumhuriyet savcısı, talepte bulunduğu için talepte bulunan konumundadır. İlgili olarak ise; nüfus müdürlüğü veya memuru ile kaydı düzeltilecek kişi yer alır.

Cumhuriyet savcılarının açtıkları ve yürüttükleri hukuk yargılamalarında bulunma zorunluluğu, 6217 sayılı Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunu'nun 31. maddesinin (d) bendi ile kaldırılmıştır. Bu madde ile Cumhuriyet savcılarının duruşmaya katılma zorunluluğu kaldırılmıştır yani Cumhuriyet savcısı yargılamayı takip edip etmeme konusunda tercih hakkına sahiptir.

²¹⁸ SABİR s. 209.

²¹⁹ Yargıtay 2. H.D. 20.02.2012 T. 2010/19292 E. 2012/3116 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

Cumhuriyet savcısı, özel hukukta yer alan hukuki talepleri davaname ile yapar²²⁰. Davaname içerik itibariyle dava dilekçelerine benzer. Talepte bulunan Cumhuriyet savcılığının hazırlık numarası, talepte bulunan olarak Kamu Hukuku, ilgililer, deliller, talep konusu, açıklamalar ve sonuç kısmı yer alır. Görülmekte olan bu yargılamada, yargılama usulü birkaç fark dışında kişisel kayıt düzeltme yargılamalarındaki yargılama usulü ile aynıdır. Bu farklılıklardan ilki, yargılamanın takip edilmemesi hâlinde dosyanın işlemden kaldırılamamasıdır²²¹. Diğer bir farklılık ise, mahkemece verilen kararın kesinleşmesinin Cumhuriyet savcılarının ‘görüldü’ işlemi yapmasına bağlı olmasıdır. Görüldü işlemi, Cumhuriyet savcısının asliye hukuk mahkemesinin verdiği karara karşı kanun yoluna gidilip gidilmeyeceğini değerlendirdiği bir işlemdir. Bu işlemle savcı, verilen kararda hukuka aykırılık veya eksiklik olup olmadığını kontrol eder. Kararın üzerine ‘Görüldü.’ yazıp tarih atar ve imzalar. Bu işlemle karar kesinleşmiş olur. Kanun yoluna başvuracaksa bu tarihten itibaren kanun yoluna başvuru süresi işlemeye başlar. Kesinleşen karar, kararın verildiği asliye hukuk mahkemesi tarafından gerekli işlemlerin yapılması için Nüfus Müdürlüğü’ne gönderilir.

Ceza Muhakemeleri Kanunu m. 218 uyarınca ceza mahkemelerinde görülen yaş düzeltme yargılamaları

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında görevli mahkemenin asliye hukuk mahkemesi olduğu kuralının istisnasını Ceza Muhakemeleri Kanunu’nda düzenlenen ceza mahkemelerine verilen ek yetki oluşturur. Ceza Muhakemeleri Kanunu m. 218/1’e göre; ceza mahkemesinde görülen yargılama sırasında yargılamayı etkileyecek düzeyde olan nüfus kayıtlarındaki yaşa dair yanlışlıklar, yargılamanın yapıldığı ceza mahkemesince Ceza Muhakemeleri Kanunu hükümleri doğrultusunda

²²⁰ Cumhuriyet savcıları ceza davalarını iddianamenin hazırlanması ile açarlar. Hukuk davalarını açarken ise iddianame yerine davaname hazırlanır. ; KAYALI, Osman Fikret, **Tatbiki ve İzahlı İsim, Kayıt, Yaş Tashihi Davaları ve Cumhuriyet Savcılarının Hukuk Mahkemeleri ile İlişkileri**, İstanbul, 1969, s. 185: ‘‘Davanameyi talepname türü olarak tanımlamıştır.’’

²²¹ Yargıtay 18. H.D. 15.02.2010 T. 2009/12065 E. 2010/2070 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

düzeltilebileceği²²² gibi başka bir mahkemede çözümlenmesi için dava açılmış ise bekletici mesele yapılabilecektir (CMK m. 218).

Her ne kadar kanun maddesi sadece yaşa ilişkin düzeltme yapılabileceğini belirtmişse de diğer kayıtların da yargılamayı etkileyebilecek düzeyde yanlışlık içerdiği hâllerde bu madde uygulanacaktır. Nüfus kaydında adın yanlış yazılması sonucu adı yanlış yazılan kişinin aranan bir suçlu ile aynı ad - soyada sahip olması ve toplumda karıştırılması, verilecek cezada yaştan dolayı indirim yapılması... gibi hâller yargılamayı etkileyebilecek hâllere örnektir.

Yaşın düzeltilmesini Cumhuriyet savcısı isteyebileceği gibi sanık, mağdur, yasal temsilcileri veya vekilleri de isteyebilir²²³. Yargılamaya bakan hakim de gerek gördüğünde talep olmaksızın yaş düzeltilmesine karar verebilir²²⁴.

Ceza mahkemelerinde görülen yaş düzeltme taleplerinde davaname ile talepte bulunulmamaktadır. Değerlendirilen deliller sonucu yaş düzeltme kararı duruşma sırasında, yargılama devam ederken verilir. Bu karar yargılamaya son vermediğinden ara karar niteliği taşıyacaktır²²⁵. Dolayısıyla bu karara karşı kanun yollarına başvuru hakkının kullanılabilmesi için nihai kararın beklenilmesi gerekir.

Uygulamada hem hukuk mahkemelerinde görülen yaş düzeltme yargılamalarının ceza mahkemelerindeki davaları hem de ceza mahkemelerinde görülmekte olan yaş düzeltme yargılamalarının hukuk yargılamalarını etkilediği görülmektedir. Bu etki, ön sorun ve bekletici mesele konularını gündeme getirmektedir. Ön sorun, bir davanın esasa ilişkin incelenmesi ve karara bağlanması için öncelikle çözülmesi gereken sorunlardır²²⁶. Ön sorunlar, asıl dava içindeki küçük

²²² AKKAŞ, Ahmet Hulusi, “**Ceza Mahkemelerinin Ek Yetkisi (CMK m. 218)**”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:6, Sayı:2, 2015, s. 9 ; CMK hükümlerinin yetersiz kaldığı veya uygulanamayacağı hâllerde HMK hükümleri uygulanacaktır.

²²³ GENÇ, s. 136.

²²⁴ SABİR, s. 214.

²²⁵ ÖZKAN / İŞTİP ATAÇ, s. 53.

²²⁶ ARSLAN/ YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/ HANAĞASI, s. 490; POSTACIOĞLU/ ALTAY, s. 525; BUDAK / KARAASLAN, s. 216.

davacılar olarak da adlandırılmaktadır²²⁷. Bekletici mesele ise, geniş anlamda ön sorunun bir parçasıdır²²⁸. Şöyle ki; davanın görülmesi sırasında ortaya çıkan ön sorunlar, başka bir mahkeme veya idari makamın görev alanına giriyorsa bunlar bekletici mesele olarak adlandırılır²²⁹. Bekletici meselenin amacı, farklı mahkemelerin aynı veya benzer konu hakkında farklı karar vermelerinin önüne geçmektir²³⁰. Bekletici mesele, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 165'te düzenlenmiştir. Bu hüküm ihtiyari bekletici mesele niteliğindedir. İhtiyari bekletici meselenin uygulandığı hâllerde yargılamanın yapıldığı mahkeme, çözümlenmesi gereken meseleyi kendisi de çözebilir (HMK m. 163-164).

Ceza yargılamasında ceza hâkimi yaş düzeltilmesi taleplerini Ceza Muhakemesi Kanunu m. 218/1'e göre, iki şekilde çözebilmektedir. Ön sorunu kendi hükümlerine göre çözebilir ya da ilgili yargı yerinde bekletici mesele yapılarak karara bağlanmasını isteyebilir. İlgili yargı yerinde henüz talepte bulunulmamış veya talepte bulunulmuş henüz talep sonuçlanmamışsa ceza hâkimi bu seçeneklerden birine göre hareket edecektir.

İlgili yargı yerince daha önce yaş düzeltme talebi ile ilgili hüküm verilmişse bu taleple ilgili olarak tekrar ceza mahkemesi tarafından yargılama yapıp yapılmayacağı tartışmalıdır. Bir görüşe göre; ilgili mahkemece yaş düzeltme kararı verilmişse tekrar ceza mahkemesinde yargılama yapılması doğru değildir²³¹. Bu görüşün dayanağı, ilgili mahkemece verilen kararın ceza mahkemesi için kesin hüküm teşkil etmesidir. Diğer bir görüşe göre; ilgili yer mahkemesince verilen karar ceza mahkemesini bağlamayacak bir karar ise ceza mahkemesinde nisbi yargılama yapıp sorun bu mahkemede çözülecektir²³². Yargıtay'ın bu konuda farklı kararları

²²⁷ POSTACIOĞLU/ ALTAY, s.525; KURU, Usul, s. 475.

²²⁸ UMAR, s. 459; PEKCANITEZ / ATALAY / ÖZEKES, s. 345.

²²⁹POSTACIOĞLU/ ALTAY, s. 529; KURU, Usul, s. 477.

²³⁰ UMAR, s. 460; PEKCANITEZ / ATALAY / ÖZEKES, s. 348.

²³¹ AKCAN, Recep, “**Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1988, s. 80 ; ERÇİN, Ferhat, **Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesine Etkisi - Borçlar Kanunu 53. maddesi**, İstanbul, DER Yayınları, 2000, s. 45 ; KAPANCI, Kadir Berk, “**Ceza Mahkemesinin Kararlarının Hukuk Mahkemesi Kararlarına Etkisi**”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:7, Sayı:1, 2016, s. 517-518.

²³² SABİR, s.213.

mevcuttur. Bir kararına göre, hukuk mahkemesince karar verilmiş olması hâlinde ceza mahkemesinde tekrar yargılama yapılamayacağına ilişkindir²³³. Başka bir karar ise, hukuk mahkemesinde görülmekte olan yargılama ile ceza mahkemesindeki davanın ayrı davalar olduğu ve davaların birleştirilmesi gerektiğine ilişkindir²³⁴. Kanaatimizce, Yargıtay tarafından ceza mahkemesinde yaş düzeltmeye ilişkin talebin ön sorun olarak değil de bağımsız bir talep olarak kabul edilmesi yerinde değildir. Ön sorunun çözümü için de ilgili mahkeme tarafından verilen kararın bağlayıcılığına bakılacaktır. İlgili mahkeme bağlayıcı karar vermişse ceza mahkemesi bununla bağlı olup tekrar yargılama yapamayacaktır. İlgili yargı yeri bağlayıcı olmayan karar vermişse ceza mahkemesi nisbi yargılama yapıp sorunu kendisi çözebilecektir. Dolayısıyla hukuk mahkemesi tarafından verilmiş olan bu karar ceza mahkemesi için bağlayıcı olacağından ve verilen bu karar için yeniden yargılama yapılması usul ekonomisi ilkesini zedeleyeceğinden tekrar yargılama yapılmasına gerek kalmayacaktır.

Ceza Muhakemesi Kanunu m. 218/2'de ise birinci fıkradaki gibi hakime seçimlik yetki tanınmamıştır. Bu fıkra ile bekletici mesele kararının verilmesi yasaklanmıştır. Kovuşturma aşamasında yaşa ilişkin uyuşmazlıklar (yargılamayı önemli ölçüde etkileyebilecek uyuşmazlıklar) ceza mahkemesi tarafından ilgili kanun hükümlerine göre yargılama yapıldıktan sonra çözüme ulaştırılacaktır²³⁵.

2.9. Talepten Vazgeçme

Kayıt düzeltme yargılamalarında talepte bulunanlar, talepte bulunduktan sonra bu taleplerinden vazgeçmek, taleplerini geri almak isteyebilirler²³⁶. Ancak bu

²³³ Yargıtay 1. C.D., 25. 09. 1963 T. 1281/1850 K. ; ayrıca bkz. YCGK, 19.11.1962 T. 48/44 K. ; Yargıtay 1. C.D., 2.10.1962 T. 2120/2325 K.

²³⁴ “Ceza Usulünün 255’inci maddesinin son fıkrası hükmünce tahkikat esnasında yaş tashihleri Nüfus Kanunu’ndaki usule göre ceza mahkemelerine aittir. Son tahkikatın açılması kararında Usulün 255/sonuncu maddesi icabınca lüzum görülecek tashihin mahkemece nazara alınmasına işaret olunmakla beraber, mahkeme maznunun yaş tashihi davasına Taş Köprü asliye hukuk mahkemesinde bakılmakta olduğuna muttali olduğu hâlde, o dava dosyasını getirip birleştirerek ağır cezada, maznunun yaşının tashihine lüzum bulunup bulunmadığını ve delillerini tetkik etmesi ve röntgen ile kemik sistemini tetkik ettirerek hakiki yaşını tespit etmesi icap ederken Taş Köprü hukuk mahkemesindeki yaş davası neticesini bekleyerek vazifesiz mahkemenin vermiş olduğu 10.10.1956 tarihli karara istinatla maznunun doğumunun 1.3.1926 olduğunu kabul ile hüküm tesisi yolsuzdur” :Yargıtay 1. C.D., 189/2985 K.

²³⁵ GENÇ, s. 136.

²³⁶ ARAS, s. 213 ; KURU, Nizasız Kaza, s. 171.

vazgeçme sadece kişisel ad-soyad değişikliği taleplerinde mümkün olacaktır. Çünkü diğer taleplerde yani gerçeğe aykırı kaydın düzeltilmesi taleplerinde kaydın düzeltilmesi zorunludur. Vazgeçme talebinde dahi bulunulamaz, bulunulsa da talep dikkate alınmaz. Örneğin; adı Mert olan birisi mevcut adının yanına Ali adını eklemek istemiş ve talebi mahkemeye bildirdikten sonra ad ekleme talebinden vazgeçmek istemiştir. Vazgeçme, feragat olarak değerlendirilmemelidir. Çünkü tasarruf ilkesinin geçerli olmadığı bu yargılama usulünde feragat mümkün olmaz. Feragat eden, feragat ettiği konuda bir daha talepte bulunma hakkından da vazgeçer. Halbuki Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36 uyarınca kayıtlarda bir yanlışlık olması ile haklı sebeplerin bulunması halleri mevcutsa her zaman kayıt düzeltme talebinde bulunulabilecektir.

Kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinde ise, talepten vazgeçme mümkün değildir. Talep konusu ve yargılama, savcının dikkati ve gözetimi altında olduğu gibi yargılamada yer alanların tasarruf yetkisi yoktur. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 70/3 gerekçesinde de belirtildiği üzere, kamu düzeninin korunması ve re'sen araştırma ilkesinin uygulanması nedeniyle Cumhuriyet savcısının yer aldığı iş ve davalarda tarafların serbestçe tasarruf yetkisi yoktur (HMK m. 70/3 Gerekçesi).

2.10. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Yargılamasında Delil Tespiti

İspat, kural olarak bir çekişmenin varlığında vardır. Delil tespiti de mevcut bir durumun ispatına yaramaktadır. Elde edilmesi güçleşecek veya ileride yok olacak bir delile dayanarak durum ispatlanmaya çalışılmaktadır. Çekişmenin olmadığı yani ihtilaf yokluğu bulunan nüfus kaydının düzeltilmesi işlerinde de delil tespitine başvurulması mümkündür²³⁷. Çünkü kaydın düzeltilmesi için gerekli olan delillerin kaybolma tehlikesi altında olması, hem kişinin kendisini hem de kamuyu olumsuz yönde etkileyecektir. Dolayısıyla Yargıtay'ın kayıt düzeltme yargılamasında delil tespiti olabileceği yönünde kararı bulunmasa da kanaatimizce delillerin yok olma tehlikesi söz konusuysa kayıt düzeltme yargılamasında delil tespitine başvurulabilecektir. Delil tespitine başvurulabilecek durumlardan en yaygını olan ölüm döşeğindeki birinin tanıklığına başvurulması, kayıt düzeltme yargılamalarında

²³⁷ ARSLANDOĞAN, Birce, **Medeni Yargılama Hukukunda Delil Tespiti**, 2. Baskı, On iki Levha, İstanbul, 2020, s. 21.

nadir de olsa karşımıza çıkabilmektedir. Olayı aydınlatacak başka delil yoksa, kişinin tanıklığı çok önemliyse, bu kişi dinlenmeden karar verilemeyecekse hakim bu kişiyi dinleme yoluna gidebilir²³⁸. Örneğin, anne-babası tarafından doğumdan sonra terk edilen bebeğin annesinin kim olduğunu bilen ve ölmek üzere olan birinin dinlenmesi bebeğin nüfus kaydının doğru tutulması için gereklidir. Ancak burada delil tespitiyle ulaşılan delilin sağlamlığıyla ilgili değerlendirmeyi mahkeme yapacaktır²³⁹. Kayıt düzeltme yargılamasında delil tespiti yapılabilecek diğer bir hal, anne veya babanın ölümü sonrası, annenin veya babanın tespiti için ölenler gömülmeden, morgdayken inceleme yapılmasıdır. Ölüden örnek almak zorunlu olduğu takdirde ölü gömülmeden inceleme yapılacaktır çünkü gömüldükten sonra kabrin açılması hem masraflı olacaktır hem de ölünün yakınları bu talebi reddedebileceklerdir. İnceleme keşif şeklinde yapılacaktır. Böyle bir durumda ölünün yakınlarının kabrin açılmadan delil tespiti yapmasını kabul etmesinde menfaatleri bulunmaktadır. Verilen bu örnekler uygulamada karşılaşılmaması neredeyse imkansız ve çok uç örneklerdir. Yargıtay'ın nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında koruma tedbirinin olacağı yönünde bir kararı bulunmamasıyla birlikte hakim mevcut olaya göre delil tespitine başvurması gerekip gerekmediğini değerlendirecektir.

2.11. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Yargılamasında Karar

İlk derece mahkemesince verilen kararlar konusuna göre, nihai karar ve ara karar olmak üzere ikiye ayrılır. Nihai karar, mahkemenin yargılamadan elini çektiği, yargılamayı sonlandıran karardır²⁴⁰. Ara karar ise yargılamada sonuca adım adım yaklaştıran, yargılamaya son vermeyen, yargılamayı ilerleten kararlardır²⁴¹.

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılaması, asliye hukuk mahkemesince verilen nihai karar ile son bulur (HMK m. 294). Mahkemenin karar vermesiyle talepte bulunan kişinin talebi neticelendirilir. Bu karar, kaydın düzeltilmesi talebinin kabulü yönünde

²³⁸ POSTACIOĞLU, İlhan, **Medeni Usul Hukuku Dersleri**, 6. Bası, İstanbul, 1975, s. 498.

²³⁹ AKYOL ASLAN, Leyla, **Medeni Usul Hukukunda Delil Tespiti**, Yetkin, Ankara, 2011, s. 55.

²⁴⁰ GÜRDOĞAN, Burhan, **Medenî Usûl Hukukunda Kesin Hüküm İtirazı**, Ankara, Ayyıldız Matbaası, 1960, s. 22 ; DOMANIÇ, Hayri, **Hukukta Kazıyyei Muhkeme ve Nisbi Kuvveti**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1964, s. 14.

²⁴¹ MUŞUL, Timuçin, “**Medenî Usul Hukukunda Ara Kararları**”, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 4, 1988, s.218, 219.

olabileceği gibi talebin reddi yönünde de olabilir. Ceza mahkemesince verilen kayıt düzeltme kararları ise ara karardır, yargılamanın sağlıklı şekilde ilerlemesi için bu kaydın düzeltilmesi şarttır. Aksi takdirde kaydı yanlış olan kişi hakkında karar verilecektir.

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılaması sonucunda verilen nihai karar, karar duruşmasında talepte bulunan ve ilgililer hazır bulunuyorsa onlara tefhim edilir. Nihai karardan sonra mahkeme tarafından yazılan ve hangi gerekçelerle böyle bir kararın verildiğini gösteren “gerekçeli karar” yargılamada bulunanlara tebliğ edilir.

2.11.1. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılaması sonucu verilen kararın içeriği

“Türk Milleti Adına” ibaresi

Nüfus kaydının düzeltilmesine ilişkin kararlar, ülkemizde görülen iş ve dava yargılamalarının sonunda verilen her karar gibi “Türk milleti adına” verilir²⁴². Kararın en üstünde genelde ortada bazen sağ üstte yazılı olan bu ibare, dayanağını Anayasa m. 9’dan almaktadır²⁴³. Maddeye göre, yargı yetkisi Türk milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır. Bu ibare, nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerini karara bağlayan asliye hukuk mahkemelerinin yargılamayı Türk milleti adına yaptığını, kararı Türk milleti adına verdiğini ifade eder²⁴⁴. Bu nedenle verilen kararlar sadece Türkçe olmak zorundadır²⁴⁵.

Kararı veren mahkemeye ilişkin bilgiler

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasının yapıldığı asliye hukuk mahkemesi, yargılamayı yapan ve kararı veren hakimin adı-soyadı ile sicili, asliye

²⁴² BORAN GÜNEYSU, Nilüfer, **Medeni Usul Hukukunda Karar**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 204.

²⁴³ TUTUMLU, Mehmet Akif, **Hukuk Yargılamasında Hüküm ve Gerekçeli Karar** (Kısaltma: Gerekçeli Karar), Seçkin, Ankara, 2007, s. 56.

²⁴⁴ BORAN GÜNEYSU, s. 206.

²⁴⁵ AKCAN, Recep, “**Hukuk Mahkemesinin Hükümünde “Türk Milleti Adına” İbaresinin Eksikliği**”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:20, Sayı:2, 2012, s. 143. ; İstanbul BAM 22. C.D. 20.02.2018 T. 2018/45 E. 2018/522 K. ; Yargıtay 12. H.D. 21.03.2013 T. 5776/10766 K. www.legalbank.net

hukuk mahkemesinde görülen kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında yer alan savcının adı-soyadı ile sicili, mahkeme katibinin adı-soyadı ile sicili kararda yer alır (HMK m. 297/1,a).

Mahkeme adı, uygulamada kağıdın sol üst köşesinde yer alır. Hakim, katip, varsa savcının ad-soyad ve sicilleri mahkeme adının altında yazar. Bu bilgilerin yer almasının nedeni kararın oluşmasında ve yazılmasında etkilerinin bulunmasıdır. Aynı zamanda aleniyet ilkesinin yansımasıdır. Bu sayede kararı verecek hakimler, verecekleri kararda daha titiz davranacaklardır. Özellikle "Bu kararı hangi hakim vermiş, bu hakim hiç hukuk okumamış mı?" gibi söylemlerle karşılaşmamak için hakimler doğru, isabetli, hakkaniyetli karar vermek için daha fazla uğraşacaklardır.

Talepte bulunanlar ile ilgililer varsa vekillerinin bilgileri

Talepte bulunanlar ile ilgililerin kimlikleri ile Türkiye Cumhuriyeti kimlik numaraları varsa vekillerinin ad-soyadları ve adresleri kararda yer alır (HMK m. 297/1-b). Kararda bazen ad, soyad, adresin yanında telefon numarası da yer alabilmektedir. Uygulamada, iletişime kolay geçilmesi amacıyla telefon numarasının yazılı olması zorunlu olmasada, özellikle vekillerin, telefon numaralarını yazmayı tercih ettiği görülmektedir.

Yargılama sırasında yargılamada yer alanlardan herhangi birinin adını değiştirmesi veya düzeltmesi söz konusu olmuşsa kararda hem eski ad hem de yeni ad yazmalıdır²⁴⁶. Yargıtay, yargılamada yer alanların ad-soyadları ile nüfus kayıtları arasında fark olması halinde resmi kayıtların esas alınacağını, maddi hata mevcutsa bu hatanın her zaman düzeltileceğini kabul etmiştir²⁴⁷.

²⁴⁶ BORAN GÜNEYİSU, s. 211 dpn. 787.

²⁴⁷ "Resmi kayıtlar aksi sabit oluncaya kadar geçerlidir. Davacının başkasına ait hüviyeti kullandığı, babasının isminin Ali olduğu bu konudaki kayıtların düzeltimi yapılmadan bu dava dinlenemez.": YHGK 28.03.2001 T. 2001/2-126 E. 2001/296 K. ; Yargıtay 2. C.D. 18.12.2019 T. 2019/8439 E. 2019/19678 K. www.legalbank.net

Talepte bulunanlar ile ilgililerin varsa vekillerinin savunmalarının özeti

Talepte bulunanların ve ilgililerin talepleri, verdikleri dilekçeler ile duruşmadaki beyanlarının tekrarıdır. Yargılamada yer alanların beyanlarının, iddialarının özeti yazılır. Örneğin, Ozan olan adını Ali olarak değiştirmek isteyen biri için talep kısmında ‘‘Çevrede Ali olarak tanındığını, nüfus kaydında yazılı olan Ozan adından dolayı resmi işlemlerde karıştırıldığını, kayıta Ozan olan adının Ali olarak değiştirilmesini talep etmektedir.’’ yazılabilir. İlgililer için de aynısı geçerlidir. Aynı örnekte adını değiştirmek isteyen kişiye karşı nüfus müdürü veya memuru adın değiştirilmesi için bir sıkıntı görmemişse ‘‘Kayden engel bulunmamaktadır.’’ der ve kararda da bu yazar. Menfaati etkilenen kişiler varsa onların da yargılamada söyledikleri özet şekilde kararda yazar.

Savunmaların özetinin kararda yer almasının sebebi, yargılamanın temelinde nelerin olduğunu, nelerin esas alınarak karar verildiğini göstermektir. Bununla birlikte kanun yoluna gidilmesi halinde dosyayı inceleyen hakimlerin, yargılamayı yapan asliye hukuk mahkemelerindeki hakimler kadar bilgisi olmayacağı için inceleme yapan hakimler, bu özetlere göre olayı kafalarında canlandıracaklardır. Dolayısıyla açık, net, eksiksiz ve sadece yargılamayla ilgili olan özet bilgilerin yazılması önem arz etmektedir²⁴⁸.

Delillerin tartışılması ve değerlendirilmesi

Bu başlık, kararlarda ‘‘Delillerin Değerlendirilmesi ve Gerekçe’’ şeklinde gerekçe ile birlikte yazılabileceği gibi ‘‘Deliller ve Delillerin Değerlendirilmesi’’ şeklinde ayrı bir başlıkta da yazılabilir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 297 çekişmeli vakıaları esas olarak düzenlediği için birinci fıkranın c bendinde yer alan ‘‘çekişmeli vakıalar hakkında toplanan deliller, bunların tartışılması, değerlendirilmesi’’ ibaresi nüfus kaydının düzeltilmesi işlerini tam olarak

²⁴⁸ BORAN GÜNEYSU, s. 218.

karşılammamaktadır. Çekişmesiz yargı işlerinde delil toplanmıyormuş gibi izlenim veren bu ibare tüm iş ve davalar için uygun hale getirilmelidir.

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında başvuru delillerinin hepsi değerlendirilmeye alınacaktır. Tanık dinlenmişse tanıkların duruşmadaki beyanları, keşfe başvurulmuşsa keşif sonucu alınan Adli Tıp Kurumu veya bilirkişi raporunun içeriği kararda yer alır. İçerik ve beyanlara sadece atıf yapılmakla kalınmamalı, bilgiler açıkça değerlendirilmeli, şüpheye yer verilmemelidir²⁴⁹. Belgesay, mahkemede gösterilen delillerin her biri için mahkemenin ayrı ayrı değerlendirme yapmasının gerekli olmadığı, verilen kararın haklı olduğunu gösterecek kadar delilin açıklanmasının yeterli olduğu görüşündedir²⁵⁰. Yargıtay ile Bölge Adliye Mahkemesi ise, hakimin delilleri neye göre değerlendirdiğini, değerlendirirken hangisine neden üstünlük tanıdığını kararlarda belirtilmesi gerektiği yönünde karar vermiştir²⁵¹. Kanaatimizce, verilen kararların tarafsızlığının ortaya konulması, yargıya olan güvenin sağlanması ve denetim yapan mahkemelerin işlerini kolaylaştırmak amacıyla başvuru her delil için ayrı ayrı açıklama yapılmalıdır²⁵².

Gerekçe

İnsanlar kendi hayatlarında verecekleri bir kararda dahi bu kararı alma sebeplerini, gerekçelerini bilirler. ‘‘Neden böyle bir karar verdin?’’ sorusunun mutlaka bir cevabı vardır, işte bu cevap bizlere gerekçeyi bildirir. Buna göre, hakimlerin de karar verirken mutlaka bir gerekçeye dayanacakları açıktır.

Anayasa m. 141/3, verilecek tüm mahkeme kararlarının gerekçeli olması gerektiğini ifade etmektedir. Gerekçe, hakimin karar vermek için dayandığı, verilen kararların doğru olup olmadığının, yasaya uygun verilip verilmediğinin tespitine

²⁴⁹ BORAN GÜNEYSU, s. 220.

²⁵⁰ BELGESAY, Mustafa Reşit, **İsbat ve Hüküm Teorileri** (Kısaltma: İsbat), Şaka Matbaası, 1951, s. 191.

²⁵¹ Yargıtay 2. H.D. 02.06.2020 T. 2020/1651 E. 2020/2476 K. ; Yargıtay 15. H.D. 30.05.2018 T. 2016/6386 E. 2018/2271 K. ; Yargıtay 2. H.D. 31.10.2018 T. 2018/1455 E. 2018/12178 K. ; Yargıtay 1. C.D. 21.11.2011 T. 2010/2096 E. 2011/6946 K. ; İstanbul BAM 12. C.D. 09.03.2017 T. 2017/376 E. 2017/564 K. ; Ankara BAM 1. H.D. 08.01.2020 T. 2019/1164 E. 2020/268 K. www.legalbank.net

²⁵² TUTUMLU, Gerekçeli Karar, s. 61.

yarayan açıklamalardır²⁵³. Aynı zamanda gerekçe adil yargılanma hakkı, aleniyet ve hukuki dinlenilme hakkının yansımalarıdır²⁵⁴.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 297’de düzenlenen ancak başlık olarak yer vermediğimiz, vakıyalardan çıkarılan sonuç ve hukuki sebepler, talep konusunun tespiti konuları nüfus kaydının düzeltilmesine ilişkin kararların gerekçe başlığında yer almaktadır. Yukarıda verdiğimiz ad değiştirme talepli yargılama örneğini devam ettirecek olursak, kararın gerekçe kısmında hukuki sebepler olarak Türk Medeni Kanunu m. 27 ile Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36 uyarınca, yargılama konusunun ad düzeltme konulu nüfus kaydının düzeltilmesi işi olduğu, ad ve soyadın değiştirilmesinin ancak haklı sebeplere dayanılarak hakimden istenileceği yazar.

Kararı verirken hangi kanun maddeleri esas alınarak karar verilmişse gerekçede o maddeler yazar. Bunlar haricinde Yargıtay kararlarından, doktrindeki yazarların görüşlerinden yararlanılmışsa Yargıtay kararlarının verildiği daire numaraları, esas ve karar tarihleri ile yazarların ad-soyadları, eserlerinin adı, yararlanılan sayfaların numaraları parantez içinde yazılarak atıf yapılır²⁵⁵. Gerekçe yazıldıktan sonra tüm dosya ve dosya kapsamında incelenen bilgi ve belgeler doğrultusunda talebin kabulüne veya reddine karar verilerek nihai karar kurulur.

Karar

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılaması sonucu verilen karara genellikle ‘‘Gerekçesi yukarıda açıklandığı üzere’’ ibaresi ile başlanır. Bu ibare gerekçeye dayanılarak bu kararın verildiğini ifade eder. Bu başlıkta, talep konusu reddedildiyse talebin reddine, kabul edildiyse talebin kabulüne karar verildiği yazar. Nüfus kaydında anne-baba adının düzeltilmesi, annenin tespiti talepleri sonucu verilen kararda ayrıca anne-babanın kim olduğunun tespiti ile nüfus kayıtlarında bu tespite göre düzeltme yapılmasına karar verilir. Karar başlığında harç ve yargılama giderlerinin miktarı,

²⁵³ ŞEKER, Hilmi, ‘‘Strazburg Yargı Kararlarında Doğru, Haklı, Yasal ve Makul Gerekçe Biçimleri’’, s. 23,25. <http://hfsa-sempozyum.com/wp-content/uploads/2019/02/HFSA10-S%CC%A7eker-min.pdf> (Erişim) 15.03.2021 ; BELGESAY, İsbat, s. 191.

²⁵⁴ŞEKER, Hilmi, **Esbab-ı Mucibe’den Retoriğe Hukukta Gerekçe** (Kısaltma: Hukukta Gerekçe), Beta, İstanbul, 2010, s. 917-918.

²⁵⁵ ŞEKER, Hukukta Gerekçe, s. 80. ; BORAN GÜNEYSU, s. 224-225.

bunlardan sorumlu olanlar da yer alır. Alınması gereken harçlar peşin olarak alındığından genellikle kararlarda başkaca harç tahsiline yer olmadığına karar verilir ancak alınması gereken peşin harç bazen eksik olarak yatırılmış olabilir. Bu durumlarda eksik kalan harç miktarının, eksik yatırımlardan alınarak hazineye gelir olarak kaydedilmesine, yargılama gideri olarak fazla yatırılan kısım varsa karar kesinleştiğinde fazla kısmın yatırımlara iadesine karar verilir. Ad düzeltme yargılamaları sonucunda kararın bir gazetede ilan edilmesi de kararda yer alır. Bu hususlar anlatıldıktan sonra kararın yargılamada yer alanlara tebliği ile tebliğ edilen karara karşı açık olan kanun yolları, başvuru süresi de belirtilir. Asliye hukuk mahkemelerince genellikle karara şu ibare yazılır: ‘‘Talepte bulunan ve ilgili Nüfus Müdürlüğü temsilcisinin yüzlerine karşı (ilgililer mevcutsa yüzlerine karşı yoksa yokluklarında) gerekçeli kararın tebliğinden iki hafta içerisinde Bölge Adliye Mahkemesi nezdinde istinaf kanun yolu açık olmak üzere verilen karar açıkça okunup usulen anlatıldı.’’

Kararın verildiği tarih, gerekçeli kararın yazıldığı tarih, imza

Kayıt düzeltme yargılaması sonucu verilen kararlarda da her mahkeme kararında olduğu gibi dava tarihi, karar tarihi, gerekçeli kararın yazıldığı tarih bulunmaktadır. Karar tarihi ile gerekçeli kararın yazıldığı tarih Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 297’de belirtildiği üzere kararda yer alırken, dava tarihinin kararda yer alacağına dair kanunda bir ibare bulunmamaktadır. Ancak uygulamada, kararlarda dava tarihinin de verilen kararlarda bulunduğu görülmektedir. Bunun nedeni dava tarihinin özellikle bazı davalarda daha önemli olmasından kaynaklanır. Örneğin, alacak davalarında dava tarihi ile hüküm tarihi arasında işleyen faizin hesaplanması²⁵⁶, Kamulaştırma Kanunu m. 10 uyarınca açılan tespit ve tescil davalarında dava tarihi itibarıyla değerlendirmenin yapılacağı²⁵⁷ gibi hususlar açısından dava tarihinin kararda gösterilmesi gereklidir. Ancak nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında dava tarihi yerine talep tarihi ibaresinin kullanılması hukuki niteliği itibarıyla daha uygun olmakla birlikte talep tarihinin kararda yer almasının nedeninin uygulamadaki

²⁵⁶ Yargıtay 21. H.D. 18.03.2014 T. 2013/4413 E. 2014/5108 K. www.legalbank.net

²⁵⁷ ‘‘Açılan tespit ve tescil davalarında değerlendirme dava tarihi itibarıyla yapılır.’’ :Yargıtay 14.12.2015 T. 2015/17807 E. 2015/24219 K. www.legalbank.net

karar şablonundan kaynaklandığı kanaatindeyim. Uygulamada gerek çekişmeli gerekse çekişmesiz yargı kararları, çekişmeli yargılama sonucu verilen karar şablonu esas alınarak hazırlanmaktadır. Dolayısıyla nüfus kaydının düzeltilmesi yargılaması sonucunda verilen kararda talep tarihinin bulunması kanunen zorunlu olmayıp, UYAP kayıtları ve talep dilekçesinin verildiği tarih her zaman tespit edilebilir niteliktedir.

Kararın verildiği tarihin kararda yazılmasının nedeni ise Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 294/4'tür. Gerekçeli karar, hüküm sonucunun tefhim edildiği hallerde tefhim tarihinden itibaren bir ay içinde yazılır (HMK m. 294/4). Uygulamada nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında gerekçeli karar, mahkemenin son duruşmasında verdiği esas kararı yargılamada yer alanlara sözlü olarak bildirmesinden yani tefhimden itibaren yaklaşık bir hafta içinde yazılmaktadır. Gerekçeli karar yazıldığında bu tarih de karara eklenmektedir.

Verilen karar, kararı veren hakim, kararı yazan zabıt katibi, yargılamada savcı yer almışsa savcı tarafından imzalanır. İmza, ıslak olarak atılmaz, karar elektronik olarak imzalanır ve imzalanan kararın son sayfasında sicillerinin altında "e-imzalıdır" yazar. Kararın her sayfası karekodludur ve her sayfanın altında harf, rakam ve işaretlerden oluşan doğrulama kodu yer alır. Karekod ve doğrulama kodu ile verilen bu karara ulaşmak her zaman mümkün olup kodun bulunduğu her sayfanın imzalanmış olduğu kabul edilecektir.

2.11.2. Nüfus kaydının düzeltilmesi kararının kesinleşmesi

Nüfus kütüklerinde bir kaydın düzeltilmesi, kararın kesinleşmesine bağlıdır (NHK m. 35). Kesinleşme, mahkeme kararının talepte bulununca, Cumhuriyet savcısınınca veya kanun yoluna başvurma hakkına sahip ilgililerce kanun yoluna götürülmemesi hâlinde kararı veren mahkeme tarafından kesinleştirilir. Kesinleşme yazısı (şerhi) hâkim ve kalem müdürü tarafından imzalanır, mühürlenir (HMK m. 302/4). Karar bu şekilde kesinleşmiş olur. Kanun yoluna başvurulmuşsa başvuru sonucu çıkacak karar beklenir. Karar çıktıktan sonra kesinleşme için yine aynı usul burada da izlenecektir. Yargılamaya savcının katıldığı durumlarda ise kararın kesinleşmesi için savcıya "görüldü" işlemi yaptırılması gerekir. Görüldü işleminin

yapılması süreye tâbi değildir. Uygulamada o karar için kanun yoluna başvurulmayacak ise görüldü işleminin kanun yoluna başvuru süresi içinde yapıldığı görülmektedir. Ancak bu süreden sonra yapılan görüldü işlemleri de geçerli kabul edilmektedir. Kararda kararın ilanına karar verildiyse dosyaya ilanın yer aldığı gazete de eklenir ve ilan süresinin dolmasıyla karar kesinleşmiş olur.

Nüfus kaydının düzeltilmesi kararının yanlışlıkla kesinleştiği ve kesinleşme şerhinin verildiği hâllerde, kesinleşen bu karara dayanılarak tescilin yapılması hâlinde kararı kesinleştiren mahkeme, kararın kesinleşmediğine dair bir yazı veya ara kararı ile durumu nüfus müdürlüğüne bildirir, nüfus müdürlüğünce kayıtlar geri alınarak eski hâline getirilir (Nüfus Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği m. 33).

2.11.3. Kesinleşmiş nüfus kaydının düzeltilmesi kararının niteliği

Kural olarak, mahkemece verilen tüm nihai kararlar kesinleşir. Mahkeme tarafından verilen nihai kararlar çeşitli şekillerde kesinleşebilir. Bu kararlar için kanun yolu açıksa ve kanun yolları tüketildiyse veya kanun yoluna başvurulma imkanı varken başvurulmamış ve başvuru süresi geçirilmişse veya mahkeme tarafından verilen karar için kanun yolu kapalıysa karar kesinleşmiş olur.

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında da mahkeme kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulmadıysa veya istinaf kanun yoluna başvurulup karar verildiyse artık karar kesinleşmiş olur. Bu şekilde kesinleşen karara “şeklî anlamda kesin hüküm” denir. Kesin hükmün şeklî etkisi yargılamayı sonlandırır²⁵⁸, karara bağlanan yargılama konusunun devamını engeller.

Şeklî anlamda kesin hükmün yanında maddî anlamda kesin hüküm de vardır. Hukukumuzda maddî anlamda kesin hüküm, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda düzenlenmiştir. Şeklen kesinleşmiş mahkeme kararının tekrar dava ve talep konusu yapılamayacağını ifade eder. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 303/1’de bir hükmün başka bir davada maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmesi için gereken üç temel şart

²⁵⁸ BORAN GÜNEYSU, s. 106; BUDAK / KARAASLAN, s. 293; ARAS, s. 181.

yer almıştır. Bu şartlar; aynı taraflar, aynı dava sebebi ve aynı dava konusudur. Yani Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 303 gereğince; bir mahkemece verilmiş hükmün, başka bir iş veya dava için maddî anlamda kesin hüküm oluşturabilmesi için her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir.

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılaması sonucu verilen karar bir tür çekişmesiz yargı kararıdır. Çekişmesiz yargı kararları, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 388 uyarınca maddî anlamda kesinliğe elverişli kararlar değildir. Çünkü bu kararlar kararın verilmesinden sonra oluşan farklılıklar veya yanlış karar verilmesi gibi durumlar dolayısıyla değiştirilebilir veya düzeltilebilirler. Değiştirilebilir veya düzeltilebilir olma, mahkemeleri aynı taleplerle sürekli meşgul etme şeklinde anlaşılmalıdır. Bu şekilde anlaşılırsa yargıya duyulan hukuki güven sarsılacaktır. Karar verildikten sonra ortaya çıkan yeni durumlar doğrultusunda gerekli görülürse tekrar talep edilecektir. Çekişmesiz yargı kararlarının karar verildikten sonra değiştirilebilir veya düzeltilebilir olması, bu kararları idari ve yargısal tasarruflara benzetmektedir²⁵⁹. Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36/1, b’de düzenlenen haklı sebeplerin varlığı hâlinde aynı konuda hâkimin düzeltme yapabilmesi aslında bu yargılamada verilen kararın maddî anlamda kesin hüküm niteliğinde olmadığını açıkça düzenlemektedir. Görülmektedir ki; her zaman değil ancak haklı sebepler olduğu sürece yeniden düzeltme yapılabilecektir.

2.11.4. Kararın tashihi, tavzihi ve tamamlanması

Yargılama sonucu verilen kararlarda eksiklik, fazlalık, yanlışlık, çelişme, belirsizlik olabilir. Bu durumlarda kararın düzeltilmesi, eksikliklerin ve çelişkilerin giderilmesi, kararın tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir²⁶⁰. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamaları sonucu verilen kararlar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemekle birlikte bunun sonucu olarak, karar verildikten sonra meydana gelen bir değişiklik olursa, kararın yanlış ya da eksik verildiği ortaya çıkarsa, kararda maddi

²⁵⁹ TANRIVER, Çekişmesiz Yargı, s. 2016-2017 ; BUDAK, Ali Cem, “**Türk Hukukunda Çekişmesiz Yargı**”, Medenî Usul ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı- 4, Ankara, 2007, s. 174-175.

²⁶⁰ POSTACIOĞLU, s. 717.

hata varsa, karar ile gerekçeli karar farklıysa, kararda olması gereken yani karar verilmesi gereken bir konu hakkında karar verilmediyse her zaman verilen bu karara müdahale edilebilir²⁶¹. Dolayısıyla çekişmeli yargı kararları için söz konusu olan Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 304-306 arasında düzenlenen hükmün tashihi, tavzihi ve 22.07.2020 tarihi ile kanuna eklenen hükmün tamamlanması, nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında uygulama alanı bulmamaktadır.

2.11.5. Kararın niteliğinin yargılamaya etkisi: haklı sebep kavramı ve kayıt düzeltme talebinin bir kereyle sınırlandırılmaması

Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36/1, b'de 19.10.2017 tarihinde yapılan değişiklikten önce kayıt düzeltme taleplerinin bir kereye mahsus yapılacağı düzenlenmişti: *“Aynı konuya ilişkin olarak nüfus kaydının düzeltilmesi davası ancak bir kere açılabilir.”* Kanun bu düzenlemeyi yaparken madde başlığından yola çıkarak kayıt düzeltmenin niteliğinin dava olduğunu kabul etmiş ve diğer davalar gibi dava sonucu verilecek kararı maddi anlamda kesin hüküm saymıştı. Dolayısıyla bu konuda bir kere yargılama yapıp karar verilmişse kesin hüküm nedeniyle tekrar aynı konuda talepte bulunulamıyordu. Bu maddenin uygulamadaki yansıması ise, ciddi hak kayıplarına yol açmasıydı.

Kişilerin yaş, ad, soyadı, doğum yeri gibi kişisel bilgilerinde meydana gelen bir değişikliğin resmi kayıtlarda yer alması için talepte bulunması hak arama özgürlüğünün bir sonucudur. Dolayısıyla talebin bir kere ile sınırlanması özgürlüğe müdahale etmek anlamına gelir²⁶². Bu durum aynı zamanda Anayasa m. 17 ile güvence altına alınan kişinin dokunulmazlığı ile maddî ve manevî varlığı koruma, geliştirme hakkına da aykırılık teşkil etmektedir. Şöyle ki, insanın ayrılmaz bir parçası olan kimliği ve gerek ailevi gerekse kendi bilgilerinin yer aldığı nüfus kayıtlarında haklı sebeplerin bulunması hâlinde değişiklik ve düzeltme yapılmasını talep hakkı, kişinin Anayasa m. 17'de düzenlenen temel hakkıdır. Hakkın bir defa ile sınırlandırılması bu hakkın ihlal edilmesi anlamına gelmektedir. Örneğin, anne-baba çocuklarının adlarını

²⁶¹ TUTUMLU, Mehmet Akif, **Medeni Yargılama Hukukunda Hükümlerin Tavzihi (Açıklanması)**, Seçkin, Ankara, 2007, s. 82,87. ; BORAN GÜNEYSU, s. 266.

²⁶² TAŞPINAR AYVAZ, s. 1860

veya yaşlarını mahkeme kararıyla düzeltirdikten sonra çocuk ergin olunca aynı konuda talepte bulunamıyordu. Halbuki çocuk belki de anne-babasının ilk koyduğu adı yani değiştirilmeden önceki adını kullanmak istiyor ancak mahkeme kararıyla daha önce düzeltme yapıldığı için çocuk istediği adı kullanma hakkından yararlanamıyordu veya bir kere yaşını düzelttiren kişinin aslında düzeltilen yaşının da gerçek yaşı olmadığı ortaya çıkmışsa tekrar kayıt düzeltme talebinde bulunulamayacak ve kayıtlarda yanıltıcı bilgi yer alacaktı. Bu hak kayıplarını göz önünde bulunduran Anayasa Mahkemesi, 30.03.2012 tarihli kararıyla²⁶³ bu hükmü iptal etmiş ve haklı sebep olduğu sürece kayıt düzeltmek için talepte bulunulabileceğine karar vermiştir. Bu doğrultuda 19.10.2017 yılında yapılan değişiklikle 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri

²⁶³AYM 30.12.2012 T. 2011/34 E. 2012/48 K. : ‘‘Nüfus kaydının düzeltilmesinin kapsamında ad, soyadı, cinsiyet, doğum kaydı değişikliği gibi nüfus kayıtlarının düzeltilmesi davaları bulunmaktadır. Genel olarak nüfus davalarında, en önemli dava açma koşulu davacının dava açmakta hukukî yararının bulunmasıdır. Türk Medenî Kanunu'nun 27. maddesine göre, açılacak davalarda haklı sebepler göz önünde tutulacaktır. Nüfus kaydının düzeltilmesi davasında da haklı nedenin varlığı hâlinde 5490 sayılı Kanun'un anılan hükmü uyarınca ilgili kayıt ancak bir kez düzeltilebilecektir.

Anayasa'nın ‘‘Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı’’ başlıklı 17. maddesinde, ‘‘Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir’’ denilmektedir. Buna göre kişinin yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma hakkı birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilemez, vazgeçilemez temel haklardır. Bu haklara karşı her türlü engelin ortadan kaldırılması da Devlete görev olarak verilmiştir.

Anayasa'nın ‘‘Hak arama hürriyeti’’ başlıklı 36. maddesinde, herkesin meşru araç ve yollardan yararlanarak yargı mercileri önünde davacı ya da davalı olarak sav, savunma ve adil yargılanma hakkı bulunduğu belirtilmektedir. Maddeyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir.

Ad, soyadı, cinsiyet, doğum kaydı gibi kişilere ait kimlik bilgileri ve aile bağlarıyla ilgili bilgiler vazgeçilmez, devredilmez, feragat edilmez, kişiye sıkı surette bağlı kişilik hakları kapsamındadır. Kişilere ait kimlik bilgileri ve aile bağlarıyla ilgili bilgileri içeren kayıtların kişilik haklarından olması, onlara hiçbir müdahalede bulunulamayacağı anlamına gelmez. 5490 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde açıklandığı gibi, Türkiye Cumhuriyetinin en belirgin temel niteliklerinden olan sosyal hukuk devletinin genel çerçevesi içerisinde Türk toplum yaşamı hukuk kuralları ile düzenlenmiştir ve bu düzenlemenin konusunu oluşturan kişilere ait çeşitli bilgiler de hukuk kurallarına uymanın bir gereği olarak kamu yönetimlerince kayıt altına alınmıştır. Bu nedenle, yasa koyucunun kamu yararı ve kamu düzenini sağlamak amacıyla kişilere ait kimlik bilgileri ve aile bağlarıyla ilgili bilgiler konusunda anayasal hakları ihlâl etmemek koşuluyla düzenleme yapma yetkisi bulunduğu açıktır.

Bireyin yaşamıyla özdeşleşen ve kişiliğinin ayrılmaz bir parçası olan kimliği ve aile bağlarıyla ilgili bilgileri içeren nüfus kayıtlarında haklı nedenlerin varlığı hâlinde değişiklik ve düzeltme yapılmasını isteme hakkı, maddî ve manevî varlığını koruma, geliştirme hakkı kapsamında olup, bunun dava yoluyla bir defadan fazla talep edilememesini öngören kural Anayasa'nın 17. maddesi ile bağdaşmamaktadır.

Öte yandan, itiraz konusu kuralla kişilerin ad, soyadı, cinsiyet ve doğum kaydı gibi bilgilerinde herhangi bir nedenle meydana gelen değişikliklerin resmi kimlik kayıtlarında yer almasını sağlamak amacıyla dava açmaları hak arama özgürlüğünün doğal bir sonucudur. Ancak dava hakkının bir kere ile sınırlandırılarak maddî gerçeğin resmi kayıtlara geçmesinin engellenmesi hak arama özgürlüğüne müdahale niteliğindedir.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 17. ve 36. Maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.’’

Kanunu'nun 36. maddesine "*Haklı sebeplerin bulunması hâlinde aynı konuya ilişkin düzeltme yapılması hâkimden istenebilir.*" ifadesi eklenmiştir. Böylelikle talepte bulunanın annesi ve babası tarafından talepte bulunulması sonucunda kayıt düzeltme kararı verilmesine rağmen, daha önce kaydı düzeltilmiş küçüğün ergin olduktan sonra aynı konuda talepte bulunması hâlinde bu talep ikinci talep olarak değerlendirilemeyeceği²⁶⁴ gibi nüfus kaydının düzeltilmesine ilişkin talepler, haklı sebepler olduğu sürece her zaman yapılabilecektir.

Anayasa Mahkemesi'nin 30.03.2012 tarihli kararı oy birliğiyle verilmiş bir karar değildir. Karşıt görüşler ortaya çıkmış, oy çokluğu ile karar verilmiştir. Anayasa Mahkemesi, iptal kararını verirken nüfus kaydının düzeltilmesini Nüfus Hizmetleri Kanunu'ndaki düzenleme nedeniyle dava olarak kabul etmiş ve dava açma hakkının bir kereyle sınırlı tutulmasını Anayasa'nın 17. ve 36. maddelerine aykırı bulmuştur²⁶⁵. Çoğunluk görüş, kanundaki düzenleme nedeniyle burada davanın varlığını kabul etmiştir. Anayasa Mahkemesi, kararı verirken sadece Anayasa m. 17 ve m. 36'ya aykırılığından hareket etmiştir. Halbuki yargılama sonucu verilen kararların kesinliğiyle ilgili bir açıklama yapılmamıştır. Bir karar kesin ise, aynı konuda ikinci bir yargılama yapıp karar verilemez. Kararın gerekçesinde bu durumdan bahsedilmemiştir. Anayasa Mahkemesi karar verirken nüfus kaydının düzeltilmesini dava değil de çekişmesiz yargı işi olduğundan hareket etseydi, olayı daha doğru ve daha kolay tanımlayabilirdi. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda açıkça çekişmesiz yargı işi olarak kabul edilen nüfus kaydının düzeltilmesi işinde verilen karar maddî anlamda kesin hüküm değildir ve bu kararlar değişen koşullara göre düzeltilme, değiştirilme niteliğine sahiptirler²⁶⁶. Her ne kadar Anayasa Mahkemesi nüfus kaydının düzeltilmesinin hukukî niteliği bakımından farklı yaklaşmışsa da sonuç itibariyle isabetli bir karar vermiştir.

Nüfus kaydının düzeltilmesi talebinde bulunulması için gösterilecek haklı sebeplerin ne olduğu kanunlarda düzenlenmemiştir. Hangi hâllerin haklı sebep

²⁶⁴ YHGK 12.10.2011 T. 2011/18-535 E. 2011/622 K. ; YHGK 02.07.2008 T. 2008/18-471 E. 2008/478 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

²⁶⁵ TAŞPINAR AYVAZ, s.1862-1863.

²⁶⁶ TAŞPINAR AYVAZ, s. 1862-1864.

oluşturacağı her talebin özel koşullarına göre belirlenecektir²⁶⁷. Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36'da bahsi geçen haklı sebep kavramı uygulamada daha çok ad değiştirme talebinde karşımıza çıkmaktadır. Bunun nedeni ad değiştirme talebini düzenleyen Türk Medenî Kanunu m. 27/1'deki açık hükümdür. Bu maddeye göre, ad değişikliği ancak haklı sebeplerin varlığı halinde hâkimden istenebilir. Ad değiştirme talebinde haklı sebep olarak; adın yetersizliği, elverişsizliği, karışıklığa yol açması, çevrede o isimle tanınmak, adın gülünç, iğrenç, incitici, küçük düşürücü, çirkin veya ahlaka aykırı bir anlam taşıması, alay ve utanç konusu olması ya da bazı yeni durumlarla oluşan bir zorunluluk bulunması (örneğin, çevrede nüfusta kayıtlı isim haricinde başka bir isimle tanınmak, kişinin dinini veya vatandaşlığını değiştirmiş olması...) verilebilir²⁶⁸.

Kanunlarda diğer kayıtların düzeltilmesi için haklı sebebin aranıp aranmayacağına ilişkin bir hükmün bulunmaması ve hangi durumların haklı sebebin kapsamına gireceğinin belirlenmemesi bu düzeltme talepleri için de haklı sebebin aranıp aranmayacağı konusunda boşluğa yol açmıştır. Örneğin, tespit davaları sonucu nüfus kayıtlarında yapılan düzeltme veya değişikliklerde kayıtların sicile yanlış aktarılması durumlarında (maddî hata dışında) bu yanlışlıkların düzeltilmesi için tekrar talepte bulunulması ile özellikle yaş düzeltme taleplerinde daha önce mahkeme tarafından yaşı düzeltilmesine rağmen tekrar yaş düzeltme talebinde bulunulması için haklı sebebe gerek olup olmadığı, haklı sebep gerekiyorsa hangi sebeplerin haklı sebep oluşturacağı konusunda kanunlarda ve Yargıtay uygulamalarında açık bir hüküm yoktur. Çekişmesiz yargı kararlarının haksız görülmesi ve değişen koşullara göre düzeltilmesi veya değiştirilmesi mümkündür²⁶⁹. Mahkeme daha önce verilen kararı neden düzeltmeye veya değiştirmeye ihtiyaç duyduğunu gerekçesinde gösterecektir (HMK m. 33 Gerekçesi). Doktrinde, mahkemenin gerekçesinde neyi göstereceği hususunun hukukî menfaat ölçütüne göre değerlendirileceği kabul edilmiştir²⁷⁰. Yani, daha önce aynı konuda yargılama yapıp kararın verildiği bir konuda kişinin güncel,

²⁶⁷ CENGİZ, s. 47.

²⁶⁸ Yargıtay 8. H.D. 02.10.2019 T. 3322/ 8433 K. ; Yargıtay 8. H.D. 02.10.2019 T. 4689/ 8434 K. ; YHGK 01.03.2000 T. 2000/18-127 E. 2000/154 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

²⁶⁹ KURU,Usul, s. 177-198.

²⁷⁰ HANAĞASI, Emel, **Davada Menfaat**, Ankara, Yetkin, 2009, s.26-27. ; TAŞPINAR AYVAZ, s. 1875.

meşru, hukukî korunmaya yarayan bir menfaati varsa yine aynı konuda yargılama yapılabilecektir. Aksi takdirde aynı konuda tekrar yargılama yapılması hukuka olan güveni zedeleyecektir.

2.12. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Yargılamasında Kanun Yolları

İlk derece mahkemeleri tarafından verilen nihai kararlar her zaman tarafların istedikleri şekilde sonuçlanmayabilir. Kararı veren hâkimlerin de insan oldukları düşünüldüğünde onlar da karar verirken yanılabilirler, yargılamayı etkileyen hususları gözden kaçırabileceklerdir. Kararlarda bir hata ya da dikkatsizlik mevcut olması kanun yollarına başvuru için şart değildir. Yargılamada yer alanlardan biri için verilen olumlu karar genelde diğeri için olumsuzluk teşkil eder. Bu nedenle, yargılamanın sonucunda tarafları mutsuz eden kararlar verildiğinde, aleyhine karar verilenler ve bu karardan menfaati etkilenenler, kararın denetlenmesi için bir arayış içine girmektedirler. İşte bu arayış kanun yollarının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Kanun yolları ile yargılamada yer alanlar ile varsa menfaati etkilenenlere, verilen yanlış kararın tespiti ile bu yanlışın incelenip değiştirilmesi amacıyla kararı veren mahkemenin bir üst mahkeme tarafından denetlenmesi imkanı verir. Böylece ilk derece mahkemesi tarafından verilen bir karar ilgililerin başvurusu üzerine kanun yolları ile tekrar incelemeye tâbi tutulur.

Kanun yolları, olağan ve olağanüstü kanun yolları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır²⁷¹. Olağan kanun yolları, henüz kesinleşmemiş olan nihai kararlara karşı tanınan bir yoldur. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre, istinaf ve temyiz olağan kanun yollarıdır (HMK m. 341- 373). Olağanüstü kanun yolları ise, kesinleşmiş kararlara karşı başvurulacak bir yoldur. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yargılamanın iadesi olağanüstü kanun yolu olarak düzenlenmiştir.

²⁷¹ UMAR, s. 1041; BUDAK/ KARAASLAN, s. 350-351; ARSLAN/ YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/ HANAĞASI, s. 588-589.

2.12.1. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında olağan kanun yolları

İstinaf

İstinaf mahkemeleri başka bir ifadeyle bölge adliye mahkemeleri, 20.07.2016 tarihinde göreve başlamış olup, bu tarih itibariyle kural olarak nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasını yapan asliye hukuk mahkemelerinin verdiği nihai kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilecektir (HMK m. 341).

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında verilen nihai kararlara karşı istinaf kanun yolu açıktır. Gerek kişisel kayıt düzeltme yargılamalarında gerekse kamusal kayıt düzeltme yargılamalarında yargılamada yer alanların istinaf kanun yoluna gitmesi mümkündür. Örneğin, yaşını düzeltmek için talepte bulunan kişinin resmi kurumda doğduğu ve doğum tarihinin de yer aldığı doğduğuna dair resmi belge varken mahkemenin bunu göz ardı ederek yaş düzeltme talebini reddetmesi hâlinde yaşını düzeltmek isteyen kişi veya yargılamada yer alan ilgili olarak nüfus müdürü/memuru istinafa başvurabilir. Kamusal kayıt düzeltme yargılamalarında nihai karar ile istinafa gidilecektir çünkü ceza mahkemesinde görülen kamusal kayıt düzeltmeleri yargılamalarında verilen kayıt düzeltme kararı ara karar niteliğindedir.

Karar aleyhine olan kişiler, kanun yoluna başvuru için gerekli harç ve masrafları öder ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 342'deki hususları içeren istinaf dilekçesi ile başvuru yapabilir. İstinaf dilekçesi, kararı veren mahkeme tarafından karşı tarafa tebliğ edilir ve tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içerisinde tebliği alan karşı taraf istinaf dilekçesine cevap verebilir (HMK m. 345).

İstinaf mahkemeleri, asliye hukuk mahkemelerince verilen nihai kararların doğru olup olmadığını, hem hukuka uygunluk açısından hem de maddî vakıaların tespitinin doğru olup olmadığı yönünden inceler²⁷². Gerek görüldüğü takdirde yargılama sırasında duruşma yapılmasına da karar verilebilir.

²⁷²ATALI, Murat/ ERMENEK, İbrahim/ ERDOĞAN, Ersin, **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**, Yetkin, Ankara, 2018, s. 600; BUDAK / KARAASLAN, s. 350; ARAS, s. 233.

Yapılan yargılama sonucu istinaf mahkemeleri, asliye hukuk mahkemesi tarafından verilen kararı doğru ve hukuka uygun bularak başvuruyu esastan reddedebilir. Yargılamada herhangi bir eksiklik bulunmuyorsa hata düzeltilerek yeniden esas hakkında karar verilebilir. Yargılamada bir eksiklik mevcutsa bu eksiklikler tamamlandıktan sonra esas hakkında karar verilecektir.

Uygulamada soy bağının etkilenmediği kayıt düzeltme taleplerinde genellikle talep doğrultusunda karar verildiğinden yargılamada yer alanlar lehlerine olan karara karşı istinaf başvurusu yapmak zorunda bulunmamaktadırlar.

Temyiz

İstinaf mahkemelerinin göreve başladığı tarihten önce (20.07.2016'dan önce), asliye hukuk mahkemelerinde görülen kayıt düzeltme yargılamaları sonucu verilen nihai kararlara karşı temyiz yoluna gidilmekteydi. Bu tarihten itibaren verilen nihai kararlara karşı kural olarak istinaf kanun yoluna başvurma imkanı getirilmiştir. Kural bu olmakla birlikte kayıt düzeltme kararları için temyize başvuruya ilgili bir istisna bulunmaktadır.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 362'deki düzenlemeye göre, soy bağına ilişkin sonuçlar doğurmayan nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında verilen kararlar ile çekişmesiz yargı kararları temyiz edilemeyen kararlardan sayılmıştır. Bu nedenle nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında verilen kararlar, istinafa başvurulduğu takdirde istinaf mahkemesinin kararı ile kesinleşecektir. Ancak soy bağına ilgilendiren davalar ve bu davalarla bağlantılı olan nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinde ise başvuru, istinaf ile sınırlı kalmayacak, istinaf mahkemesinden çıkan sonuca göre Yargıtay'a başvurulabilecektir.

Anneliğin tespiti talepleri ile soy bağının tespiti davaları soy bağına ilgilendirmektedir. m. 362'de sadece "soy bağına ilişkin sonuçlar doğuran davalar" ibaresi kullanılmıştır. Halbuki bu ibare ile anneliğin tespiti talepleri sonucu verilen kararlar için Yargıtay'a başvurulmasının önü kapatılmaktadır. Durum böyle olsa da m. 362 esas alınarak Yargıtay kararları ve uygulamada anneliğin tespiti talepleri için

de temyize gidildiği görülmektedir²⁷³. Kanun maddesinin uygulamayla daha uyumlu olabilmesi için söz konusu ibarenin ‘‘soy bağına ilişkin sonuçlar doğuran talepler ve davalar’’ olarak anlaşılması ve buna uygun olarak değiştirilmesi daha isabetli olacaktır²⁷⁴.

Kanun yararına temyiz

Kanun yararına temyiz, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 363’te düzenlenmiştir. Maddeye göre, kanun yararına temyiz yoluna, ilk derece mahkemeleri ve istinaf hukuk dairelerinin kesin olarak verdikleri kararlar ile istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan ilk derece mahkemeleri veya istinaf kararlarına karşı başvurulabilir (HMK m. 363/1). Bu yola Adalet Bakanlığı ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı başvurma hakkına sahiptir (HMK m. 363/1).

Kanun yararına temyiz yolunun amacı, yargılamanın başlangıcından nihai kararın kesinleşmesine kadar yanlış uygulanan hukuk kuralları varsa bunların belirlenmesidir²⁷⁵. Kesinleşmiş kararlar, yanlış veya hukuka uymayan kuralların uygulandığının tespiti hâlinde Adalet Bakanlığı veya Cumhuriyet Başsavcılığının kanun yararına temyiz başvurusu üzerine Yargıtay tarafından incelenecektir. Yapılan inceleme sonucunda Yargıtay, temyiz şartlarının oluştuğuna kanaat getirirse kararı kanun yararına bozacaktır.

Bozma kararı, kararın hukukî sonuçlarını ortadan kaldırmaz (HMK m. 363/2). Yani, kanun yararına bozma kararı verildiğinde yeniden yargılama yapıp yeni karar alınmaz, yeni bir işlem yapılmaz²⁷⁶.

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında verilen kararlar için istinaf mahkemelerinin göreve başlamasından önce Yargıtay’a başvurulabiliyordu. Bununla

²⁷³ Yargıtay 8. H.D. 01.07.2020 T. 2020/1653 E. 2020/4272 K. ; Yargıtay 8. H.D. 12.02.2020 T. 2018/14105 E. 2020/1227 K. www.legalbank.net

²⁷⁴ ARAS, s. 230.

²⁷⁵ UMAR, s. 1015; ARSLAN/ YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/ HANAĞASI, s. 626.

²⁷⁶ UMAR, s. 1015; POSTACIOĞLU/ ALTAY, s. 857; ARSLAN/ YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/ HANAĞASI, s. 627.

birlikte Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36/2'deki son değişiklikten önce verilen kararlar maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmekteydi. Dolayısıyla bu kararlara karşı kanun yararına temyiz yolu açıktı. Örneğin, doğum tarihinin düzeltilmesi yargılamalarında düzeltilen tarihin takvimde yer almayan bir tarih olması (31 Şubat...), kardeşlerin ikiz olmamasına rağmen aynı gün doğmuş gibi kaydında düzeltme yapılması, kardeşler arasında iki haftalık yaş aralığı olması, baba öldükten dört yıl sonra çocuk doğacak şekilde nüfusa kaydedilmesi gibi kesin kararlar, kanun yararına bozulmuştur²⁷⁷.

İstinaf mahkemelerinin çalışmaya başlamasıyla nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında verilen kararlar için Yargıtay'a başvurulamayacaktır. Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36/2 uyarınca, mahkemece verilen karar, maddî anlamda kesin hüküm niteliğinde değildir. Dolayısıyla verilen kararlarda hata bulunması durumunda bunlar haklı sebep olarak kabul edilecek ve yeniden bu konuda yargılama yapılabilecektir.

2.12.2. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında olağanüstü kanun yolu: yargılamanın yenilenmesi (iade-i muhakeme)

Yargılamanın yenilenmesi olağanüstü bir kanun yoludur. Yargılama sonunda mahkeme tarafından kesin hüküm verilmiş ise kural olarak yeniden bu talep hakkında yargılama yapılamaz²⁷⁸. Bu kuralın istisnasını yargılamanın yenilenmesi oluşturur.

Yargılamanın yenilenmesi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 374'e göre, kesin olarak verilen veya kesinleşmiş hükümler için başvurulacak yoldur. Yargılamanın yenilenmesi yoluna sadece maddî anlamda kesin hükümler için gidilebilir, Yargıtay, verdiği kararlarda maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmeyen çekişmesiz yargı işleri için yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurulamayacağını kabul etmiştir²⁷⁹. Nüfus

²⁷⁷ Yaş tashihiinde bozma örnekleri için ayrıca bkz: YILMAZ, Ejder, **Olağanüstü Temyiz**, Ankara, Yetkin, 2003, s. 272-292; TAŞPINAR AYVAZ, s. 1874-1875; PEKCANITEZ / ATALAY / ÖZEKES, s. 566.

²⁷⁸ POSTACIOĞLU/ ALTAY, s. 876; ARSLAN/ YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/ HANAĞASI, s. 684.

²⁷⁹ Yargıtay 8. H.D., 02.03.2017 T. 53/2822 K. ; benzer yönde kararlar için bkz: Yargıtay 17. H.D., 13.02.2012, 8517/1487 ; YHGK 15.06.2011 T. , 20-226/412 K. ; YHGK 13.04.2005 T. 6-229/259 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

kaydının düzeltilmesi yargılaması sonucunda verilen kararlar maddî anlamda kesin hüküm niteliğinde olmadıkları için yargılamanın yenilenmesi yoluna gidilemeyecektir²⁸⁰.

2.12.3. Kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında cumhuriyet savcılarının kanun yollarına başvurma yetkisi

Cumhuriyet savcısının hukuk yargılamaları için talepte bulunduğu hallerde savcı, talepte bulunan konumundadır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 70'te savcıların hukuk davalarında taraf olduğu ve tarafların sahip olduğu tüm hak ve yetkileri kullanabilecekleri açıkça düzenlenmiştir. Bu nedenle Cumhuriyet savcısı bir yargılamada davacı tarafın sahip olduğu kanun yollarına başvuru hakkı dahil tüm haklara talepte bulunan olarak sahiptir.

Savcının talepte bulunduğu hâllerde talepte bulunan olduğu çok nettir, bu nedenle kanun yollarına başvuracaktır. Ancak savcının görülmekte olan bir yargılamada yer aldığı hâllerde kanun yollarına başvurabileceği net değildir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 70 uyarınca görülmekte olan hukuk yargılamasında yer alan savcının talepte bulunması üzerine görülen yargılamalar ile yalnızca görülmekte olan yargılamada bulunmaları hâlinde de kanun yollarına başvurabileceklerdir.

Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36/1-a bendinin son cümlesinde 31.03.2011 tarihli 6217 sayılı Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasına Cumhuriyet savcısının katılması zorunluluğu kaldırılmıştır. Yargıtay ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 6217 sayılı Kanunun yayımlandığı tarih olan 14.04.2011'den sonra verilen kararlarda Cumhuriyet savcısının yargılamaya katılma ve yargılama zorunluluğunun kaldırılması sonucu, verilen kararı temyiz yetkisinin de bulunmadığını kabul etmiştir²⁸¹. Ancak Yargıtay'ın aksi yönde kararları da mevcuttur.

²⁸⁰ ARSLAN, Ramazan, **Medenî Usul Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi**, Ankara, Turhan, 1977, s. 64-65.

²⁸¹ YHGK. 07.05.2014 T. 2-683/ 616 K. ; Yargıtay 18. H.D. 28.09.2015 T. 2015/13464 E. 2015/13194 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

Örneğin, Yargıtay, kararlarında, talebin Cumhuriyet savcısı tarafından yapılmasına rağmen savcının yargılamaya katılması sağlanmadan yokluğunda karar verilmesini doğru bulmamıştır²⁸². Kanaatimizce, Cumhuriyet savcısının duruşmalara katılması zorunluluğu kalkmış olsa da kamu düzeninin temsilcisi olarak bu talepler hakkında savcıların kanun yoluna başvuru hakkı bulunmaktadır.

Yargıtay, doğum tarihinin düzeltilmesi talebi sonucunda görülen ve yargılamanın Cumhuriyet savcısının huzurunda görüldüğü bir yargılamada, talebin reddi kararının verilmesi üzerine bu kararın kamu yararını ilgilendirmediği bu nedenle temyize gidilemeyeceğini kabul etmiştir²⁸³. Fakat bu kararın verildiği somut olayda ince bir nokta vardır ki bu durum karardan anlaşılammaktadır. Şöyle ki, 1994 yılının 1991 yılı olarak düzeltilmesi talebiyle görülen yargılamada tanıklar dinlenmiş, talepte bulunanın kemik grafileri çekilmiş, tüm deliller toplandıktan sonra son celsede annenin aslında kızını evlendirmek niyetiyle bu düzeltmenin yapılmasını istediğini ancak sonradan kızını evlendirmekten vazgeçmesi üzerine kızının doğduğu tarihin nüfus kaydında yazan 1994 yılı olduğunu, talepten vazgeçtiklerini söylemiştir. Yargılama sonucu verilen red kararına karşı Cumhuriyet savcısı temyiz yoluna başvurmuştur.

2.12.4. Nüfus müdürlüğünün kanun yollarına başvurma yetkisi²⁸⁴

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılaması, nüfus müdürlüğü veya görevlendireceği memur huzurunda görülür ve karara bağlanır (NHK m. 36/1,a). Yargılamada maddî ilgili olarak yer alan nüfus müdürü veya memuru, Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 37 uyarınca mahkemece verilen kararlara karşı kanun yoluna başvurma hakkına sahiptirler. Yargılamaya, valilik tarafından nüfus müdürlüğünü

²⁸² Yargıtay 8. HD. 20.06.2019 T. 2018/320 E. 2019/ 6261 K. ; Yargıtay 8. H.D. 11.01.2018 T. 2017/5950 E. 2018/245 K. ; Yargıtay 18. H.D. 12.02.2015 T. 2014/13680 E. 2015/1891 K. ; Yargıtay 2. H.D. 23.12.2010 T. 2009/17090 E. 2010/ 21855 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

²⁸³ “Doğum tarihinin düzeltilmesine ilişkin bu dava kamu adına açılmamış, yasa gereği Cumhuriyet savcısının katılımı ile yargılama yapılmıştır. Bu gibi davalarda Cumhuriyet savcısına temyiz hakkı nüfus kayıtlarında mahkemece düzeltme kararı verilmesi hâlinde mümkündür. Dava reddedildiğine göre nüfus kayıtlarında herhangi bir düzeltme söz konusu olamayacağından, mahkeme kararının temyizinde kamu yararını ve haklarını ilgilendiren bir husus bulunmadığından temyiz isteminin reddine ...”: Yargıtay 18. H.D. 31.3.2008 T. 2008/2315 E. 2008/3733 K. (Karar yayımlanmamıştır.)

²⁸⁴ Detaylı bilgi için bkz. yuk. ‘Nüfus Müdürü/Memuru’, s. 53-56.

temsilen avukat katılmışsa katılan avukat da kanun yollarına başvurabilecektir (Nüfus Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği m. 33).

2.12.5. Menfaati etkilenen kişilerin kanun yollarına başvurma yetkisi²⁸⁵

Menfaati etkilenen kişilerin yargılamada yer alması ile yargılama sonucunda verilen karar artık onlar için de hüküm ifade edecektir. Karardan memnun olmayan bu kişiler kanun yoluna başvurma hakkına sahiptirler. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında menfaati etkilenen kişiler, kayıt düzeltme taleplerinin türlerine göre değişiklik göstermekle birlikte gerçek anne - baba, kayıta görünen anne - baba, mirasçılar, diğer aile bireyleri... sayılabilir.

Aleyhlerine verilen karar hakkında, yargılamada yer alan ve bu karardan soy bağı, miras hakları gibi menfaatleri etkilenen kişiler ile diğer aile bireylerini ilgilendiren konularda bu kişiler de kanun yoluna başvurabilirler²⁸⁶.

²⁸⁵ Bkz. yuk. "Menfaati Etkilenecek Kişiler", s. 51-53.

²⁸⁶ YILMAZ, Ejder, "Hukuk Davalarında Yasa Yollarına Başvuru Hakkı ve Bu Hakkın Sınırlandırılmasının Yerindeliği Sorunu", (Erişim) <http://tbdergisi.barobirlik.org.tr/m1988-19881-1091> 12.12.2020.

XXXXXS
GCPS

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NÜFUS KAYDININ DÜZELTİLMESİ YARGILAMASINDA İSPAT VE DELİLLER

3.1. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Yargılamasında İspat

İspat, söz konusu iddianın doğru olduğuna veya olmadığına hakimi inandırmaya çalışmaktan ibaret olup kural olarak çekişmeli yargıda söz konusudur (HMK m. 187) çünkü davada çekişmeli olan iki taraf vardır ve iki taraf da ileri sürdükleri iddiaları ispatla yükümlüdürler. Kayıt düzeltme yargılamasında da kaydını düzeltmek için talepte bulunacak kişiler kayıt düzeltme talebinde bulunma nedenlerini ispatlayacaklardır.

3.1.1. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında ispat ihtiyacı ve ispat hakkı

Kayıt düzeltme işleri dava değildir dolayısıyla aslında ispat edilecek bir olay ve ispatla yükümlü kimse yoktur. Ancak yine de talepte bulunan, bu talebinin doğru olduğunu ve talepte bulunma konusunda haklı olduğunu göstermek isteyecektir, hak arama özgürlüğü ile hukuki dinlenilme hakkına bağlı olarak talebinin doğruluğunu delillerle ispat etmeye çalışacaktır, yine yargılamada yer alan ilgililer de Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 27 uyarınca bu iddiaya karşı cevap verme ve ispat etme ihtiyacı içine girmek isteyeceklerdir²⁸⁷. Örneğin, anne olduğunu iddia eden kişi iddiasını ispatlamak, anne olmadığı iddia edilen kişi de anne olduğunu ispatlamak ihtiyacı içine girebilir. Yalnızca ilgili olarak nüfus memurunun bulunduğu nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında nüfus memuru herhangi bir ispat faaliyetine dahil olmamaktadır. Menfaati etkilenenlerin buldukları yargılamalarda da bu kişiler iddialarını ispatla yükümlü değildirler ancak uygulamada yine de menfaatlerinin neden etkilendiği, talebin doğru olup olmadığına dair ispat faaliyeti içine girdikleri

²⁸⁷ BOLAYIR, Nur, ‘‘Medeni Usul Hukukunda İspat Hakkı ve İspat Hakkının Sınırları’’, Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan, Cilt: 1, Yetkin, Ankara, 2014, s.557-558; GÖRGÜN/ BÖRÜ/ TORAMAN/ KODAKOĞLU, s. 456; ARSLAN/ YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/ HANAĞASI, s. 382; ÖZEKES, Hukukî Dinlenilme, s. 123.

görülmektedir. Halbuki re'sen araştırma ilkesi gereğince böyle bir zorunlulukları bulunmamaktadır.

3.1.2. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında ispat şekli

İspat için düzeltme talep eden kişiler bu taleplerinde haklı olduklarını ortaya koyacak bazı araçlar kullanırlar ki bunlar delil olarak adlandırılır²⁸⁸. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında senet, yemin, kesin hükümden oluşan kesin delillerin kullanılacağına dair kanunda bir madde bulunmamakla birlikte delil çeşitlerinde ayrıntılı şekilde inceleyeceğimiz üzere uygulamada tanık beyanı, keşif incelemesi, bilirkişi incelemesini içeren takdiri delillerin kullanıldığı görülmektedir.

Nüfus Hizmetleri Kanunu'nda kayıt düzeltme yargılamalarında kullanılacak deliller açıkça sayılmamaktadır. Buna karşılık basit yargılama usulünün düzenlendiği maddelerde de delillerle ilgili bir düzenlemeden bahsedilmemiştir. Yargıtay ise, olayın özelliğine göre DNA incelemesi, kan ve doku incelemesi gibi keşif incelemesi türlerine, tanık beyanına, bilirkişi incelemesine başvurulabileceğini kararlarında ifade etmiştir²⁸⁹. Açık bir düzenleme bulunmadığına göre, olayın niteliğine göre tüm delillerden yararlanılabilecektir. Re'sen araştırma ilkesi gereğince kayıt düzeltme yargılamalarında başvurulacak deliller sınırlandırılmayacaktır²⁹⁰. Kanunda zaten belirli delillerin kullanılacağına dair bir sınırlama öngörülmemiştir. Gerek yargılamada yer alanlar gerekse mahkeme, işlerine yarayacak, olayı aydınlatmaya yarayacak her delile başvuracaktır. Hukuka aykırı elde edilen deliller istisnadır. Özellikle kayıt düzeltme yargılamalarında çok sık rastlanan doğum - ölüm belgesi gibi resmi belgelerde değişiklik yapılması sonucu edinilen hukuka aykırı belgeler, mahkemece Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 189/4 uyarınca dikkate alınmayacaktır.

²⁸⁸ UMAR, s. 515; BELGESAY, İsbat, s. 11; ARSLANDOĞAN, s. 67.

²⁸⁹ Yargıtay 8. H.D. 02.10.2019 T. 2019/ 4689 E. 2019/ 8434 K. ; Yargıtay 8. H.D. 08.03.2017 T. 2017/2710 E. 2017/3218 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

²⁹⁰ ARAS, s. 152; GÖRGÜN/ BÖRÜ/ TORAMAN/ KODAKOĞLU, s. 463.

3.1.3. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında ispat ölçüsü

İspat ölçüsü, kaydın düzeltilmesi talebi sonucu yapılan yargılamada talebin kabulü veya reddi kararının verilebilmesi için hakime gerekli olan ölçüdür²⁹¹. Burada önemli olan hakimin karar verebilmesi için ispatı yeterli görmesidir. Örneğin, ad değiştirme yargılamalarında genellikle iki tanığa dinlenilmeleri için tebligat çıkarılmasına rağmen çoğu zaman tek tanığın dinlenilmesiyle hakim nihai kararı verebilmektedir. Ancak yine de karar vermek için yeterli bulmuyorsa diğer tanığı da dinleyecektir. Hangi delil türüyle ispatlandığına bakılmaksızın hakimin karar vermek için olayın aydınlandığına kanaat getirmesi gerekir.

İspat ölçüsü, tam ve yaklaşık ispat olmak üzere ikiye ayrılmaktadır²⁹². İspat ölçüsüne ilişkin Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda madde bulunmamakla birlikte, kural tam ispatın geçerli olmasıdır²⁹³. İspat ölçüsü hakimin kararını vermesinde etkilidir. Talepte bulunanın talebini ne kadar ispatladığıyla ilgili değildir. Re'sen araştırma ilkesi ve basit yargılama usulünün uygulandığı kayıt düzeltme yargılamalarında da tam ispat aranmaktadır. Çünkü yaklaşık ispat ancak kanunda açıkça düzenlenmiş olduğu hallerde mümkün olmaktadır.

3.1.4. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında ispat yükü

Kayıt düzeltme yargılamalarında talepte bulunan talebinin doğru olduğunu varsa menfaati etkilenenler gerçekten menfaatlerinin etkilendiğini düşünüyorlarsa ve talepte bulunanın bu talebini doğru bulmuyorlarsa onlar da bu talebin doğru olmadığını ispatlayacaklardır. Yargılamada yer alanların bu ispat çabaları bazen yetersiz kalabilmektedir, böyle bir durumda hakim bu belirsizlik ve yetersizliğe rağmen mecburen bir karar verecektir. İşte bu durumda belirsizliği netleştirmek adına hakim, yargılamada bulunanlardan hangisine ispat yükünün düştüğünü belirtir ve bu

²⁹¹ ATALAY, Oğuz, **Medeni Usul Hukukunda Menfi Vakıaların İspatı**, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 2001, s. 38; ARSLANDOĞAN, s. 183.

²⁹² ARAS, s. 152; PEKCANITEZ/ ATALAY/ ÖZEKES, s. 397; ARSLANDOĞAN, s. 184.

²⁹³ POSTACIOĞLU/ ALTAY, s. 565; BUDAK/ KARAASLAN, s. 223.

kişiler ispat yükünü yerine getiremezlerse yargılama sonucunda aleyhlerine karar verilir²⁹⁴.

İspat yükünün re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında olup olmayacağı tartışmalıdır. Bir görüş, re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı iş ve davalarda ispat yükünün olmadığını savunmaktadır²⁹⁵. Diğer bir görüş ise, re'sen araştırma ilkesinin uygulanıp uygulanmadığına bakılmaksızın ispat yüküne başvurulacağını kabul etmektedir²⁹⁶. Şöyle ki, hukuki nitelik itibariyle ister iş olsun ister dava olsun yargılamada herkes iddiasını ispatlayacaktır. İspat yükündeki genel kural da bu yöndedir. Türk Medeni Kanunu m. 6 ile düzenlenen, bu maddenin yetersiz kalması üzerine Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 190 ile tekrar düzenlenen ispat yükünde genel kural, kanunlarda özel düzenleme olmaması şartıyla ileri sürülen iddianın ileri sürence ispatıdır²⁹⁷. Kural bu olmakla birlikte, nüfus kaydının düzeltilmesi yargılaması için önem arz eden resmi sicil niteliğindeki nüfus sicillerinde kayıtlı bilgilerin doğru olmadığı iddiası üzerine bu iddianın ispatı ve ispat şekli, bu kuralın istisnasını oluşturmaktadır. Bir kişi, nüfus kayıtlarında yer alan yaş (doğum tarihi), ad, soyadı, anne-baba adı, doğum yeri gibi bilgilerin doğru olmadığını iddia edebilir. Türk Medeni Kanunu m. 7 uyarınca nüfus kayıtlarındaki bilgiler, resmi sicil olmaları nedeniyle kural olarak doğruyu yansıtmak zorundadır ve doğruyu yansıttığı kabul edilmektedir. Kişi, burada kayıtların gerçeği yansıtmadığını delillerle ispat edecektir. Bu, adi bir karine niteliğinde olup karinelere aksini ispat söz konusu olmaktadır (HMK m. 190 Gereğesi).

²⁹⁴ UMAR, Bilge/ YILMAZ, Ejder, **İspat Yükü**, İstanbul, 1980, s. 3.

²⁹⁵ BUDAK, s. 170; KURU, Nizasız Kaza, s. 168.

²⁹⁶ ATALI/ ERMENEK/ ERDOĞAN, s. 480; UMAR/ YILMAZ, s. 9-11; ATALAY, s. 16.

²⁹⁷ ALTAŞ, Hüseyin/ DÖNGÜL, İ. Tuğçe, **Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri**, Yetkin, Ankara, 2020, s. 379; DURAL, Mustafa/ SARI, Suat, **Türk Özel Hukuku: Temel Kavramlar ve Medeni Kanununun Başlangıç Hükümleri**, Cilt: 1, Filiz, İstanbul, 2020, s. 269; UMAR/ YILMAZ, s. 3; EDİS, s. 365.

3.2. Nüfus Kaydının Düzeltilmesi Yargılamasında Deliller

Hukukumuzda yargılamayı aydınlatmak için başvuru delillerde takdiri - kesin delil ayrımı yapılmaktadır²⁹⁸. Takdiri deliller; tanık beyanı, bilirkişi, keşif, senet dışındaki belgeler ve kanunda düzenlenmemiş diğer delillerdir. Kesin deliller ise; senet, yemin ve kesin hükümdür.

Re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında takdiri - kesin delil ayrımının bir önemi kalmamaktadır. Yargıtay'ın bu konuda verdiği kararlara bakıldığında yargılamada Türk Medeni Kanunu m. 7 uyarınca her türlü delile başvurulacağından bahsedilmesine rağmen hep takdiri delillerden yararlandığı, kesin delillere başvurulmadığı görülmektedir²⁹⁹. Kesin delillerden yemin ve kesin hükme başvurulamaması, nüfus kaydının düzeltilmesinin hukuki niteliğinin ve re'sen araştırma ilkesinin bir sonucudur. Burada diğer bir kesin delil olan senede başvurulup başvurulmayacağına bakılacaktır. Doktrinde senet, kişinin kendi aleyhine sonuç doğuracak şekilde düzenlediği veya bir başkasının düzenlediği metni imzalayarak kabul edilen belge olarak tanımlanmaktadır³⁰⁰. Tanımdan da anlaşıldığı üzere, nüfus kayıtlarının dayandığı belgeler senet niteliğinde değildir. Nüfus kayıtlarında doğum, ölüm gibi hukuki olaylar yer almaktadır, bir hukuki işlem ve irade açıklaması bulunmamaktadır. Senetlerde ise hukuki işlem mevcuttur. Hem bu nedenle hem de senet niteliğinde olmaması nedeniyle senetle ispat zorunluluğu burada uygulama alanı bulmayacaktır³⁰¹. Dolayısıyla tanık beyanı, bilirkişi incelemesi, keşif, resmi kurumlarca tutulan kayıtları içeren takdiri delillerin re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı nüfus kaydının düzeltilmesi yargılaması bakımından önem arz eden delillerden oldukları açıktır.

²⁹⁸ ALTAŞ/ DÖNGÜL, s. 376; BİLGE, s. 362;

²⁹⁹ Yargıtay 8. H.D. 18.02.2019 T. 2017/8652 E. 2019/ 1529 K. ; Yargıtay 8. H.D. 11.06.2019 T. 2018/249 E. 2019/ 5722 K. ; Yargıtay 8. H.D. 10.05.2017 T. 10056/ 6807 K. <https://app.e-uyar.com>

³⁰⁰ BELGEŞAY, İsbat, s. 132; POSTACIOĞLU/ ALTAY, s. 626; GÖRGÜN/ BÖRÜ/TORAMAN/ KODAKOĞLU, s. 495; ATALI/ ERMENEK/ ERDOĞAN, s. 498; ARSLAN/ YILMAZ/ TAŞPINAR AYYVAZ/ HANAĞASI, s. 402.

³⁰¹ GÖRGÜN/ BÖRÜ/ TORAMAN, s. 509, ARAS, s. 161.

3.2.1. Tanık beyanı

Tanık, yargılamada yer alanlar dışında talep konusu ile ilgili olaylar hakkında bizzat bilgisi olan, o olaylara doğrudan şahit olan üçüncü kişilerdir. Tanıklar; gördükleri, duydukları, şahit oldukları olayları mahkeme huzurunda, doğru şekilde anlatmak zorundadırlar. Tanıklık yapacak kişinin zamanla dava konusu olayı unutabilmesi mümkün olabilmektedir. Bu nedenle tanık delili, zayıf bir delildir. Takdirî delil olması nedeniyle hâkimi bağlayıcı değildir. Dolayısıyla sadece yargılamada yer alanların beyanları ve tanık anlatımları ile yetinilmeyip elde edilen deliller birlikte değerlendirilerek karar verilmelidir³⁰².

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında tanıklardan yararlanır. Bunun pek çok örneği mevcuttur. Karar verilmesinde önemli olan husus, bu tanık beyanlarının hakimde net olarak olayı aydınlatıcı etkisinin olduğu yönünde kanaat uyandırmasına bağlıdır. Çünkü olaydan yıllar önce yaşayan biri, olayı net olarak hatırlamıyor olabilir, bu durumda bu kişinin tanıklığı zayıf olabilmektedir.

Nüfus kayıtları, günümüzde elektronik ortamlarda saklanmaktadır. Nüfus dairelerinde yangın çıkması sonucu nüfus kayıtlarının yok olması³⁰³ günümüzde pek mümkün olmamakla birlikte Türk Medeni Kanunu m. 30, nüfus sicilinde bir kaydın olmaması veya var olan kaydın doğru olmadığına ispatı için tanıktan da yararlanılacağını düzenlemiştir.

Çocuğun nüfus kaydında gerçek annesinin adı yerine başka birinin adının yazıldığı durumlarda doğum evde yapıldıysa yani resmi doğum raporu mevcut değilse komşular, yakınlar, tanıdıklar, bulunabiliyorsa doğum yaptıran ebe, doğumdan sonra ise, çocukla anne olarak kimin ilgilendiğine dair bilgisi olan herkes dinlenebilir.

Doğum tarihi düzeltme talebinde bulunuluyorsa, talepte bulunan kişinin görünüşüyle yaşının uyumlu olup olmadığına ilişkin talepte bulunanı tanıyanların

³⁰² Yargıtay 8. HD. 25.04.2018 T. 2017/8132 E. 2018/11615 K.; Yargıtay 18. H.D. 05.02.2015 T. 2014/13218 E. 2015/1362 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

³⁰³ BELGESAY, İsbat, s. 150.

beyanları, doğum tutanağı varsa tutanakta adı yazanların beyanları, kişi okula gidiyorsa öğretmen veya okul müdürünün beyanları önem arz etmektedir³⁰⁴.

Ad değiştirme taleplerinde mahkeme, ad değiştirme için gerekli olan haklı sebeplerin oluşup oluşmadığına, talepte bulunanın bulunduğu sosyal çevredeki kişileri dinleyerek karar verecektir.

Sağlığın tespitinde bir kişinin sağ olduğunun ispatının en kolay yolu, bizzat kendisinin yargılamaya gelmesidir. Bunun haricinde, mahalle veya köy muhtarlığından oturma belgesi, bir iş yerinde çalışıyorsa iş yeri kayıt ve belgeleri istenir. Bu kayıt ve belgelerin inandırıcılığından kuşku duyuluyorsa, sahtelik iddiası varsa kayıt ve belgelerde imzası bulunan kişiler, bu belgeleri düzenleyen resmi kurum yetkilileri mahkemece tanık olarak dinlenecektir. Ölümün tespitinde ölüm belgesiyle ilgili de aynı durum söz konusudur. Ölüm belgesini düzenleyen kişiler, belgede imzası bulunan kişiler gerekli görüldüğünde tanık olarak çağrılacaktır.

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında aile içi ilişkilerle ilgili olaylarda tanık olarak aile bireyleri ve yakın çevrenin beyanlarına başvurulmaktadır. Aile bireylerinin kişisel durumlarında meydana gelen değişiklikler, doğum, ölüm gibi olaylar diğer aile bireylerini de etkilemekle birlikte bu kişilerin aile içinde yaşananları doğru ve net şekilde mahkeme huzurunda aktarmaları beklenir. Hakimler tarafından aile bireylerinin tanıklıklarıyla onları çok iyi tanıyan aile dışındaki kişilerin tanıklıkları bir tutulmamaktadır. Uygulamada aile ilişkilerinin aile dışındaki kişilerin beyanlarıyla ispatının zor olması³⁰⁵ nedeniyle aile bireylerinin beyanlarına öncelik tanındığı görülmektedir. Bu nedenle Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 251/1-b ile aile bireylerinin doğum, ölüm, evlenmelerinden kaynaklanan olaylar hakkında tanıklıktan çekinme haklarının olmadığı düzenlenmiştir. Ancak tanıklık yapma mecburiyetinde kalan aile bireylerinin tanıklık yapmadan önce ettikleri yemine mutlak anlamda sadık

³⁰⁴ “Nüfus aile kayıtları ile davalıların nüfusa tescillerine dayanak doğum tutanakları getirtilip ne şekilde nüfusa kaydedildiklerinin araştırılması, varsa doğum tutanağı, tanıklarının mümkünse aynı oturumda dinlenmeleri ile davacıların diğer delillerinin toplanarak birlikte değerlendirilmesi ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerekir.” :Yargıtay 18. H.D. 30.03.2015 T. 2015/2254 E. 2015/4532 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

³⁰⁵ BELGESAY, İsbat, s. 101.

kalacakları şüpheli olduğu gibi hakim bu kişilerin doğru söylememe ihtimalini her zaman göz önünde bulundurmalı, ihtiyaç duyduğu takdirde konuyu bilen başka kişileri (ebe, evlendirme memuru...) de dinlemelidir.

Nüfus kaydının düzeltilmesini talep eden kişiler tanık olarak birden çok kişinin dinlenilmesini isteyebilir. Talepte bulunanlar, dinlenilmesini istedikleri kişilerin isim ve adreslerini belirten bir dilekçeyi mahkemeye sunarlar (HMK m. 240). Bu dilekçeye ‘tanık listesi’ denilmektedir³⁰⁶. Ancak mahkeme, tanık olarak gösterilen herkesi dinlemek zorunda değildir. Ad değiştirme yargılamalarında olduğu gibi mahkeme, tanıklardan sadece birinin veya bir kısmının dinlenilmesiyle ispata çalışılan talep konusuyla ilgili yeterli bilgi ediniyorsa, diğer tanıkları dinlemeyebilir (HMK m. 241). Mahkeme, bu tanık listesiyle bağlı değildir. Re’sen araştırma ilkesinin uygulandığı bu işlerde tanık listesi verilmesine dair bir sınırlama olmadığı gibi mahkeme dilerse tanık listesinde yer almayan kişileri de her zaman re’sen dinleyebilir³⁰⁷.

3.2.2. Bilirkişi incelemesi

Bilirkişi, dava konusu vâkıa hakkında hakim bilgisi aşan teknik veya özel bilgi gerektiren hâllerde, görüşüne başvurulmuş gerçek veya özel kişilerdir (HMK m. 266, Bilirkişilik Kanunu m. 2/1, b). Bilirkişi, hakime hukuksal konular dışında yani hakim kendisinin çözebileceği hukuksal problemler dışında yardım etmekle yükümlüdür, hakim yardımcısı konumundadır (Genel Gerekçe)³⁰⁸.

Hâkim, özel ve teknik bilgi gerektiren hâlleri kendisi değerlendirir ve bilirkişiye başvurulmasının gerekip gerekmediğine karar verir. Hakim re’sen bilirkişi incelemesine başvurabileceği gibi taraflar da bilirkişi incelemesi talep edebilirler, hâkim tarafların bu talebiyle bağlı değildir (HMK m. 266).

Nüfus kaydının düzeltilmesinde bilirkişi incelemesi ve uzman görüşünün önemli bir yeri vardır. Hakim olayı aydınlatmak için özellikle DNA incelemesi, kan -

³⁰⁶ BUDAK/ KARAASLAN, s. 259; UMAR, s. 725.

³⁰⁷ KURU, Nizasız Kaza, s. 168 ; ÖZMUMCU, s. 149.

³⁰⁸ Türkiye Büyük Millet Meclisi Bilirkişilik Kanunu Tasarısı (1/687) ve Adalet Komisyonu Raporu Sıra Sayısı: 388.

doku incelemesi, fethi kabir gibi tıbbi ve antropolojik konular için keşfe karar veriyse, buradan çıkacak sonucun bilirkişi tarafından incelenip tutanak altına alınması gereklidir³⁰⁹. Yaş düzeltme taleplerinde kardeşlerin doğum zamanları arasında en az 180 gün olup olmadığını tespit³¹⁰ ile gerçek yaşı tespit için tam teşekküllü sağlık kurulu raporu alınması³¹¹, gerçek annenin tespitinde DNA incelemesi sonucu Adli Tıp Kurumu'ndan alınan rapor³¹², nüfus kaydının düzeltilmesinin soy bağıını ilgilendirip ilgilendirmediğini tespit için yapılan kan - doku ya da DNA incelemesi sonucunda Adli Tıp Kurumu'ndan ya da bir eğitim araştırma hastanesinden alınan resmi sağlık kurulu raporu³¹³, adını düzeltmek veya değiştirmek isteyen kişinin kullanmak istediği adın anlamı, özellikleri, uygunluğu ile ilgili Türk Dil Kurumu'ndan adla ilgili rapor alınması³¹⁴, bir kişinin temyiz kudretine sahip olup olmadığını tespiti ile doğum belgesi gibi resmi kayıtlarda bir değişiklik yapıldığının veya bu kayıtların sahte olduğuna dair iddianın gerçekliğinin tespiti için rapor alınması³¹⁵ nüfus kaydının düzeltilmesinde bilirkişi incelemesine başvuru özel ve teknik hallere örnektir.

³⁰⁹ TORAMAN, Barış, **Medeni Usul Hukukunda Bilirkişi İncelemesi**, Yetkin, Ankara, 2017, s. 567, 568.

³¹⁰ Yargıtay 8. HD. 22.02.2018 T. 2017/ 951 E. 2018/ 2627 K. ; Yargıtay 8. H.D. 22.03.2018 T. 2017/7170 E. 2018/9856 K. ; Yargıtay 8. H.D. 23.03.2017 T. 2016/ 1242 E. 2017/ 4258 K. ; Yargıtay 18. H.D. 05.12.2011 T. 2011/9452 E. 2011/12391 K. ; Yargıtay 18. H.D. 06.12.2011 T. 2011/ 9146 E. 2011/12489 K. <https://app.e-uyar.com>

³¹¹ Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 12.02.2020 T. 2020/401 E. 2020/1230 K. ; Yargıtay 18. H.D. 16.01.2014 T. 2013/16175 E. 2014/ 365 K. ; Yargıtay 8. HD. 22.02.2018 T. 2018/950 E. 2018/2626 K. <https://app.e-uyar.com>.

³¹² Yargıtay 8. H.D. 25.06.2019 T. 2018/10414 E. 2019/6471 K. ; Yargıtay 8. H.D. 21.02.2019 T. 2017/16124 E. 2019/1767 K. ; Yargıtay 8. H.D. 11.06.2019 T. 2018/249 E. 2019/5722 K. <https://app.e-uyar.com>.

³¹³ Yargıtay 8. H.D. 19.02.2019 T. 2018/15997 E. 2019/1660 K. ; Yargıtay 8. H.D. 13.06.2017 T. 2016/3038 E. 2017/8880 K. ; Yargıtay 18. H.D. 19.01.2016 T. 2015/5687 E. 2016/676 K. ; Yargıtay 18. H.D. 23.12.2015 T. 2015/5033 E. 2015/19035 K. <https://app.e-uyar.com>.

³¹⁴ “Bir kimsenin ismi haklı nedenlerle -mahkeme kararı ile- değiştirilebilirse de, yeni ismin Nüfus Kanununun 26. maddesine uygun olması gerektiği ve bu uygunluğun bilirkişiye -Türk Dil Kurumu'na- başvurulması araştırılması gerektiği” yönünde kararlar için bkz: Yargıtay 18. HD. 13.10.1993 T. 1992/9708 E. 1993/10832 K. ; Yargıtay 3. HD. 9.2.1989 T. 11737 E. 1989/1520 K. ; ‘‘5490 sayılı Nüfus Kanunu'nda ve gerekse yürürlükteki diğer yasalarda kişinin, almak istediği adın herhangi bir anlamının olmasının gerekmediğinin Türk Dil Kurumu'ndan gelen raporla da desteklendiği’’ yönünde karar için bkz: Yargıtay 18. HD. 01.10.2012 T. 2011/9568 E. 2012/10483 K. <https://app.e-uyar.com>.

³¹⁵ Yargıtay 18. H.D. 14.12.2015 T. 2015/4788 E. 2015/ 18439 K. ; Yargıtay 18. H.D. 06.10.2015 T. 2015/1209 E. 2015/13730 K. ; Yargıtay 18. H.D. 16.9.1992 T. 1992/6597 E. 1992/7548 K. <https://app.e-uyar.com>.

Bilirkişi, gerektiğinde doğrudan insanlar üzerinde inceleme yapma tasarrufuna sahiptir³¹⁶. Ancak inceleme yapılırken bazı olumsuz durumlarla karşılaşılması muhtemeldir. Örneğin, bilirkişi tarafından inceleme konusu yapılan kişiden kan alınırken bilirkişinin özensizliği nedeniyle kişi mikrop kapmış ve telafisi zor bir hastalığa yakalanmış olabilir. Böyle bir durumda Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 284 ile Türk Ceza Kanunu hükümleri uyarınca zarara sebebiyet veren bilirkişi, kamu görevlisi olarak bu zarardan sorumludur (Bilirkişilik Yönetmeliği m. 58/1). Okul kayıtları, ölüm belgesi gibi resmi belgelerin bilirkişi tarafından incelenirken bilirkişinin dikkatsizliği nedeniyle yanması, okunamaz hale gelmesi, yok olması da aynı şekilde sorumluluk gerektirmektedir.

Bilirkişiden alınan rapor, hakim tarafından diğer delillerle birlikte değerlendirilir (HMK m. 282). Hakim, özellikle kurul/ heyet raporlarında varsa muhalefet şerhlerini, farklı görüşleri tüm ayrıntılarıyla değerlendirmelidir. Bilirkişi raporunun yetersiz olduğu düşünülüyorsa, mahkemece ek rapor istenebilir, bilirkişi duruşmada dinlenebilir ayrıca yeni bilirkişi de görevlendirilebilir (HMK m. 281)

Nüfus kaydının düzeltilmesi açısından özellikle bilirkişi incelemesi ve keşif delilinde yaygın olarak başvuru Adli Tıp Kurumu'nun, adli tıp konularında resmi bilirkişi olduklarını belirtmekte fayda vardır. (Adli Tıp Kurumu Kanunu m. 1, 2). Yine benzer şekilde Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulu, 5510 sayılı Kanunda yazılı görevlerle sınırlı olmak kaydıyla, mahkemelerden intikal eden ve bilirkişi sıfatıyla rapor düzenlenmesi talep edilen dava dosyaları hakkında gerekli incelemeleri yaparak görüş bildirir (5510 sayılı Kanun m. 58).

3.2.3. Uzman görüşü

Uzman görüşü; bilimsel veya teknik bilgi gerektirmesi yönünden bilirkişi kurumuna benzemektedir. Bu nedenle doktrinde özel bilirkişilik, taraf bilirkişisi olarak

³¹⁶ TANRIVER, Süha, **Medeni Yargıda Bilirkişilik**, Ankara, Yetkin, 2016, s. 117. ; TORAMAN, s. 556.

da adlandırılmaktadır³¹⁷. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 293 ile taraflara, iddia ve savunmalarını desteklemek ve yargılama konusuyla ilgili olmak koşuluyla uzman görüşü alma hakkı tanınmıştır (HMK m. 293). Taraflar, uzman görüşüne daha çok aynı konuyla ilgili önceden alınan bilirkişi raporundaki eksiklik veya yanlışlığı ortaya çıkarmak ve iddia ve savunmalarını desteklemek için başvururlar³¹⁸. Özellikle Bilirkişilik Kanunu ile hukuki konularda bilirkişilik yapılamayacağına ilişkin düzenlemelerin getirilmesi nedeniyle bilirkişilerin bu konularda görüş beyan etmesi neredeyse imkansızlaştığı için uzman görüşü ile bu boşluk doldurulmaya çalışılmıştır. Uzman görüşünün delil niteliği doktrinde tartışmalıdır. Hukuk Muhakemeleri Kanunun'da "İspat ve Deliller" başlığı altında düzenlenmiş olmasına rağmen doktrinde uzman görüşünü delil olarak kabul etmeyen görüşler de mevcuttur³¹⁹. Halbuki uzman görüşü birçok konuda bilirkişi raporuyla farklılık gösterse de ikisi de takdiri delildir. Çünkü uzman görüşü gerçekten eksik veya yanlış olarak alınmış bir bilirkişi raporunun düzeltilmesini sağlayabilir yani hakim, uzman görüşünü dikkate almamalık yapmamalıdır³²⁰. Aksi takdirde hukuki dinlenilme hakkı ihlal edilecektir. Bu nedenle delil niteliği taşımaktadır. Hakim, uzman görüşünü değerlendirip, bu görüşe katılma veya katılmama nedenini açıkça yazmalıdır.

Nüfus kaydının düzeltilmesinde de hakime yardımcı olmak, bilirkişi raporunun yetersizliğini ortaya koymak veya iddianın doğruluğunu güçlendirmek gibi nedenlerle uzman görüşü alınabilmektedir³²¹. Örneğin, B'nin yaşının tespiti için mahkemece A hastanesinden sağlık kurulu raporu alınmış olabilir. B, alınan raporun yanlış ya da eksik olduğunu düşünüyorsa veya mahkemece alınan raporun doğruluğunu ve

³¹⁷ TANRIVER, Bilirkişilik, s. 33; SARISÖZEN, M. Serhat, "HMK'nın Medenî Usul Hukukumuzda Getirdiği Yeni Düzenlemeler", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2011 (96), s. 372. ; PEKCANITEZ, Hakan, Makaleler: "Özel Uzman (Bilirkişi) Görüşü ve Değerlendirilmesi" (Kısaltma: Uzman Görüşü), Cilt:2, On iki Levha, İstanbul, 2016, s. 393.

³¹⁸ AKİL, Cenk, "Medeni Yargılama Hukukunda Mahkeme Tarafından Atanan Bilirkişi - Uzman Tanık Ayrımı", Ankara Barosu Dergisi, Sayı: 2, 2011, s. 173.

³¹⁹ Uzman görüşünün hâkime yardımcı olan bir delil değerlendirme aracı olarak kabul eden görüş için bkz.: SARISÖZEN, M. Serhat, "Özel Bilirkişi (Uzman Görüşü)", Prof. Dr. Ejder Yılmaz'a Armağan, Cilt: 2, Yetkin, Ankara, 2014, s. 1699- 1737; Uzman görüşünün delil olmadığını kabul eden görüş için bkz.: ; PEKCANITEZ, Uzman Görüşü, s. 395. ; PEKCANITEZ / ATALAY / ÖZEKES, s. 470, TIKTIK YAZICI, Çiğdem , "HMK m. 293'teki Uzman Görüşü Kurumu ile Anglo-Sakson Hukuk Sistemindeki Uzman Tanık Kurumunun Karşılaştırılması", Medenî Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 20, 2011, s. 79-99.

³²⁰ PEKCANITEZ, Uzman Görüşü, s. 416.

³²¹ TORAMAN, s. 666.

güvenilirliğini ortaya koymak için bir başka hastaneden de sağlık kurulu raporu alıp mahkemeye sunabilir. Ancak bazen mahkeme tarafından alınan bilirkişi raporu ile alınan uzman görüşü çelişebilmektedir. Bu durumlarda mahkeme, aldığı bilirkişi raporuna üstünlük sağlamamalı, gerekli gördüğü takdirde Hukuk Muhakemeler Kanunu m. 293/2 uyarınca uzmanı dinlemeli, yine de çelişki giderilemiyorsa, yeni bir bilirkişi görevlendirmelidir³²².

3.2.4. Keşif

Keşif, hâkimin uyuşmazlık konusu hakkında, doğrudan ve duyu organlarından yararlanarak yaptığı inceleme ile bilgi sahibi olmasıdır (HMK m. 288). Genel anlamda tanımlayacak olursak keşif, uyuşmazlık konusunun aydınlatılmasına yarayan, konunun çözülmesine yardımcı olacak her türlü olay, yer, insan, varlık hakkında hakim duyu organlarını bizzat kullanarak yaptığı incelemedir³²³.

1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda keşfin sadece taşınmazlar için söz konusu olabileceği düzenlenmiş olmakla birlikte Hukuk Muhakemeleri Kanunu hem keşfin uygulama alanını genişletmiş hem de keşfe katlanma zorunluluğunu getirmiştir³²⁴. Artık insan bedeni dahil her türlü uyuşmazlık konusu için re'sen veya talep üzerine keşfe başvurulabilmektedir (HMK m. 288/2). Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun getirdiği bu yenilikler, özellikle nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında önemli yere sahiptir. Şöyle ki, kişilerin nüfus kayıtlarında yazan anne - baba isimlerinin doğruyu yansıtmaması durumunda gerçek anne - babanın tespiti, kardeşlerin arasındaki yaş farkı konusunda çelişki varsa bunların gerçek kardeş veya ikiz kardeş olup olmadıkları, aralarında kan bağıının bulunup bulunmadığı gibi durumlarda insan bedeni üzerinde keşif gerekebilmektedir³²⁵. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında özellikle

³²² PEKCANITEZ, Uzman Görüşü, s. 395. ; TORAMAN, s. 668. ; Yargıtay 15. H.D. 10.11.2016 T. 2015/5127 E. 2016/4635 K.

³²³ ALBAYRAK AÇI, Zeynep, **Medeni Usul Hukukunda Keşif**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 24; AŞIK, İbrahim, **Medeni Usul Hukukunda Keşif**, Seçkin, Ankara, 2019, s. 128, 129. ; DÜZGÜN, Metin, **"Medeni Usul Hukukunda Keşif"**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1992, s. 8.

³²⁴ YILMAZ, Orhan, **Hukukta Keşif**, 2. Bası, Konya, 1988, s. 7. ; DİRENİSA, Efe, **"Medeni Usul Hukukunda Keşfe Katlanma Zorunluluğu"**, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 18, Sayı: 2, 2019, s. 260-261.

³²⁵ AŞIK, s. 263.

yargılamanın soy bağıny ilgilendirip ilgilendirmediğini tespit için kullanılan tıbbi yöntemler, talep konusunun aydınlatılması ve gerçeğın ortaya çıkması için büyük öneme sahiptir³²⁶. Hâkim, DNA analizi, kan ve doku incelemesi, kabrin açılması gibi teknik bilgi gerektiren konularda Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 288/1-son cümle uyarınca, bilirkişinin yardımına da başvuracaktır. Tıbbi yöntemlerden yararlanma zorunluluğuy ortaya çıkan uyuşmazlıklarda hâkim, bu yöntemlerin uygulandığı Adli Tıp gibi kurumlara müzekkere yazacak ve kurumlardan uyuşmazlığa ilişkin rapor hazırlamasını isteyecektir³²⁷.

Keşif başlığı altında nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında sık başvuru olan DNA incelemesi, kan ve doku incelemesi, fethi kabir, kemik grafisi incelenecektir.

DNA incelemesi

Günümüzde DNA incelemesi soy bağınyın tespitinde, suç olaylarının ortaya çıkarılmasında, birçok kişinin aynı anda öldükleri toplu faciaların aydınlatılmasında güvenilir bir yoldur³²⁸. DNA incelemesinde vücut sıvıları (kan, tükürük v.b.), kıllar, tırnak, deri parçası, kemik, dişler gibi biyolojik örneklerden yararlanır. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında özellikle gerçek anne-baba ile kayıtlarda yazan anne-baba adı arasında farklılık olması durumlarında soy bağı hükümlerine dayanılarak DNA incelemesine başvurulabilmektedir. Soy bağı hükümleri haricinde yaş düzeltme taleplerinde kardeşler arasındaki yaş farkı dikkate alındığında kardeşlerin gerçek kardeş veya ikiz kardeş olup olmadığını tespit için de DNA incelemesine başvurulmaktadır³²⁹.

³²⁶Bu incelemeler sonucunda duruma göre davanın niteliğı değışecektir. Soy bağı etkileniyorsa bu davanın türü soy bağı davası olacaktır, soy bağı etkilenmiyorsa bir başka ifadeyle anne-baba, kardeş veya diğery kişilerin arasında kan bağınyın olup olmadığını tespiti sadece nüfus kaydındaki yanlışlıkların düzeltilmesi talebinden ibaretse davanın konusu nüfus kaydının düzeltilmesi olacaktır.

³²⁷KURU, Usul, s. 431,432.

³²⁸ TUĞ, Ayşim / DOĞAN ALAKOÇ, Yeşim / ELMA, Cüneyt, ‘‘Avukatların Adli DNA Analizleri Konusunda Bilgi Düzeyleri’’, Türkiye Barolar Birliğı Dergisi, Sayı: 70, 2007, s. 2.

³²⁹ Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü 28.09.2015 T. 2015/585 E. 2015/597 K. ; Yargıtay 8. H.D. 21.02.2019 T. 2017/8136 E. 2019/1770 K. www.legalbank.net

Yargıtay'ın önüne gelen bir olayda; talepte bulunan, nüfus kaydında yazan annenin kendisi doğmadan dört ay önce öldüğünü, bunun imkansız olduğunu belirtmiş, nüfus kaydındaki anne kaydının düzeltilerek gerçek annesi olduğunu iddia ettiği B'nin nüfusuna kaydedilmek istediğini beyan etmiştir. Böyle bir olayda, mevcut delillerin karar verilmesi için yeterli olmadığı ve anne konusunda çekişme olduğu durumlarda mutlaka DNA incelemesi yapılması gerektiği yönünde karar vermiştir³³⁰. Yargıtay, nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında DNA incelemesi sonucunda alınan raporun da diğer delillerle birlikte göz önünde tutularak kararın verilmesi gerektiğini belirtmiştir³³¹.

DNA incelemeleri, vücuttan doku ve kan alınarak yapılan incelemelere göre, daha masraflı olsa da bu yolla kısa sürede daha kesin ve güvenilir sonuçlar elde etmek mümkündür. Aynı zamanda yargılamalarda yaygın olarak başvuru olan bir yöntem olduğundan maliyeti geçmişe göre biraz daha azalmıştır. Bu yönüyle usul ekonomisi ilkesi ile bağdaşmaktadır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararlarında soy bağı etkilemesi ihtimali olan yargılamalarda DNA analizi yapılması gerektiği ifade edilmiştir³³². Çünkü DNA analizi ile elde edilen sonuçlar yüzde yüze yakın netliktedir³³³. Her ne kadar maliyeti günümüze kadar azalmış olsa da bu inceleme yöntemine dava sırasında başvurulacak ise, taraflara sorulup taraflarca kabul edildikten ve masraf ödemesi yapıldıktan sonra başvurulması yerinde olacaktır.

Re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında mahkemece DNA incelemesine karar verilmesi hâlinde taraflarca

³³⁰ Yargıtay 8. H.D. 01.07.2020 T. 2020/1653 E. 2020/4272 K. ; Yargıtay 8. H.D. 12.02.2019 T. 2018/14569 E. 2019/1344 K. www.legalbank.net

³³¹ ‘Mahkemece sadece taraf ve tanık beyanları ile yetinilmeyip iddia ile ilgili olarak yaptırılacak DNA testi sonucu alınacak rapor da dikkate alınarak ve gerekirse dosyada mevcut eski kayıtlar üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılıp bu inceleme sonucu da gözetilmek suretiyle karar verilmesi gerekir.’: Yargıtay 18. H.D. 05.05.2016 T. 2016/6088 E. 2016/7319 K. ; Yargıtay 18. H.D. 21.04.2016 T. 2015/10214 E. 2016/6429 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

³³² YHGK 04.07.2018 T. 2017/18-1922 E. 2018/1305 K. ; YHGK 08.03.1995 T. 1994/22671 E. 1995/162 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

³³³ ATALAY, Ayşe Özge, ‘‘Ceza Muhakemesi Hukukunda Moleküler Genetik İncelemelerin Özel Nitelikli Kişisel Verilerin Korunması Açısından Değerlendirilmesi’’, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 2, 2019, s. 136. ; AKAR, Kemal, Soy bağı Tespiti, Seçkin, Ankara, 2015, s. 43. ; AŞIK, s. 132.

gider ödenmesi söz konusu olmasa dahi mahkeme, giderin Hazine tarafından karşılanmasına karar vermektedir³³⁴.

Kan ve doku incelemesi

Kan ve doku incelemesi hem hukuk hem de ceza yargılamalarında başvuru ve delil niteliği olan başvuru yöntemidir. Tıbbi deliller ceza hukukundaki kadar olmasa da medenî hukuk ve medenî usul hukukunda da önem arz etmektedir. Kan ve doku incelemesi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenmiş olan delil türleri arasında sayılmamıştır. Bu nedenle bu başlığı ‘Keşif’ başlığı altında özel bir hüküm olarak değerlendirmek yerinde olacaktır.

Kan ve doku incelemesi, nüfus kaydının düzeltilmesi talepleri ile soy bağı davalarında özellikle tercih edilen yöntemdir³³⁵. Soy bağı araştırılması, bir suçla bağlantılı olarak istenebileceği gibi bir suç ile ilgili olmaksızın da istenebilir. Soy bağı davasıyla yakından ilgili olan nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında da bu yöntemden yararlanılmaktadır³³⁶. Bu incelemenin yapılmasının nedeni DNA incelemesinde olduğu gibi nüfus kaydı düzeltilecek kişinin soy bağına değişip değişmediğinin tespiti ve bu sayede nüfus kaydının doğruluğunu sağlama açısından önem arz eder.

Nüfus kaydının düzeltilmesi, kamu düzenini ilgilendiren bir taleptir. Bundan dolayı mahkeme, kan veya doku alınacak kişinin sağlığının zarar göreceği olması hâli

³³⁴ ‘‘HMK m. 325’e göre, tarafların üzerinde tasarruf edemeyeceği dava ve işlerde, hâkim tarafından res’en başvuru deliller için gereken giderlerin, bir haftalık süre içinde taraflardan birisi veya belirtilecek oranda her ikisi tarafından ödenmesine karar verir, belirlenen süre içinde bu işlemlere ait giderleri karşılayacak miktarda avans yatırılmazsa, ileride bu gideri ödemesi gereken taraftan alınmak üzere Hazineden ödenmesine hükmeder.’’ : Yargıtay 18. H.D. 08.02.2016 T. 2015/7274 E. 2016/1614 K.<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

³³⁵ Günümüzde DNA incelemesinin daha kısa sürede, net ve kesin olarak sonuç vermesinden dolayı mahkemeler tarafından kan ve doku incelemesi yöntemine başvurulmadan usul ekonomisi ilkesi gereğince DNA incelemesi yöntemine başvurulduğu görülmektedir.

³³⁶ ‘‘Usulüne uygun kan örnekleri alınmak suretiyle yeniden genetik inceleme yapılarak sonuca göre bir karar verilmesi gerekir.’’ : Yargıtay 18. HD. 19.01.2016 T. 2015/5687 E. 2016/676 K.<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

dışında bu delile başvurmalıdır. Aksi takdirde kişinin hem beden hem de ruh sağlığı ciddi zarar görecektir.

Hâkim, nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında gerek yargılamada bulunanların istemi üzerine gerekse re'sen kan ve doku incelemesine karar verebilir. Taraflar ve üçüncü kişiler mahkemece verilen kan ve doku inceleme kararının gereğine uymak ve engelleyici tutum ve davranışlardan kaçınmak zorundadırlar (HMK m. 291).

Fethi kabir

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında yaş tayini, cinsiyet belirleme, soy bağının tespiti gibi durumlar önem arz etmektedir. Bunların araştırılması için canlılar yanında ölümler üzerinde de gerekli araştırmanın yapılması gerekir.

Mezarın açılıp ölüden örnek alınmasına, kişi sağlığında rıza göstermemiş olabilir veya ölünün yakınları böyle bir duruma razı olmayabilirler. O hâlde bu incelemeye rıza göstermeye ilişkin olarak mahkemenin nasıl bir yol izleyeceği Türk Medenî Kanunu m. 284'te düzenlenmemiştir. Mahkeme bu uyuşmazlıkta Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 292'yi uygulayarak çözüme ulaşabilecektir. Şöyle ki; ister sağ isterse ölü olsun ölünün yakınları da dahil olmak üzere herkes, haklı bir sebep olmadıkça, söz konusu tıbbi incelemeye rıza göstermek zorundadır (HMK m. 292).

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında mezarın açılması daha çok çocukların gerçek anne dışında başka bir kadının üzerine yazılması örneğinde karşılaşılmaktadır³³⁷. Bu örnek anneliğin tespitinde nasıl bir yol izleneceği konusunda soru işareti oluşturmaktadır. Şöyle ki, hukukumuzda babalık davası var olduğu hâlde annelik davası adında bir dava türü mevcut değildir. Dolayısıyla bir kişinin gerçek anne olup olmadığı³³⁸ veya biriyle kan bağı olup olmadığı DNA testi ile anlaşılırken,

³³⁷ "Davacı vekili, müvekkilinin babası Ahmet G. 'nin davalı Hakime'den olma çocuklarının davacının annesi Zülfiye üzerine kaydedildiğini bildirerek davalıların gerçek anneleri Hâkime G. nüfusuna tescilini istemiştir.": Yargıtay 18. H.D. 2015/22728 E. 2016/5433 K.<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

³³⁸ "Dava, nüfus kütüğündeki anne kaydının düzeltilmesi istemine ilişkin olup, TMK m. 282'ye göre, çocuk ile ana arasında soy bağı doğumla kurulacağından çocuğu doğuranın anne olduğunun tespiti için açılan dava, soy bağı davası değil, doğuran kadının tespitine ilişkindir.": Yargıtay 18. H.D.

bu testin üzerinde yapılacak kişinin ölü olması hâlinde fethi kabir yoluna başvurularak, ölü muayenesi ve gerekli testler mezar açıldıktan sonra yapılacaktır³³⁹.

Kemik grafisi (kemik yaşı ölçümü)

Bir kişinin veya ölünün yaşının tespiti, hem ceza hukuku hem de medenî hukuk açısından önemli sonuçlar doğurmaktadır. Özellikle kırsal kesimlerde, yeni doğanın kimliği bazen geç çıkarılmakta ya da kendisinden önce ölen bir kardeşi mevcutsa onun kimliğine kaydedilme gibi gerçek yaşın bilinmediği durumlarla karşılaşmaktadır. Gerçek yaşın bilinmemesi bedelli askerlik, emeklilik, ruhsat işlemleri, sınava girmek için yaşın tutmaması, evlilik gibi birçok konuyu etkilemektedir. Bu durumlarda gerçek yaşın belirlenmesi gerekmektedir.

Yaşın belirlenmesinde kullanılan bir yöntem de kemik yaşı ölçümüdür. Yaş tespiti, vücuttaki belirli kemiklerin filmlerinin çekilmesiyle yapılmaktadır³⁴⁰. Ancak bu tespit gerçek yaşı tam olarak tespit edememekte, belirli bir yaşa kadar gerçek yaşa yakın tespit yapılabilmektedir³⁴¹.

20-25 yaşına kadar 1-2 yıllık yanılma ile insanın yaş tespiti yapılmaktadır³⁴². 25 yaşından sonra yaş tespiti mümkün değildir³⁴³. Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında her ne kadar Yargıtay'ın yerleşik uygulamasında³⁴⁴ yaş tespiti için tam

2015/22728 E. 2016/5433 K. , Yargıtay 8. H.D. 07.12.2017 T. 2017/6487 E. 2017/16417 K.<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

³³⁹ AŞIK, s. 191.

³⁴⁰ BARANSEL ISIR, Aysun, “Adli Hekimlikte Yaş Tayini”, Klinik Gelişim Dergisi, Gaziantep, (Erişim) http://www.klinikgelisim.org.tr/eskisayi/klinik_2009_22/18.pdf 02.09.2020, s. 116.

³⁴¹ SARIKARDAŞOĞLU, İhsan, **Adli Tıpta Ana Konular ve Örneklerle Rapor Yazma Tekniği**, Sayı:369, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1990, s. 62.

³⁴² ZEYFEOĞLU, Yıldırım / HANCI, İsmail Hamit, “İnsanlarda Kimlik Tespiti”, İzmir, (Erişim) <https://www.ttb.org.tr/STED/sted1001/kimlik.pdf>. 05.09.2020, s. 377.

³⁴³ “...Alınan bu rapor davacı S.'nin düzeltilmek istenen doğum tarihini kesin olarak doğrulamamaktadır. Ayrıca 25 yaşından sonra tıbben yaş tespiti mümkün olmadığı gibi kaydet 25 yaşın üzerinde olan davacı S.'nin yaşının düzeltilmesi için bu bilgi ve belgeler yeterli sayılmaz. İlgilinin doğum tarihi ile tanığın dinlendiği tarih arasında uzunca bir zaman geçtiğinden beyanlarında yanılma olasılığı da bulunmaktadır...”: Yargıtay 18. H.D. 2013/111249 E. 2013/12828 K.<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

³⁴⁴ Yargıtay 18. H.D. 25.02.2016 T. 2015/8238 E. 2016/3186 K.; Benzer yönde kararlar için bkz: Yargıtay 18. H.D. 04.02.2010 T. 2009/8555 E. 2010/1393 K.; Yargıtay 18. H.D. 28.01.2016 T. 2015/6551 E. 2016/1384 K.<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

teşekküllü bir hastaneden alınan kemik grafisine ilişkin sağlık raporu gerekse de yanılma ve belli bir yaştan sonra bu yöntemin kullanılmaması nedeniyle tercih edildiğinde doğru sonuç alınamayacak bir yöntemdir.

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında keşfe katlanma zorunluluğu

Yargıtay, nüfus kaydının düzeltilmesinde DNA, kan ve doku incelemesi gibi insan bedeni üzerinde müdahale yapılmasını gerektiren durumları belirtmiş ancak nasıl yapılacağını ayrıntılı olarak anlatmamıştır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 291, 292 ile Türk Medeni Kanunu m. 284'te keşfe katlanma zorunluluğu düzenlenmiştir. Bu incelemelerin tamamı insan bedeni üzerinde yapılmakta olup incelemeyle hem insanların vücut bütünlüğüne hem de özel hayata müdahale edilmektedir³⁴⁵. Bazı hallerde insan bedeni üzerinde yapılan bu incelemelerde kişilerin rızası aranmamaktadır. Genelde rızanın aranmadığı haller, derhal müdahale edilmesi gereken sağlık açısından acil durumlar ile soy bağıını etkileyen durumlardır³⁴⁶. Rızanın aranmadığı bu hallerde yapılacak incelemeler hem kişinin hem de kamunun yararındadır.

Nüfus kaydının düzeltilmesinde keşfe katlanma zorunluluğundaki amaç, maddi gerçeğin ortaya çıkarılarak kayıtlardaki yanlışlığın düzeltilmesidir³⁴⁷. Bir zorunluluk olmadığı sürece kimse buna katlanamaz, keşfe katlanma, kişilerin sağlığı açısından tehlike oluşturmaması ve incelemelerin bilimsel verilere uygun olması zorunludur (HMK m. 292). Aksi takdirde Anayasa m. 17'ye aykırılık söz konusu olur. Nüfus kayıtlarının gerçeği yansıtma zorunluluğu ve kamu düzenini ilgilendirmesi nedeniyle kişiler, keşfe katlanmak zorundadırlar. Ancak keşfe her nüfus kaydının düzeltilmesi talebinde başvurulmamalıdır. Genellikle hakim, soy bağıını ilgilendiren

³⁴⁵ ÖZBİLEN, Arif Barış, "Vücut Bütünlüğüne Yönelik Müdahalelerin Hukuka Uygunluğu Bakımından Rızanın Aranmadığı Haller" (Kısaltma: Müdahale), İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:24, 2013, s. 100.

³⁴⁶ ÖZBİLEN, Müdahale, s. 103,105.

³⁴⁷ DİRENİSA, s. 275.

hallerde ve mevcut delillerin çözümde yeterli olmaması hallerinde bu yola başvurmaktadır³⁴⁸.

Soy bağıını ilgilendiren hallerde, Türk Medeni Kanunu m. 284 ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 292, taraflar ve üçüncü kişiler için Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 291 uygulanacaktır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 291’de taraflar ve üçüncü kişilerin keşifte zorluk çıkarmaları halinde keşfin aleyhlerine delil sayılacağı düzenlenmiştir. 291. maddenin uygulanması sadece tıbbi keşiflerle sınırlı değildir, kanunlarda açık hüküm olmadığı sürece tüm keşif konularında mümkündür³⁴⁹. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 291/3, son cümle ise; kayıt düzeltme yargılamalarında tanıklıktan çekinme hakkı olanların istisnalarından olan aile bireyleri arasında doğum, ölüm, evlenme gibi olaylar hakkında tanıklık yapacak kişiler için uygulanmayacaktır. Yani tanıklık yapma mecburiyeti olanlar, keşfe katlanmak zorundadırlar.

Doktrinde Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 292’nin sonraki kanun olması nedeniyle Türk Medeni Kanunu m. 284’ü ilga ettiği yönünde bir görüş hakimdir³⁵⁰. Şöyle ki; 284. maddede soy bağıının belirlenmesinde gerekli olan incelemeye rıza gösterilmemesi halinde rıza göstermeyen taraf için bu aleyhe durum sayılmıştır. 292. maddede ise, aleyhe durum sayılmasından bahsedilmemiş, keşfe katlanma zorunluluğu düzenlenmiştir. Bu görüşün hakim olmasında etkili olan etmen aslında kanunun gerekçesidir. Gerekçede yaptırımları açısından çelişen bu iki hüküm hakkında şöyle bir ifade geçmektedir ki bu ifade Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 292’nin uygulanacağını açıkça göstermektedir: “ *İşin önemi dikkate alınarak böyle bir zorunluluk öngörülmüş ve üçüncü kişilerin tanıklıktan çekinme haklarını ileri sürerek bu yükümlülüğten kaçınma yolu da kapatılmıştır.*”

Anne - baba kaydının düzeltilmesi durumunda soy bağıının etkilenme ihtimali söz konusu olabilmektedir. Bu hallerde baba açısından Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 292’nin uygulanacağı konusunda şüphe yoktur. Çocuk - baba arasında soy bağı

³⁴⁸ Yargıtay 8. HD. 23.05.2019 T. 2017/14762 E. 2019/5474 K. ; Yargıtay 18.HD. 23.12.2015 T. 2015/5033 E. 2015/19035 K. www.legalbank.net

³⁴⁹ DİRENİSA, s. 294. ; AŞIK, s. 177.

³⁵⁰ ÖZBİLEN, Müdahale, s. 112,113. ; DİRENİSA, s. 297, 298. ; ALBAYRAK AÇI, s. 143. ; AŞIK, s. 209-210.; AKAR, s. 106; GÖRGÜN/ BÖRÜ/ TORAMAN/ KODAKOĞLU, s. 568.

davasına dair maddeler uygulanabilmektedir. Ancak anne yönünden bir soy bağı davasının olmaması ve bunun nüfus kaydının düzeltilmesi olarak nitelendirilmesi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 292'nin uygulanmayacağı anlamına gelmemelidir. Hem Yargıtay'ın kararlarında belirttiği hem de Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 292'nin başlığında açıkça düzenlendiği gibi soy bağı ilişkisini tespiti yarayan iş ve davalarda Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 292 uygulanmalıdır³⁵¹. Soy bağı tespiti incelemesinde üçüncü kişiler tanıklıktan çekinme hakkına dayanamazlar, keşfe katlanmak zorundadırlar (HMK m. 292/3).

3.2.5. Doğum tutanakları, okul kayıt belgeleri v.b. resmi belgeler

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamalarında başvuru doğum tutanakları, evlilik kayıtları, okul kayıtları gibi belgeler, ispatta kullanılabilen bilgi taşıyıcıları olmaları nedeniyle Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 199 uyarınca resmi belge niteliğindedirler. Belgelerdeki bilgilerin doğru olduğu kabul edilir. Ancak belgelerde maddî bir hata mevcutsa hata mahkemeye gerek duyulmadan düzeltilebilecektir³⁵².

Belgelerin güvenilirliği için öncelikle meydana gelen hukuki olayların doğru olup olmadığı tespit edilecektir. Özellikle yaş düzeltme yargılamasında yaşını düzeltmek için talepte bulunan kişinin gerçek yaşının tespitinde, resmi kurum ve kuruluşlarda doğup doğmadığının tespiti gereklidir. Aynı zamanda doğum tutanaklarında yer alan kişilerin tanık olarak dinlenilmesi de yargılamayı aydınlatmak için başvurulabilecek diğer bir delildir³⁵³. Yaş düzeltme talep eden kişinin 25 yaşının üzerinde olduğu hâllerde, doğum tutanaklarındaki kişilerin tanık olarak dinlenilmesi mahkeme için ayrı bir önem arz eder. Bunun haricinde talepte bulunan kişinin okul kayıtlarına da ihtiyaç duyulabilir³⁵⁴. Mahkeme kişinin okuduğu okula, okula ne zaman

³⁵¹ ALBAYRAK AÇI, s. 145. ; Yargıtay 8. H.D. 06.05.2019 T. 2017/11046 E. 2019/ 4601 K. ; Yargıtay 8. H.D. 24.09.2018 T. 13138/ 16070 K. ; Yargıtay 8. H.D. 14.12.2017 T. 2017/6461 E. 2017/16882 K. ; Yargıtay 18. H.D. 16.10.2014 T. 2014/7595 E. 2014/14283 K. www.legalbank.net

³⁵² "Resmi kuruluşlara ait hastane ve doğum evlerinde doğan çocukların doğum tarihleri, doğum belgelerinde tahrifat ve sahtelik yapıldığı veya maddî hata yapıldığı belirlenmedikçe bildirilen doğum tarihlerine aykırı düşecek şekilde düzeltme yapılamaz. Mahkemece bu yönde bir tahkikat ve tespit yapılmadan adı geçen doğum tarihinin düzeltilmesi doğru değildir." : Yargıtay 18. H.D. 16.09.1992 T. 1992/6597 E. 1992/7548 K. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>.

³⁵³ ÖZKAN / İŞTİP ATAÇ, s. 132.

³⁵⁴ ÖZKAN / İŞTİP ATAÇ, s. 132.

başladığının tespiti için yazı yazar³⁵⁵. Ancak bu kayıtların delil niteliği, kurum ve kuruluşların kapanma, yıkılma, zarar görme, arşivden silinme, belli bir süre gerek duyulmayan evrakların imhası gibi ihtimallerden dolayı zayıflayabilmektedir. Günümüzde kayıtların elektronik ortamda tutulmasıyla bu tür tehlikeler son bulmuştur.

Doğum olayları, Nüfus Müdürlüğü'ne Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 15 gereğince resmi belge veya rapor ile bildirilmek zorundadır. Resmi kurumda yapılmayan veya sağlık personelinin bulunmadığı yerde yapılan doğumlarda ise nüfus müdürlüklerine yapılan sözlü beyan üzerine bu beyanın doğruluğu araştırılmak zorundadır (NHK m. 15/4). Dolayısıyla artık doğum olayının yeri, zamanını belirlemek kolaylaşmıştır. Mahkemenin delil olarak doğum tutanağını istemesi, karar vermesinde büyük rol oynayacaktır.

Resmi kurumlardan alınan (örneğin, devlet üniversitelerinden alınan raporlar) ölüm veya doğum raporları gibi resmi belgelerdeki bilgiye göre nüfus siciline kayıt yapılması sonucu bu resmi belgelerin sahte oldukları veya kişi ile ilgili doğru bilgiyi yansıtmadığı iddiası ile karşılaşılması halinde bu iddia da ispatlanacaktır. Çoğu zaman uygulamada resmi belge olduğu sürece diğer takdiri delillere başvurmaya gerek duyulmamaktadır. Ancak Yargıtay, resmi belgede tahrifat, sahtelik söz konusu olabileceğini göz önünde bulundurarak, resmi belgenin tek başına esas alınarak karar verilmesinin uygun olmadığı, tanık dahil elde edilen tüm delillerin birlikte değerlendirilmesi gerektiği görüşündedir³⁵⁶.

³⁵⁵ ÖZKAN / İŞTİP ATAÇ, s. 132.

³⁵⁶ “Doğum yerinin Pazarcık olmadığı Şahinbey olduğu gerekçesiyle doğum yerinin düzeltilmesi talebi üzerine talebin resmi belge ibraz edilmediği gerekçesiyle reddedilmesi yerinde değildir.”: Yargıtay 8. H.D. 18.04.2019 T. 2017/10231 E. 2019/4330 K. Benzer yönde kararlar için bkz: Yargıtay 8. H.D. 18.02.2019 T. 2017/8652 E. 2019/1529 K. ; Yargıtay 8. H.D. 04.06.2018 T. 2017/7874 E. 2018/13660 K. www.legalbank.net

XXXXXS
GCPS

SONUÇ

Nüfus Hizmetleri Kanunu'nda düzenlenen nüfus kaydının düzeltilmesi talepleri, nüfusa yanlış kaydedilen bilgilerin mahkeme kararıyla düzeltilmesidir. Cumhuriyet savcılarınca talepte bulunulan veya cumhuriyet savcılarının yer aldıkları kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi talepleri ile düzeltme isteyen kişilerce talepte bulunulan kişisel nüfus kaydının düzeltilmesi talepleri olmak üzere ikili bir ayrıma tâbi tutulmaktadır. Yargılama usulü açısından Nüfus Hizmetleri Kanunu kapsamında değerlendirilen kayıt düzeltme taleplerinin türleri; ad, doğum yeri, yaş düzeltme talepleridir.

Kayıt düzeltme yargılamalarında uygulanacak kural ve usuller, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu, 09.05.2020 tarihli Nüfus Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği, 29.09.2006 tarihli Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, Adres Kayıt Sistemi Uygulama Yönetmeliği'nde yer almaktadır.

Düzeltilme talepleri, dayanak belgelerde (örneğin, okul kayıtları, evlilik cüzdanı...) yazan nüfus kaydı bilgileri ile nüfus kaydındaki bilgilerin aynı olmaması durumunda söz konusu olur. Böyle bir durumda kayıtlar, gerçek duruma göre düzeltilenektir. Çünkü Türk Medenî Kanunu uyarınca, resmi kayıt kabul edilen nüfus kaydı gerçekleri yansıtmak zorundadır. Bu kayıtlardaki bilgilerin gerçek durumu yansıtması özellikle kamu açısından büyük öneme sahiptir.

Kişilerin nüfus kayıtları üzerindeki hakları, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardandır. Yani bu kayıtlar üzerinde bir düzeltme veya değiştirme yapılması tamamen onların tasarrufundadır. Ancak, düzeltme veya değiştirme yapılmasına dair avukata, özel yetki içeren vekâletname verilmesi durumunda avukat da bu hakkı kullanabilecektir. Bununla birlikte, talepte bulunma herhangi bir hak düşürücü veya zamanaşımı süresine tâbi olmayıp, her zaman talepte bulunulabilmektedir. Talepte bulunan, kayıt düzeltme taleplerinin türüne göre değişmektedir. Kişisel nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinde talepte bulunan, talepte bulunan kişidir. Kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinde ise, Cumhuriyet savcısıdır.Yargılamada kural

olarak ilgili bulunmamaktadır. Yargılamada, davalı tarafın bulunduğu yerde, maddî ilgili sıfatıyla nüfus müdürü veya memuru bulunmaktadır. Görevleri, yargılamanın usulüne uygun olarak yapılıp yapılmadığını kontrol etmek, gerekli gördüğü yerlerde görüş beyan etmektir. Görüldüğü gibi, kanunda dava olarak adlandırılmış olsa da, özünde çekişme gerektiren bir dava değildir. Dava olarak adlandırılmasının nedeni, Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36'nın başlığıdır. Hukukî niteliği itibarıyla, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 382' de düzenlendiği gibi, çekişmesiz yargı işidir.

Talepte bulunurken, bir miktar ödenen yargılama harç ve giderleri vardır. Bu taleplerde bulunurken de ödenecek yargılama harç ve giderleri bulunmaktadır. Kişisel nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinde, düzeltme talep eden, bu ödemeleri yapmakla yükümlüdür. Kamusal nüfus kaydının düzeltilmesi taleplerinde ise, Cumhuriyet savcıları, bu harç ve giderleri ödemekten muaflardır. Aynı şekilde yargılamada yer alan nüfus müdürü veya memuru Nüfus Hizmetleri Kanunu gereği, iki talep türünde de nüfus kaydının düzeltilmesine karar verilse dahi, vekalet ücreti gibi yargılama giderlerini ödemekle sorumlu tutulmamaktadırlar.

Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36 uyarınca, bu taleplere bakmakla görevli mahkeme, asliye hukuk mahkemeleridir. Bu kuralın istisnasını ise, Ceza Muhakemeleri Kanunu m. 218'de düzenlenen, ceza mahkemelerinde görülen yaş düzeltme talepleri oluşturmaktadır. Yetkili mahkeme, düzeltme talep edenin yerleşim yeri adresinin bulunduğu yer mahkemesidir.

Nüfus kaydının düzeltilmesi yargılamasında, diğer yargılamalarda mevcut olan aleniyet ilkesi, re'sen araştırma ilkesi gibi yargılamaya yön veren bazı ilkeler bulunmaktadır. Bu ilkelerin belki de bu talepler açısından en önemlisi, talebin kamu düzenini ilgilendirmesine neden olan re'sen araştırma ilkesidir. Re'sen araştırma ilkesi ile hâkim, yargılamayı aydınlatmaya yarayan delilleri kendisi araştıracaktır. Bu nedenle iddia ve savunmanın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağı, bu yargılamada uygulanmayacaktır. Yargılamada, yargılamada yer alanların tasarrufunda olan delil sözleşmesi, ikrar, yemin gibi delillerden yararlanılmayacaktır. Yargılamaya son veren taraf usul işlemlerinden kabul, sulh, yetki sözleşmesi, dava konusunun devri, alternatif çözüm yolları burada söz konusu olmayacaktır.

Yargılamada gerçek durumu ortaya çıkarmak için tanık beyanı, bilirkişi, uzman görüşü, keşif (DNA incelemesi, fethi kabir, kemik grafisi, kan ve doku incelemesi), doğum tutanağı gibi resmi belgelerden yararlanılmaktadır.

Mahkeme, basit yargılama usulünü uygulayacak ve re'sen araştırma ilkesinin sonuçlarını da göz önünde bulundurarak yargılama yapacaktır. Ceza mahkemelerinde görülen kayıt düzeltme yargılamaları ise, buldukları mahkemenin yargılama usulüne tâbidir.

Yargılama sonucunda verilen karar, kesinleştikten sonra hüküm doğurur. Bu karar maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmez. Dolayısıyla Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 36'da da belirtildiği gibi, haklı sebepler bulunduğu sürece tekrar aynı konuda talepte bulunulabilecektir. Verilen karara karşı istinaf kanun yolu açıktır. Soy bağıını ilgilendiren bir durum olmadıkça, sadece nüfus kaydının düzeltilmesi talepleri için istinafa başvurulacaktır. Soy bağıını ilgilendiren bir durum varsa, verilen karara karşı temyiz yoluna gidilebilecektir.

XXXXXS
GCPS

KAYNAKÇA

ABİK, Yıldız, Kadının Soyadı ve Buna Bağlı Olarak Çocuğun Soyadı, Seçkin, Ankara, 2005.

ACABEY, Beşir, ‘‘Türk Hukukunda Aile Adı (Eşlerin ve Çocukların Soyadı)’’, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ’a Armağan, Cilt: 19, Özel Sayı, 2017.

ACABEY, Beşir, Soy bağı Kurulması, Genel Olarak Sonuçları, Özellikle Evlilik Dışında Doğan Çocukların Mirasçılığı, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir, 2002. (Kısaltma: Soy bağı)

AKAR, Kemal, Soy bağı Tespiti, Seçkin, Ankara, 2015.

AKCAN, Recep, ‘‘Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi’’, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1988.

AKCAN, Recep, ‘‘Hukuk Mahkemesinin Hükmünde ‘‘Türk Milleti Adına’’ İbaresinin Eksikliği’’, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:20, Sayı:2, 2012.

AKINTÜRK, Turgut / ATEŞ, Derya, Medenî Hukuk, 32. Baskı, Beta, İstanbul, 2016.

AKİL, Cenk, ‘‘Medeni Yargılama Hukukunda Mahkeme Tarafından Atanan Bilirkişi - Uzman Tanık Ayrımı’’, Ankara Barosu Dergisi, Sayı: 2, 2011.

AKİPEK, Jale / AKINTÜRK, Turgut / ATEŞ, Derya, Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri: Kişiler Hukuku, Cilt:1, 15. Baskı, Beta, İstanbul, 2019.

AKKAŞ, A. Hulusi, ‘‘Ceza Mahkemelerinin Ek Yetkisi (CMK m. 218)’’, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:6, Sayı:2, 2015.

AKYOL ASLAN, Leyla, Medeni Usul Hukukunda Delil Tespiti, Yetkin, Ankara, 2011.

ALANGOYA, Yavuz, ‘İsviçre Hukukunda Çekişmesiz Yargıya İlişkin Düşünceler’, Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı-4, Ankara, 2006.

ALBAYRAK AÇI, Zeynep, Medeni Usul Hukukunda Keşif, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

ALDEMİR, Hüsnü, Hukuk Davalarında Yargılama Giderleri, 3. Baskı, Seçkin, Ankara, 2012.

ALTAŞ, Hüseyin/ DÖNGÜL, İ. Tuğçe, Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri, Yetkin, Ankara, 2020.

ANTALYA, Osman Gökhan / TOPUZ, Murat, Medeni Hukuk, 2. Basım, Legal, İstanbul, 2015.

ARAS, Aslı, Çekişmesiz Yargıda Yargılama Usulü, Ankara, Yetkin, 2017.

ARAS, Aslı, ‘Çekişmesiz Yargı İşlerinde Görev ve Yetki’, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 7, 2016.

ARSEBÜK, Esat, Medeni Hukuk, Tan Matbaası, Ankara, 1938.

ARSLAN, Ramazan, Medenî Usul Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi, Turhan, Ankara, 1977.

ARSLAN, Ramazan / YILMAZ, Ejder / TAŞPINAR AYVAZ, Sema / HANAĞASI, Emel, Medenî Usul Hukuku, 5. Baskı, Yetkin, Ankara, 2019.

ARSLANDOĞAN, Birce, Medeni Yargılama Hukukunda Delil Tespiti, 2. Baskı, On iki Levha, İstanbul, 2020.

AŞIK, İbrahim, Medeni Usul Hukukunda Keşif, Seçkin, Ankara, 2019.

ATALAY, A. Özge, ‘Ceza Muhakemesi Hukukunda Moleküler Genetik İncelemelerin Özel Nitelikli Kişisel Verilerin Korunması Açısından Değerlendirilmesi’, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 2, 2019.

ATALAY, Oğuz, Medeni Usul Hukukunda Menfi Vakıaların İspatı, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 2001.

ATALI, Murat/ ERMENEK, İbrahim/ ERDOĞAN, Ersin, Medenî Usul Hukuku, Yetkin, Ankara, 2018.

ATALI, Murat, “Avusturya Hukukunda Çekişmesiz Yargı”, Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı-4, Ankara, 2006,

AYAN, Mehmet / AYAN, Nurşen, Kişiler Hukuku, 3. Baslı, Mimoza, Konya, 2011.

AYDEMİR, Efrail / RUHİ, A. Cemal / GÜLEÇ UÇAKHAN, Sema / BAHADIR, Çilem / DİNÇ, Mutlu, Hukuk Davaları: Asliye Hukuk Mahkemesi Davaları, 2. Baskı, Cilt: 3, Seçkin, Ankara, 2019.

AYSAL, Mustafa, “Nüfus Kaydının Düzeltilmesi ve Soy Bağı Davaları Arasındaki İlişki ve Görev Sorunu”, Yargıtay Dergisi, Nisan, Cilt:45 Sayı:2, Ankara, 2019.

BABACAN, H. Güngör/ USLU, Kazım, Uygulamada Nüfus Davaları, Adalet Yayınevi, 2013.

BARANSEL ISIR, Aysun, “Adli Hekimlikte Yaş Tayini”, Klinik Gelişim Dergisi, http://www.klinikgelisim.org.tr/eskisayi/klinik_2009_22/18.pdf Gaziantep, (Erişim) 02.09.2020.

BAŞOĞLU, Başak, “Soy bağının Çocuğunu Soyadına Etkisi”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 1, 2017.

BELGESAY, M. Reşit, Türk Medeni Kanunu Şerhi, İstanbul, 1945. (Kısaltma: Şerh).

BELGESAY, M. Reşit, İsbat ve Hüküm Teorileri, Şaka Matbaası, 1951. (Kısaltma: İsbat)

BİLGE, Necip, Medeni Yargılama Hukuku, Ajans Türk Matbaası, 1965.

BOLAYIR, Nur, “Medeni Usul Hukukunda İspat Hakkı ve İspat Hakkının Sınırları”, Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan, Cilt: 1, Yetkin, Ankara, 2014.

BORAN GÜNEYSU, Nilüfer, Medeni Usul Hukukunda Karar, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.

BUDAK, A. Cem / KARAASLAN, Varol, Medenî Usul Hukuku, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

BUDAK, A. Cem, "Türk Hukukunda Çekişmesiz Yargı", Medenî Usul ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı-4, Ankara, 2007.

BÜKEN, Bora, "Yaş Tayinlerinde Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar", 6. Tıp Hukuku Günleri: Yaş Tayini, Prof. Dr. Şemsi Gök Anısına, İstanbul, 2016.

CENGİZ, Bilal, Türk Hukukunda Ad ve Adım Değiştirilmesi, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011.

ÇAĞAN, Nami, Vergi Hukukunda Süreler, Ankara, 1975.

DEMİR, Abdullah, Hukukî Terimler Sözlüğü, Astana Yayınları, Ankara, 2019.

DEMİRALP, Tunç , İctihatlı, Uygulamalı, Örnekli Nesep, Nüfus ve Sicille İlgili Kişisel Hukuk Davaları, Alfa Yayınları, İstanbul, 2003.

DEMİRBAŞ, Ali, "Nüfus Hizmetleri Kanunu'nda Yapılan Son Değişiklikler", Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:14, Sayı:179-180, Seçkin, Ankara, 2019.

DİRENİSA, Efe, "Medeni Usul Hukukunda Keşfe Katlanma Zorunluluğu", İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 18, Sayı: 2, 2019.

DOMANIÇ, Hayri, Hukukta Kazıyyei Muhkeme ve Nisbi Kuvveti, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1964.

DURAL, Mustafa / ÖĞÜZ, Tufan, Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku, Cilt: 2, 11. Baskı, Filiz, İstanbul, 2011.

DURAL, Mustafa/ SARI, Suat, Türk Özel Hukuku: Temel Kavramlar ve Medeni Kanununun Başlangıç Hükümleri, Cilt: 1, Filiz, İstanbul, 2020.

DÜZGÜN, Metin, “Medenî Usul Hukukunda Keşif”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1992.

EDİS, Seyfullah, Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri, 4. Bası, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ankara, 1993.

ERÇİN, Ferhat, “Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesine Etkisi - Borçlar Kanunu 53.maddesi”, Der Yayınları, İstanbul, 2000.

ERDOĞAN, İhsan, “Evlilik Dışı Çocuğun Tabi Babası Kolu Hısımlarına Mirasçı Olması ve Baba Kolu Hısımlarının Ona Mirasçı Olması”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:2, 1998.

ERMENEK, İbrahim, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Ön İnceleme”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:2, Sayı:1, 2011.

EROĞLU, Orhan, Medeni Usul Hukukunda Ön İnceleme, Seçkin, Ankara, 2018.

GENÇ, A. Selim “Cumhuriyet Savcısının Özel Hukuk Davalarındaki Yeri”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019.

GENÇCAN, Ö. Uğur, Medenî Hukuk Davaları, Ankara, Yetkin, 2013.

GÖRGÜN, Şanal / BÖRÜ, Levent / TORAMAN, Barış / KODAKOĞLU, Mehmet, Medenî Usul Hukuku, 9. Baskı, Yetkin, Ankara, 2020.

GÜRDOĞAN, Burhan, Medenî Usûl Hukukunda Kesin Hüküm İtirazı, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1960.

HANAĞASI, Emel, Davada Menfaat, Yetkin, Ankara, 2009.

HATEMİ, Hüseyin, Kişiler Hukuku, 8. Bası, On İki Levha, İstanbul, 2020.

HELVACI, Serap / ERLÜLE, Fulya, Medeni Hukuk, 5. Bası, Legal, İstanbul, 2018.

İMRE, Zahit, Medeni Hukuka Giriş, 2. Baskı, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1976.

İNAN, A. Naim, Medeni Hukuk, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2005.

KAPANCI, K. Berk, “Ceza Mahkemesinin Kararlarının Hukuk Mahkemesi Kararlarına Etkisi”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:7, Sayı:1, 2016.

KARAKAYA, Ramazan, “Soy bağı Davası - Nüfus Davası Ayrımı ve Görevli Mahkeme”, Yargıtay Dergisi, Sayı:4, 2013.

KAYA, Cemil/ AKCAN, Recep, “Medenî ve İdari Yargıda İddia ve Savunmanın Genişletilmesi ve Değiştirilmesi Yasağı”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt: LXVII, Sayı: 1-2, 2009.

KAYALI, O. Fikret, Tatbiki ve İzahlı İsim, Kayıt, Yaş Tashihi Davaları ve Cumhuriyet Savcılarının Hukuk Mahkemeleri ile İlişkileri, İstanbul, 1969.

KEYMAN, Selahattin, Ceza Yargılamasında Savcılık, Sevinç, Ankara, 1970.

KILIÇOĞLU YILMAZ, Kumru “Kadının Bitmeyen Soyadı Sorunu”, Ankara Barosu Dergisi, Sayı: 4, 2014.

KILIÇOĞLU, Ahmet, Medenî Hukuk, 3. Baskı, Turhan, Ankara, 2019. (Kısaltma: Medeni)

KILIÇOĞLU, Ahmet, Aile Hukuku, 2. Bası, Turhan, Ankara, 2016. (Kısaltma: Aile).

KODAKOĞLU, Mehmet, Medenî Usul Hukukunda Aslı Müdahale, Legem, Ankara, 2018.

KURT KONCA, Nesibe, Medeni Usul Hukukunda Aleniyet İlkesi, Adalet, Ankara, 2009.

KURU, Baki / BUDAK, A. Cem, Tespit Davaları, On İki Levha, İstanbul, 2010.

KURU, Baki, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medenî Usul Hukuku, Legal, İstanbul, 2016. (Kısaltma: Usul)

KURU, Baki, Nizasız Kaza, Ankara, 1961.

MAZLUM, İsmet, Medenî Usul Hukukunda Aslî Müdahale, Yetkin, Ankara, 2019.

MORTAŞ, Süleyman, "Evlene Kadın İle Velayeti Kadına Bırakılan Çocuğun Soyadının Belirlenmesinde "Kocanın Soyadı" Parametresi", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 20, Sayı: 2, 2016.

MUŞUL, Timuçin, "Medenî Usul Hukukunda Ara Kararları", Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 4, 1988.

ODYAKMAZ, Zehra / KESKİN, Bayram, "Boşanmış Anne-Babaların Müşterek Çocuklarının Soyadı Sorunu: Bir Karar İncelemesi ve İdare Hukukuna Yansımaları", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 27, Sayı: 2, 2019.

OĞUZMAN, M. Kemal / BARLAS, Nami, Medeni Hukuk, 20. Bası, Vedat, İstanbul, 2014.

OĞUZMAN, Kemal / SELİÇİ, Özer / OKTAY ÖZDEMİR, Saibe , Kişiler Hukuku, 18. Baskı, Filiz, İstanbul, 2019.

ÖKTEM ÇEVİK, Seda, "Çocuğun Anne ve/veya Babası Haricindeki Kişilerin Nüfus Siciline Kaydedilmesinden Doğan Sorunların Değerlendirilmesi", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt: 22, Sayı: 3, Cevdet Yavuz'a Armağan, 2016.

ÖNCEL, Mualla/ KUMRULU, Ahmet/ ÇAĞAN, Nami, Vergi Hukuku, 13. Bası, Ankara, 2005.

ÖNEN, Ergun, Medeni Yargılama Hukuku, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Sevinç Matbaası, Ankara, 1979.

ÖZBEK, M. Serdar, Hukuk Yargılaması Usulünde Gider Avansı, Yetkin, Ankara, 2013.

ÖZBİLEN, A. Barış, "Mahkeme Kararına Dayanmayan Ad ve Soyadı Değişiklikleri (Nüfus Hizmetleri Kanunu Geçici Madde 8 Hükmüne Bir Bakış)", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2019. (Kısaltma: Geçici Madde: 8)

ÖZBİLEN, A. Barış, “Vücut Bütünlüğüne Yönelik Müdahalelerin Hukuka Uygunluğu Bakımından Rızanın Aranmadığı Haller”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:24, 2013. (Kısaltma: Müdahale)

ÖZDAMAR, Demet, “5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu’nun Türk Medenî Kanunu’ndaki İlkeler Işığında Değerlendirilmesi”, Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan, Cilt: 2, Turhan, Ankara, 2010.

ÖZEKES, Muhammet, Medenî Usul Hukukunda Hukukî Dinlenilme Hakkı, Ankara, 2003. (Kısaltma: Hukuki Dinlenilme)

ÖZEKES, Muhammet, “Çekişmesiz Yargıda İlgililerin Kanun Yoluna Başvuru Hakkı”, Prof. Dr. Bilge Öztan’a Armağan, Ankara, Turhan, 2008.

ÖZKAN, Hasan / İŞTİP ATAÇ, Kifayet, Yeni 5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Yasasına Göre Düzenlenen Açıklamalı-İçtihatlı Nüfus Davaları ve Nüfus İşlemleri, 2. Baskı, Seçkin, Ankara, 2009.

ÖZMUMCU, Seda, “Türk Hukukunda Yargıtay Kararları Işığında Re’sen Araştırma İlkesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Medenî Usul ve İcra İflas Hukukçuları Birliği, Özel Sayı, 2016.

PEHLİVAN, M. Gökhan, “Soyadı Kavramı ve Küçüklerin Soyadı İle Velayet Hakkı Arasındaki İlişkinin Yargı Kararları Işığında Değerlendirilmesi” , Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Sayı: 7, 2016.

PEKCANITEZ, Hakan, “Özel Uzman (Bilirkişi) Görüşü ve Değerlendirilmesi”, Prof. Dr. Saim Üstündağ’a Armağan, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009. (Kısaltma: Uzman Görüşü)

PEKCANITEZ, Hakan, “Hukuki Dinlenilme Hakkı”, Prof. Dr. Seyfullah Edis’e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 2000.

PEKCANITEZ, Hakan/ ATALAY, Oğuz/ ÖZEKES, Muhammet, Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, 3. Baskı, Yetkin, Ankara, 2015.

POSTACIOĞLU, İlhan, Medeni Usul Hukuku Dersleri, 6. Bası, İstanbul, 1975.

POSTACIOĞLU, İlhan E. / ALTAY, Sümer, Medeni Usul Hukuku Dersleri, Vedat, İstanbul, 2015.

RUHİ, A. Cemal / RUHİ, Canan, En Son Yargıtay İçtihatlarıyla Nüfus Davaları: Nüfus Kayıtlarına İlişkin Düzeltme Davaları, Seçkin, Ankara, 2017.

RÜZGARESEN, Cumhuriyet, Medeni Yargılama Hizmetlerinin Bedelsiz Olması ve Nedenleri, 2010 e-Akademi.org. (Kısaltma: Yargılama Hizmetleri)

RÜZGARESEN, Cumhuriyet, Medeni Usul Hukukunda Yargılama Harç ve Giderleri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2001. (Kısaltma: Harç ve Giderler)

SABIR, Serkan, “Cumhuriyet Savcılarının Hukuk Davalarında Yer Alması”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2019.

SALDIRIM, Mustafa, “Cumhuriyet Savcısının Katıldığı Hukuk Davalarında Kanun Yollarına Başvurma Yetkisinin Kapsamı”, <http://saldirim.com/yeni/?cat=2> (Erişim) 15.12.2020.

SARIKARDAŞOĞLU, İhsan, Adli Tıpta Ana Konular ve Örneklerle Rapor Yazma Tekniği, Anadolu Üniversitesi Yayınları Sayı: 369, Eskişehir, 1990.

SARISÖZEN, M. Serhat, “HMK’nın Medenî Usul Hukukumuzda Getirdiği Yeni Düzenlemeler”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2011.

SARISÖZEN, M. Serhat, “Özel Bilirkişi (Uzman Görüşü)”, Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan, Cilt: 2, Yetkin, Ankara, 2014.

SAYMEN, F. Hakkı, Türk Medeni Hukuku: Şahsın Hukuku Cilt:2, Kenan Matbaası, İstanbul, 1948.

SEROZAN, Rona, Medenî Hukuk:Genel Hükümler/Kişiler Hukuku, 8. Bası, Vedat, İstanbul, 2018.

ŞAHİN, Emin, Açıklamalı, Uygulamalı, İctihatlı Asliye Hukuk Davaları, Cilt: 1, Kartal Yayınevi, Ankara, 2004.

ŞEKER, Hilmi, Esbab-ı Mucibe'den Retoriğe Hukukta Gerekçe, Beta, İstanbul, 2010. (Kısaltma: Hukukta Gerekçe)

ŞEKER, Hilmi, "Strazburg Yargı Kararlarında Doğru, Haklı, Yasal ve Makul Gerekçe Biçimleri", s. 23,25. <http://hfsa-sempozyum.com/wp-content/uploads/2019/02/HFSA10-S%CC%A7eker-min.pdf>

TANRIVER, Süha, "Türk Hukuku Bağlamında Çekişmesiz Yargı ve Noterlik", Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, Cilt: 2, Yetkin, Ankara, 2010. (Kısaltma: Çekişmesiz Yargı)

TANRIVER, Süha, Medenî Usul Hukuku, Cilt:1, 3. Baskı, Yetkin, Ankara, 2020. (Kısaltma: Medeni Usul)

TANRIVER, Süha, Medeni Yargıda Bilirkişilik, Ankara, Yetkin, 2016. (Kısaltma: Bilirkişilik)

TAŞ KORKMAZ, Hülya, "Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Adli Tatil ve Adli Tatil Kurumu'na Eleştirel Bir Bakış", Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi, Cilt:9 Sayı:24 Legal, 2013.

TAŞKIN, Pelin, "Çocuğun Soyadı İlgili Yargı Kararlarının Değerlendirilmesi", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: 51, Sayı: 2, 2018.

TAŞPINAR AYVAZ, Sema, "Mahkeme Kararıyla Düzeltilmiş Nüfus Kayıtları Hakkında Tekrar Mahkemeye Başvurulabilir mi?", Ejder Yılmaz'a Armağan, Cilt: 2, Yetkin, Ankara, 2014.

TEKDOĞAN, Aydın, Nüfus - Kamulaştırma - İmar Davaları ile İcra İflas Kanunu'na İlişkin Asliye Hukuk Davaları, Cilt:3, 1. Baskı, Seçkin, Ankara, 2020.

TIKTİK YAZICI, Çiğdem, ‘‘HMK m. 293’’teki Uzman Görüşü Kurumu ile Anglo-Sakson Hukuk Sistemindeki Uzman Tanık Kurumunun Karşılaştırılması’’, Cilt: 7, Sayı: 20, Türk Medenî Usul ve İcra İflas Hukukçuları Birliği, 2011.

TOK, Onur/ ESEN, Bünyamin, ‘‘Sosyal Güvenlik Mevzuatında Yaş Düzeltmesi ve Emekliliğe Etkisi’’, Mali Çözüm Dergisi, Mart- Nisan, İstanbul, 2012.

TORAMAN, Barış, Medeni Usul Hukukunda Bilirkişi İncelemesi, Yetkin, Ankara, 2017.

TUĞ, Ayşim / DOĞAN ALAKOÇ, Yeşim / ELMA, Cüneyt, ‘‘Avukatların Adli DNA Analizleri Konusunda Bilgi Düzeyleri’’, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 70, 2007.

TURAN BAŞARA, Gamze, ‘‘Ana ile Evlilik Dışında Doğan Çocuk Arasındaki İlişkiyi Düzenleyen Türk Medenî Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi’’, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 131, 2017.

TUTUMLU, M. Akif, Hukuk Yargılamasında Hüküm ve Gerekçeli Karar Seçkin, Ankara, 2007. (Kısaltma: Gerekçeli Karar)

TUTUMLU, M. Akif, Medeni Yargılama Hukukunda Hükümlerin Tavzihi (Açıklanması), Seçkin, Ankara, 2007.

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, 10. Baskı, Ankara, 2019.

TÜTÜNCÜBAŞI, Uğur, Yabancı Çekişmesiz Yargı Kararlarının Türk Hukukunda Tanınması, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.

ULUKAPI, Ömer, Medeni Usul Hukukunda Dava Arkadaşlığı, Konya, 1991.

UMAR, Bilge, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Yetkin, Ankara, 2011.

UMAR, Bilge/ YILMAZ, Ejder, İsbat Yükü, Kazancı Matbaası, İstanbul, 1980.

ÜSTÜNDAĞ, Saim, Medenî Yargılama Hukuku, 7. Bası, Filiz, İstanbul, 2000.

VELİDEDEOĞLU, H. Veldet, Türk Medeni Hukuku, 3. Bası, Nurgök Matbaası, İstanbul, 1963.

YARDIMCI, T. Emre, Hukuk Davalarında Mecburi Dava Arkadaşlığı, Adalet, Ankara, 2021.

YILDIRIM, Kamil, ‘Alman Hukukunda Çekişmesiz Yargı’, Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı-4, Ankara, 2006.

YILMAZ, Ejder, (Öğrenciler İçin) Hukuk Sözlüğü, Yenilenmiş 5. Baskı, Yetkin, Ankara, 2014.

YILMAZ, Ejder, ‘Hukuk Davalarında Yasa Yollarına Başvuru Hakkı ve Bu Hakkın Sınırlandırılmasının Yerindeliği Sorunu’, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m1988-19881-1091> (Erişim) 12.12.2020

YILMAZ, Ejder, ‘Hukuk Muhakemeleri Kanununda Süreler’, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/179511> (Erişim)16.09.2020.

YILMAZ, Ejder, ‘Savcıların Hukuk Davalarındaki Yeri’, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 29, Sayı:1, 1972.

YILMAZ, Ejder, Olağanüstü Temyiz, Yetkin, Ankara, 2003.

YILMAZ, Ejder, ‘Yargılama Giderlerinin İşlevi ve Sosyal Hukuk Devleti’, Ankara Barosu Dergisi, 1984/2.

YILMAZ, Orhan, Hukukta Keşif, 2. Bası, Konya, 1988.

YILMAZ, Zekeriya, Hukuk Davalarında Yargılama Harç ve Giderleri ile Vekalet Ücreti, 2. Baskı, Seçkin, Ankara, 2006.

ZEYFEOĞLU, Yıldray ve HANCI, İ. Hamit, ‘İnsanlarda Kimlik Tespiti’, <https://www.ttb.org.tr/STED/sted1001/kimlik.pdf>. (Erişim) 05.09.2020.

www.legalbank.net

www.resmigazete.gov.tr

<https://app.e-uyar.com>

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>

<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>

XXXXXS
GCPS

TURNİTİN RAPORU

KAYIT DÜZELTME YARGILAMASI

ORJİNALLİK RAPORU

% **14**
BENZERLİK ENDEKSİ

% **14**
İNTERNET KAYNAKLARI

% **7**
YAYINLAR

% **6**
ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	% 1
2	aghukukburosusu.com İnternet Kaynağı	% 1
3	webb.deu.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1
4	Submitted to Bahcesehir University Öğrenci Ödevi	% 1
5	dspace.ankara.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1
6	nek.istanbul.edu.tr:4444 İnternet Kaynağı	% 1
7	earsiv.cankaya.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
8	yayin.taa.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
9	acikerisim.selcuk.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1

10	www.istanbulbarosu.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
11	dosya.gsu.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
12	Submitted to Istanbul Aydin University Öğrenci Ödevi	<% 1
13	www.seckin.com.tr İnternet Kaynağı	<% 1
14	www.lebibyalkin.com.tr İnternet Kaynağı	<% 1
15	www.anayasa.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
16	www.e-uyar.com İnternet Kaynağı	<% 1
17	Submitted to Marmara University Öğrenci Ödevi	<% 1
18	www.kararara.com İnternet Kaynağı	<% 1
19	www.ghgazete.com İnternet Kaynağı	<% 1
20	www.bedriyeicilpoyraz.av.tr İnternet Kaynağı	<% 1
21	Submitted to Afyon Kocatepe University Öğrenci Ödevi	<% 1

22	saldirim.com İnternet Kaynağı	<% 1
23	www.kazanci.com İnternet Kaynağı	<% 1
24	www.doganturan.av.tr İnternet Kaynağı	<% 1
25	YAŞAR, Tuğçe Nimet. "TÜRK MAHKEMELERİNDE YABANCI HUKUKUN UYGULANMASI", MMAUM, 2013. Yayın	<% 1
26	aghukuk.org İnternet Kaynağı	<% 1
27	www.suatyurdseven.com.tr İnternet Kaynağı	<% 1
28	www.hukukmarket.com İnternet Kaynağı	<% 1
29	Submitted to Atatürk University Öğrenci Ödevi	<% 1
30	hukuk.sdu.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
31	www.hukukihaber.net İnternet Kaynağı	<% 1
32	Submitted to Kirikkale University Öğrenci Ödevi	<% 1

33	Submitted to Yildirim Beyazit Universitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
34	journal.yasar.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
35	www.uyusmazlik.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
36	auzefkitap.istanbul.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
37	www.hukuki.net İnternet Kaynağı	<% 1
38	legalbank.net İnternet Kaynağı	<% 1
39	webftp.gazi.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
40	www.aykultopcu.com İnternet Kaynağı	<% 1
41	yetkin.com.tr İnternet Kaynağı	<% 1
42	app.trdizin.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
43	silo.tips İnternet Kaynağı	<% 1
44	Submitted to Kocaeli Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1

45	Submitted to The Scientific & Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) Öğrenci Ödevi	<% 1
46	hdl.handle.net İnternet Kaynağı	<% 1
47	www.hukukmedeniyeti.org İnternet Kaynağı	<% 1
48	tisk.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
49	www.ticaretsicili.net İnternet Kaynağı	<% 1
50	Submitted to Atılım University Öğrenci Ödevi	<% 1
51	Submitted to Yeditepe University Öğrenci Ödevi	<% 1
52	www.hukuksitesi.info İnternet Kaynağı	<% 1
53	openaccess.iku.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
54	acikerisim.ticaret.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
55	126bq9mx4.ni.net.tr İnternet Kaynağı	<% 1
56	bnkurdoglu.blogspot.com İnternet Kaynağı	<% 1

		<% 1
57	denetimakademisi.com İnternet Kaynağı	<% 1
58	www.ubaksymposium.org İnternet Kaynağı	<% 1
59	ÖZBAY, İbrahim. "6100 Sayılı Hukuk muhakemeleri kanununa göre istinaftan sonraki temyiz sistemimizde temyiz edilebilen ve edilemeyen kararlar", TÜBİTAK, 2011. Yayın	<% 1
60	acikerisim.aku.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
61	alfahukuk.net İnternet Kaynağı	<% 1
62	en.medipol.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
63	openaccess.dogus.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
64	web.deu.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
65	dergipark.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
66	forum.barandogan.av.tr İnternet Kaynağı	<% 1

67	Submitted to Istanbul Kultur University Öğrenci Ödevi	<% 1
68	normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
69	Submitted to Istanbul Medipol Üniversitesini Öğrenci Ödevi	<% 1
70	3fcampus.tau.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
71	acikerisim.iku.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
72	blog.milliyet.com.tr İnternet Kaynağı	<% 1
73	d.ogren-sen.com İnternet Kaynağı	<% 1
74	tbbyayinlari.barobirlik.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
75	www.todaie.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
76	www.yumpu.com İnternet Kaynağı	<% 1
77	tbbdergisi.barobirlik.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
78	ÇEVİK, Seda ÖKTEM. "ÇOCUĞUN ANNE VE/VEYA BABASI HARİCİNDEKİ KİŞİLERİN	<% 1

NÜFUS SİCİLİNE KAYDEDİLMESİNDEN DOĞAN
SORUNLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ", Turhan
Kitapevi Ofset Matbacılık Tesisleri, 2016.

Yayın

79	Submitted to Inonu University Öğrenci Ödevi	<% 1
80	av-saimincekas.com İnternet Kaynağı	<% 1
81	jurix.com.tr İnternet Kaynağı	<% 1
82	www.yeditepe.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
83	acikerisim.baskent.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
84	hsk.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
85	kirikkalesmmmo.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
86	www.3chukuk.com İnternet Kaynağı	<% 1
87	www.ictihatlar.net İnternet Kaynağı	<% 1
88	yenisehir.fandom.com İnternet Kaynağı	<% 1

- 89 GÜNEYSU BORAN, Nilüfer. "Medenî yargılama hukukunda düzelterek onama kararı", Türkiye Adalet Akademisi, 2013.
Yayın <% 1
-
- 90 blog.lexpera.com.tr
İnternet Kaynağı <% 1
-
- 91 muglabarosu.org.tr
İnternet Kaynağı <% 1
-
- 92 www.atilim.edu.tr
İnternet Kaynağı <% 1
-
- 93 www.jacn.net
İnternet Kaynağı <% 1
-
- 94 www.tumdersler.net
İnternet Kaynağı <% 1
-
- 95 Submitted to Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Öğrenci Ödevi <% 1
-
- 96 TERCAN, Erdal and RÜZGARESEN, Cumhur. "Harçlar kanunu m. 28/a ve m. 32' nin mahkeme kararları ve yeni kanuni düzenlemeler ışığında değerlendirilmesi", TUBITAK, 2010.
Yayın <% 1
-
- 97 acikarsiv.ankara.edu.tr
İnternet Kaynağı <% 1
-
- 98 acikerisim.iku.edu.tr:8080
İnternet Kaynağı

		<% 1
99	mehmetkayahukuk.com İnternet Kaynağı	<% 1
100	www.muhasebenews.com İnternet Kaynağı	<% 1
101	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	<% 1
102	ÖZTÜRK, İlhami. "Bir Hükümün Bozulmasını Takiben Verilen Kararda Hesaplanan Yargı Harcından Bozulan Hüküm Dolayısıyla Ödenmiş Olan Harcın Mahsubu", Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 2015. Yayın	<% 1
103	ARAS, Aslı. "ÇEKİŞMESİZ YARGI İŞLERİNDE GÖREV VE YETKİ", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016. Yayın	<% 1
104	Submitted to Anadolu University Öğrenci Ödevi	<% 1
105	Submitted to Galatasaray University Öğrenci Ödevi	<% 1
106	TOPAL, Önder. "TMK M. 173/2 VE 3'DE YER ALAN HUSUSLARIN ÇEKİŞMESİZ YARGI İŞİ OLUP OLMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ", ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ, 2014.	<% 1

107	Submitted to Uludag University Öğrenci Ödevi	<% 1
108	Submitted to Yakın Doğu Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
109	openaccess.maltepe.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
110	www.selcuk.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
111	www.serkanagar.com.tr İnternet Kaynağı	<% 1
112	www.vedatkitapcilik.com İnternet Kaynağı	<% 1
113	yirmisekiz.net İnternet Kaynağı	<% 1
114	Submitted to Istanbul University Öğrenci Ödevi	<% 1
115	cdn.istanbul.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
116	www.kanunum.com İnternet Kaynağı	<% 1
117	www.mcgill.ca İnternet Kaynağı	<% 1

118	OĞUZ, Habip. "TALEPLE BAĞLILIK İLKESİ BAKIMINDAN YARGITAY'IN BİR KARARININ İNCELENMESİ", Uyuşmazlık Mahkemesi, 2016. Yayın	<% 1
119	dergiler.ankara.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
120	www.acarindex.com İnternet Kaynağı	<% 1
121	www.ankahukuk.com İnternet Kaynağı	<% 1
122	www.atud.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
123	www.dicle.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
124	www.turkhukusitesi.com İnternet Kaynağı	<% 1
125	karamercanhukuk.com İnternet Kaynağı	<% 1
126	kutuphane.kku.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
127	law.yeditepe.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
128	repository.bilkent.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1

129	www.adaletbiz.com İnternet Kaynağı	<% 1
130	www.ersanoz.com İnternet Kaynağı	<% 1
131	www.hegemvakfi.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
132	www.iises.net İnternet Kaynağı	<% 1
133	www.loepfe.com İnternet Kaynağı	<% 1
134	www.scribd.com İnternet Kaynağı	<% 1
135	www.sercantasgin.com İnternet Kaynağı	<% 1
136	www.turkiyegazetesi.com.tr İnternet Kaynağı	<% 1
137	GÖREN Zafer. "Çocukların temel haklarının anayasal garantisi", İstanbul Ticaret Üniversitesi, 2012. Yayın	<% 1
138	adudspace.adu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
139	auhf.wordpress.com İnternet Kaynağı	<% 1

140	cevdetyavuz.av.tr İnternet Kaynağı	<% 1
141	firuzanhukuk.com İnternet Kaynağı	<% 1
142	kutuphane.izmirbarosu.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
143	legal.com.tr İnternet Kaynağı	<% 1
144	mehmetnasuhgordag.wordpress.com İnternet Kaynağı	<% 1
145	mimhukuk.com.tr İnternet Kaynağı	<% 1
146	www.ecalisanlar.net İnternet Kaynağı	<% 1
147	www.inesegconferences.org İnternet Kaynağı	<% 1
148	www.selcukener.av.tr İnternet Kaynağı	<% 1
149	ÖZDEMİR AYDIN, Elif. "19.12.2008 Tarihli İsviçre medeni kanunu değişikliği ile karşılaştırmalı olarak Türk medeni kanunu'nda koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanması düzenlemesi", Dokuz Eylül Üniversitesi, 2013. Yayın	<% 1

150 ÖZDEMİR, Saibe OKTAY. "SOYADI VE İLE İLGİLİ İSVİÇRE MEDENİ KANUNU'NDA 2013 YILINDA YÜRÜRLÜĞE GİREN DEĞİŞİKLİKLER İLE TÜRK HUKUKUNDAKİ DURUMUN KARŞILAŞTIRILMASI", Turhan Kitapevi Ofset Matbacılık Tesisleri, 2016. <% 1
Yayın

151 BAŞOĞLU, Başak. "SOYBAĞININ ÇOCUĞUN SOYADINA ETKİSİ", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2017. <% 1
Yayın

152 KURT KONCA, Nesibe and DAMAR, Ceren. "İŞ YARGISINDA İSTİNAF KANUN YOLU", Türkiye Barolar Birliği, 2016. <% 1
Yayın

153 YOLU, Duygu DEMİREL. "ÇEKİŞMESİZ YARGIDA İTİRAZ YOLU", Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2016. <% 1
Yayın

154 www.tugsanyilmaz.av.tr <% 1
İnternet Kaynağı

155 İYİLİKLİ, Ahmet Cahit. "Hukuk yargılamasında dava sebebi üzerine bir inceleme", Türkiye Barolar Birliği, 2013. <% 1
Yayın

156 "Enforcement and Effectiveness of Consumer Law", Springer Science and Business Media <% 1

LLC, 2018

Yayın

157 ALBAYRAK, Eda. "Adli yaş tayininde iliyak krestin çok kesitli bilgisayarlı ", Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi, 2017.

Yayın

<% 1

158 SOYLU, M. Furkan. "MEDENÎ USÛL HUKUKUNDA ORTAK YETKİLİ MAHKEME", Selçuk Üniversitesi, 2017.

Yayın

<% 1

159 TÛTÛNCÛBAŐI, Uğur. "Milletlerarası usul hukukunda teminat gösterme yükümlülüğü", Dokuz Eylül Üniversitesi, 2010.

Yayın

<% 1

160 dre.pt
İnternet Kaynağı

<% 1

161 isimdegistirme.wordpress.com
İnternet Kaynağı

<% 1

162 malisozluk.istanbulsmmmmodasi.org.tr
İnternet Kaynağı

<% 1

163 www.adaletmedya.net
İnternet Kaynağı

<% 1

164 www.tbb.org.tr
İnternet Kaynağı

<% 1

165 www.tech-worm.com
İnternet Kaynağı

<% 1

Alıntılarını çıkart üzerinde
Bibliyografyayı Çıkart üzerinde

Eşleşmeleri çıkar Kapat

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı: Esmâ Gözübenli

Öğrenim Durumu:

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	Hukuk	Kırıkkale Üniversitesi	2018
Yüksek Lisans	Özel Hukuk	Atılım Üniversitesi	2021

İş Deneyimi:

Çalıştığı Yer	Görev	Yıl
Gazi Hukuk Bürosu	Stajyer Avukat	2018-2019
Gazi Hukuk Bürosu	Avukat	2019-2021

Yabancı Diller: İngilizce (İyi derece), Almanca (Orta derece)

Tarih: 28.04.2021